

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα</u>	<u>Σελίδα</u>
	I <i>Ανακοινώσεις</i>	
	.....	
	II <i>Προπαρασκευαστικές πράξεις</i>	
	Επιτροπή των Περιφερειών	
	Σύνοδος του Μαρτίου 1998	
98/C 180/01	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα μια «Βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τους οργανισμούς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και την Ευρωπαϊκή Ένωση»	1
98/C 180/02	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα “Διευρωπαϊκές σιδηροδρομικές αρτηρίες (freeways) μεταφοράς”»	17
98/C 180/03	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών για “Μία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στο ηλεκτρονικό εμπόριο”»	19
98/C 180/04	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Περιβαλλοντική πολιτική στις πόλεις και κοινότητες»	22
98/C 180/05	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1210/97 της 7 Μαΐου 1990 σχετικά με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφοριών και Παρατηρήσεων για το Περιβάλλον»	32

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
98/C 180/06	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξή της»	34
98/C 180/07	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων»	38
98/C 180/08	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για: — την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα: Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη», και — την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την προώθηση των ευρωπαϊκών περιόδων εναλλασσόμενης κατάρτισης και μαθητείας»	43
98/C 180/09	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα “Για μία Ευρώπη της γνώσης”»	49
98/C 180/10	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ο ρόλος των κοινωνικών οργανισμών — συμβολή στην ευρωπαϊκή κοινωνία»	57
98/C 180/11	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με τον «Πολιτισμό, τις πολιτιστικές διαφορές και τη σημασία τους για το μέλλον της Ευρώπης»	63
98/C 180/12	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Πρόταση για απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας με στόχο την ενίσχυση της εκδήλωσης “Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης”»	70
98/C 180/13	Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE την CEEP και την CES»	72

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα μια «Βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τους οργανισμούς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και την Ευρωπαϊκή Ένωση»

(98/C 180/01)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε το Προεδρείο της στις 15 Ιανουαρίου με βάση το άρθρο 198 Γ, τέταρτη παράγραφος της Συνθήκης περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, να εκδώσει γνωμοδότηση με θέμα μια βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τους οργανισμούς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και την Ευρωπαϊκή Ένωση, και να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στην επιτροπή 3 «Μεταφορές και δίκτυα επικοινωνιών»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 255/97 rév. 3) που υιοθέτησε η επιτροπή 3 στις 13 Νοεμβρίου 1997 με εισηγητές τους κ.κ. Färm και Harris·

υιοθέτησε κατά την 22η σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Από της συστάσεώς της, η Επιτροπή των Περιφερειών υιοθέτησε έναν ορισμένο αριθμό γνωμοδοτήσεων σχετικά με την πολιτική μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, απαιτείται να βελτιωθεί επείγοντως ο συντονισμός της πολιτικής μεταφορών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο είναι σημαντικό προκειμένου να αποκομισθούν πλήρως τα οφέλη της ενιαίας αγοράς χωρίς να προκληθούν επιζήμιες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες.

2. Επιπλέον, υπό το φως της Συνθήκης του Άμστερνταμ (Ιούνιος 1997) — βάσει της οποίας η γνωμοδοτική δικαιοδοσία της Επιτροπής των Περιφερειών διευρύνεται και οι αρμοδιότητες της Κοινότητας στον τομέα των μεταφορών ενισχύονται — κρίνεται ακόμη σημαντικότερη η εδραίωση των απόψεων της ΕΤΠ, κατά τρόπο ώστε να υποβληθεί σαφής θέση στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Κατά τη διαμόρφωση πολιτικής μεταφορών απαιτείται συνεργασία των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης (ευρωπαϊκού, εθνικού, περιφερειακού και τοπικού), ενώ οι διαρκείς διαβουλεύσεις είναι κεφαλαιώδους σημασίας προκειμένου να διασφαλισθεί ότι όλα τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες για τον ίδιο σκοπό.

3. Τέλος, η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί — από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — ότι η σύμπραξη με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με τα νέα ανεξάρτητα κράτη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, καθώς και με τις χώρες της περιοχής της Μεσογείου για την επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την καθιέρωση αρχών και στόχων μιας πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών παράγει προστιθέμενη αξία και συμβάλλει, κατ' αυτόν τον τρόπο, στη δημιουργία ιούρροπων μεταφορικών υποδομών σε ολόκληρη την ήπειρο.

4. Κατά τη διάρκεια του 1997, η ΕΤΠ οργάνωσε σειρά σεμιναρίων, προκειμένου να εξετασθούν οι διάφορες πτυχές της πολιτικής μεταφορών που έχουν συνέπειες για την τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση. Παράλληλα με τα σεμινάρια καταρτίστηκε έκθεση προκειμένου τα συμπεράσματα του καθενός από αυτά να γίνει δυνατό να συμπεριληφθούν στη γνωμοδότηση. Στο παρόν έγγραφο επισυνάπτονται κατατοπιστική ενημέρωση σχετικά με τα σεμινάρια καθώς και πλήρεις λεπτομέρειες σχετικά με τα συμπεράσματα του καθενός χωριστά.

5. Ακόμη, το παρόν σχέδιο γνωμοδότησης συνενώνει σε ένα έγγραφο γνωμοδοτήσεις που υιοθετήθηκαν προγενέστερα από

την ΕΤΠ, με στόχο την κατάρτιση ενιαίου και συνεκτικού εγγράφου πολιτικής για ένα αειφόρο ευρωπαϊκό σύστημα μεταφορών για την Ευρώπη. Και, πράγμα που είναι ακόμη σημαντικότερο, το έγγραφο αυτό εκθέτει τις απόψεις των τοπικών και περιφερειακών αρχών της Ευρώπης προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων ή κατά την κατάρτιση μελλοντικών γνωμοδοτήσεων της ΕΤΠ στον τομέα των μεταφορών. Αν δεν υπάρξει συμφωνία ως προς την εν λόγω στρατηγική στήριξης, ελλοχεύει ενδεχομένως κίνδυνος κατακερματισμού της πολιτικής εις βάρος της δημιουργίας αειφόρου συστήματος μεταφορών για την Ευρώπη.

6. Η στρατηγική της ΕΤΠ στον τομέα των μεταφορών προτείνεται να βασισθεί στις ακόλουθες αρχές:

- α) στην αρχή σύμφωνα με την οποία η ΕΕ και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, πρέπει να διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο για την ανάπτυξη μίας αειφόρου πολιτικής μεταφορών στην Ευρώπη. Ο ρόλος του καθενός από τα προαναφερθέντα επίπεδα διακυβέρνησης είναι σαφής και διαφορετικός κατά τη χάραξη και την εφαρμογή των στόχων της πολιτικής μεταφορών. Ως εκ τούτου, σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης αειφόρου πολιτικής μεταφορών, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης, διότι αποτελεί την κυβερνητική βαθμίδα που βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες και τους χρήστες των μέσων μεταφοράς. Η δημοκρατική ευθύνη είναι ουσιαστική προκειμένου να διασφαλισθεί ότι τα συμφέροντα των πελατών αποτελούν κύριο μέλημα κατά την παροχή μεταφορικών υπηρεσιών·
- β) στην αρχή σύμφωνα με την οποία οι μεταφορές συνιστούν καίρια συνιστώσα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, των επιπέδων απασχόλησης, και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Συνεπώς, οι μεταφορές θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται ως ζήτημα προτεραιότητας σε κάθε πολιτική για την αειφόρο οικονομική ανάπτυξη·
- γ) στην αρχή σύμφωνα με την οποία, ενόψει της προετοιμασίας της διεύθυνσης της ΕΕ, απαιτείται να βελτιωθούν οι συνδέσεις των μεταφορών τόσο στο εσωτερικό των μελλοντικών νέων κρατών μελών όσο και μεταξύ της Ένωσης και των εν λόγω χωρών· η ύπαρξη ενός ικανοποιητικού συστήματος μεταφορών μπορεί, όσον αφορά τη βελτίωση των υποδομών, να συμβάλει ώστε οι υποψήφιοι για την προσχώρηση χώρες να επιτύχουν νωρίτερα τους όρους ένταξης στην ΕΕ. Επομένως, πρέπει κατά την περαιτέρω πορεία των ΧΚΑΕ προς την ένταξη στην ΕΕ να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην περαιτέρω ανάπτυξη των μεταφορικών συστημάτων τους·
- δ) στην αρχή σύμφωνα με την οποία κάθε τρόπος μεταφοράς πρέπει να αντικατοπτρίζει το πραγματικό κόστος μετακίνησης — όποτε τούτο είναι δυνατόν — προκειμένου να διασφαλισθούν ισότιμες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων τρόπων μεταφοράς. Πλέον δεν είναι αρκετό να καταβάλλεται μόνον το κόστος της υποδομής ή των καυσίμων, αλλά απαιτείται οι ναύλοι να αντανακλούν και το περιβαλλοντικό και το κοινωνικό κόστος·
- ε) στην αρχή σύμφωνα με την οποία μια πολιτική μεταφορών οφείλει να προωθεί την έννοια της αειφόρου κινητικότητας. Τα περιβαλλοντικά ζητήματα πρέπει να λαμβάνονται

πάντοτε υπόψη σε όλα τα στάδια, από τη χάραξη της πολιτικής έως την εφαρμογή της·

- στ) στην αρχή σύμφωνα με την οποία η ποιότητα της υπηρεσίας που προσφέρεται στους χρήστες των μεταφορών απαιτείται να συνιστά πρώτιστο μέλημα. Η ασφάλεια, η πρόσβαση, και η προστιθέτιμη είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την ανάπτυξη οποιουδήποτε αειφόρου συστήματος μεταφορών·
- ζ) στην αρχή σύμφωνα με την οποία η συνεργασία σε ευρωπαϊκό κλίμακα είναι αναγκαία για το άνοιγμα του ανταγωνισμού εντός του κλάδου των μεταφορών και, επομένως, για τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών, της αποτελεσματικότητας και της ανταγωνιστικότητας και, παράλληλα, για την αποτροπή της πρόκλησης επιζήμιων κοινωνικών, περιβαλλοντικών, και οικονομικών συνεπειών·
- η) στην αρχή σύμφωνα με την οποία την εξουσία λήψης αποφάσεων σε θέματα σχεδιασμού, υπηρεσιών και, όπου χρειάζεται, τιμών των μεταφορών πρέπει να εξακολουθήσουν να έχουν δημοκρατικάλεγμένα όργανα·
- θ) στην αρχή σύμφωνα με την οποία η ολοκλήρωση των διαφόρων τρόπων μεταφοράς σε τοπικό/περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο είναι ουσιαστική για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού και αποδοτικού συστήματος μεταφορών. Η ολοκλήρωση είναι, επίσης, σημαντική για την οικονομική ανάπτυξη τόσο των περιφερειακών όσο και των αστικών περιοχών·
- ι) στην αρχή σύμφωνα με την οποία πρέπει να υποστηριχθούν περαιτέρω, αφενός, μια νέα ερευνητική και αναπτυξιακή προσπάθεια και, αφετέρου, η εκτεταμένη διάδοση τεχνολογικών και τηλεματικών λύσεων που μπορούν να συμβάλουν στην υλοποίηση των στόχων μιας αειφόρου πολιτικής μεταφορών.

Τμήμα Α — Ο πρωταρχικός ρόλος που οφείλει να διαδραματίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση και η τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση κατά την ανάπτυξη αειφόρου πολιτικής μεταφορών.

Μέρος Α 1. Ευρωπαϊκή Ένωση

7. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί τη θετική προσέγγιση βάσει της οποίας η Επιτροπή προωθεί τις αξίες της αειφόρου κινητικότητας. Στα έγγραφα πολιτικής και στις πρωτοβουλίες της, η Επιτροπή αφήνει να διαφανεί μια πραγματικά σημαντική δέσμευση για τη ρηξικέλευθη αλλαγή του τρόπου κατά τον οποίο η πολιτική μεταφορών έχει προσεγγισθεί στο παρελθόν. Έγγραφα πολιτικής, όπως το Πρόγραμμα δράσεως της κοινής πολιτικής μεταφορών, το Πράσινο Βιβλίο για δικαιότερες και αποτελεσματικότερες τιμές στον τομέα των μεταφορών, το Πράσινο Βιβλίο για το δίκτυο των πολιτών, καθώς και δράσεις όπως η πρωτοβουλία PACT, καταδεικνύουν στο σύνολό τους τη βούληση να υλοποιηθούν και να προαχθούν μακροπρόθεσμα βιώσιμες λύσεις στον τομέα των μεταφορών.

8. Ωστόσο, η Επιτροπή των Περιφερειών σέβεται με την αρχή σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται και οι δράσεις να σχεδιάζονται στο πλέον ενδεδειγμένο επίπεδο, αλλά εκφράζει την ανησυχία της ως προς το γεγονός ότι η ΕΕ δεν διαθέτει τους κατάλληλους πόρους για τη συνεκτική εκπλήρωση των στόχων της πολιτικής μεταφορών με την οποία έχει επιφορτισθεί. Παράδειγματος χάρη, ελάχιστη πρόοδος έχει σημειωθεί όσον αφορά τη δημιουργία των

Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, τα οποία συνιστούν ουσιαδές μέσο για την επίτευξη του κοινοτικού στόχου της ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Ακόμη, οι κατάλληλες διατάξεις για τα συστήματα μεταφορών πρέπει να αποτελέσουν σημαντικό στοιχείο των κοινοτικών μέτρων για τη στήριξη της αστικής οικονομικής ανάπτυξης μέσω των διαρθρωτικών ταμείων.

Μέρους Α 2. Περιφερειακές και τοπικές αρχές

9. Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρέπει να συμμετέχουν σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης ευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών. Οι αρμοδιότητες του τοπικού/περιφερειακού επιπέδου διακυβέρνησης όσον αφορά τις υποδομές, το χωροταξικό σχεδιασμό, την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, την οδική κυκλοφορία και τη στάθμευση, καθώς και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, απαιτούν τη συνεργασία τους κατά τη χάραξη και την εφαρμογή της πολιτικής, και πολύ περισσότερο στο βαθμό που οδηγούν συχνά στη συγχρηματοδότηση σχεδίων τα οποία εφαρμόζονται βάσει της πολιτικής του τομέα μεταφορών (εξοπλισμός και λειτουργία).

10. Τούτο δεν συνιστά μόνον πρακτικό ζήτημα, δεδομένου ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές συχνά οφείλουν να διαβλέπουν τις συνέπειες της πολιτικής. Το ζήτημα αυτό είναι, επίσης, ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση συνεκτικής πολιτικής μεταφορών στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης. Όλα τα επίπεδα λήψεως αποφάσεων επί θεμάτων που άπτονται των μεταφορών — σε τοπική, περιφερειακή, εθνική, ευρωπαϊκή και πανευρωπαϊκή κλίμακα — πρέπει να καταβάλουν προσπάθειες προς την ίδια κατεύθυνση. Η ενεργός συνεργασία όλων των φορέων που συμμετέχουν στην προαγωγή της αειφόρου ανάπτυξης συνιστά το μοναδικό τρόπο για την επίτευξη της ολιστικής προσέγγισης που είναι απολύτως αναγκαία.

11. Είναι σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι η ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών πρέπει να λαμβάνει διαρκώς υπόψη τις απόψεις των πολιτών. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, ως το επίπεδο διακυβέρνησης που βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες, είναι συνεπώς περισσότερο σε θέση να αντικατοπτρίζουν τις απόψεις των Ευρωπαίων πολιτών.

Συστάσεις

12. Η Επιτροπή των Περιφερειών προτείνει τα ακόλουθα μέτρα, με στόχο τη βελτίωση της συνεργασίας της Επιτροπής και των τοπικών και περιφερειακών αρχών στον τομέα της πολιτικής μεταφορών:

— η ΕΤΠ εκτιμά ότι υφίστανται πολυάριθμοι τομείς στους οποίους η Επιτροπή θα έπρεπε να διαδραματίζει ενεργότερο ρόλο. Παραδείγματος χάρη, η Επιτροπή θα μπορούσε να αναλάβει σημαντικότερο ρόλο για τη χρηματοδότηση σχεδίων με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών όσον αφορά τον καθορισμό των ναύλων στις αστικές περιοχές, τα μέτρα ασφαλείας για τις μεταφορές ή την έρευνα για τη χρήση καθαρότερων τεχνολογιών. Θα μπορούσε, επίσης, να ενεργεί κατά τρόπο ώστε να προσελκύει ιδιωτικές επενδύσεις στις δημόσιες μεταφορές ή να της δοθεί εξουσία για τη διενέργεια διαπραγματεύσεων με βιομηχανίες αυτοκινήτων/

σιδηροδρόμων/κανισίων με σκοπό την προαγωγή των απόψεων των πολιτών·

— η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να συμβάλει περισσότερο στην ενημέρωση του κοινού σχετικά με την ανάγκη καθιέρωσης νέας προσέγγισης έναντι των μεταφορών. Αυτή η μορφή διεθνικής συναίνεσης θα διευκόλυε το έργο των τοπικών και περιφερειακών αρχών κατά την εφαρμογή των ρηξικέλευθων μέτρων που απαιτούνται για τη μεταρρύθμιση των συστημάτων μεταφορών.

Τμήμα Β — Η πολιτική μεταφορών αποτελεί καίρια συνιστώσα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, των επιπέδων απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

13. Τα αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσεως παρουσιάζουν σημαντικά πλεονεκτήματα από πλευράς άνεσης και ελευθερίας κίνησης. Καθώς αυξάνεται το εισόδημα, οι ιδιοκτήτες αυτοκινήτων αναμένεται να πολλαπλασιασθούν. Σε περίπτωση, όμως, που όλα αυτά τα επιπρόσθετα αυτοκίνητα χρησιμοποιηθούν εξίσου με τα ήδη υπάρχοντα, θα περιορισθεί αισθητά η ελευθερία κίνησης ή η άνεση των πάντων, οι δρόμοι θα παρουσιάσουν κυκλοφοριακή συμφόρηση και τα πλεονεκτήματα όσον αφορά τη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα που επιτυγχάνονται μέσω της εξέλιξης της τεχνολογίας και των προτύπων για τα οχήματα θα εξουδετερωθούν. Με λίγα λόγια, η ποιότητα ζωής θα επιδεινωθεί ως απόρροια της συνεχούς εξάρτησης από τα αυτοκίνητα ιδιωτικής χρήσεως. Στην περίπτωση πολλών διαδρομών, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί ως πρακτική εναλλακτική λύση η χρήση λεωφορείων, τραινών, ποδηλάτων, καθώς και το περπάτημα.

14. Η πολιτική μεταφορών συνιστά σημαντικό παράγοντα ανάκαμψης των μειονεκτικών περιοχών. Η καλύτερευση της πρόσβασης στις μεταφορές σε μειονεκτικές ή παρακαμάζουσες περιοχές είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να διασφαλισθεί η υλοποίηση των στόχων οικονομικής και κοινωνικής αναζωογόνησης. Η βελτίωση των μεταφορών δύναται να συμβάλει είτε στην εκμετάλλευση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων των μειονεκτικών περιοχών είτε στην παροχή στους κατοίκους των εν λόγω περιοχών καλύτερης πρόσβασης σε θέσεις απασχόλησης εκτός της περιοχής τους. Ωστόσο, στο πλαίσιο οποιασδήποτε αειφόρου πολιτικής μεταφορών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη περιορισμού των υποχρεωτικών μετακινήσεων, ιδίως όσον αφορά τις μεταφορές εμπορευμάτων, καθώς και περιορισμού των καταστροφικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων των εν λόγω μεταφορών.

15. Στο πλαίσιο μιας πολιτικής μεταφορών πρέπει, επίσης, να συνυπολογίζονται οι ανάγκες των επιχειρηματικών κύκλων, δεδομένου ότι οι θέσεις απασχόλησης δημιουργούνται χάρη στην ισχυρή οικονομία και την επιτυχή επιχειρηματική δραστηριότητα. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση και η ρύπανση στις πόλεις και στις περιφέρειές μας προκαλούν αύξηση των δαπανών των επιχειρήσεων και επηρεάζουν την ικανότητά τους να δημιουργούν θέσεις απασχόλησης. Η επιτυχία της ευρωπαϊκής οικονομίας εξαρτάται καίρια από την αποτελεσματικότητα του ευρωπαϊκού συστήματος μεταφορών. Οι ανταγωνιστές της Ευρώπης επενδύουν στα συστήματα μεταφορών τους και, συνεπώς, η Ευρώπη πρέπει να πράξει το ίδιο προκειμένου να παραμείνει ανταγωνιστική.

Συστάσεις

16. Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το σύνολο των τοπικών και περιφερειακών αρχών να διασφαλίσουν ότι κατά τη λήψη οποιονδήποτε αποφάσεων επί θεμάτων πολιτικής μεταφορών στις οποίες συμμετέχουν θα λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής, οι ανάγκες των πολιτών τους όσον αφορά την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση καθώς και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων εντός ενός πανευρωπαϊκού πλαισίου.

Τμήμα Γ — Ενόψει της προετοιμασίας της διεύρυνσης της ΕΕ, απαιτείται να βελτιωθούν οι υποδομές και οι υπηρεσίες στον τομέα των μεταφορών μεταξύ της ΕΕ και των μελλοντικών κρατών μελών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

17. Έχουν ήδη αρχίσει οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Προκειμένου να στεφθεί με επιτυχία, η διεύρυνση πρέπει να σχεδιασθεί με σχολαστικότητα. Απαιτείται, δε, να υποστηριχθούν όλοι οι τομείς πολιτικής: η διαρθρωτική, η γεωργική και η περιβαλλοντική πολιτική, η πολιτική για την οικονομική ανάπτυξη, καθώς και η πολιτική στον τομέα της υγείας, των μεταφορών, των υποδομών και της έρευνας.

18. Οι εκπρόσωποι των τοπικών και περιφερειακών αρχών έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι η διεύρυνση της Ένωσης μπορεί να επιτευχθεί μόνον με σκληρή δουλειά και με τη συμμετοχή όλων των επιπέδων διακυβέρνησης. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έδειξαν ότι είναι διατεθειμένες να αρχίσουν διασυννοριακή συνεργασία. Οι στενότεροι εμπορικοί και πολιτισμικοί δεσμοί μεταξύ των εθνών και των περιφερειών εντός και εκτός της ΕΕ θα αποτελέσουν σημαντικότερα παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, και την ευημερία των περιφερειών της Ευρώπης και την αρμονική και ισορροπημένη ευρωπαϊκή χωροταξία. Τούτο θα συντελέσει, επίσης, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, καθώς και στην ενίσχυση της δημοκρατίας και της ειρήνης.

19. Για την επίτευξη των εν λόγω επιδιώξεων και για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της διεύρυνσης, απαιτείται βελτίωση των υποδομών και των συστημάτων μεταφορών. Η ύπαρξη αποτελεσματικών συστημάτων μεταφορών τόσο στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες όσο και μεταξύ των χωρών αυτών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι κεφαλαιώδης, ως μέσο για την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου και τη διευκόλυνση της διεύρυνσης. Η ανάπτυξη μεταφορικών αρτηριών συνιστά ένα πρώτο βήμα για τη βελτίωση των υποδομών και για την ολοκλήρωση των δικτύων μεταφορών των μελλοντικών κρατών μελών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Ωστόσο, είναι σημαντικό η στήριξη αυτή να μην περιοριστεί στις οδικές μεταφορές. Είναι απαραίτητο, για περιβαλλοντικούς λόγους, να υπάρξει μεταστροφή προς τις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων, τις εσωτερικές πλωτές, τις θαλάσσιες και τις σιδηροδρομικές μεταφορές. Για παράδειγμα, το δυναμικό αυτών μέσων μεταφοράς μπορεί να αξιοποιηθεί πλήρως με τη βελτίωση της υποδομής των λιμένων. Ωστόσο, απαιτείται να ληφθούν, επίσης, μέτρα από πλευράς διοίκησης, οργάνωσης και προώθησης της μεταφορικής ικανότητας,

προκειμένου — μεταξύ άλλων — να μειωθεί ο χρόνος αναμονής στα σημεία διέλευσης των συνόρων, στα αεροδρόμια, και στους λιμένες.

Συστάσεις

20. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τα ακόλουθα μέτρα για τη βελτίωση των υποδομών και του συστήματος μεταφορών στα μελλοντικά κράτη μέλη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης:

- η επέκταση του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών, έτσι όπως έχει προβλεφθεί από την Επιτροπή, είναι αναγκαία κατά τρόπο ώστε να καλύψει ολόκληρη την Ευρώπη. Τούτο θα συνέβαλλε, αφενός, στην ενίσχυση των δεσμών με τις γειτονικές χώρες της ΕΕ και στην προαγωγή της ανάπτυξης σε διαρθρωτικά ασθενείς περιοχές και, αφετέρου, θα απέβαλε προς όφελος του συνόλου της κοινωνίας. Εντούτοις, καθώς η ΕΕ προετοιμάζεται για τη διεύρυνση, η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ολοκλήρωση των δικτύων μεταφορών των δυνητικών νέων κρατών μελών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης:
- οι τοπικές και περιφερειακές αρχές οφείλουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο των προσπαθειών για την ενίσχυση των εμπορικών συναλλαγών, των πολιτισμικών ανταλλαγών, και των προσωπικών επαφών μεταξύ των υποψηφίων προς ένταξη χωρών και της Ένωσης. Με την καθιέρωση στενής συνεργασίας με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές των χωρών αυτών, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα συμβάλουν αποτελεσματικά στην επιτάχυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης.

Τμήμα Δ — Κάθε τρόπος μεταφοράς οφείλει να αντικατοπτρίζει το πραγματικό κόστος μετακίνησης

21. Κάθε τρόπος μεταφοράς έχει επίδραση στο περιβάλλον και στην ανθρώπινη υγεία, στο κόστος λειτουργίας και συντήρησης των δημόσιων υποδομών και, μέχρι ενός ορισμένου σημείου, στην ασφάλεια και στο χρόνο που απαιτείται για τη μετακίνηση των υπολοίπων χρηστών των μεταφορών. Για την υλοποίηση των στόχων πολιτικής που άπτονται των μεταφορών και του περιβάλλοντος, είναι απαραίτητο οι χρήστες να συνυπολογίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό αυτό το εξωτερικό κόστος όταν επιλέγουν κάποιο τρόπο μεταφοράς. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω της «εσωτερικεύσεως», πράγμα το οποίο σημαίνει ότι τα άτομα και οι επιχειρήσεις που αποφασίζουν να προβούν σε μια μεταφορά είναι υποχρεωμένα — ή εξαναγκασμένα — να λάβουν υπόψη τους αυτό το εξωτερικό κόστος. Κατ' αυτόν τον τρόπο το εξωτερικό κόστος μετατρέπεται σε εσωτερικό που επιβαρύνει το χρήστη των μεταφορών ή τον μεταφορέα.

22. Κατά το 1991, το συνολικό εξωτερικό κόστος σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπολογίσθηκε σε 250 δις Ecu, εκ των οποίων το 90 % προέκυψε από τις οδικές μεταφορές. Τα εν λόγω αριθμητικά στοιχεία εκτίθενται στο Πράσινο Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο «Για δικαιότερες και αποτελεσματικότερες τιμές στον τομέα των μεταφορών». Αυτό το Πράσινο Βιβλίο αποτελεί καίρια συνιστώσα της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προαγωγή αποτελεσματικότερων συστημάτων μεταφορών με τη δημιουργία μιας αγοράς εντός της οποίας οι τιμές και τα άμεσα κανονιστικά μέτρα επιδιώκουν να καταστούν τα συστήματα μεταφορών πιο

δίκαια, ισόρροπα και ορθολογικά, με στόχο τη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης των μεταφορών.

23. Παρότι η Επιτροπή έχει αναπτύξει ένα πρότυπο στο Πράσινο Βιβλίο της με τίτλο «Για δικαιότερες και αποτελεσματικότερες τιμές στον τομέα των μεταφορών», δεν έχει επιτευχθεί συναίνεση σχετικά με το ποιες είναι οι δαπάνες που πρέπει να συμπεριληφθούν, σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο οι δαπάνες αυτές πρέπει να καταναμηθούν μεταξύ των συμμετεχόντων φορέων, καθώς και σχετικά με τον καθορισμό δίκαιων και αποτελεσματικών ναύλων για τους χρήστες των μεταφορών. Εντούτοις, η κύρια ιδέα ως προς τον καθορισμό των τιμών συνίσταται στο γεγονός ότι πρέπει να συμπεριληφθεί σε αυτές το σύνολο του κοινωνικού κόστους και του κόστους υποδομής. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το κοινωνικό σύνολο δεν επιβαρύνεται πλέον με ολόκληρο το ποσό, ως προς το οποίο πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή σύμφωνα με την οποία ο ρυπαίνων πληρώνει και το οποίο πρέπει να καλύπτεται από τον χρήστη. Ένα δίκαιο και αποτελεσματικό σύστημα καθορισμού των ναύλων θα μπορούσε να συντελέσει στον περιορισμό των δευτερευουσών επιπτώσεων της κυκλοφορίας, στην τόνωση της παραγωγικότητας των συστημάτων μεταφορών και στην παροχή πρόσθετων πόρων στην κοινωνία για τη βελτίωση των υποδομών και των μεταφορών, μέσω διασταυρωμένης χρηματοδότησης μεταξύ των διαφόρων τρόπων μεταφορών.

24. Ως προς το κόστος υποδομής, υφίστανται ορισμένα προβλήματα που άπτονται της έμπρακτης εφαρμογής των αρχών του καθορισμού των ναύλων. Οι υποδομές των σιδηροδρομικών και πλωτών μεταφορών επιδοτούνται σε μεγάλο βαθμό, ενώ το κόστος υποδομής των οδικών μεταφορών — πέραν των εξωτερικών εξόδων — καλύπτεται εντέως από φορολογικά έσοδα. Συνεπώς, υφίσταται ο κίνδυνος οι πρακτικές εφαρμογές των αρχών της διατίμησης να οδηγήσουν σε μεταστροφή από τις σιδηροδρομικές στις οδικές μεταφορές και, έτσι, να έλθουν σε αντίθεση με το στόχο της πολιτικής. Είναι ουσιαστικό να εφαρμοστεί κατά τρόπο συνετό η αρχή του καθορισμού των ναύλων και να εκληφθεί ως μέσο υλοποίησης της βιώσιμης πολιτικής μεταφορών που σχολιάζεται από το παρόν έγγραφο.

25. Στην εσωτερική του εξωτερικού κόστους οφείλεται επίσης να ληφθούν υπόψη οι περιφερειακές διαφορές. Οι περιφερειακές ιδιαιτερότητες, π.χ. ευαίσθητες περιφέρειες, μεγάλα αστικά κέντρα, κορεσμένες μεταφορικές διαδρομές, απαιτούν εξειδικευμένες λύσεις. Για παράδειγμα, στις απομακρυσμένες περιοχές, η απόσταση μεταξύ των αγορών είναι μεγαλύτερη και το κόστος των μεταφορών υψηλότερο. Συνεπώς, δεν μπορούν να ισχύσουν οι ίδιες λύσεις και είναι απαραίτητο, οι τοπικές και περιφερειακές αυτοδιοικήσεις να συμμετάσχουν σε κάθε φάση της διαδικασίας χάραξης της πολιτικής.

Συστάσεις

26. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τα ακόλουθα μέτρα, με στόχο την «εσωτερική» του εξωτερικού κόστους στον τομέα της μετακίνησης και των μεταφορών:

— το Πράσινο Βιβλίο ασχολείται αποκλειστικά με το εξωτερικό κόστος των οδικών μεταφορών και, επομένως, δεν συνυπολογίζει τους υπόλοιπους τρόπους μεταφοράς. Κατά

συνέπεια, η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι είναι κεφαλαίωδους σημασίας να αναπτυχθεί συναφής στρατηγική και για τους άλλους τρόπους μεταφορών, προκειμένου να διασφαλισθεί ο θεμιτός ανταγωνισμός και η αποτελεσματική χρήση του συστήματος μεταφορών στο σύνολό του·

— η αρχή της επικουρικότητας χρήζει εφαρμογής, ιδίως όσον αφορά την υλοποίηση μέτρων σε κάθε επίπεδο λήψεως αποφάσεων. Εντούτοις, οι κατευθυντήριες γραμμές και οι συνολικοί στόχοι στρατηγικής πρέπει να καθορίζονται σε κοινοτική κλίμακα, με τη συμμετοχή των υπολοίπων επιπέδων διακυβέρνησης, για την επίτευξη συναίνεσης. Το εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο λήψεως αποφάσεων πρέπει να διατηρήσει ορισμένα περιθώρια για την ανάληψη δράσεων, κυρίως όσον αφορά την είσπραξη των φορολογικών εισφορών και επιβαρύνσεων στον τομέα των μεταφορών.

Τμήμα Ε — Το περιβάλλον πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε όλα τα στάδια από τη χάραξη πολιτικής έως την εφαρμογή

27. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει ότι η πολιτική μεταφορών της ΕΕ πρέπει να συμβιβάζει την απαίτηση για μεγαλύτερη κινητικότητα με τη συνακόλουθη καταπόνηση του περιβάλλοντος. Το σύστημα μεταφορών του μέλλοντος απαιτείται να συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, χωρίς να προκαλεί εξάντληση των φυσικών πόρων, καταστροφή του περιβάλλοντος, ή επιζήμιες συνέπειες για την ανθρώπινη υγεία. Το σύστημα μεταφορών του μέλλοντος πρέπει, επίσης, να είναι αειφόρο από οικονομική, κοινωνική, πολιτισμική και οικολογική άποψη, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της Ατζέντα 21.

28. Προκειμένου να ανταποκρίνεται ο τομέας των μεταφορών στα κριτήρια της «αειφόρου» προστασίας του περιβάλλοντος, είναι αναγκαίο οι δράσεις που αναλαμβάνονται στον εν λόγω τομέα να μην έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία και οι εκπομπές ρύπων, ο θόρυβος, οι παρενδύσεις ή οι λοιπές αρνητικές συνέπειες των προαναφερθεισών δράσεων να μην προξενούν σοβαρές βλάβες στη φύση ή την πολιτισμική κληρονομιά. Το σύστημα μεταφορών πρέπει να προαγάγει τη διατήρηση των φυσικών πόρων και τη διαφύλαξη της πολιτισμικής κληρονομιάς που συνιστούν κληροδότημα για τις επόμενες γενεές. Για να κατορθώσουν οι μελλοντικές γενεές να επωφεληθούν πλήρως των φυσικών και πολιτισμικών πλεονεκτημάτων της Ευρώπης, απαιτείται τα συστήματα μεταφορών να αναπτυχθούν και να σχεδιασθούν κατά τρόπο ώστε να ευνοούνται οι δεσμοί, η αλληλεπίδραση, και η περαιτέρω ανάπτυξη του υφιστάμενου πολιτισμού και του περιβάλλοντος.

29. Λαμβανομένων υπόψη των εξαιρετικά επιζήμιων επιπτώσεων που έχει στο περιβάλλον η κυκλοφορία, η Επιτροπή των Περιφερειών έχει τονίσει επανειλημμένως ότι η αρχή των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που παρατίθεται στο άρθρο 130 P της Συνθήκης ΕΚ πρέπει να συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε πανευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών. Η ΕΤΠ έχει, επίσης, πλήρη επίγνωση της ανάγκης εναρμόνισης των αυξανόμενων επιπέδων κυκλοφορίας — και της αυξανόμενης ανάγκης για κινητικότητα, καθώς η Ευρώπη αναπτύσσεται τόσο από οικονομικής όσο και από κοινωνικής πλευράς — με τα υψηλά πρότυπα που απαιτούνται στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας.

30. Για την επίτευξη αιφόρου κινητικότητας, είναι αναγκαίο να δοθεί προτεραιότητα σε τρόπους και συστήματα μεταφορών που δεν βλάπτουν το περιβάλλον. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί τις προσπάθειες που καταβάλλονται στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη αιφόρου κινητικότητας και στην αντιμετώπιση της πρόκλησης που συνεπάγονται τα αυξανόμενα επίπεδα των μεταφορών, μεταξύ άλλων, με τη στρόφη από τις οδικές μεταφορές προς άλλους τρόπους μεταφορών, λιγότερο επιβλαβείς για το περιβάλλον. Στο πλαίσιο του σχεδίου για τις συνδυασμένες μεταφορές στον τομέα της χερσαίας κυκλοφορίας, επιδεικνύεται ιδιαίτερη μέριμνα για την προαγωγή των σιδηροδρόμων, των μικτών μεταφορών και της χρήσης των οδών εσωτερικής ναυσιπλοΐας.

31. Ωστόσο, η Επιτροπή των Περιφερειών έχει επίγνωση του γεγονότος ότι, στο άμεσο μέλλον και παρά τα προβλήματα που θέτουν από πλευράς περιβάλλοντος, κυκλοφοριακής συμφόρησης και ασφάλειας, οι οδικές μεταφορές αναμένεται να εξακολουθήσουν να αποτελούν τον πρωτεύοντα τρόπο μεταφοράς επιβατών και εμπορευμάτων, και όχι μόνον για σύντομα ταξίδια. Κατά συνέπεια, απαιτείται να ληφθούν μέτρα προκειμένου να καταστούν οι οδικές μεταφορές λιγότερο επιβλαβείς για το περιβάλλον με τη χρήση μέσων, όπως τα τέλη κυκλοφορίας, η φορολογία, η κανονιστική ρύθμιση, και η προώθηση εναλλακτικών και οικολογικών καυσίμων. Είναι, επίσης, ουσιαστικό να συντονισθεί ο χωροταξικός σχεδιασμός και ο σχεδιασμός των μεταφορών, ώστε να μειωθεί η ανάγκη μετακίνησης και μεταφοράς εμπορευμάτων.

32. Οι προσπάθειες που αποσκοπούν στον περιορισμό των εκπομπών ρύπων και των λοιπών περιβαλλοντικών ζημιών πρέπει να καλύπτουν όλους τους τρόπους μεταφοράς. Ο διεθνής χαρακτήρας των θαλάσσιων και αεροπορικών μεταφορών, καθώς και η έλλειψη διεθνών κανόνων στους εν λόγω τομείς δυσχεραίνουν την ανάληψη ταχείας δράσεως, παραδείγματος χάρι, για την αναχαίτιση των διαφόρων περιβαλλοντικών προβλημάτων που προκαλούν οι θαλάσσιες μεταφορές και για τον περιορισμό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από πλοία και αεροπλάνα.

Συστάσεις

33. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τα ακόλουθα μέτρα προκειμένου να καταστεί το σύστημα μεταφορών αιφόρο από περιβαλλοντική άποψη:

- η φορολογία, τα τέλη κυκλοφορίας, και η κανονιστική ρύθμιση αποτελούν μέσα τα οποία, παρότι είναι σε θέση να επηρεάσουν την επιλογή του τρόπου μεταφοράς, δεν έχουν πιθανότητες να επιφέρουν οποιοσδήποτε ουσιαστικές αλλαγές στον τρόπο συμπεριφοράς του χρήστη, εφόσον δεν υπάρχουν πραγματικές εναλλακτικές λύσεις. Απαιτούνται εναλλακτικοί τρόποι μεταφοράς καθώς επίσης και ένας συνδυασμός μέτρων, διότι η επιλογή επηρεάζεται από ποικίλους διαφορετικούς παράγοντες. Η τιμή είναι ένας παράγοντας, θα αποτελέσει όμως στοιχείο ζωτικής σημασίας μόνο εφόσον υφίστανται και εναλλακτικές λύσεις. Η ΕΤΠ προτείνει, συνεπώς, να εκπονήσει η Επιτροπή σχέδιο για τη συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων, το οποίο να καθορίζει πρότυπα για τη διάδοση των δημόσιων συγκοινωνιών και των εναλλακτικών τρόπων μεταφοράς (παραδείγματος χάρι από κοινού χρήση του αυτοκινήτου, ευέλικτες διαδικασίες λειτουργίας στον τομέα των δημοσίων συγκοινωνιών).

Ένα σχέδιο για τη συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τρόπους για τη μείωση της οδικής κυκλοφορίας στις πόλεις (παραδείγματος χάρι, η διαχείριση των χώρων στάθμευσης).

- η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί τους αρμόδιους για τη χάραξη πολιτικών περιφερειακών και τοπικών φορέων, να υποστηρίξουν μέτρα τα οποία να ενθαρρύνουν το κοινό να χρησιμοποιεί τις δημόσιες συγκοινωνίες, το ποδήλατο, ή ακόμη να περπατά στο μέτρο που τούτο είναι δυνατόν, προκειμένου να μειωθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση, ο θόρυβος και η κυκλοφοριακή συμφόρηση, καθώς επίσης και να βελτιωθεί η κατάσταση της δημόσιας υγείας. Προκειμένου να καταστεί ελκυστικότερος ο τομέας των δημοσίων συγκοινωνιών, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη σημασία σε θέματα ποιότητας και παροχής υπηρεσιών. Για να μειωθεί η άσκοπη μετακίνηση είναι αναγκαίο, κατά την κατασκευή κατοικιών και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στη διαθεσιμότητα των δημοσίων συγκοινωνιών, στη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών και στην ανάγκη να βρισκονται οι χώροι εργασίας και κατοικίας στον ίδιο τόπο.

Τμήμα ΣΤ — Τα συστήματα μεταφορών πρέπει να είναι ασφαλή, αξιόπιστα, και προσιτά στο σύνολο του πληθυσμού.

34. Η ΕΤΠ επικροτεί τη σημασία που αποδίδει η Επιτροπή στις προσβάσιμες, οικονομικά προσιτές, ασφαλείς και αξιόπιστες μεταφορές στο πλαίσιο του Προγράμματος δράσεως της κοινής πολιτικής μεταφορών 1995-2000 και στο Πράσινο Βιβλίο για το Δίκτυο των Πολιτών. Η Επιτροπή αναγνωρίζει την ανάγκη ανάληψης δράσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και εκφράζει την ικανοποίησή της ως προς το γεγονός ότι οι αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας των μεταφορών διευρύνθηκαν με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, — ως το επίπεδο διακυβέρνησης που βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες, και λόγω της άμεσης σχέσης τους με την παροχή υπηρεσιών μεταφορών στα αστικά κέντρα —, είναι αναγκαίο να συμμετέχουν ενεργά σε όλα τα στάδια της χάραξης πολιτικής, για την εξασφάλιση πρακτικών λύσεων οι οποίες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των χρηστών.

35. Η συνεχής αύξηση του όγκου της οδικής κυκλοφορίας, και συγκεκριμένα των οδικών εμπορευματικών μεταφορών, αποτελεί μείζονα κίνδυνο από πλευρά οδικής ασφάλειας. Μία συγκροτημένη πολιτική μεταφορών θα πρέπει να ενθαρρύνει την πιο διαδεδομένη χρήση των δημοσίων συγκοινωνιών και την αύξηση των εμπορευματικών μεταφορών δια της σιδηροδρομικής οδού. Για το σκοπό αυτό, απαιτείται η βελτίωση των δημοσίων μεταφορών και των εναλλακτικών λύσεων για τις οδικές εμπορευματικές μεταφορές. Ωστόσο, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης στον τομέα της ασφάλειας των οδικών, θαλάσσιων και εναέριων μεταφορών. Πρέπει να ενθαρρύνονται συνεχώς φιλόδοξες εκστρατείες ενημέρωσης και πρόληψης προς τους πολίτες όσον αφορά την οδική ασφάλεια.

36. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει την άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία οι καταναλωτές δεν επιλέγουν το μέσο μεταφοράς με μοναδικό κριτήριο την τιμή. Η ποιότητα των υπηρεσιών και η ελκυστικότητα αποτελούν,

επίσης, σημαντικές παραμέτρους. Τα πρότυπα ασφάλειας και αξιοπιστίας των συστημάτων μεταφορών λειτουργούν συχνά ως καθοριστικοί παράγοντες κατά τη λήψη απόφασης των καταναλωτών ως προς τον τρόπο μεταφοράς που θα χρησιμοποιήσουν. Συχνά, όταν υπάρχει η δυνατότητα, το κοινό επιλέγει να μετακινηθεί με αυτοκίνητο ή ταξί, κυρίως αργά τη νύχτα, σε περίπτωση που αντιληφθεί ότι υπάρχει κίνδυνος κατά τη χρήση των δημόσιων συγκοινωνιών. Το αυτοκίνητο θεωρείται ως ασφαλέστερο μέσο μετακίνησης από τις δημόσιες συγκοινωνίες, παρότι αυτή η άποψη είναι εσφαλμένη. Με βάση τις στατιστικές, τραυματισμοί που προκαλούνται σε οδικά ατυχήματα υπερβαίνουν κατά πολύ τη συχνότητα των ατυχημάτων τα οποία συμβαίνουν κατά τη χρήση των δημόσιων συγκοινωνιών. Ωστόσο, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια προκειμένου να γίνει αντιληπτό αυτό και να συνεχιστεί η βελτίωση της ασφάλειας των επιβατών των δημοσίων μέσων μεταφοράς, για να πειστεί το κοινό να αλλάξει τις συνήθειες μετακίνησής του. Ακόμη, η ΕΤΠ θεωρεί ότι οι εργασίες για την ασφάλεια των μεταφορών οφείλουν, όπως και στην περίπτωση του ποιοτικού ελέγχου στη βιομηχανία, να βασίζονται στη στρατηγική του «μηδενικού σφάλματος». Δηλαδή, είναι αποφασιστικής σημασίας οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της πολιτικής μεταφορών να αποτρέπουν τη δυνατότητα εμφάνισης μοιραίων δυστυχημάτων της κυκλοφορίας. Μια προσέγγιση αυτού του είδους θα έχει κύρια επίδραση στη στρατηγική και στα επιλεγθέντα ειδικά μέτρα και να οδηγήσει μακροπρόθεσμα σε καλύτερα αποτελέσματα.

37. Η πρόσβαση του συνόλου του πληθυσμού στα συστήματα μεταφοράς αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα. Σημαντικό τμήμα του πληθυσμού αντιμετωπίζει κατά τον έναν ή άλλο τρόπο δυσκολίες από πλευράς κινητικότητας. Ιδιαίτερα όσον αφορά τις δημόσιες μεταφορές, στις οποίες η πρόσβαση είναι δυνατόν να ενθαρρύνει πολύ περισσότερο κόσμο να τις χρησιμοποιεί, η ΕΤΠ θεωρεί ότι η εξασφάλιση ευκολότερης πρόσβασης για όλους μπορεί συχνά να καταστεί αποδοτική από άποψη κόστους.

38. Το πρόβλημα της πρόσβασης δεν είναι μόνο φυσικό, αλλά και κοινωνικό και οικονομικό. Πολλοί άνθρωποι δεν διαθέτουν αυτοκίνητο, ενώ η συντήρηση ενός αυτοκινήτου είναι δαπανηρή. Για το λόγο αυτό, η προαγωγή των δημοσίων συγκοινωνιών δεν είναι μόνο δίκαιη, αλλά εξυπηρετεί και το συμφέρον όλων. Από την άλλη πλευρά το αυτοκίνητο είναι συχνά απαραίτητο προκειμένου οι άνθρωποι που διαμένουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές να έχουν πρόσβαση στην εργασία, στην εκπαίδευση, και σε υπηρεσίες, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη χάραξη της πολιτικής μεταφορών.

Συστάσεις

39. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τα ακόλουθα μέτρα προκειμένου να καταστεί πιο ασφαλής και προσιτός ο τομέας των μεταφορών στην Ευρώπη:

— Η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει συγκεκριμένες δράσεις στο έγγραφο παρακολούθησης που θα καταρτίσει σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο για το δίκτυο των πολιτών. Η ΕΤΠ, στη γνωμοδότησή της σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο, αναγνώρισε τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την προώθηση εθελούσιων κοινών προτύπων, ως τρόπου προαγωγής της ορθής πρακτικής. Ένα σχέδιο τύπου «γαλάζιας σημαίας»,

παρόμοιο με εκείνο που χρησιμοποιείται για την αναγνώριση των καθαρών παραλιών, θα επιτρέψει στους πολίτες να εξετάζουν και να ελέγχουν τις ευρωπαϊκές επιδόσεις, προκειμένου να κρίνουν την απόδοση των συστημάτων μεταφορών. Μια τέτοια πρωτοβουλία που να λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές συνθήκες και σημεία εκκίνησης, θα μπορούσε να προωθήσει εξαιρετικά την πρόσβαση σε ασφαλή και αξιόπιστα συστήματα μεταφορών.

- Στη συνέχεια του Πράσινου Βιβλίου για το δίκτυο των πολιτών, η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να προτείνει συγκεκριμένες δράσεις με αντικείμενο την ασφάλεια, και την πρόσβαση.
- Η ΕΕ χρηματοδότησε πολλά ενδιαφέροντα και αξιόλογα ερευνητικά σχέδια ώστε να βελτιωθεί η δυνατότητα πρόσβασης στις μεταφορές. Η ΕΤΠ ζητά να συνεχισθεί η χρηματοδότηση αυτών των πρωτοβουλιών και να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες διάδοσης και επίδειξης των αποτελεσμάτων των ερευνών αυτών, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι τα ενδεχόμενα οφέλη έχουν ληφθεί πλήρως υπόψη.

Τμήμα Ζ — Ανάγκη για αποτελεσματικά συστήματα μεταφορών και θεμιτούς όρους ανταγωνισμού.

40. Το πρόγραμμα δράσης για το διάστημα 1995-2000 της κοινής πολιτικής μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει πολιτικές και πρωτοβουλίες σε τρεις τομείς καθοριστικής σημασίας. Ένας από αυτούς συνίσταται στη βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς προκειμένου να προωθηθεί η αποτελεσματικότητα, η δυνατότητα επιλογής, και η προσφορά μεταφορικών υπηρεσιών που να είναι φιλικές προς το χρήστη, με ταυτόχρονη διασφάλιση των κοινωνικών προτύπων.

41. Ωστόσο, ο τομέας των μεταφορών χαρακτηρίζεται στο σύνολό του από κανονιστικές ρυθμίσεις και μονοπώλια. Επιπλέον, ο εν λόγω τομέας δεν καθοδηγείται επαρκώς από τις δυνάμεις της αγοράς ούτε και είναι προσανατολισμένος προς τον πελάτη. Για αυτούς τους λόγους, η Επιτροπή των Περιφερειών έχει υπογραμμίσει ότι ο ανταγωνισμός που διέπεται από σωστούς κανόνες λειτουργίας αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τη δημιουργία μίας αποτελεσματικής αγοράς μεταφορών, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών δημόσιων συγκοινωνιών.

42. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει τους παρακάτω στόχους της πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών, οι οποίοι περιλαμβάνονται στην τελική διακήρυξη της πανευρωπαϊκής διάσκεψης για τις μεταφορές, που πραγματοποιήθηκε στο Ελσίνκι το 1997:

- την επέκταση της ενιαίας αγοράς στον τομέα των μεταφορών προκειμένου να καλυφθεί ολόκληρη η Ευρώπη, με σκοπό τη στήριξη της εναρμόνισης των νομικών και διοικητικών ρυθμίσεων και τεχνικών προτύπων·
- την προώθηση του ανταγωνισμού και της απελευθέρωσης στις αγορές μεταφορών, σύμφωνα με τις αρχές της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς·
- τη διευκόλυνση των διασυνοριακών μεταφορών με την προσαρμογή των υποδομών, υπηρεσιών και διαδικαστικών ρυθμίσεων.

43. Η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει, επίσης, τις μεταρρυθμίσεις στους σιδηροδρόμους που προτείνονται στο Λευκό Βιβλίο Στρατηγική για την ανασυγκρότηση των σιδηροδρόμων της Κοινότητας. Εκφράζει έντονη επιθυμία να ακολουθήσει η Κοινότητα μία σύγχρονη, αποτελεσματική, πολιτική στον τομέα των σιδηροδρόμων η οποία να είναι περισσότερο προσανατολισμένη προς τις ανάγκες των χρηστών και της ταχέως μεταβαλλόμενης αγοράς. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι ο διαχωρισμός της εκμετάλλευσης των υποδομών και των μεταφορών αυτών καθ' αυτών, η ελάφρυνση των δανειακών υποχρεώσεων των σιδηροδρομικών επιχειρήσεων, η διαλειτουργικότητα και η τεχνική εναρμόνιση αποτελούν θεμελιώδεις πτυχές μιας στρατηγικής για τη βελτίωση των ευρωπαϊκών σιδηροδρομικών υπηρεσιών.

44. Η ΕΤΠ υπογραμμίζει την ανάγκη αποτελεσματικότερης διάρθρωσης των σιδηροδρομικών συνδέσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών οικονομικών περιφερειών. Η ΕΤΠ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δημιουργία διαδρόμων μεταφορών (δίκτυα εμπορευματικών μεταφορών) και ελπίζει ότι οι διενεργούμενες μελέτες για διαδρόμους αυτού του είδους θα αποδείξουν ότι οι σιδηροδρομικές εμπορευματικές μεταφορές θα είναι οικονομικά βιώσιμες στις κύριες ευρωπαϊκές διαδρομές. Είναι απαραίτητο όλες τις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις να διαθέτουν ελεύθερη και ισότιμη πρόσβαση σε όλα τα κράτη μέλη καθώς επίσης και να ορισθούν ομοίμορφες αρχές όσον αφορά την τιμολόγηση. Η ΕΤΠ ελπίζει ότι θα υλοποιηθούν οι καλές προθέσεις της Επιτροπής, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανασυγκρότηση ενός τρόπου μεταφοράς ο οποίος διαφορετικά είναι καταδικασμένος σε ταχεία παρακμή.

Συστάσεις

45. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τα ακόλουθα μέτρα για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος μεταφορών, με θεμιτούς όρους ανταγωνισμού:

— η Επιτροπή των Περιφερειών δεν αντιμετωπίζει την απορύθμιση και τον ανταγωνισμό ως αυτοσκοπό, αλλά ως μέσο για την επίτευξη βελτιωμένων μεταφορών με χαμηλότερο κόστος. Οι ανταγωνιστικές υποβολές προσφορών στην αγορά μεταφορών μπορούν να συμβάλουν στη μείωση της ανάγκης δημόσιας χρηματοδότησης και να καταλήξουν σε καλύτερη χρήση των φορολογικών πόρων. Η πλήρης υλοποίηση της ενιαίας αγοράς είναι σημαντική για το σύνολο του τομέα των μεταφορών. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειρίας στα εν λόγω θέματα, και ιδιαίτερα όσον αφορά την ποιότητα των μεταφορών επιβατών.

— Είναι σημαντικό να διασφαλισθούν τα πρότυπα ποιότητας, παράλληλα με το ανταγωνιστικό περιβάλλον στον τομέα των μεταφορών. Παράδειγμα αποτελεί η παραχώρηση της εκμετάλλευσης των τοπικών υπηρεσιών λεωφορείων σε δικαιούχους επιχειρήσεις (franchise) κατόπιν υποβολής ανταγωνιστικών προσφορών για διαδρομές που καθορίζονται από τις τοπικές ή τις περιφερειακές αρχές, οι οποίες καθορίζουν επίσης την ποιότητα της υπηρεσίας (λεωφορεία χαμηλών αναβάθρων, οχήματα χαμηλών εκπομπών). Η Επιτροπή οφείλει να διασφαλίσει ότι ο έντονος ανταγωνισμός δεν θα επηρεάσει αρνητικά τα πρότυπα ποιότητας στον τομέα των μεταφορών.

Τμήμα Η — Η θεμελιώδης σημασία της δημοκρατικής αρχής της υποχρέωσης λογοδοσίας για την παροχή υπηρεσιών δημοσίων συγκοινωνιών

46. Η παροχή δημόσιων συγκοινωνιών είναι πρωτίστως δημόσια υπηρεσία. Ένα ορθό πρότυπο δημόσιων συγκοινωνιών έχει βασική σημασία για την αειφόρο ανάπτυξη. Οποιαδήποτε ολιγωρία στον τομέα αυτό θα έχει οπωσδήποτε επιπτώσεις, ιδιαίτερες όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, το περιβάλλον και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

47. Συνεπώς, είναι ουσιώδες, στο μέτρο που τούτο είναι δυνατόν, να πραγματοποιείται έλεγχος στην παροχή υπηρεσιών δημόσιων συγκοινωνιών από υπεύθυνα δημοκρατικά σώματα, είτε άμεσα είτε μέσω ισχυρών κανονιστικών φορέων. Με αυτόν τον τρόπο, θα υπερισχύουν τα συμφέροντα των πολιτών κατά τη χάραξη πολιτικής και οι παρεχόμενες υπηρεσίες θα αντικατοπτρίζουν εν γένει τις απαιτήσεις του πληθυσμού.

48. Ωστόσο, η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει τη δυναμική θετική συνεισφορά του ιδιωτικού τομέα, ο οποίος έχει τη δυνατότητα να επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις στον τομέα της αποδοτικότητας και της παροχής υπηρεσιών πελατών όταν είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία των συστημάτων μεταφορών. Έχει αποδειχθεί ότι η τεχνογνωσία και τα κονδύλια που προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα επιφέρουν σπουδαίες βελτιώσεις όσον αφορά τις επενδύσεις και τις υπηρεσίες. Ο δημόσιος τομέας δεν είναι πλέον σε θέση να εφομίζεται τις επαχθείς δαπάνες των δημόσιων μεταφορών. Ο δημόσιος και ιδιωτικός τομέας, σε συνεργασία, είναι ικανοί να εξασφαλίσουν τις επενδύσεις και την ποιότητα των υπηρεσιών που χρειάζονται εδώ και καιρό πολλά συστήματα δημοσίων συγκοινωνιών.

Συστάσεις

49. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τα ακόλουθα μέτρα προκειμένου να προστατευθεί ο ρόλος της δημόσιας υπηρεσίας που παρέχει ο τομέας των μεταφορών:

— η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά από την Επιτροπή να ενθαρρύνει το δημοκρατικό έλεγχο και την ορθή κανονιστική ρύθμιση του τομέα των μεταφορών.

— η ΕΤΠ επικροτεί την τρέχουσα διαδικασία απελευθέρωσης στον τομέα των ευρωπαϊκών μεταφορών. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να επιφέρει σημαντικά οφέλη τόσο στους καταναλωτές όσο και στις επιχειρήσεις. Η περαιτέρω απελευθέρωση θα αυξήσει το όφελος που αποκομίζει ο καταναλωτής λόγω του ανταγωνισμού, και θα παράσχει στους μεταφορείς πρόσβαση σε μεγαλύτερες αγορές. Ωστόσο, οι αλλαγές πρέπει να τύχουν της δέουσας παρακολούθησης προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν θα θιγεί η ποιότητα της υπηρεσίας, και ότι οι σημαντικότεροι μεταφορείς δεν θα επηρεάζουν την αγορά με αθέμιτο τρόπο εις βάρος των καταναλωτών.

Τμήμα Ι — Είναι απαραίτητη η πλήρης ολοκλήρωση των συστημάτων μεταφορών.

50. Η ολοκλήρωση του συστήματος έχει βασική σημασία για την πραγματοποίηση του στόχου των αειφόρων μεταφορών. Θα πρέπει να υπάρξει πλήρης και αποτελεσματική ολοκλήρωση των τρόπων μεταφοράς στις περιφέρειες και τις πόλεις, και επομένως να ενθαρρυνθεί περισσότερο κόσμος να χρησιμοποιεί τον καταλληλότερο τρόπο μεταφοράς, να μειωθεί η συμφόρηση της οδικής κυκλοφορίας και η ρύπανση, να ενισχυθεί το εμπόριο, και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής στις περιφέρειες και στις πόλεις.

51. Είναι απαραίτητο τα μεταφορικά δίκτυα να ολοκληρωθούν όσον αφορά τα διάφορα μέσα τόσο στο εσωτερικό μιας περιφέρειας όσο και μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών. Τα περιφερειακά δίκτυα οφείλουν να ενσωματωθούν με τα κύρια ευρωπαϊκά και διεθνή συστήματα μεταφορών. Οι σημαντικοί μεταφορικοί κόμβοι, όπως εσωτερικοί και θαλάσσιοι λιμένες, αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί σταθμοί και κέντρα συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών, θα πρέπει να ενσωματωθούν πλήρως στον αμέσως περιβάλλοντα χώρο, κατά τρόπο ώστε οι τοπικές κοινότητες να ωφελούνται από την ενδεχόμενη οικονομική ανάπτυξη, και παράλληλα να καταβληθούν προσπάθειες για τη μείωση των δυσμενών περιβαλλοντικών συνεπειών. Τα συγκοινωνιακά κέντρα αποτελούν πυρήνες απασχόλησης και επενδύσεων και είναι σημαντικό ο άμεσα ενδιαφερόμενος πληθυσμός να απολαμβάνει τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τη γειτνίαση με μεταφορικούς κόμβους μείζονος σημασίας και όχι μόνο να υφίσταται τα σχετικά μειονεκτήματα.

52. Τα συστήματα μεταφορών της ΕΕ θα πρέπει να ενοποιηθούν με τα συστήματα των χωρών που δεν είναι μέλη της ΕΕ. Τούτο είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία της διεύρυνσης της ΕΕ και την οικονομική και πολιτική σταθερότητα των γειτονικών χωρών της Ένωσης. Επίσης, το παραπάνω ισχύει ιδιαίτερα για τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, οι οποίες προσαρμόζονται σε νέους δημοκρατικούς θεσμούς και σε πιο φιλελεύθερες συνθήκες εμπορικών συναλλαγών.

53. Η ενοποίηση των συστημάτων μεταφορών των κρατών μελών της ΕΕ και των ευρωπαϊκών περιφερειών κρίνεται σκόπιμη προκειμένου να διευκολυνθούν οι εμπορικές συναλλαγές και ο τουρισμός και να αυξηθεί η κινητικότητα και η προσωπική επαφή μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτών. Η ενοποίηση των μεταφορών στο εσωτερικό της ΕΕ αποτελεί σημαντικό μέσο για την υλοποίηση των κυριότερων στόχων της πολιτικής της ΕΕ -τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς, την οικονομική και κοινωνική συνοχή εντός της Κοινότητας, το χωροταξικό σχεδιασμό και άλλα.

54. Η ενοποίηση των συστημάτων μεταφορών των κρατών μελών θέτει ζητήματα θεμιτών όρων ανταγωνισμού, για παράδειγμα, μεταξύ μεταφορέων και σιδηροδρομικών εταιρειών. Συναφές ζήτημα αποτελεί κυρίως η ενοποίηση με τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης όπου τα εισοδήματα είναι χαμηλότερα. Είναι ευκαίιο να εφαρμοστούν μέτρα προκειμένου να περιοριστούν οι συνακόλουθες κοινωνικές και οικονομικές ζημιές, και να εξασφαλιστούν επαρκείς διεθνικές κανονιστικές ρυθμίσεις για την εποπτεία της εν λόγω διαδικασίας.

55. Υπό το φως των ανωτέρω παρατηρήσεων, η Επιτροπή των Περιφερειών υπογραμμίζει την επιτακτική ανάγκη για ολιστική προσέγγιση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής μεταφορών.

56. Σημαντική συνιστώσα της υλοποίησης ενός ολοκληρωμένου συστήματος μεταφορών, είναι η προαγωγή των συνδυασμένων μεταφορών. Οι συνδυασμένες μεταφορές προϋποθέτουν τη μετατροπή των συστημάτων μεταφορών σε «διαλειτουργικά». Δηλαδή, παραδείγματος χάρη, τα εμπορευματοκιβώτια που χρησιμοποιούνται από τα φορτηγά πρέπει να είναι συμβατά με εκείνα που χρησιμοποιούνται από τους σιδηροδρόμους, ώστε να διευκολύνεται η μεταφορά των φορτίων από το οδικό στο σιδηροδρομικό δίκτυο. Οι αποδοτικές, αποτελεσματικές, και μη δαπανηρές συνδυασμένες μεταφορές θα ενθαρρύνουν τη μεταφορά αγαθών σε μεγάλη απόσταση δια της σιδηροδρομικής οδού/των πλωτών οδών/διά θαλάσσης. Σε αυτήν την περίπτωση η χρήση των φορτηγών θα ήταν απαραίτητη μόνο για τοπικές μετακινήσεις είτε στην αρχή είτε στο τέλος της διαδρομής, δηλαδή μεταξύ των σημείων αφετηρίας και του τόπου προορισμού. Η πλήρης ενοποίηση και η αξιοποίηση στο έπακρο των δυνατοτήτων των λιμένων και των θαλάσσιων μεταφορών είναι δυνατή, με τη μεγαλύτερη χρήση των συνδυασμένων μεταφορών.

Συστάσεις

57. Η ΕΤΠ συνιστά τα ακόλουθα μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος μεταφορών:

— η Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει το έργο της όσον αφορά την προαγωγή των συνδυασμένων μεταφορών, διευκολύνοντας τους χρήστες των μεταφορών να επιλέγουν τον καταλληλότερο τρόπο μεταφοράς από περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική άποψη. Για αυτόν το λόγο η ΕΤΠ υποστηρίζει απόλυτα πρωτοβουλίες όπως οι Πειραματικές δράσεις στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών (πρόγραμμα PACT). Η ΕΤΠ θα επικροτούσε μία μεγαλύτερη οικονομική δέσμευση όσον αφορά το πρόγραμμα PACT. Επιπλέον, θα επιθυμούσε την υποστήριξη άλλων σχεδίων στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών, τα οποία να εστιάζονται περισσότερο σε τοπικό επίπεδο και να μην αφορούν διεθνείς οδούς ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, αλλά αντιθέτως να έχουν σχέση με πόλεις και περιφέρειες σε ολόκληρη την Ευρώπη

— παρά τις σημαντικές δυσκολίες που συναντώνται στον τομέα των συνδυασμένων μεταφορών — οι οποίες σχετίζονται ευρέως με την ανάγκη για επιπρόσθετο χρόνο και προσπάθεια κατά την μεταφορά εμπορευμάτων και επιβατών, γεγονός που συχνά συνεπάγεται πρόσθετο κόστος — η ανάπτυξη προηγμένων και αποτελεσματικότερων κέντρων συνδυασμένων μεταφορών (κέντρα συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών και λιμένες, αστικοί σταθμοί μεταφορών κ.λπ.) είναι απαραίτητη προκειμένου να μειωθεί η ανάγκη επιπρόσθετης υποδομής για την οδική κυκλοφορία. Η ΕΤΠ θεωρεί σημαντικό να δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό δίκτυο κέντρων συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η εξέταση όλων των διαθέσιμων τεχνικών, οργανωτικών και χρηματοοικονομικών δυνατοτήτων επιλογής, αποτελεί θέμα ζωτικής σημασίας προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν τα μειονεκτήματα των

συνδυασμένων μεταφορών έναντι της χρήσης ενός μόνο τρόπου μεταφοράς, και συγκεκριμένα του οδικού.

Τμήμα Κ — Υπάρχει ανάγκη για μεγαλύτερη υποστήριξη των νέων πρωτοβουλιών στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης, και για διάδοση της επίδειξης τεχνολογικών και τηλεματικών λύσεων.

58. Η Επιτροπή των Περιφερειών έχει επανειλημμένως εκφράσει την άποψη ότι είναι πολύ σημαντικό να προωθηθούν οι νέες τεχνολογίες στον τομέα των μεταφορών και των πληροφοριών οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στους στόχους μιας αειφόρου πολιτικής μεταφορών. Απαιτείται περαιτέρω έρευνα σχετικά με τα εν λόγω θέματα προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η ασφάλεια των μεταφορών, και να προωθηθεί παράλληλα η συνολική ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

59. Χάρη σε «έξυπνα» συστήματα μεταφορών μπορεί να χρησιμοποιηθεί καλύτερα η υπάρχουσα υποδομή, και να αποφευχθεί η καταπόνηση του περιβάλλοντος. Για αυτούς του λόγους, η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζει την εκτεταμένη χρήση της τηλεματικής και των άλλων σύγχρονων τεχνολογιών, όπως για παράδειγμα των νέων τεχνικών, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στην διασυνοριακή διαλειτουργικότητα των εθνικών δικτύων μεταφορών.

60. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει ότι είναι αναγκαίες οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις για τη λειτουργία συστημάτων διαφοροποίησης των τιμών κατά τρόπο λεπτομερή και ακριβή. Τα εν λόγω συστήματα αποτελούν σημαντικά μέσα προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της «εσωτερικής» των εξωτερικών εξόδων των μεταφορών.

Συστάσεις

61. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά τα ακόλουθα μέτρα για την προώθηση των νέων τεχνολογιών στον τομέα των μεταφορών και των πληροφοριών:

— η Επιτροπή των Περιφερειών κρίνει σκόπιμη, στο πλαίσιο της πολιτικής έρευνας και ανάπτυξης της ΕΕ, τη χορήγηση

μεγαλύτερης χρηματοδότησης για την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών στον τομέα των μεταφορών και της πληροφορικής και την καταβολή εντονότερων προσπαθειών για τη διάδοση και την επίδειξη των αποτελεσμάτων της εν λόγω έρευνας:

— η ΕΤΠ εγκρίνει το έργο που έχει επιτελεστεί για την εισαγωγή των συστημάτων τηλεματικής στις μεταφορές και συμμερίζεται την άποψη ότι τα κράτη μέλη πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην εισαγωγή βιώσιμων εφαρμογών με την χρήση αμοιβαίως συμβατού εξοπλισμού, για την αύξηση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ένα σύστημα διαχείρισης των μεταφορών βασισμένο στην τηλεματική είναι παράγοντας βασικής σημασίας στα πλαίσια μίας εκτεταμένης στρατηγικής που αποσκοπεί στην αποτροπή της κυκλοφοριακής συμφόρησης. Η ανάπτυξη αστικών συστημάτων οργανωτικού σχεδιασμού είναι σημαντική προκειμένου να μειωθούν τα προβλήματα που σχετίζονται με τη διανομή των αγαθών στο κέντρο των πόλεων. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει την ανταλλαγή τεχνολογίας και εμπειρίας όσον αφορά τα εν λόγω ζητήματα καθώς και να υποστηρίζει συναφείς πρότυπες μελέτες και σχέδια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

62. Το παρόν έγγραφο περιλαμβάνει τις γνωμοδοτήσεις που υιοθετήθηκαν προγενέστερα με σκοπό την διαμόρφωση μίας στρατηγικής στήριξης η οποία να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς για οποιαδήποτε μελλοντική εργασία της Επιτροπής των Περιφερειών στο πλαίσιο της ανάπτυξης μίας αειφόρου πολιτικής μεταφορών. Με την υιοθέτηση των δέκα κατευθυντήριων αρχών, θα καθιερωθεί ελάχιστο κοινό πρότυπο για τις βιώσιμες μεταφορές σε ολόκληρη την επικράτεια της Ένωσης. Μεταξύ των αρχών αυτών, κεφαλαιώδους σημασίας είναι η επιβεβαίωση του ρόλου των τοπικών και περιφερειακών αρχών — σύμφωνα με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ — του επιπέδου διακυβέρνησης το οποίο βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες, και της ανάγκης να ζητείται η γνώμη των εν λόγω αρχών σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης της πολιτικής μεταφορών.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών

Κύκλος σεμιναρίων «Η συμβολή των ευρωπαϊκών περιφερειών και κοινοτήτων για ένα ολοκληρωμένο, αποτελεσματικό και φιλικό προς το περιβάλλον κοινωνιακό σύστημα στην Ευρώπη»**1. Ιστορικό**

Για την εξασφάλιση μίας σταθερής και οικολογικής κινητικότητας για τον επόμενο αιώνα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε δύο πράσινα βιβλία θεμελιώδους σημασίας: Το πρώτο φέρει τον τίτλο «Το δίκτυο των πολιτών» και καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί καλύτερα το δυναμικό των δημόσιων κοινωνικών στην Ευρώπη.

Στο δεύτερο πράσινο βιβλίο, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαιότερες και αποτελεσματικότερες τιμές στον τομέα των μεταφορών», η Επιτροπή προτείνει πολιτικές προσεγγίσεις, οι οποίες συμβάλλουν στην εσωτερική επίρριψη των εξωτερικών δαπανών.

Αμφότερα τα πράσινα βιβλία τονίζουν το ρόλο των τοπικών και περιφερειακών οργανισμών στην ανάπτυξη μίας μελλοντικής κοινωνιακής πολιτικής, η οποία προάγει τη χρησιμοποίηση του δημόσιου κοινωνιακού συστήματος και οδηγεί στον καθορισμό δίκαιων και αποτελεσματικών τιμών.

Ενόψει της πολιτικής σημασίας των δύο βιβλίων κρίνεται σκόπιμο, πέραν της υιοθέτησης μιας γνωμοδότησης, να υπάρξει μία εμβάθυνση όσον αφορά αμφότερα τα εξεταζόμενα θέματα υπό τη μορφή ενός κύκλου σεμιναρίων.

Το ερώτημα οφείλει να τεθεί ως εξής: ποια συμβολή θα μπορούσαν να έχουν οι τοπικοί και περιφερειακοί οργανισμοί στην εξασφάλιση ενός ολοκληρωμένου, αποδοτικού και οικολογικού συστήματος μεταφορών στην Ευρώπη.

2. Προσέγγιση Η σειρά των εκδηλώσεων βασίστηκε στην ακόλουθη προσέγγιση

Αφενός, στην εμβάθυνση των πτυχών, υπό μορφή σεμιναρίων, από την άποψη των περιφερειακών και τοπικών οργανισμών, όπως π.χ.:

- ειδικά προβλήματα ενίσχυσης των δημόσιων κοινωνικών σε αστικές, αγροτικές, αραιοκατοικημένες και οικολογικά ευαίσθητες περιοχές, καθώς και προβλήματα διεθνούς και διασυνοριακής συνεργασίας·
- μελλοντικός ρόλος των περιφερειών, των δήμων και των κοινοτήτων όσον αφορά τον καθορισμό δίκαιων και αποτελεσματικών τιμών·
- από κοινού δράση των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών για την υλοποίηση του μελλοντικού έργου.

Αφετέρου, με τη σειρά εκδηλώσεων χρειάστηκε να παρουσιασθεί μία περιφερειακή συλλογική προσέγγιση η οποία να αντιστοιχεί σε μία προσανατολισμένη προς το μέλλον κοινωνιακή πολιτική.

Οι κ. Fdtn και Harris υπέβαλαν πρόταση για γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με στόχο τη χάραξη μιας σφαιρικής στρατηγικής για την ΕΤΠ καθώς και την συμπερίληψη στη γνωμοδότηση των συμπερασμάτων της του σεμιναρίου. Επίσης, ο δρ. Weingartner πρότεινε την κατάρτιση ενός «Χάρτη των Περιφερειών» για την πολιτική μεταφορών. Οι εργασίες ανατέθηκαν στον δρ. Weingartner και τον κ. Zaplana. Ο εν λόγω Χάρτης απετέλεσε επίσης αντικείμενο διαβουλεύσεων στην καταληκτική διάσκεψη στο Λονδίνο.

Η Επιτροπή συμμετείχε τόσο στην οργάνωση όσο και στη χρηματοδότηση της σειράς εκδηλώσεων (με ποσό ύψους 75 000 Ecu για την κάλυψη των δαπανών των εκδηλώσεων).

3. Εκδηλώσεις

- *Επίσημη έναρξη του κύκλου σεμιναρίων στη Βαλέντσια (Ισπανία) στις 10 Απριλίου 1997*

Κατόπιν προσκλήσεως του κ. Zaplana, η σειρά εκδηλώσεων άρχισε με τη συνεδρίαση της επιτροπής 3 στις 10 Απριλίου 1997, στη Βαλέντσια.

— 1ο Σεμινάριο με θέμα «Η πολιτική μεταφορών σε ευαίσθητες περιοχές» *Ινσμπρουκ, Αυστρία, 5 και 6 Μαΐου 1997*

Το πρώτο σεμινάριο είχε ως στόχο να επιστήσει την προσοχή στην προβληματική των «ευαίσθητων περιοχών» και να μελετήσει τις οικονομικές και οικολογικές πτυχές μιας μελλοντικής πολιτικής μεταφορών. Η πρόσκληση απεστάλη από τον πρόεδρο του κρατιδίου, δρα Weingartner.

— 2ο Σεμινάριο σχετικά με τις περιφερειακές πολιτικές μεταφορών στην περιοχή της Βαλτικής (*Norrkoeping, Σουηδία*), 26 και 27 Ιουνίου 1997

Το δεύτερο σεμινάριο πραγματοποιήθηκε στο Norrköping, κατόπιν προσκλήσεως του κ. Faerm, και αποσκοπεί στη μελέτη των προβλημάτων που υπάρχουν στον τομέα των μεταφορών στην περιοχή της Βαλτικής. Λόγω της πανευρωπαϊκής της διάστασης, η διήμερη εκδήλωση απευθύνθηκε και σε ενδιαφερόμενους εκτός ΕΕ.

— 3ο Σεμινάριο σχετικά με τη διασυνοριακή και τη διαπεριφερειακή συνεργασία (*Βόννη, Γερμανία*), 9 και 10 Οκτωβρίου 1997

Επίκεντρο των συζητήσεων ήταν η προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας. Με βάση μια σειρά προγραμμάτων, χρειάστηκε να διευκρινιστεί πώς οι νέες μορφές ευρωπαϊκής συνεργασίας μπορούν να οδηγήσουν στην επίλυση των μεταφορικών προβλημάτων. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε κατόπιν προσκλήσεως του υπουργού ευρωπαϊκών υποθέσεων της Βορείου Ρηνανίας-Βεστφαλίας, καθηγητού κ. Dammeyer.

— 4ο Σεμινάριο για τις συνδυασμένες μεταφορές στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (*Αθήνα, Ελλάδα*) 23 και 24 Οκτωβρίου 1997

Στόχος της διήμερης εκδήλωσης στην Αθήνα είναι κυρίως η εξέταση του ρόλου των συνδυασμένων μεταφορών στην προσπάθεια για την επίλυση των μεταφορικών προβλημάτων στην Ευρώπη. Στα πλαίσια αυτά, εξετάστηκαν κατά κύριο λόγο οι μεταφορικές διασυνδέσεις της Ελλάδας με τα γειτονικά κράτη της Νότιας Ευρώπης. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε κατόπιν προσκλήσεως του κ. Κουλουμπή.

— 5ο Σεμινάριο και καταληκτικά διάσκεψη: *Κινητικότητα στις πόλεις — Μια βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην ΕΕ* (*Λονδίνο, Ηνωμένο Βασίλειο*) — 1η Δεκεμβρίου 1997

Η καταληκτική διάσκεψη στο Λονδίνο πραγματοποιήθηκε κατόπιν προσκλήσεως του κ. Toby Harris. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα σεμινάρια, τα οποία επικεντρώθηκαν στα περιφερειακά προβλήματα, η εκδήλωση αυτή είχε κατ' αρχάς ως αντικείμενο τη μελέτη των μεταφορικών προβλημάτων στις αστικές περιοχές και το Πράσινο Βιβλίο «Το δίκτυο των πολιτών». Οι εκδηλώσεις ολοκληρώθηκαν το απόγευμα, όπου τέθηκαν υπόψη του Επιτρόπου Kinnock η γνωμοδότηση πρωτοβουλίας και δόθηκε σε δημοσιότητα το προαναφερθέν ψήφισμα.

Επισυνάπτονται τα τελικά συμπεράσματα του κάθε σεμιναρίου

Πρώτο σεμινάριο στο κρατίδιο του Τυρόλου, Αυστρία «Πολιτική μεταφορών για ευαίσθητους φυσικούς χώρους: οικολογικές και οικονομικές πτυχές» *Ινσμπρουκ 5 και 6 Μαΐου 1997*

Τελικά συμπεράσματα

1. Το Πράσινο Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Δικαιότερες και αποτελεσματικότερες τιμές στον τομέα των μεταφορών»⁽¹⁾ και η Ανακοίνωση με θέμα «Το πρόγραμμα δράσης της κοινής πολιτικής μεταφορών για την περίοδο 1995-2000»⁽²⁾ εκθέτουν πολύ ορθά το ζήτημα μιας κατάλληλης και βιώσιμης πολιτικής μεταφορών. Οι περιφέρειες και οι κοινότητες της Ευρώπης ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για μια οικολογική και βιώσιμη πολιτική μεταφορών διότι η κατεύθυνση των ευρωπαϊκών ρευμάτων μεταφορών τις αφορά άμεσα.

2. Η διατήρηση ενός υψηλού βιοτικού επιπέδου, η οποία συνδέεται στενά με μια ανθούσα οικονομία, απαιτεί ένα σχετικά υψηλό δείκτη μεταφορικών υπηρεσιών, οι οποίες μπορούν να παρασχεθούν με διάφορους τρόπους. Για το λόγο αυτό πρέπει να διασφαλισθεί ότι σε κάθε περίπτωση θα χρησιμοποιείται το καλύτερο μεταφορικό μέσο και ότι οι μεταφορικές υπηρεσίες θα προσφέρονται σε ανταγωνιστικές τιμές. Οι άμεσα ενδιαφερόμενες περιφέρειες και κοινότητες ζητούν να συμμετέχουν εγκαίρως και να διαθέτουν ενισχυμένη δυνατότητα συναπόφασης όσον αφορά τα μελλοντικά μέτρα της πολιτικής μεταφορών και τις νέες μεταφορικές υποδομές στην Ευρώπη.

⁽¹⁾ COM(95) 691 τελικό.

⁽²⁾ COM(95) 302 τελικό.

3. Φαίνεται εξαιρετικά δυσχερές να εφαρμοστεί στην πράξη η συνεχώς εξεταζόμενη αρχή ότι το κόστος πρέπει να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Με τη νέα πρόταση οδηγίας για το κόστος των υποδομών επιδιώκεται η επίτευξη του εν λόγω στόχου. Όμως, για να ανταποκρίνεται μεσοπρόθεσμα το κόστος των μεταφορών στην πραγματικότητα είναι απαραίτητο να συμπεριληφθεί πλήρως το εξωτερικό κόστος. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να καθορισθεί με ακρίβεια το εξωτερικό κόστος. Οι περιφέρειες και οι κοινότητες ζητούν από τα αρμόδια όργανα να προβούν χωρίς καθυστέρηση στη θέσπιση των απαραίτητων βάσεων αξιολόγησης.

4. Στο εσωτερικό της ΕΕ υπάρχουν περιοχές που διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με την οικολογική επιβάρυνσή τους. Για παράδειγμα, η περιοχή των Άλπεων χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα ευαίσθητος φυσικός χώρος. Οι περιφέρειες και οι κοινότητες της Ευρώπης επισημαίνουν ότι οι διάφορες τοπικές ιδιαιτερότητες δεν έχουν μέχρι σήμερα ληφθεί επαρκώς υπόψη. Η διοχέτευση των μεταφορών στις οικολογικά ευαίσθητες περιοχές οφείλει να βελτιωθεί στο μέλλον, τόσο για οικονομικούς όσο και για οικολογικούς λόγους. Τα μέλη της Επιτροπής των Περιφερειών είναι αποφασισμένα να συνεργαστούν για τον νέο προσδιορισμό των ευαίσθητων φυσικών χώρων και για τη χάραξη των νέων προσανατολισμών της κοινοτικής πολιτικής μεταφορών.

Δεύτερο σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε μετά από πρόσκληση των αρχών του Norrköping (Ανατολική Σουηδία) με τίτλο «Προβλήματα που αφορούν τις μεταφορές στην περιοχή της Βαλτικής» Norrköping 26 και 27 Ιουνίου 1997

Συμπεράσματα

1. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές της Ευρώπης υποστηρίζουν τις τρέχουσες προετοιμασίες για τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Στον τομέα αυτό είναι σημαντική η ενίσχυση των εμπορικών συναλλαγών, των πολιτιστικών ανταλλαγών και των προσωπικών επαφών μεταξύ των υποψηφίων για προσχώρηση χωρών και της Ένωσης. Σχετικά οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν να διαδραματίσουν σπουδαίο ρόλο.

2. Οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης αυξάνονται με ταχύ ρυθμό. Μια μελέτη⁽¹⁾ σχετικά με τις εξελίξεις στην περιφέρεια της Βαλτικής Θάλασσας καταδεικνύει ότι η αύξηση θα είναι ταχύτερη κατά τα επόμενα 15 έτη. Η ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των παραθαλάσσιων χωρών και περιφερειών της Βαλτικής θα αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση και την ευημερία στις περιφέρειες της Ευρώπης, είτε αυτές είναι στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό της ΕΕ. Η ανάπτυξη αυτή θα συμβάλει επίσης στη σύσφιξη των πολιτιστικών δεσμών μεταξύ των εθνών και των περιφερειών και, επομένως, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην ενίσχυση της δημοκρατίας και της ειρήνης. Με την καθιέρωση μιας στενής συνεργασίας με τις χώρες της Βαλτικής Θάλασσας, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα συμβάλουν πραγματικά στην επιτάχυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης.

3. Η αύξηση των εμπορικών συναλλαγών και η διεύρυνση της ΕΕ καθιστούν απαραίτητη τη βελτίωση των συστημάτων υποδομών και μεταφορών. Τα αποτελεσματικά συστήματα μεταφορών, τόσο στις χώρες που είναι υποψήφιες για προσχώρηση όσο και μεταξύ των τελευταίων και της ΕΕ, αποτελούν ένα βασικό μέσο για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Είναι αναγκαίο να γίνουν σημαντικές βελτιώσεις στην υφιστάμενη υποδομή και να ληφθούν μέτρα από διοικητικές και οργανωτικές πλευρές και από την άποψη της αύξησης της μεταφορικής ικανότητας, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να μειωθούν οι περίοδοι αναμονής στις διαβάσεις συνόρων, στα αεροδρόμια και στους λιμένες. Τα μεταφορικά συστήματα πρέπει να βελτιωθούν σε συνάρτηση με μια βιώσιμη ανάπτυξη του περιβάλλοντος και τις απαιτήσεις ασφαλείας.

4. Πολλά προβλήματα είναι δυνατό να επιλυθούν μέσω της συνεργασίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές επίσης έχουν δεσμευθεί σε μια ευρεία συνεργασία όσον αφορά το σχεδιασμό, τις μεταφορές, το περιβάλλον και άλλους τομείς. Ωστόσο, μια συντονισμένη προσπάθεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι επίσης απαραίτητη για την ανάπτυξη μεταφορικών συστημάτων που θα συμμορφώνονται με ορθά περιβαλλοντικά κριτήρια. Η κατασκευή μεταφορικών διαδρόμων («διάδρομοι της Κρήτης») είναι ένα πρώτο βήμα μόνο. Εντούτοις, η διεύρυνση των μεταφορικών συστημάτων δεν πρέπει να περιοριστεί στις οδικές μεταφορές. Για περιβαλλοντικούς λόγους, πρέπει να εξασφαλισθεί η μετάβαση προς τις θαλάσσιες και τις σιδηροδρομικές μεταφορές. Χρειάζεται επίσης να ληφθεί υπόψη η ανάγκη της σύνδεσης των αρτηριών με περιφερειακά και τοπικά μεταφορικά συστήματα και της βελτίωσης των τελευταίων.

5. Για την προώθηση του δυναμικού που προσφέρουν οι θαλάσσιες μεταφορές, είναι αναγκαία η βελτίωση των λιμένων. Οι τελευταίοι πρέπει να καταστούν αποτελεσματικοί ως σταθμοί μεταφόρτωσης και ως σημαντικά κέντρα συνδυασμένων μεταφορών εμπορευμάτων που βασίζονται σε σύγχρονες τεχνολογίες πληροφοριών. Οι υποδομές των λιμένων πρέπει επίσης να διευρυνθούν και να βελτιωθούν. Η ανάπτυξη και η λειτουργία των κέντρων και λιμένων συνδυασμένων μεταφορών εμπορευμάτων υπάγονται κατ' αρχήν στην ευθύνη της αγοράς μεταφορών και των τοπικών αρχών που είναι υπεύθυνες για τη χωροταξία, το έδαφός τους και τους λιμένες. Ωστόσο, η Ένωση και τα μέλη της πιθανόν να χρειασθούν να συμβάλουν στη χρηματοδότηση υποδομών λιμένων (οδικές και σιδηροδρομικές διευκολύνσεις), πρότυπων μελετών και σχεδίων, καθώς και δράσεων για την έρευνα και την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών.

⁽¹⁾ «Οι αλλαγές στους τομείς του εμπορίου και των μεταφορών στην περιφέρεια της Βαλτικής. Υποθέσεις έως το 2015» ο Pontus Åberg και ο Elf Strömquist (Transnord TFK Temaplan EWIV) παρουσίασαν τη μελέτη αυτή κατά το σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε στο Norrköping.

6. Η ανάγκη για την ανάπτυξη των θαλάσσιων μεταφορών και τη διασύνδεσή τους με άλλους τρόπους μεταφοράς δεν προϋποθέτει μόνο την κατασκευή μεταφορικών αρτηριών στα κράτη της Βαλτικής από το Βορρά ως το Νότο. Η Κοινότητα οφείλει επίσης να παράσχει βοήθεια για την ανάπτυξη οδικών αρτηριών από την Ανατολή ως τη Δύση. Οι υπηρεσίες που παρέχονται μέσω των πορθμείων στη Βαλτική Θάλασσα πρέπει επίσης να θεωρηθούν ως μέρη της υποδομής. Τα έθνη και οι περιφέρειες πρέπει να αναλάβουν από κοινού ευθύνη όσον αφορά τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για τη διασφάλιση ασφαλών υπηρεσιών μέσω πορθμείων στη Βαλτική. Η ναυπηγική βιομηχανία οφείλει να αναλάβει ευθύνη, από κοινού με τους εκμεταλλευτές λιμένων, τις εθνικές αρχές και την ΕΕ, για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης των θαλάσσιων μεταφορών σε σχέση με τις εκπομπές καυσίμων, την εναπόθεση καταλοίπων πετρελαίου και άλλων αποβλήτων. Αυτό είναι σημαντικό ιδίως για μια ευαίσθητη εσωτερική θάλασσα όπως η Βαλτική.

7. Η κακή ποιότητα της υποδομής και των μεταφορικών συστημάτων είναι ένα δείγμα των εμποδίων στα οποία προσκρούει μια ταχύτατη διαδικασία ολοκλήρωσης στην περιφέρεια της Βαλτικής. Ωστόσο, υπάρχουν πολλά ακόμη εμπόδια στη διαδικασία της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις χώρες της σχετικής περιφέρειας. Για τον προσδιορισμό των εμποδίων αυτών και για την αναζήτηση τρόπων και μέσων για την εξάλειψή τους, η Επιτροπή πρέπει να προετοιμάσει, από κοινού με τα έθνη και τις περιφέρειες της συγκεκριμένης περιοχής, ένα Λευκό Βιβλίο για την ανάπτυξη της περιφέρειας της Βαλτικής Θάλασσας, με στόχο τη διευκόλυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης και την προώθηση της Βαλτικής ως μιας κατ' ουσίαν εσωτερικής θάλασσας στην Ένωση.

Τρίτο σεμινάριο που διοργάνωσε η περιφέρεια της Βόρειας Ρηνανίας — Βεστφαλίας με θέμα τη «Διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία»

Συμπεράσματα

1. Το σεμινάριο κατέδειξε ότι χρειάζεται να εντατικοποιηθεί η διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία για δύο λόγους: αφενός διότι τα σύνορα της Ευρώπης έχουν ολοένα και μικρότερη σημασία, αφετέρου διότι αυξάνεται σημαντικά η πολιτική σημασία των ευρωπαϊκών περιφερειών. Οι ενδιαφερόμενες περιφέρειες συμμετέχουν σήμερα ήδη ενεργά στην διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων στον τομέα των μεταφορών.
2. Οι πρωτοβουλίες και τα σχέδια που παρουσιάζονται στα πλαίσια αυτού του σεμιναρίου αποδεικνύουν ότι ακόμη και τα νέα σχέδια της πολιτικής των μεταφορών μπορούν να υλοποιηθούν με επιτυχία ακόμη και σε δύσκολες δημοσιονομικές καταστάσεις στο βαθμό που οι πρωτοβουλίες αυτές στηρίζονται από τη βάση και διασφαλίζουν τη συνεργασία των διαφόρων παραγόντων για την υλοποίηση των σχεδίων αυτών.
3. Αποδείχτηκε όμως, επίσης, ότι χρειάζονται εντατικές προσπάθειες προκειμένου να πειστούν οι πολίτες ότι υφίσταται στενή σχέση μεταξύ ενός προγραμματισμού των μεταφορών που να καλύπτει όλη την επικράτεια της Ευρώπης και των ροών των μεταφορών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
4. Επειδή η ευρωπαϊκή πολιτική λαμβάνει αυξανόμενη σημασία θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μην αναχαιτίσει την περαιτέρω εξέλιξη της πολιτικής των μεταφορών στο εσωτερικό της Ευρώπης.
5. Η ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων πολιτικής των μεταφορών των περιοχών του κέντρου και των συμφερόντων των περιφερειακών περιοχών είναι δύσκολο να επιτευχθεί και γι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία να συμμετέχουν στη διαδικασία αυτή και οι ενδιαφερόμενες περιοχές.
6. Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών απαιτεί μια διαρκή προσπάθεια αλλαγής προσανατολισμού. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε σε επίπεδο μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των τοπικών και των περιφερειακών αρχών είτε στα πλαίσια της μελλοντικής συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής των Περιφερειών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
7. «Τα προβλήματα που δημιουργούν τα σύνορα δεν εξαλείφονται στον ίδιο βαθμό που περιορίζεται η σημασία τους». Γι' αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει και στο μέλλον να προωθήσει διασυνοριακά και διαπεριφερειακά σχέδια, όπως συμβαίνει π.χ. στα πλαίσια της κοινοτικής πρωτοβουλίας Interreg.

Τέταρτο σεμινάριο που διοργανώθηκε στην Αθήνα με θέμα «Οι συνδυασμένες μεταφορές στη Νοτιοανατολική Ευρώπη» Αθήνα, 23 και 24 Οκτωβρίου 1997

Συμπεράσματα

1. Υπάρχουν σημαντικές προοπτικές για ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Η περιοχή, λόγω της διάρθρωσης και της γεωγραφικής θέσης της, προσφέρεται για την ανάπτυξη όχι μόνο των χερσαίων μεταφορών, όπως στη Δυτική Ευρώπη, αλλά και των θαλάσσιων.
2. Τα τελευταία έτη, οι συνδυασμένες εμπορευματικές μεταφορές στη Νοτιοανατολική Ευρώπη παρουσιάζουν σημαντικές ροές από και προς τη Δυτική Ευρώπη και αύξηση της κυκλοφορίας μεταξύ των κρατών της περιοχής.

3. Οι συνδυασμένες μεταφορές πρέπει να αποτελέσουν τη σπονδυλική στήλη των εμπορευματικών μεταφορών αξιοποιώντας τα υπάρχοντα δίκτυα με τη βοήθεια κατάλληλων μεθόδων εμπορικής στήριξης. Αυτό πρέπει να γίνει σε συνεργασία με τους ενεχόμενους συντελεστές του ιδιωτικού τομέα (μεταφορείς, εμπορικά επιμελητήρια κ.λπ.) και διαμέσου κατάλληλων συμφωνιών με τους σιδηροδρομικούς οργανισμούς όλων των χωρών της περιοχής τα δίκτυα των οποίων επείγει να βελτιωθούν.

4. Οι θαλάσσιες συνδυασμένες εμπορευματικές μεταφορές πρέπει να περιλάβουν κατάλληλους λιμένες στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, έτσι ώστε με την αποτελεσματικότερη χρήση των υπαρχουσών εγκαταστάσεων και τη βελτίωσή τους (ιδιαίτερα εγκαταστάσεις παραλαβής, ταξινόμησης, και αποθήκευσης εμπορευμάτων και σχετικός εξοπλισμός) να μετατραπούν σε σημαντικά κέντρα συνδυασμένων μεταφορών.

5. Η ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών πρέπει να θεωρηθεί από την άποψη της επίδρασής τους στη σχετική περιφέρεια. Η επίδραση αφορά κυρίως την οικονομική ανάπτυξη αλλά, επίσης, και το περιβάλλον ενώ παράλληλα η ασφάλεια αποτελεί σημαντικό παράγοντα. Ο ρόλος των Περιφερειών στην ευρύτερη Νοτιοανατολική Ευρώπη είναι ζωτικός στο χώρο αυτό δεδομένου ότι οι εγκαταστάσεις των συνδυασμένων μεταφορών βρίσκονται στο στάδιο της ανάπτυξης της περιοχής.

6. Εξάλλου, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε ειδικά θέματα που αποτέλεσαν την αφορμή του σεμιναρίου τα οποία, όμως, δεν εξετάστηκαν ακόμη σε βάθος όπως, για παράδειγμα:

- μορφή και βαθμός συνεργασίας όλων των ενεχομένων παραγόντων καθώς και των ομάδων χρηστών σε θέματα συνδυασμένων μεταφορών υπό τις συνθήκες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης·
- βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και σχετικός ρόλος του ιδιωτικού τομέα·
- ανάγκη για μελέτη των συνδυασμένων ελβιατικών μεταφορών στην Ανατολική Ευρώπη.

Πέμπτο σεμινάριο- Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο) με θέμα «Αστική κινητικότητα: μια βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τους οργανισμούς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και την ΕΕ» — Λονδίνο, 1 Δεκεμβρίου 1997

Συμπεράσματα

1. Η τελική διάσκεψη του κύκλου σεμιναρίων της ΕΤΠ για θέματα που αφορούν τις μεταφορές στην Ευρώπη — Αστική κινητικότητα: μια βιώσιμη στρατηγική μεταφορών για τους οργανισμούς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και την ΕΕ — πραγματοποιήθηκε στο Guildhall του Λονδίνου την 1η Δεκεμβρίου 1997. Η διάσκεψη φιλοξενήθηκε από τον Σύνδεσμο Δήμων του Λονδίνου (ALG), ο οποίος εκπροσωπεί τους 33 ΟΤΑ της πόλης, δεδομένου ότι στο Λονδίνο δεν υπάρχει κεντρική διοίκηση.

2. Στόχος της διάσκεψης ALG/ΕΤΠ ήταν να εξεταστούν τα προβλήματα μεταφορών στις αστικές περιοχές και να εντοπιστούν πιθανές λύσεις, με βάση την εμπειρία και την εμπειρογνομοσύνη διαφόρων ευρωπαϊκών πόλεων. Η εκδήλωση διοργανώθηκε προκειμένου να προβληθεί η στρατηγική μεταφορών της ΕΤΠ για τους οργανισμούς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης και την ΕΕ. Ο πρόεδρος του ALG, σύμβουλος κ. Toby Harris, έχει αναλάβει από κοινού με τον κ. Göran Färm, αντιπρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της πόλης του Norrköping της Ανατολικής Σουηδίας, την εισήγηση της έκθεσης. Στην έκθεση συνδυάζονται οι προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΤΠ για να σχηματίσουν ένα ολοκληρωμένο πολιτικό έγγραφο με τη λήξη της πρώτης θητείας της ΕΤΠ. Στη διάσκεψη παρουσιάστηκαν επίσης τα συμπεράσματα του κύκλου σεμιναρίων της ΕΤΠ.

3. Την προεδρία της διάσκεψης ανέλαβε η αντιπρόεδρος του ALG και σύμβουλος της ΕΤΠ, κ. Sally Powell, αρχίζοντας με την παρουσίαση της στρατηγικής μεταφορών της ΕΤΠ που αναφέρεται στην έκθεση των κ. Harris και Förm. Εμφανίστηκε η ελπίδα ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, οι εθνικές κυβερνήσεις και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα λάβουν υπόψη τις αρχές αυτές κατά τη χάραξη της πολιτικής μεταφορών που εφαρμόζουν. Ένα σημαντικό στοιχείο της έκθεσης αφορά την ανάγκη συνεργασίας των διαφόρων διοικητικών βαθμίδων για τη χάραξη και την εφαρμογή μιας βιώσιμης πολιτικής μεταφορών.

4. Κύριοι ομιλητές στη διάσκεψη ήταν ο επίτροπος Neil Kinnock, ο βουλευτής Dr. Gavin Strang, καθώς και υψηλά ιστάμενοι πολιτικοί από το ΗΒ και όλη την Ευρώπη. Ο επίτροπος Kinnock επιδοκίμασε τη στρατηγική μεταφορών της ΕΤΠ και τον εποικοδομητικό ρόλο που διαδραματίζει στην ανάπτυξη των πολιτικών της ΕΕ. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στις σημερινές πρωτοβουλίες της Επιτροπής στον τομέα των αστικών μεταφορών. Επίσης, αναφέρθηκε σε ορισμένες σημαντικές πρωτοβουλίες που έχουν σχέση με τις μεταφορές, όπως η πληροφόρηση μέσω του Ίντερνετ για τη διάδοση καλών πρακτικών και το ερευνητικό πρόγραμμα QUATTRO, το οποίο θα αποφέρει ένα κατάλογο κριτηρίων και μεθόδων για την ποιοτική διαχείριση των μεταφορικών συστημάτων.

5. Ο υπουργός μεταφορών, δρ. Gavin Strang, αναφέρθηκε στα σχέδια της κυβέρνησης για την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής μεταφορών στην πρωτεύουσα. Ο υπουργός εξέτασε προτάσεις για τη σύσταση ενός οργανισμού μεταφορών για το Λονδίνο, ο οποίος θα ελέγχεται από ένα άμεσα εκλεγόμενο δήμαρχο και δημοτικό συμβούλιο του Λονδίνου. Στη συνέχεια ανέλυσε ένα από τα μέτρα που μελετώνται προκειμένου να αποκτήσει το Λονδίνο ένα βιώσιμο σύστημα μεταφορών — την επιβολή φόρου για χώρους στάθμευσης για άτομα που δεν κατοικούν στην περιοχή, τα έσοδα του οποίου θα επανεπενδυθούν στο σύστημα δημόσιων συγκοινωνιών του Λονδίνου.
6. Στη διάσκεψη συμμετείχαν, επίσης, εκπρόσωποι των κυριότερων κομμάτων της αντιπολίτευσης. Ο βουλευτής, κ. Richard Ottaway, υπουργός μεταφορών της σκωτικής κυβέρνησης αρμόδιος για την περιοχή του Λονδίνου και ο βουλευτής κ. Tom Brake, εκπρόσωπος των φιλελεύθερων δημοκρατών για θέματα μεταφορών και σύμβουλος της εκλογικής περιφέρειας του Sutton απάντησαν στην ομιλία του υπουργού μεταφορών.
7. Η απογευματινή συνεδρίαση επικεντρώθηκε σε μελέτες συγκεκριμένων περιπτώσεων από όλη την ΕΕ. Ο βουλευτής Λόρδος Peter Bowness, σύμβουλος της εκλογικής περιφέρειας του Croydon και μέλος της ΕΤΠ, παρουσίασε τη γνωμοδότηση της ΕΤΠ που κατάρτισε ο ίδιος με αντικείμενο το πράσινο βιβλίο της Επιτροπής για το δίκτυο των πολιτών. Η παρουσίαση ήταν το έναυσμα για την παράθεση, εκ μέρους πολιτικών και δημοσίων υπαλλήλων από όλη την ΕΕ, συγκεκριμένων παραδειγμάτων «δικτύων των πολιτών» που λειτουργούν ήδη. Ο αντιδήμαρχος της Κοπεγχάγης, Bente Frost, αναφέρθηκε στα κίνητρα και τα αντικίνητρα που χρησιμοποιούνται στην Κοπεγχάγη για την προαγωγή των βιώσιμων μεταφορών· ο διευθυντής μεταφορών του Βερολίνου, δρ. Ural Kalendar, εξήγησε με ποιο τρόπο ολοκληρώθηκε το σύστημα μεταφορών της πόλης μετά την επανένωση των δύο Γερμανιών· ο εκπρόσωπος των διοικητικών αρχών του Σίτυ του Λονδίνου, Bernard Harty, προσδιόρισε τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση των δημοσίων συγκοινωνιών και η δήμαρχος του Στρασβούργου αναφέρθηκε στο νέο σύστημα τροχιοδρόμων της πόλης και τη σημασία που έχει η πρόσβαση στα συστήματα μεταφοράς.
8. Η διάσκεψη ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση του χάρτη μεταφορών της ΕΤΠ εκ μέρους του κ. Zaplana, προέδρου της Βαλέντσια στην Ισπανία και του κ. Weingartner, προέδρου της περιοχής του Τιρόλου στην Αυστρία.
9. Στη διάσκεψη συμμετείχαν περίπου 300 αντιπρόσωποι από όλη την ΕΕ. Η εκδήλωση προσέλυσε σε σημαντικό βαθμό το ενδιαφέρον του ευρωπαϊκού και του εθνικού τύπου, καθώς και εφημερίδων και περιοδικών του Λονδίνου και οικονομικών δημοσιευμάτων.
10. Η διάσκεψη σημείωσε μεγάλη επιτυχία, χωρίς όμως να αποτελεί αυτοσκοπό. Το έργο που επιτελέστηκε στο Λονδίνο και στα προηγούμενα σεμινάρια πρέπει να συνεχιστεί. Ιδιαίτερως, η γνωμοδότηση των κ. Toby Harris και Göran Färm υιοθετήθηκε επισήμως από την ΕΤΠ στη σύνοδο ολομέλειας του Μαρτίου και θα αποτελέσει ένα σημαντικό μέσο ενημέρωσης των διαφόρων θεσμικών οργάνων της ΕΕ σχετικά με τις απόψεις των ευρωπαϊκών οργανισμών τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης για την πολιτική μεταφορών.

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα “Διευρωπαϊκές σιδηροδρομικές αρτηρίες (freeways) μεταφοράς”»

(98/C 180/02)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα «Διευρωπαϊκές σιδηροδρομικές αρτηρίες (freeways) μεταφοράς»⁽¹⁾

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 5ης Ιουνίου 1997 να της ζητήσει να γνωμοδοτήσει επί του θέματος, σύμφωνα με το άρθρο 198Γ, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε το Προεδρείο της στις 17 Σεπτεμβρίου 1997 να αναθέσει την επεξεργασία της γνωμοδότησης αυτής στην επιτροπή 3 «Μεταφορές και Δίκτυα Επικοινωνιών»

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 346/97 πιν. 1) που υιοθετήθηκε από την επιτροπή 3 στις 13 Νοεμβρίου 1997 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Panettoni

εκτιμώντας την οδηγία 91/440/ΕΟΚ⁽²⁾, η οποία εισήγαγε για πρώτη φορά στην κοινοτική νομοθεσία το «δικαίωμα πρόσβασης στη σιδηροδρομική υποδομή» της Κοινότητας

εκτιμώντας τις οδηγίες 95/18/ΕΚ⁽³⁾ και 95/19/ΕΚ⁽⁴⁾, οι οποίες διασαφήνισαν τις αναγκαίες απαιτήσεις για τις επιχειρήσεις όσον αφορά τις άδειες, τη χρέωση και την εκχώρηση σιδηροδρομικών διαδρομών

εκτιμώντας τη Λευκή Βίβλο της Επιτροπής για τους σιδηροδρόμους και τα αποτελέσματα της συζήτησης που διεξήχθη επ'αυτής στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου «Μεταφορές» (τον Οκτώβριο του 1986)

εκτιμώντας ότι η Επιτροπή προέβη στη σύσταση ομάδας υψηλού επιπέδου απαρτιζόμενης από εκπροσώπους των Υπουργών Μεταφορών, με στόχο την προαγωγή της ιδέας περί δημιουργίας σιδηροδρομικών αρτηριών

εκτιμώντας ότι το πρόβλημα της μεταφοράς των εμπορευμάτων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβαρύνει σημαντικά τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, προξενώντας κυκλοφοριακή συμφόρηση, ρύπανση και ατυχήματα

εκτιμώντας ότι οι μεταφορές που έχουν μεγαλύτερο εξωτερικό κόστος αποδεικνύονται κατά κανόνα περισσότερο συμφέρουσες για τους χρήστες από ό,τι εκείνες που παρέχουν πραγματικά κοινωνικά πλεονεκτήματα

εκτιμώντας ότι οι προαναφερθείσες δυσκολίες δύνανται εν μέρει να υπερκεραστούν δια της προαγωγής της μετάβασης από τις οδικές στις σιδηροδρομικές, ή τουλάχιστον, στις συνδυασμένες μεταφορές

εκτιμώντας ότι απαιτούνται πολυάριθμες αλλαγές και αναδιαρθρώσεις στον τομέα των σιδηροδρόμων προκειμένου να καταστούν εκ νέου ανταγωνιστικές οι σιδηροδρομικές μεταφορές

εκτιμώντας ότι το εν λόγω έγγραφο προτείνει τη σταδιακή και «εκούσια» εφαρμογή όλων όσα προβλέπονται από την προαναφερθείσα οδηγία 91/440/ΕΟΚ μέσω της υλοποίησης ενός πρώτου δικτύου σιδηροδρομικών αρτηριών

υιοθέτησε κατά την 22η σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου) την παρούσα γνωμοδότηση

(1) COM(97) 242 τελικό.

(2) ΕΕ L 237 της 24.8.1991, σ. 25.

(3) ΕΕ L 143 της 27.6.1995, σ. 70.

(4) ΕΕ L 143 της 27.6.1995, σ. 75.

1. Γενικές παρατηρήσεις

1.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφέρει εν γένει ευνοϊκή γνώμη όσον αφορά την καθιέρωση των σιδηροδρομικών αρτηριών, διότι ο στόχος συνίσταται στην προώθηση και βελτίωση των σιδηροδρομικών μεταφορών, επιδιώκοντας παράλληλα τη μείωση της οδικής μεταφοράς εμπορευμάτων, ή τουλάχιστον, την αύξηση των συνδυασμένων μεταφορών.

1.2. Η εν λόγω ευνοϊκή γνώμη απορρέει, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι μέσω της ανάπτυξης των σιδηροδρομικών μεταφορών επιζητείται:

- α) η μείωση της ρύπανσης από καυσάερα, ιδιαίτερα στις περιφέρειες και στις αστικές περιοχές που διαθέτουν μεγάλες δίοδους επικοινωνίας·
- β) η αποσυμφόρηση της οδικής κυκλοφορίας, κυρίως στις περιφέρειες και στις αστικές περιοχές όπου υπάρχουν φυσικά εμπόδια (όπως οι Άλπεις) ή συνοριακές ζώνες.

1.3. Επιπλέον, η υλοποίηση των σιδηροδρομικών αρτηριών με την καθιέρωση κέντρου επιχειρήσεων (One-Stop-Shop/OSS) απλουστεύει τις πρακτικές πρόσβασης στις υποδομές τόσο δια της εφαρμογής απλών και διαφανών συστημάτων διόδων όσο και δια της ταχείας εκχώρησης των δρομολογίων. Τα χαρακτηριστικά αυτά — σε περίπτωση που εφαρμοστούν σωστά — θα πρέπει να συμβάλουν στην προαγωγή των σιδηροδρομικών μεταφορών και στο άνοιγμα των υποδομών στον ανταγωνισμό, καθιστώντας δυνατή την επίτευξη αποτελεσματικότερων υπηρεσιών με πρότυπα τα οποία να προσεγγίζουν περισσότερο εκείνα που ισχύουν για τις οδικές μεταφορές και με πιο λογικό κόστος.

2. Συμπεράσματα

2.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι για την υλοποίηση των στόχων αυτών και για την προαγωγή της ανάπτυξης των δικτύων των σιδηροδρομικών αρτηριών απαιτείται η συμμετοχή και ανάμειξη των τοπικών και περιφερειακών αρχών τόσο κατά το αρχικό στάδιο της διαμόρφωσης — πρόταση και καθορισμός νέων διαδρομών — όσο και κατά το στάδιο της εφαρμογής. Πράγματι, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν αμεσότερα τις μεταφορικές ροές, τοπικές και μη.

2.2. Η πρόσβαση στις σιδηροδρομικές αρτηρίες θα πρέπει να είναι ανοικτή σε όλες τις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις σύμφωνα με τις αρχές που τίθενται στην οδηγία 95/18/EK, η οποία ρυθμίζει την χορήγηση αδειών στις σιδηροδρομικές

επιχειρήσεις που έχουν πρόθεση να παρέχουν τις υπηρεσίες που προβλέπονται από το άρθρο 10 της οδηγίας 91/440/EOK.

2.3. Κατά τη διάρκεια αυτού του πρώτου πειραματικού και εκούσιου σταδίου, οι κανόνες που διέπουν τις σιδηροδρομικές αρτηρίες πρέπει να εφαρμόζονται μόνον στις προκαθορισμένες διαδρομές και στους σχετικούς ενδιάμεσους σταθμούς.

2.4. Όσον αφορά τις εν λόγω διαδρομές, η προσέλευση και η αποχώρηση απαιτείται να εξακολουθήσουν να διέπονται κανονιστικά από τις διατάξεις και τις πρακτικές που ισχύουν στα μεμονωμένα κράτη μέλη, μέχρις ότου τεθεί πλήρως σε εφαρμογή η οδηγία 91/440/EOK.

2.5. Το προβλεπόμενο κέντρο επιχειρήσεων (One-Stop-Shop/OSS) πρέπει να αποτελέσει τηλεματική και όχι γραφειοκρατική διάρθρωση, η οποία να είναι απολύτως ανεξάρτητη από το διαχειριστή των υποδομών και τη μεταφορική εταιρεία.

2.6. Προκειμένου να επιτευχθεί η προσδοκώμενη αποτελεσματικότητα και ανταγωνιστικότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας στο πλαίσιο των σιδηροδρομικών αρτηριών χρειάζεται να καταβληθεί κοινή προσπάθεια εκ μέρους των εθνικών κυβερνήσεων, των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των διαχειριστών των υποδομών και της υπηρεσίας, με στόχο να εκπληρωθούν ορισμένες βασικές προϋποθέσεις, όπως:

- α) η κατάργηση ή ο περιορισμός των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και η διενέργειά τους — σε περίπτωση που τούτο κρίνεται απαραίτητο — στα σημεία διαλογής, δηλαδή στον τόπο αναχώρησης ή προορισμού·
- β) η αμοιβαία αναγνώριση των ελέγχων που πραγματοποιούνται στα μεμονωμένα κράτη απ'όπου ξεκινά η μεταφορά των εμπορευμάτων·
- γ) η άρση των διαφορών ως προς τα τεχνικά και διαρθρωτικά χαρακτηριστικά που υφίστανται στο εσωτερικό της Ένωσης, προκειμένου να διευκολυνθεί η διατροπικότητα (η χρήση των ίδιων αμαξοστοιχιών, του ίδιου προσωπικού και του ίδιου συστήματος σήμανσης)·
- δ) η καθιέρωση — στο στάδιο της έναρξης της λειτουργίας του δικτύου — ιδιαίτερων μέσων αρωγής για τα τρέινα που κινούνται στις σιδηροδρομικές αρτηρίες.

2.7. Η ΕΤΠ υποστήριξε ότι έπρεπε να έχει οριστεί ήδη ως προθεσμία έναρξης για τη λειτουργία των σιδηροδρομικών αρτηριών ο Ιανουάριος του 1998. Κατά τη δημιουργία και τη θέση σε λειτουργία των αρτηριών μεταφοράς εμπορευμάτων πρέπει να αναπτυχθεί ένα διαχειριστικό υπόδειγμα που να λαμβάνει επαρκώς υπόψη τις απαιτήσεις που δημιουργεί η μεγάλη αύξηση της μεταφοράς εμπορευμάτων καθώς και τα συμφέροντα του κλάδου των σιδηροδρομικών μεταφορών προσώπων.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών για «Μία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στο ηλεκτρονικό εμπόριο»»

(98/C 180/03)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών για «Μία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στο ηλεκτρονικό εμπόριο»⁽¹⁾,

έχοντας υπόψη την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 18ης Απριλίου 1997, να της ζητήσει την κατάρτιση γνωμοδότησης για το θέμα αυτό, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της της 11ης Ιουνίου 1997, να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στην υποεπιτροπή 3 «τηλεπικοινωνίες»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CDR 350/97 τέν.) που υιοθέτησε η υποεπιτροπή 3 στις 13 Νοεμβρίου 1997 (εισηγητής: ο κ. Latva-Rasku)⁽²⁾,

κατά την 22η σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου) υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στόχος της ανακοίνωσης για «Μία ευρωπαϊκή πρωτοβουλία στο ηλεκτρονικό εμπόριο» είναι να ενθαρρύνει τη σθεναρή ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου στην Ευρώπη. Αποσκοπεί δε στην παροχή μιας ομοιόμορφης πολιτικής βάσης για την μελλοντική κοινοτική δράση καθώς και στη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής θέσης για την επίτευξη παγκόσμιας συναίνεσης μέσω διεθνών διαπραγματεύσεων.

1.2. Αφετηρία της πρωτοβουλίας υπήρξαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων καθώς και η κοινωνική και πολιτιστική πολυμορφία. Με την πρωτοβουλία αυτή προτείνεται ένας τρόπος προσέγγισης για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου στην παγκόσμια αγορά.

1.3. Σύμφωνα με την πρωτοβουλία για την προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου απαιτείται η έναρξη διαπραγματεύσεων και η λήψη πολιτικών μέτρων, η ενεργός προώθηση της διαλειτουργικότητας σε παγκόσμιο επίπεδο, η θέσπιση ενός ρυθμιστικού και νομικού πλαισίου που να συμβάλλει στην τήρηση των αρχών της ενιαίας αγοράς, η προώθηση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η αύξηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ηλεκτρονικού εμπορίου και ηλεκτρονικής διαχείρισης.

1.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι με την αναμενόμενη ταχεία ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου θα σημειωθούν μεγάλες εξελίξεις στην περιφέρεια και θα δοθούν

πολλές δυνατότητες στους ευρωπαίους καταναλωτές και στις επιχειρήσεις. Απαιτείται συνεπώς η λήψη πολιτικών μέτρων από τις περιφερειακές και εθνικές αρχές καθώς και από τα θεσμικά ευρωπαϊκά όργανα.

2. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης

2.1. Το ηλεκτρονικό εμπόριο παρέχει προκλήσεις και δυνατότητες και καλύπτει δράσεις από τις οποίες ορισμένες είναι καθορισμένες, αλλά οι περισσότερες είναι νέες. Η γενίκευση της χρήσης του Internet επηρεάζει καθοριστικά τις δυνατότητες και τις μορφές εμπορίου.

2.2. Η ταχεία χρήση του άμεσου και του έμμεσου ηλεκτρονικού εμπορίου αποτελεί πρόκληση για τους εμπόρους, τη βιομηχανία και τις κυβερνήσεις. Το ηλεκτρονικό εμπόριο προϋποθέτει εξάλλου την ανάπτυξη αποτελεσματικών διαύλων διανομής.

2.3. Η χρήση του ενιαίου νομίσματος στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ενισχύει τη θέση της Ευρώπης έναντι των κυριοτέρων ανταγωνιστών της και συμβάλλει στην εξάπλωση του ηλεκτρονικού εμπορίου.

2.4. Το άνοιγμα των τηλεπικοινωνιακών αγορών και ο ανταγωνισμός συμβάλλουν στην ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υποδομών που είναι απαραίτητες για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

2.5. Απαιτείται η διασφάλιση της διαλειτουργικότητας των συστημάτων ηλεκτρονικού εμπορίου σε παγκόσμια κλίμακα και η ανάπτυξη ασφαλών συστημάτων πληρωμών.

⁽¹⁾ COM(97) 157 τελικό.

⁽²⁾ Δεδομένου ότι ο κ. Latva-Rasku δεν είναι πλέον μέλος της Επιτροπής των Περιφερειών, τον αντικατέστησε ο κ. Κοϊνίστο κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 12ης Μαρτίου 1998.

2.6. Η ύπαρξη ενιαίου ρυθμιστικού και νομικού πλαισίου είναι απαραίτητη σε όλη την επικράτεια της Κοινότητας. Πρέπει να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών και των επιχειρήσεων στο ηλεκτρονικό εμπόριο με το να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη χρήση ασφαλούς τεχνολογίας και στη σύναψη διεθνών συμφωνιών.

2.7. Η προώθηση ευνοϊκού επιχειρηματικού πλαισίου για το ηλεκτρονικό εμπόριο θα επιτευχθεί με την αύξηση της συνειδητοποίησης, με την εκπαίδευση και την εκπόνηση πειραματικών σχεδίων. Η δημόσια διοίκηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ταχεία εφαρμογή του ηλεκτρονικού εμπόρου.

2.8. Οι ειδικές δράσεις αυτής της «ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας στο ηλεκτρονικό εμπόριο» εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο των πρωτοβουλιών της κοινωνίας των πληροφοριών και στο κυλιόμενο πρόγραμμα δράσης. Πολιτικός στόχος της Επιτροπής είναι να εφαρμόσει αυτό το πλαίσιο τεχνολογικών, ρυθμιστικών και υποστηρικτικών δράσεων, επειγόντως, έως το έτος 2000.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η σημασία του ηλεκτρονικού εμπόρου

3.1.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη διαδικασία ανάπτυξης της κοινωνίας των πληροφοριών και ότι παρέχει στην Ευρώπη τεράστιες δυνατότητες.

3.1.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών τονίζει τη σημασία της αξιοποίησης των ισχυρών τομέων της Ευρώπης (π.χ. πολιτιστική πολυμορφία, ενιαία αγορά και ενιαίο νόμισμα, ισχυρές βάσεις σε τεχνολογία και σε υποδομές τηλεπικοινωνιών) προκειμένου να αντιμετωπίσει τον παγκόσμιο ανταγωνισμό στον τομέα της πληροφορικής.

3.1.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στη σημασία που έχει η αξιοποίηση των αδυναμιών που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο για τη συνοχή της Ευρώπης.

3.1.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει ωστόσο ότι η έντονη ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπόρου παρέχει στις περιφέρειες δυνατότητες (όπως είναι η διεύρυνση της αγοράς, η βελτίωση της παροχής υπηρεσιών στις απομακρυσμένες περιοχές) αλλά ενέχει και κινδύνους (π.χ. συγκέντρωση του εμπόρου, αύξηση των διαφορών μεταξύ των περιφερειών της Ευρώπης). Κινδύνους ενέχουν επίσης οι έλεγχοι για τη νομιμότητα των αγαθών και των υπηρεσιών, λόγω των προβλημάτων που ενδεχομένως θα δημιουργήσει η εφαρμογή της τοπικής νομοθεσίας στην άσκηση του εμπόρου μέσω του Internet.

3.2. Υποδομή, τεχνολογία, υπηρεσίες

3.2.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική τη μείωση των περιφερειακών διαφορών ως προς το κόστος, την ποιότητα και τη δυνατότητα πρόσβασης σε

υποδομές και υπηρεσίες του ηλεκτρονικού εμπόρου, προκειμένου να καταστεί δυνατή η πλήρης πρόσβαση απομακρυσμένων περιοχών σε παγκόσμιες αγορές και να υπερκεραστεί η περιφερειακή απομόνωση.

3.2.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει το ρόλο των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρώπης για τη μείωση των διαφορών μεταξύ των περιφερειών και την παροχή ίσων ευκαιριών όσον αφορά την πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές.

3.2.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί σημαντική την οριζόντια ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπόρου στο πλαίσιο των επιχειρήσεων και των δημόσιων διοικήσεων των περιφερειών, και τούτο σε πολλούς τομείς δράσης. Θεωρεί επίσης σημαντική για τις περιφέρειες την ανάπτυξη δράσεων για τη σύνδεση των αγροτικών και γεωργικών δραστηριοτήτων με το ηλεκτρονικό εμπόριο.

3.2.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι επείγει η τυποποίηση στον τομέα του ευρωπαϊκού ηλεκτρονικού εμπόρου προκειμένου να διασφαλιστεί η συμβατότητα σε παγκόσμια κλίμακα.

3.2.5. Πρέπει να διασφαλιστεί η ανάπτυξη εύχρηστων και φιλικών προς το χρήστη συστημάτων με τη συνεργασία των επιχειρήσεων, των καταναλωτών και του δημόσιου τομέα και λαμβανομένων υπόψη της πολιτιστικής πολυμορφίας και της πολυγλωσσίας.

3.3. Δημιουργία ευνοϊκού ρυθμιστικού πλαισίου για το ηλεκτρονικό εμπόριο

3.3.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμμαρτίζει την άποψη της Επιτροπής για την θέσπιση νομοθεσίας που να ανταποκρίνεται πλήρως στις ανάγκες των επιχειρήσεων και των καταναλωτών και τη διασφάλιση ταχείας, ευέλικτης και ασφαλούς ανάπτυξης για την εδραίωση της εμπιστοσύνης και την εξασφάλιση ελεύθερης πρόσβασης στην ενιαία αγορά.

3.3.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί σημαντική τη θέσπιση κοινής νομοθεσίας έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη οι διάφορες πολιτιστικές και κοινωνικές ανάγκες των περιφερειών.

3.3.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι η εναρμόνιση των ρυθμίσεων που αφορούν τη λειτουργία των τραπεζών, η διασφάλιση αμοιβαίας αξιοπιστίας μεταξύ αγοραστών, πωλητών και τραπεζών, η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων και του δικαιώματος εγκατάστασης, απαιτούν την λήψη νομοθετικών μέτρων για την εδραίωση της εμπιστοσύνης και την εξασφάλιση της πλήρους πρόσβασης στην ενιαία αγορά.

3.3.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα όσον αφορά τη λειτουργία του τοπικού φορολογικού συστήματος και του συστήματος ελέγχου του παράνομου εμπόρου, πτυχές που δεν έχουν ληφθεί επαρκώς υπόψη στην ανακοίνωση.

3.3.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα καθώς και το αποτελεσματικό και ασφαλές ηλεκτρονικό σύστημα πληρωμών επηρεάζουν πολύ θετικά την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

3.3.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει τη σημασία του ηλεκτρονικού εμπορίου για τη θέσπιση ενιαίας νομοθεσίας σε παγκόσμια κλίμακα καθώς και τη σημασία του έργου της Επιτροπής για την επίτευξη του στόχου αυτού.

3.4. Προώθηση εννοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος

3.4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι οι τοπικές αρχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου και τη δημιουργία εννοϊκού περιβάλλοντος.

3.4.2. Οι περιφέρειες και οι δήμοι, που γνωρίζουν τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές της περιοχής τους, πρέπει να προωθήσουν τις δράσεις ευαισθητοποίησης, να υποστηρίζουν την ανάπτυξη σημαντικών ικανοτήτων όπως είναι η γνώση της χρήσης των δικτύων και κυρίως η ενθάρρυνση των ΜΜΕ να υιοθετήσουν νέες επιχειρηματικές μεθόδους, τεχνικές και καινοτομίες.

3.4.3. Προέχει να καταστούν γνωστές οι δυνατότητες που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο στις ΜΜΕ των περιφερειών με την ανάπτυξη της οργάνωσης των επιχειρήσεων και με την υποβολή πειραματικών σχεδίων.

3.4.4. Στην στρατηγική ανάπτυξης των περιφερειών και των επιχειρήσεων πρέπει να περιλαμβάνονται οι δυνατότητες που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την προώθησή του.

3.4.5. Η δημόσια διοίκηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των περιφερειών με την υιοθέτηση θετικής και ενεργού στάσης όσον αφορά την προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου όπως δείχνουν τα επιτεύγματα των τοπικών και περιφερειακών αρχών στη Σουηδία. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει τις δυνατότητες που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο για την εξοικονόμηση πόρων και την αύξηση της ανταγωνιστικής ικανότητας σε επίπεδο κοινοτικών, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών διοικήσεων.

3.4.6. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκτιμά ότι ο δημόσιος τομέας έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, σε περιφερειακό επίπεδο, στην ανάπτυξη δικτύων πληροφορικής κυρίως στις απομακρυσμένες περιφέρειες.

3.4.7. Η Επιτροπή των Περιφερειών επισημαίνει την αύξηση των δυνατοτήτων που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο στους καταναλωτές των απομακρυσμένων περιοχών, αλλά εφιστά την προσοχή, αφενός, στη σπουδαιότητα των δράσεων που αφορούν τη μεταφορά και τη συντήρηση δικτύων και, αφετέρου, και στους κινδύνους που εγκυμονεί το ΗΕ για τη λειτουργία των τοπικών επιχειρήσεων.

3.4.8. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι πρέπει να συμμετέχει ενεργά στην εκτέλεση του προγράμματος ΙΔΑ σχετικά με τους προσανατολισμούς που αφορούν την διαλειτουργικότητα και την εφαρμογή των διευρωπαϊκών δικτύων τηλεματικής για την ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ των διοικήσεων, καθώς και σε άλλα ευρωπαϊκά σχέδια που αφορούν την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

4. Συμπεράσματα

Η Επιτροπή των Περιφερειών

4.1. εκτιμά ότι οι δυνατότητες που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι ύψιστης σημασίας για την ανάπτυξη των περιφερειών και την επίτευξη της συνοχής·

4.2. υπογραμμίζει τη σημασία της ευρωπαϊκής συνοχής και της παγκόσμιας συναίνεσης για την προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου χωρίς σύνορα·

4.3. επισημαίνει τους κινδύνους αλλά και τις δυνατότητες που παρέχει το ηλεκτρονικό εμπόριο για την ανάπτυξη των περιφερειών·

4.4. θεωρεί ότι η δημόσια διοίκηση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου και στη δημιουργία εννοϊκού περιβάλλοντος·

4.5. επισημαίνει τη σημασία του ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου για την εδραίωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων σε ένα τομέα που χαρακτηρίζεται από ταχεία τεχνολογική εξέλιξη·

4.6. θεωρεί ότι η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και το ενιαίο νόμισμα θα συμβάλουν σημαντικά στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου και στην αύξηση της ανταγωνιστικής ικανότητας της Ευρώπης.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Περιβαλλοντική πολιτική στις πόλεις και κοινότητες»

(98/C 180/04)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την απόφαση της 11ης Ιουνίου 1997, δυνάμει του άρθρου 198 Γ τέταρτο εδάφιο της Συνθήκης ΕΚ, για την κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα «Περιβαλλοντική πολιτική στις πόλεις και τις κοινότητες» και την ανάθεσή της στην επιτροπή 4 «Αστικές πολιτικές»·

έχοντας υπόψη τα τελικά συμπεράσματα του Συμβουλίου της 3ης Μαρτίου 1997 σχετικά με τις διαπραγματευτικές προτάσεις της ΕΕ στην Διάσκεψη του ΟΗΕ για το κλίμα που θα πραγματοποιηθεί στο Κυότο (Ιαπωνία), το Δεκέμβριο 1997·

έχοντας υπόψη το 4ο και 5ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον (1987-1997)·

έχοντας υπόψη το Πράσινο Βιβλίο για το αστικό περιβάλλον (1990)·

έχοντας υπόψη την τελική έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων για το αστικό περιβάλλον για βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις·

έχοντας υπόψη την 1η ευρωπαϊκή διάσκεψη για τις «Μελλοντικές πόλεις και κοινότητες» που πραγματοποιήθηκε το Μάιο 1994 στο Aalborg και το Χάρτη που υιοθετήθηκε με τίτλο «Ευρωπαϊκές πόλεις και κοινότητες στην πορεία προς το μέλλον» (Χάρτης του Aalborg)·

έχοντας υπόψη τη 2η ευρωπαϊκή διάσκεψη για τις πόλεις και τις κοινότητες του μέλλοντος που πραγματοποιήθηκε στη Λισσαβόνα τον Οκτώβριο 1996·

έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την περιβαλλοντική πολιτική και τις δράσεις για μια βιώσιμη ανάπτυξη που να σέβεται το περιβάλλον της 10 Ιανουαρίου 1996⁽¹⁾·

έχοντας υπόψη το έγγραφο της Επιτροπής για τις βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις (Έκθεση από την ομάδα εμπειρογνομόνων για το Αστικό περιβάλλον, Βρυξέλλες 1996)·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 393/97 γέν. 2) που υιοθέτησε η επιτροπή 4 στις 14 Ιανουαρίου 1998 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Eveslage·

υιοθέτησε ομόφωνα κατά την 22η σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Ενόψει του γεγονότος ότι είναι δυνατόν να ληφθούν κατά προτεραιότητα μέτρα για μια βιώσιμη ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον σε επίπεδο πόλεων και κοινοτήτων, η ΕΤΠ έχει κατά το παρελθόν ασχοληθεί σε πολλά έγγραφα με διάφορες πτυχές του ζητήματος «Πολιτική για τις πόλεις και το περιβάλλον»⁽²⁾.

1.2. Ήδη από το 4ο πρόγραμμα δράσης της ΕΕ για το περιβάλλον διατυπώθηκαν γενικές θέσεις για τις πόλεις και

τις κοινότητες. Οι θέσεις αυτές αποκρυσταλλώθηκαν στο Πράσινο Βιβλίο για το αστικό περιβάλλον (1990) και, τέλος, στη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων για το αστικό περιβάλλον. Εξάλλου, το 1994, η Επιτροπή συγκάλεσε συμβουλευτικό φόρουμ για το περιβάλλον, προκειμένου να διευκολυνθεί η ακρόαση των διαφόρων παραγόντων της πολιτικής για το περιβάλλον. Το σχέδιο που εκπόνησε η Επιτροπή (ΓΔ XI) το 1993 με θέμα τις πόλεις του μέλλοντος, είχε ως αντικείμενο την επεξεργασία θεσμικών και πρακτικών προτάσεων για το μέλλον των πόλεων και των κοινοτήτων, την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ τους καθώς και την ενημέρωση σχετικά με δοκιμασμένες πρακτικές. Οι συστάσεις που απευθύνονται προς τις κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές αρχές και αφορούν την απλούστευση της εφαρμογής του προγράμματος που προτείνεται στην τελική έκθεση, θεωρούν τις πόλεις και τις κοινότητες αφετηρία εφαρμογής.

1.3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΓΔ XI) αναφέρει στην τελική της έκθεση όσον αφορά το σχέδιο «Πόλεις του μέλλοντος» ότι

⁽¹⁾ COM(95) 624 τελικό.

⁽²⁾ ΕΕ C 217 της 6.8.1994, σ. 10· ΕΕ C 210 της 14.8.1995, σ. 53, 78 και 117· ΕΕ C 100 της 2.4.1996, σ. 60, 65, 78, 115 και 124· ΕΕ C 129 της 2.5.1996, σ. 36· ΕΕ C 182 της 24.6.1996, σ. 7 και 12· ΕΕ C 337 της 11.11.1996, σ. 4, 20 και 34· ΕΕ C 34 της 3.2.1997, σ. 12, 22 και 30· ΕΕ C 116 της 14.4.1997, σ. 74· ΕΕ C 215 της 16.7.1997, σ. 44 και 50· ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 11 και 63.

θεωρεί τις κοινότητες και τις περιφέρειες σημαντική αφηρησία για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής. Ειδικότερα, στην έκθεση αυτή αναφέρεται ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί ζήτημα που αφορά πολλούς τομείς και το οποίο κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των καθηκόντων της τοπικής και περιφερειακής διοίκησης.

1.4. Η έκθεση καταλήγει στην διαπίστωση ότι η ΕΕ επιδιώκει να προσδώσει μεγαλύτερη σημασία στις πόλεις και τις κοινότητες στο πλαίσιο της πολιτικής για το περιβάλλον. Συνεπώς, στόχος είναι να βελτιωθούν όσο το δυνατό περισσότερο οι υφιστάμενες δράσεις της ΕΕ ώστε να λαμβάνουν υπόψη τον πολύπλοκο χαρακτήρα των προβλημάτων των πόλεων.

2. Παρούσα κατάσταση

2.1. Τον Ιούνιο 1992, στο Ρίο ντε Ιανέιρο, 170 κράτη υιοθέτησαν την Ατζέντα 21, ένα πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον και την ανάπτυξη για τον 21ο αιώνα. Αυτό το πρόγραμμα δράσης, το οποίο αφορά τόσο τις βιομηχανικές όσο και τις αναπτυσσόμενες χώρες, περιλαμβάνει οδηγίες για την ανάληψη δράσης σε όλα τα επίπεδα και από όλες τις ομάδες, προκειμένου να αποφευχθεί περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης του περιβάλλοντος. Η Ατζέντα 21 που υιοθετήθηκε στο Ρίο επιδιώκει να ενισχύσει παγκοσμίως τη διεργασία, η οποία οδηγεί σε μια βιώσιμη ανάπτυξη που προσανατολίζεται προς το μέλλον και την προστασία του περιβάλλοντος και επιτρέπει στις μελλοντικές γενεές να συνεχίσουν τη ζωή στον πλανήτη μας.

2.2. Όμως, προκειμένου να επιτευχθεί μια τέτοια βιώσιμη ανάπτυξη, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι πόλεις και οι κοινότητες διότι, σύμφωνα με το σύνθημα «Συνολική σύλληψη, τοπική διαχείριση», μπορούν να δώσουν την απαραίτητη ώθηση σε τοπικό επίπεδο και μπορούν να χρησιμεύσουν ως θεμέλιο μιας «παγκόσμιας» βιώσιμης ανάπτυξης που να σέβεται το περιβάλλον. Η υποχρέωση συμμετοχής σε τοπικά σχέδια Agenda-21 ή παρόμοιες διαδικασίες και χάραξης τοπικών, μακροπρόθεσμων προγραμμάτων διαχείρισης με στόχο την μελλοντική βιωσιμότητα, αποτελεί αντικείμενο του Χάρτη του Aalborg, στον οποίο έχουν υπογράψει 300 περίπου οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης από 28 ευρωπαϊκά κράτη που εκπροσωπούν συνολικά 100 εκατομμύρια ευρωπαίους πολίτες. Η ευρωπαϊκή εκστρατεία για τις ευρωπαϊκές πόλεις και κοινότητες του μέλλοντος είδε το φως της ημέρας στο τέλος της 1ης διάσκεψης για τις πόλεις και τις κοινότητες του μέλλοντος το Μάιο 1994 στο Aalborg.

2.3. Στην ΕΕ, το 20% των κατοίκων διαβίωει σε μεγάλες αστικές περιοχές άνω των 250 000 κατοίκων, 20% σε μεσαίου μεγέθους αστικές περιοχές και 40% σε πόλεις και κοινότητες μεταξύ 10 000 και 50 000 κατοίκων⁽¹⁾. Ακόμη, δεν πρέπει να λησμονείται ότι το 20% περίπου των ευρωπαίων κατοικεί σε πόλεις και κοινότητες με λιγότερους από 10 000 κατοίκους. Γενικό αίτημα θα έπρεπε να είναι όλες οι πόλεις και οι κοινότητες στην ΕΕ να συμμετέχουν ισότιμα στην τοπική δράση με σκοπό μια βιώσιμη ανάπτυξη που σέβεται το περιβάλλον.

Οι μεγαλουπόλεις και τα αστικά κέντρα αντιμετωπίζουν βεβαίως σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα και για το λόγο αυτό αποτελούν ζώνες προτεραιότητας στις οποίες αναζητήθηκαν και αναζητούνται ακόμη λύσεις, στα πλαίσια της δημοκρατικής διαδικασίας. Γενικά, δεν πρέπει να λησμονείται η υφιστάμενη σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ των αστικών κέντρων και των μεγαλουπόλεων, αφενός, και των αγροτικών περιοχών, αφετέρου, διότι για παράδειγμα, η κακή σύνδεση μεταξύ αγροτικών περιοχών ή χωμοπόλεων κάτω των 10 000 κατοίκων και αστικών κέντρων ή μεγαλουπόλεων αυξάνει τη χρήση των ιδιωτικών μεταφορικών μέσων, γεγονός που έχει επιπτώσεις στην κατάσταση του περιβάλλοντος του αστικού κέντρου ή της μεγάλης πόλης.

Εξάλλου, έχει διαπιστωθεί ότι, ολοένα και περισσότερο, οι κάτοικοι των αστικών κέντρων και των μεγαλουπόλεων εγκαθίστανται στις αγροτικές περιοχές. Τούτο οφείλεται για παράδειγμα στο χαμηλότερο κόστος της κατοικίας και στις «θεωρούμενες καλύτερες συνθήκες ζωής», ιδίως για τα παιδιά. Αντίθετα, οι θέσεις απασχόλησης συχνά παραμένουν στα αστικά κέντρα, στις μεγαλουπόλεις ή τους δήμους, γεγονός που αναπόφευκτα συνδέεται με την αύξηση της ιδιωτικής μετακίνησης (επαγγελματική μετακίνηση). Ακόμη, η αυξημένη κυκλοφορία οχημάτων κατά τις ημέρες αργίας δημιουργεί πρόσθετα προβλήματα.

2.4. Εν τω μεταξύ, οι πόλεις και οι κοινότητες κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες για τη βελτίωση της κατάστασης και σημείωσαν ορισμένες επιτυχίες. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται πολλά προβλήματα. Μια αξιολογημένη έρευνα που πραγματοποίησε το 1995 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος αποκαλύπτει ότι η ποιότητα του αέρα στις πόλεις άνω των 500 000 κατοίκων παρουσιάζει προβλήματα. Εξάλλου, 70 περίπου εκατομμύρια κάτοικοι της ΕΕ είναι εκτεθειμένοι στην χειμερινή ρύπανση (χειμέριο νέφος) και το 80% περίπου του πληθυσμού της ΕΕ τουλάχιστον μία φορά το έτος (κατά το θέρος) είναι εκτεθειμένοι σε εξαιρετικά υψηλή συγκέντρωση όζοντος (θερινό νέφος). Εκτός από τη βιομηχανία και τις εγκαταστάσεις οικιακής θέρμανσης, προστίθενται και τα ιδιωτικά μεταφορικά μέσα, τα οποία αποτελούν την κύρια πηγή ρύπανσης του περιβάλλοντος. Η χρήση ιδιωτικών οχημάτων αυξήθηκε ταχύτερα από τη χρήση άλλων μέσων μεταφοράς και αναμένεται να αυξηθεί περισσότερο. Η αυξανόμενη συγκέντρωση οχημάτων στις κατοικημένες περιοχές εκμηδενίζει τα θετικά αποτελέσματα για το περιβάλλον που επιτεύχθηκαν χάρη στους καταλύτες. Ακόμη, προστίθενται και άλλα προβλήματα όσον αφορά τις περιβαλλοντικές συνθήκες των πόλεων: πρόκειται, για παράδειγμα, για την διάθεση των αποβλήτων και των λυμάτων. Εν τω μεταξύ, η οικολογική συνείδηση εντάθηκε σημαντικά στις πόλεις και τις κοινότητες. Ενόψει μιας σταθερής και βιώσιμης ανάπτυξης που να λαμβάνει υπόψη την Ατζέντα 21, σημειώνονται σε πολλές περιοχές διάφορες εξελίξεις, οι οποίες ενδεχομένως να οδηγήσουν σε αισθητή βελτίωση της κατάστασης του περιβάλλοντος και των συνθηκών διαβίωσης στις πόλεις και τις κοινότητες.

⁽¹⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM(97) 197 τελικό.

Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η ΕΤΠ κάλεσαν την ΕΕ να συμμετάσχει ενεργά στο ζήτημα της αστικής ανάπτυξης. Κατά την διάσκεψη του ΟΗΕ με θέμα τη «μελλοντική εξέλιξη των πόλεων», που πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη (Habitat II), τα κράτη μέλη και η ΕΕ ανακήρυξαν την μελλοντική εξέλιξη των πόλεων και των κοινοτήτων ως ζήτημα κοινής μέριμνας.

2.5. Οι παγκόσμιες κλιματικές μεταβολές αποτέλεσαν το σημαντικότερο θέμα της διεθνούς διάσκεψης για το κλίμα που πραγματοποιήθηκε στο Κυότο, το Δεκέμβριο 1997. Ο περιορισμός των εκπομπών ρύπων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου αποτελεί το κύριο αίτημα για την επίτευξη μιας διεθνούς βιώσιμης ανάπτυξης. Με βάση τις επιστημονικές γνώσεις διακεκριμένων κλιματολόγων, απαιτείται ταχεία και αποτελεσματική αντιμετώπιση. Οι κλιματολόγοι της επιτροπής εμπειρογνομόνων των Ηνωμένων Εθνών (IPCC) προβλέπουν ότι κατά τα επόμενα 50 έως 100 χρόνια, η θερμοκρασία της Γης θα αυξηθεί από 1 έως 3,5 °C. Τούτο θα οδηγήσει σε περαιτέρω άνοδο του επιπέδου των θαλασσίων υδάτων από 15 έως 95 εκ. Μια τέτοια εξέλιξη θα πλήξει, για παράδειγμα, σημαντικές εκτάσεις των Κάτων Χωρών, τις ελώδεις εκτάσεις της Μεγάλης Βρετανίας, τη βόρεια ακτή της Γερμανίας, τις παράκτιες περιοχές του Εύξεινου Πόντου, τη πεδιάδα του Πάδου στην Ιταλία και τη θάλασσα των Watten στη δυτική ακτή της Jóliland στη Δανία. Για τους κατοίκους των περιοχών αυτών, οι συνέπειες θα είναι καταστροφικές. Εξάλλου, η άνοδος της θερμοκρασίας, μέσω του φαινομένου του θερμοκηπίου, θα προκαλέσει παγκοσμίως μακροχρόνιες βλάβες στην υγεία, στο ζωικό και φυτικό βασίλειο, στη γεωργία και την αλιεία. Συνεπώς, το θέμα απαιτεί άμεση αντιμετώπιση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να συνεχίσει τις επιτυχείς εργασίες της στο πλαίσιο του 5ου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, με ένα επόμενο πρόγραμμα.

3. Ευρωπαϊκή Ένωση και αστική περιβαλλοντική πολιτική

3.1. Στην ΕΕ, η αστική περιβαλλοντική πολιτική περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τους τομείς της ενέργειας, της δόμησης, των μεταφορών, της διάθεσης αποβλήτων και λυμάτων καθώς και την προστασία της φύσης και του τοπίου. Το σύνολο αυτών των καθηκόντων των πόλεων και των κοινοτήτων της ΕΕ αποτελεί το θεμέλιο μιας βιώσιμης ανάπτυξης, σύμφωνα με το σύνθημα «Συνολική σύλληψη, τοπική διαχείριση». Κατά συνέπεια, προϋπόθεση για μια ανάπτυξη που να σέβεται το περιβάλλον σύμφωνα και με την Ατζέντα 21, αποτελεί η θέσπιση από τις πόλεις και τις κοινότητες ενός στρατηγικού σχεδίου καθώς και τομέων δραστηριοτήτων που προσφέρουν δυνατότητες ανάληψης δράσης και θα καθορίζονται από τις ίδιες. Πρόκειται συγκεκριμένα για τη στήριξη και τη βιώσιμη ενίσχυση, τόσο ηθικά όσο και υλικά, και σε επίπεδο ΕΕ, των πολλαπλών δραστηριοτήτων της αστικής περιβαλλοντικής πολιτικής. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι η Ατζέντα 21 δεν υπεγράφη από τις πόλεις και τις κοινότητες αλλά από 170 κράτη, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη στήριξη από τις εθνικές κυβερνήσεις και την ΕΕ.

3.2. Οι περιφερειακές δομές των κρατών μελών παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές. Συγκεκριμένα, οι αμοδιότητες κατανέμονται διαφορετικά. Ωστόσο, σε γενικές γραμμές, υφίσταται ένα κοινό σημείο σε όλα τα κράτη: οι πόλεις και κοινότητες, ως κατώτερη διοικητική βαθμίδα, διασφαλίζουν την επιτόπου εκτέλεση των εργασιών. Σε αυτές περιλαμβάνονται για παράδειγμα, τομείς που αφορούν το περιβάλλον, όπως η χωροταξία, η ενέργεια, η δόμηση, οι μεταφορές και η διάθεση των λυμάτων. Συνεπώς στην Ευρώπη, μια βιώσιμη και οικολογική πολιτική περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αστική πολιτική. Οι πόλεις και οι κοινότητες αντιμετωπίζουν πολυάριθμα οικονομικά, κοινωνικά και οικολογικά προβλήματα.

3.3. Σχετικά, η επιτυχής ανάπτυξη της ΕΕ θα εξαρτηθεί από την οικονομική και οικολογική επιτυχία των πόλεων και των κοινοτήτων. Διότι οι πολίτες θα ταυτισθούν με μια ΕΕ που διασφαλίζει άμεσα τη βελτίωση των συνθηκών ζωής στις περιφέρειες και τις κοινότητες. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι ο πρώην πρόεδρος της Επιτροπής κ. Jacques Delors, χαρακτήρισε τον προσεχά αιώνα ως «αιώνα των περιφερειών».

3.4. Η ΕΕ αναγνώρισε έγκαιρα τους δεσμούς και την ανάγκη μιας κατάλληλης και βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Τα διαρθρωτικά ταμεία και το ταμείο συνοχής αποτελούν τα κύρια χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ στους τομείς της περιφερειακής πολιτικής και της συνοχής. Για την περίοδο 1994-1999, οι πόροι των δύο αυτών ταμείων ανέρχονται σε 170 δισεκατομμύρια Έκυ περίπου. Επειδή η επιτυχία της τοπικής αυτοδιοίκησης κατέχει αποφασιστική σημασία για την ανάπτυξη της ΕΕ, το 30 % έως 40 % των συνολικών πόρων των ταμείων αυτών χορηγείται στις περιφέρειες του στόχου 1. Πρόκειται για τις περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση στην ανάπτυξη. Οι ενισχύσεις που χορηγούνται στις περιφέρειες του στόχου 2 προορίζονται κυρίως για μέτρα αναδιάρθρωσης στις βιομηχανικές περιφέρειες. Συγκεκριμένα, αφορούν την ενίσχυση των μη αναπτυγμένων αγροτικών περιφερειών και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στα αστικά κέντρα. Οι υφιστάμενες αλληλεπιδράσεις αναγνωρίζονται και λαμβάνονται πλέον ως κριτήριο για την ευρωπαϊκή πολιτική βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Το έτος 1994, αναλήφθηκε η κοινοτική πρωτοβουλία Urban, βάσει των Διαρθρωτικών Ταμείων. Στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι η δημιουργία εταιρικών σχέσεων σε μη ευνοημένες συνοικίες των πόλεων προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα ανάπτυξης μέσω ολοκληρωμένων προγραμμάτων. Η πρωτοβουλία INTEGRA της Επιτροπής δίνει τη δυνατότητα υλοποίησης σχεδίων με στόχο την επίλυση των προβλημάτων απασχόλησης στις μη ευνοημένες συνοικίες.

3.5. Ιδιαίτερη σημασία για μια βιώσιμη και οικολογική ανάπτυξη των πόλεων διαδραματίζουν τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Τούτο αφορά, αφενός, τη δημιουργία διευρωπαϊκών

δικτύων και, αφετέρου, την πολιτική μεταφορών σε τοπικό επίπεδο. Ένα καλό σύστημα δημοσίων μεταφορών, το οποίο αποτελεί επιτυχή εναλλακτική λύση στη μετακίνηση με ιδιωτικά οχήματα, είναι αποφασιστικός παράγων επιτυχούς οικονομικής ανάπτυξης και βιώσιμης και φιλοπεριβαλλοντικής ανάπτυξης των πόλεων και των κοινοτήτων με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης των κατοίκων. Για το λόγο αυτό, η έννοια της «βιώσιμης κινητικότητας» επιβάλλεται να αποτελέσει τον κύριο στόχο της πολιτικής μεταφορών. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητο να ληφθούν ακόμη υπόψη, αφενός, η ανάγκη κινητικότητας για τα άτομα και την οικονομία και, αφετέρου, οι επιπτώσεις των μεταφορών στο περιβάλλον. Συνεπώς, η έντονη στήριξη μιας βιώσιμης πολιτικής μεταφορών και περιβάλλοντος, οφείλει να αποτελέσει το κέντρο βάρους μιας ευρωπαϊκής πολιτικής στήριξης. Τα απαραίτητα και κατάλληλα μέτρα είναι ποικίλα. Εκτός, από την ανάπτυξη του δημοσίου συστήματος μεταφορών προσώπων (με ιδιαίτερη προσοχή στη σύνδεση των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών στα αστικά κέντρα και τις μεγάλες πόλεις), είναι απαραίτητο να εξευρεθούν άλλες εναλλακτικές λύσεις στη μετακίνηση με όχημα ιδιωτικής χρήσεως. Η πολιτική μεταφορών σε τοπικών επίπεδο οφείλει να προωθήσει εφεξής έναν φιλοπεριβαλλοντικό, αποτελεσματικό και οικονομικό συνδυασμό χρήσης των δημοσίων μέσων μεταφοράς, των ποδηλατοδρόμων και των πεζοδρόμων. Ακόμη, ο εφοδιασμός των καταστημάτων λιανεμπορίου στις πόλεις και τις κοινότητες πρέπει να βελτιωθεί προκειμένου μειωθούν τόσο το κόστος μεταφοράς όσο και οι επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η οικονομική επιτυχία μέσω μιας βιώσιμης κινητικότητας μπορεί συνεπώς να συνδεθεί με την επιδίωξη της βελτίωσης της ποιότητας διαβίωσης στις πόλεις και τις κοινότητες. Ακόμη, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το άνοιγμα των αγορών ενδέχεται να απειλήσει τις τοπικές υπηρεσίες μεταφορών — καθώς και ενεργειακού εφοδιασμού και διαχείρισης αποβλήτων — και να οδηγήσει σε απώλεια του «τοπικού χαρακτήρα», με αποτέλεσμα την αφαίρεση από τις πόλεις και τις κοινότητες, τομέων δραστηριότητας και, κατά συνέπεια, της δυνατότητας να ασκούν επιρροή σε περιβαλλοντικά ζητήματα.

3.6. Αποφασιστικής σημασίας είναι το γεγονός ότι οι πόλεις και οι κοινότητες, ως τοπικές διοικητικές οντότητες, αποτελούν βασικό παράγοντα μιας βιώσιμης περιβαλλοντικής πολιτικής. Συνεπώς, η ευρωπαϊκή πολιτική περιβάλλοντος ακολουθεί την προσέγγιση «από την βάση στην κορυφή». Οι ευρωπαίοι πολίτες θεωρούν ότι η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί ολοένα και πιο αποφασιστικό παράγοντα μίας ποιοτικής διαβίωσης για τις σημερινές και μελλοντικές γενεές. Το Πράσινο Βιβλίο του 1990 για την αστική ανάπτυξη και η έκθεση του 1996 για τις πόλεις και τις κοινότητες του μέλλοντος συνιστούν την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης των τοπικών προβλημάτων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών, οικονομικών και οικολογικών πτυχών. Το σχέδιο του 1993 για τις «πόλεις του μέλλοντος» έχει ως στόχο να βοηθήσει τις πόλεις και τις κοινότητες να θέσουν σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα με τίτλο «Τοπική Ατζέντα 21» ή ακόμη, άλλα παρόμοια σχέδια βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω εκθέσεων, ανταλλαγής εμπειριών, δικτύων και διάδοσης καθιερωμένων πρακτικών. Οι τοπικές αρχές αναγνωρίζονται ως πραγματική κινητήρια δύναμη της περιφερειακής, εθνικής και ευρωπαϊκής οικονομικής ανάπτυξης. Οι πρωτοβουλίες και δράσεις της Επιτροπής ακολουθούν την

ορθή προσέγγιση. Τα μελλοντικά μέτρα της ΕΕ στον τομέα της βιώσιμης οικολογικής ανάπτυξης των πόλεων οφείλουν να βασίζονται στην ίδια προσέγγιση.

3.7. Κατά το παρελθόν, η ΕΕ είχε αναλάβει πολλές δραστηριότητες υπέρ της ευρωπαϊκής πολιτικής περιβάλλοντος. Ένα παράδειγμα είναι ο ευρωπαϊκός κανονισμός για τον οικολογιστικό έλεγχο, ο οποίος προώθησε την ανάπτυξη συστημάτων διαχείρισης σε πόλεις και κοινότητες. Η σχεδιαζόμενη κοινοτική οδηγία για την αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον των σχεδίων και προγραμμάτων στηρίζει τη βιώσιμη και φιλοπεριβαλλοντική ανάπτυξη, αν και έχει δοθεί στα κράτη μέλη επαρκές περιθώριο διαμόρφωσης, λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων εθνικών κανονιστικών μέσων. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να ληφθεί σε γενικές γραμμές υπόψη ότι μια βιώσιμη και φιλοπεριβαλλοντική πολιτική αστικής ανάπτυξης μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς κοινοτικές διατάξεις, εάν, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, γίνουν σαφή τα θετικά αποτελέσματα των οικειοθελών αξιολογήσεων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

3.8. Ακόμη, η ΕΕ θέσπισε σειρά προγραμμάτων στήριξης, στα οποία συμπεριλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Interreg II: στήριξη τόσο μέτρων για την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης, τη διάθεση των αποβλήτων, τη συνεργασία για θέματα που αφορούν τη χωροταξία, όσο και περιβαλλοντικών προγραμμάτων στον τομέα της διασυνοριακής συνεργασίας κατά μήκος των εσωτερικών και εξωτερικών συνόρων της ΕΕ·
- Leader II: στήριξη μέτρων διατήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος, της ποιότητας διαβίωσης και τεχνική βοήθεια υπέρ της αγροτικής ανάπτυξης·
- Urban: στήριξη μέτρων βελτίωσης της υποδομής (π.χ. καθαρισμός πληγείσων από ρύπανση τοποθεσιών, χωματερών και δημοσίων εγκαταστάσεων)·
- Resider II: στήριξη κάθε είδους μέτρων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος (αποκατάσταση γαιών, τοπίων, κτλ)·
- LIFE II: ενιαίο μέσο χρηματοδότησης της περιβαλλοντικής πολιτικής στην ΕΕ·
- Πληροφόρηση για το περιβάλλον: πρόγραμμα για την αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και την ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ οικονομικών παραγόντων, τοπικών και περιφερειακών αρχών, περιβαλλοντικών οργάνωσεων και οργανώσεων καταναλωτών·
- Altener: διάδοση και στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους·
- Joule-Thermie: στήριξη της ορθολογικής χρήσης ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας·

- SAVE II: πρόγραμμα για την εξοικονόμηση ενέργειας που εστιάζεται στη μείωση των εκπομπών CO₂, με τη βοήθεια της κοινοτικής πρωτοβουλίας για τη βελτίωση της διαχείρισης της ενέργειας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο·
- Πρόγραμμα δανειοδοτήσεων και εγγυήσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων: στήριξη των επενδύσεων στον τομέα του περιρισμού της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της εξοικονόμησης πρώτων υλών και της ορθολογικής χρήσης της ενέργειας.

Τα προγράμματα αυτά είχαν μέχρι στιγμής εντυπωσιακά αποτελέσματα. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να διατηρηθούν και να επεκταθούν τόσο η εμβέλεια όσο και ο τομέας εφαρμογής τους. Ειδικότερα, σημαντικό είναι, όταν η διάρκεια ενός προγράμματος πλησιάζει προς το τέλος της ή όταν εξαντλούνται οι πόροι του, να υφίσταται η δυνατότητα μεταβατικής στήριξης εν αναμονή της υιοθέτησης νέων προγραμμάτων στήριξης. Μόνο έτσι μπορεί να διασφαλισθεί η συνέχεια των εργασιών στις πόλεις και τις κοινότητες.

3.9. Το 1994 άρχισε να λειτουργεί ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) στην Κοπεγχάγη. Κύρια αποστολή του οργανισμού αυτού είναι κυρίως η διάθεση στα κράτη μέλη και τις τρίτες χώρες τεχνικής, επιστημονικής και οικονομικής πληροφόρησης ώστε να είναι σε θέση να χαράξουν και να εφαρμόζουν μέτρα και νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος. Ο ΕΟΠ συμβάλλει επίσης τόσο στην κατάρτιση ενός ευρωπαϊκού χάρτη όπου καταγράφονται οι περιοχές των οποίων το περιβάλλον απειλείται όσο και στη δημιουργία σταθμών παρακολούθησης. Ακόμη, ασχολείται με την επεξεργασία ενός κοινοτικού δικτύου ενημέρωσης και παρακολούθησης του εδάφους, των υδάτων, του αέρος καθώς και ενός συστήματος άμεσης ενημέρωσης για τις πυρκαγιές δασών και για την όξινη βροχή. Για την υλοποίηση των στόχων αυτών, ο ΕΟΠ δημιούργησε ένα ευρωπαϊκό δίκτυο ενημέρωσης και παρατήρησης του περιβάλλοντος, το οποίο αποτελείται από ειδικευμένους οργανισμούς και εμπειρογνώμονες καθώς και από διάφορα θεματικά κέντρα που εξετάζουν προβλήματα όπως οι εκπομπές ρύπων στην ατμόσφαιρα και στα εσωτερικά ύδατα. Ο ΕΟΠ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην παρακολούθηση της περιβαλλοντικής πολιτικής διότι διαθέτει στην ΕΕ και στα κράτη μέλη αξιόπιστες και συγκρίσιμες πληροφορίες που επιτρέπουν την παρακολούθηση της περιβαλλοντικής πολιτικής. Για το χειρισμό όλων αυτών των πληροφοριών δημιουργήθηκε η βάση δεδομένων Corine. Οι δραστηριότητες αυτές χαιρούν απεριόριστη αποδοχής και μπορούν μελλοντικά να επεκταθούν και να διευρυνθούν.

3.10. Το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας συστάθηκε το 1975 και έχει ως αντικείμενο όχι μόνο τις οικονομικές και κοινωνικές αλλά και τις περιβαλλοντικές πτυχές της διαβίωσης στον αστικό χώρο. Το 1993, τέθηκε σε εφαρμογή το πρόγραμμα για τις τοπικές καινοτομίες, το οποίο επικεντρώθηκε στις οικονομικές και κοινωνικές πτυχές της βιωσιμότητας, οι οποίες συνδέονται με την κοινωνική δικαιοσύνη και την προστασία του περιβάλλοντος. Επίσης, το Ίδρυμα ερευνήσε τις υφιστάμενες διαδικασίες και μηχανισμούς (κανονισμός για τον οικολογιστικό έλεγχο,

δικαίωμα συναπόφασης των κοινοτήτων) καθώς και τις τεχνικές καινοτομίες. Κύρια φροντίδα του Ίδρυματος είναι η προώθηση της ανταλλαγής πληροφορήσης. Ως συλλέκτης εμπειριών σε ευρωπαϊκή κλίμακα, το Ίδρυμα μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην αποτελεσματική και διεθνώς συντονισμένη περιβαλλοντική πολιτική στην τοπική βαθμίδα.

3.11. Συνολικά, οι κοινοτικές δραστηριότητες που προαναφέρθηκαν, αναγνωρίζονται ανεπιφύλακτα. Ιδιαίτερα ικανοποιητική είναι η προσέγγιση της ΕΕ, η οποία κατανόησε ότι η υλοποίηση μιας βιώσιμης ανάπτυξης εξαρτάται από μια έντονη στήριξη της περιβαλλοντικής πολιτικής στις πόλεις και τις κοινότητες διότι ο συνολικός απολογισμός μιας βιώσιμης ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο θα εξαρτηθεί από τα πολυάριθμα μέτρα που θα ληφθούν στο πλαίσιο της αστικής πολιτικής για το περιβάλλον.

Προϋπόθεση για την ορθή συνέχιση των διεργασιών ενίσχυσης της κοινοτικής περιβαλλοντικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, είναι ωστόσο η ανάπτυξη και η στήριξη των υφιστάμενων χρηματοδοτικών προγραμμάτων, προκειμένου να αυξηθεί περαιτέρω η αποδοτικότητα των εξαιρετικών κοινοτικών σχεδίων. Επίσης, στην περίπτωση λήξης της διάρκειας ενός χρηματοδοτικού προγράμματος, είναι απαραίτητο να προβλεπεται μεταβατική χρηματοδότηση έως ότου αναληφθούν νέα προγράμματα, ώστε να μην διακόπτονται οι εργασίες. Ένας άλλος τρόπος για να υπάρξει καλύτερη απόδοση είναι, για παράδειγμα, η διοργάνωση ενός κοινοτικού διαγωνισμού μεταξύ των πόλεων και κοινοτήτων της ΕΕ στον τομέα της αστικής πολιτικής περιβάλλοντος, προκειμένου να προωθηθεί η ανταλλαγή πληροφόρησης και η ενημέρωση για ενδεχόμενα επιτεύγματα στον τομέα αυτό.

Οι διαρθρώσεις λήψης αποφάσεων σε επίπεδο δήμων και περιφερειών απαιτούν ενίσχυση προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική δράση λόγω της πολυμορφίας των διαρθρώσεων στην Κοινότητα.

4. Παραδείγματα δράσεων που έχουν αναληφθεί σε διάφορες πόλεις στον τομέα του περιβάλλοντος

Σε πολλούς δήμους και σε πολλές κοινότητες της Ευρώπης αναλήφθηκαν και αναλαμβάνονται επιτυχείς δράσεις με στόχο τη συνεχή και φιλοπεριβαλλοντική ανάπτυξη. Λόγω του μεγάλου αριθμού πρωτοβουλιών, θα γίνει μόνο μία σύντομη περιγραφή και την παρουσίαση ορισμένων παραδειγμάτων από διάφορες περιοχές. Εντούτοις, τα παραδείγματα αυτά προσφέρουν μια εικόνα του δυναμικού που διαθέτουν οι κοινότητες και οι δήμοι της ΕΕ, το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη.

4.1. Γκρατς (Αυστρία): Εκσυγχρονισμός του συστήματος θέρμανσης ως μέσο για την εξοικονόμηση ενέργειας

Το Γκρατς, πρωτεύουσα της επαρχίας Στάιερμαρκ, εκσυγχρονίζει τις εγκαταστάσεις θέρμανσης στα δημοτικά κτίρια. Το

μέτρο αυτό εμπίπτει σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα για τη μείωση των εκπομπών CO₂, με τη βοήθεια του οποίου οι αρμόδιοι προσπαθούν, έως το 2010, να περιορίσουν κατά το ήμισυ τις εκπομπές CO₂ και κατά 60% τις εκπομπές άλλων ρύπων. Το πρόγραμμα έχει αρχίσει το 1991 και εντάσσεται στην πολιτική για την εξοικονόμηση ενέργειας, την προστασία του κλίματος και τον περιορισμό των εκπομπών CO₂. Οι αρχές της πόλης του Γκρατς υπέγραψαν τη «Δήλωση της Χαϊδελβέργης» το 1994, και συμμετέχουν στην εκστρατεία «Σύμπραξη των πόλεων για την προστασία του κλίματος» και στο συνασπισμό για την προστασία του κλίματος, βάσει των οποίων η πόλη ανέλαβε οικειοθελώς την υποχρέωση να περιορίσει τις εκπομπές CO₂.

Ένα σημαντικό παράδειγμα της συμβολής που μπορούν να έχουν οι πόλεις και οι περιφέρειες στην αειφόρο ανάπτυξη, υπό την έννοια των τοπικών προγραμμάτων της Ατζέντας 21 και της διατήρησης του τοπικού κλίματος, είναι «Η Ένωση ευρωπαϊκών πόλεων και περιφερειών για το κλίμα», η οποία έχει ως στόχο τη διαφύλαξη της ατμόσφαιρας. Κατά την ένταξη τους στην ένωση για το κλίμα, οι αρχές τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης δηλώνουν ότι επιθυμούν, αφενός, να προστατεύσουν το περιβάλλον διαβίωσης των ιθαγενών του Αμαζονίου μέσω οικονομικής ενίσχυσης και, αφετέρου, να μειώσουν, μέχρι το 2010, στο ήμισυ, βάσει των τιμών του 1987, τις εκπομπές αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Εξάλλου, έχουν αναληφθεί πολυάριθμες δράσεις σε τοπικό επίπεδο.

Έως το 1987, τα καύσιμα που χρησιμοποιούνταν συνήθως για τη θέρμανση των δημοτικών κτιρίων ήταν άνθρακας και κοκ. Το υψηλό ποσοστό εκπομπών και η υπερβολική κατανάλωση ενέργειας οδήγησαν σύντομα τις αρχές στο συμπέρασμα ότι ήταν απολύτως απαραίτητο να μετατραπεί το σύστημα. Ωστόσο, το εγχείρημα αυτό προσέκρουσε — όπως συμβαίνει σχεδόν παντού — στο πρόβλημα των περιορισμένων πόρων που είχε στη διάθεσή του ο δήμος. Τα 40 εκατομμύρια σελίνια, που χρειάζονταν για τον εκσυγχρονισμό των θερμομαντικών εγκαταστάσεων δε έγινε δυνατό να συμπεριληφθούν στο δημοτικό προϋπολογισμό. Το πρόβλημα αυτό αποτελεί ένα συνηθισμένο εμπόδιο που πρέπει να υπερβούν οι ΟΤΑ προκειμένου να προωθήσουν φιλοπεριβαλλοντικά μέτρα εκσυγχρονισμού. Λόγω της οικονομικής και της δημοσιονομικής στενότητας που επικρατεί, είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν οι πόροι που απαιτούνται για την προγραμματισμένη και την αρχική χρηματοδότηση. Το πρόβλημα λύθηκε αφού συμφωνήθηκε να αναλάβει η αρμόδια δημόσια επιχείρηση το κόστος του εκσυγχρονισμού των θερμομαντικών εγκαταστάσεων. Ο Δήμος θα επιστρέψει το αντίστοιχο ποσό καταβάλλοντας επί δέκα χρόνια υψηλότερες τιμές για τη μεταφορά θερμότητας εξ αποστάσεως και για το φυσικό αέριο.

Σύμφωνα με αυτό το «ενεργειακό πρότυπο για τη μείωση της κατανάλωσης», μετατράπηκαν μέχρι σήμερα οι εγκαταστάσεις θέρμανσης 70 δημόσιων κτιρίων. Τα μέχρι τούδε αποτελέσματα περιγράφονται σε μια προσωρινή έκθεση που δημοσιεύτηκε το 1992. Από τις εγκαταστάσεις που εξετάστηκαν, 35 λειτουργούσαν με άνθρακα ή κοκ και 11 με πετρέλαιο. Σήμερα, 15 εγκαταστάσεις θερμαίνονται δια μεταγωγής και 20 λειτουργούν με φυσικό αέριο. Η ετήσια εξοικονόμηση ενέργειας ανέρχεται σε 46%, πράγμα που σημαίνει ότι η κατανάλωση καυσίμων έχει σχεδόν υποδιπλασιαστεί. Με τη χρησιμοποίηση καυσίμων χαμηλής περιεκτικότητας σε πυριτιούχο άνθρακα οι εκπομπές CO₂ μειώθηκαν κατά 69%, ενώ οι αντίστοιχη μείωση για το μονοξείδιο του άνθρακα και τη σόνη ήταν 99%, για το SO₂ 97%, για το Nox 72% και για τους υδρογονάνθρακες 95%.

Αυτά τα εντυπωσιακά αποτελέσματα αποδεικνύουν την αξία των κοινοτικών πρωτοβουλιών για την εξοικονόμηση ενέργειας. Η μέθοδος που εφαρμόζει ο δήμος του Γκρατς για την εξοικονόμηση ενέργειας στηρίζεται σε διάφορα μέτρα δηλαδή:

- στη μετατροπή των συστημάτων ώστε να λειτουργούν με θέρμανση από εγκαταστάσεις συνδυασμένης παραγωγής ενέργειας/θερμότητας και με φυσικό αέριο·
- στη θερμομόνωση και την αποτελεσματική χρήση ενέργειας·
- στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και κυρίως ηλιακής ενέργειας·

Για την υλοποίηση των σχεδίων αυτών χρειάζονται οικονομικοί πόροι που οι Δήμοι και οι Κοινότητες δεν έχουν στη διάθεσή τους λόγω της δημοσιονομικής στενότητας που επικρατεί. Στις περιπτώσεις αυτές, η εκ μέρους της ΕΕ θέσπιση μέτρων ενίσχυσης των τοπικών Δήμων και Κοινοτήτων όχι μόνο θα συνέβαλε σταθερά στην προστασία του κλίματος κατά την έννοια της Ατζέντας 21 (μείωση των εκπομπών CO₂ με την εφαρμογή νέων τεχνικών θέρμανσης) αλλά θα τόνωνε και την ευρωπαϊκή οικονομία — και κατ' επέκταση την απασχόληση — δεδομένου ότι οι νέες θερμομαντικές εγκαταστάσεις θα αυξήσουν τη ζήτηση και την απασχόληση προσωπικού για την τοποθέτησή τους.

4.2. Μπλώνια (Ιταλία): Περιορισμός της κυκλοφορίας αυτοκινήτων στο ιστορικό κέντρο της πόλης

Η σημαντική αύξηση της κυκλοφορίας μηχανοκίνητων οχημάτων στο ιστορικό κέντρο, που έχει κατασκευασθεί μόνο για τους πεζούς, δημιούργησε μια ανυπόφορη κατάσταση από την άποψη του περιβάλλοντος, των πολιτών και των ιστορικών κτιρίων. Οι δρόμοι στο κέντρο είναι στενοί και ελικοειδείς· τα τρία τέταρτα, περίπου, των δρόμων του κέντρου είναι μονόδρομοι με πλάτος μικρότερο από 5 μέτρα. Πριν θεσπιστούν μέτρα εκ μέρους των δημοτικών αρχών, η δομή αυτή έπρεπε να απορροφήσει τη συγκέντρωση οχημάτων με μια πυκνότητα 6 500 ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Κατ' αυτόν τον τρόπο ήταν αδύνατο να καταστεί ελκυστική η πεζοπορία, ή η κυκλοφορία με ποδήλατο ή με το λεωφορείο.

Τον Ιούλιο του 1989, η παλιά πόλη της Μπλώνια χαρακτηρίστηκε ως «ζώνη περιορισμένης κυκλοφορίας». Από τις 7 π.μ. έως τις 8 μ.μ. απαγορεύτηκε η κυκλοφορία αυτοκινήτων ΙΧ, με εξαίρεση εκείνα που διέθεταν ειδική άδεια. Παράλληλα με την απαγόρευση της κυκλοφορίας στην παλιά πόλη θεσπίστηκαν τα ακόλουθα μέτρα:

- οι μέχρι πρότινος δημόσιοι χώροι στάθμευσης χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από τους κατοίκους της περιοχής και τους εργαζόμενους στα εμπορικά καταστήματα·
- καθιερώθηκε ανώτατο όριο ταχύτητας 30 χιλιομέτρων σε όλη την περιοχή·
- αναδιοργανώθηκαν οι δημόσιες συγκοινωνίες·
- δημιουργήθηκαν περιφερειακοί σταθμοί ανταποκρίσεων·
- καθιερώθηκαν ζώνες περιορισμένης στάθμευσης·
- εντάθηκαν οι έλεγχοι των διερχόμενων οχημάτων·

— διευρύνθηκαν οι πεζόδρομοι με τη χρήση τμημάτων μιας κεντρικής οδού.

Τα μέτρα αυτά οδήγησαν στη μείωση του αριθμού των οχημάτων που διέρχονται καθημερινώς από το κέντρο της πόλης από 152 000, το 1981, σε μόλις 58 000, το 1989. Ταυτοχρόνως, σημειώθηκε αύξηση της κυκλοφορίας ποδηλάτων, αγοραίων και δικύκλων. Εκτός αυτού, αναχαιτίστηκε η πτωτική τάση που παρουσίαζε ο αριθμός των ατόμων που χρησιμοποιούν το λεωφορείο. Επειδή δεν υπήρχαν κονδύλια για την προώθηση της προσπάθειας για τον περιορισμό της κυκλοφορίας, ο δήμος έπρεπε να στηριχθεί αποκλειστικά σε οργανωτικά μέτρα και να μην προχωρήσει σε οικοδομικές τροποποιήσεις. Για τη λήψη περαιτέρω μέτρων, όπως η προβλεπόμενη αύξηση του αριθμού των σταθμών ανταποκρίσεων, η ανέγερση κτιρίων στάθμευσης στο δακτύλιο της παλιάς πόλης και η κατασκευή εφαρμοσμένων οδικών κόμβων για την ανακούφισή της, θα απαιτούσαν ακόμη μεγαλύτερες επενδύσεις, στις οποίες η πόλη δεν είναι σήμερα σε θέση να προβεί. Από το παράδειγμα αυτό προκύπτει, επίσης, ότι η θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων εκ μέρους της ΕΕ με στόχο τη βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών (λεωφορεία, τροχιόδρομοι) και για την ενίσχυση της μετακίνησης με ποδήλατο και με πεζοπορία μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της κατάστασης του περιβάλλοντος στους δήμους και της κοινότητας.

4.3. *Langeac (Γαλλία): Θέρμανση δια μεταγωγής με τη χρήση υπολειμμάτων υλοτομίας*

Το Langeac είναι μια μικρή πόλη 4 300 κατοίκων περίπου, που βρίσκεται στην κεντρική οροσειρά της Γαλλίας. Ο δήμος της πόλης επιδιώκει την εξοικονόμηση ενέργειας με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ιδιαίτερος τοπικών πόρων, όπως είναι το ξύλο και το νερό. Για το σκοπό αυτό κατασκευάστηκαν δύο εγκαταστάσεις για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας: ένα μικρό υδροηλεκτρικό εργοστάσιο που παράγει περί τα 750 kW και ένα εργοστάσιο παραγωγής θερμότητας το οποίο λειτουργεί με υπολείμματα υλοτομίας. Το 1987 είχε διασυνδεθεί ήδη στο δίκτυο θέρμανσης ένας αριθμός δημόσιων κτιρίων — ένα σχολείο με 600 μαθητές, ένα ανοικτό κολυμβητήριο, το Γυμνάσιο και το Αμφιθέατρο, το αστυνομικό τμήμα και ένα κέντρο περίθαλψης ατόμων — με ειδικές ανάγκες. Το δίκτυο αυτό (που έχει μήκος περίπου 1 χλμ.) αποτέλεσε την αφορμή για τη χρήση σύγχρονων μεθόδων καύσης ξύλου σε ένα μεγάλο εργοστάσιο παραγωγής θερμότητας. Ως καύσιμα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά υπολείμματα ξυλείας: προνίδι και υπολείμματα από τα ξυλουργεία της περιοχής, από τα δημοτικά δάση, υπολείμματα ενός εργοστασίου που κατασκευάζει παλέτες και ξύλινα κιβώτια καθώς και ενός εργοστασίου παραγωγής χάρτου. Κάθε χρόνο συλλέγονται και καίγονται 1 200 περίπου τόνοι ξύλου. Το όφελος που προκύπτει για το περιβάλλον είναι σημαντικό: η χρήση ξύλου καθιστά περιττή την καύση 258 000 λίτρων πετρελαίου θέρμανσης κάθε χρόνο. Το κόστος των επενδύσεων για τη δημιουργία του συνολικού συστήματος ανήλθε σε 4,4 εκατομμύρια γαλλικά φράγκα. Από αυτά, 1,2 εκατομμύρια γαλλικά φράγκα προήλθαν από το Περιφερειακό Ταμείο ενεργειακών υποθέσεων. Τα έσοδα από την πώληση θερμότητας ανέρχονται ετησίως σε 400 000 γαλλικά φράγκα, πράγμα που σημαίνει ότι το κόστος της εγκατάστασης θα έχει αποσβεστεί σε 15 περίπου χρόνια. Ήδη όμως ο δήμος πληρώνει 20% λιγότερο από ό,τι μέχρι σήμερα για έξοδα θέρμανσης των κοινοτικών κτιρίων που είναι συνδεδεμένα με το εν λόγω δίκτυο αστικής θέρμανσης. Κατ'αυτό τον τρόπο, παράλληλα με τις θετικές επιπτώσεις που προκύπτουν για το περιβάλλον και την ανάπτυξη της πόλης, οι επενδύσεις του δήμου θα έχουν μακροπρόθεσμα ευνοϊκές επιδράσεις και για το δημοτικό προϋπολογισμό.

4.4. *Alphen aan den Rijn (Ολλανδία): Πολεοδομικό πρότυπο «Ecolonia»*

Η πολεοδομία πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί το επίκεντρο των δράσεων που αναλαμβάνονται σε μία πόλη με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος. Είναι ο κατ'εξοχήν τομέας ο οποίος επιτρέπει τη λήψη μέτρων που εξασφαλίζουν και στο μέλλον την προστασία του περιβάλλοντος σε μία πόλη. Ένα σχετικό παράδειγμα προσφέρει το πολεοδομικό πρότυπο «Ecolonia» στην ολλανδική πόλη Alphen aan den Rijn. Στόχος του προγράμματος ήταν η κατασκευή ενός συγκροτήματος 101 οικογενειακών κατοικιών οι οποίες θα έπρεπε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της εξοικονόμησης ενέργειας και της προστασίας του περιβάλλοντος τόσο κατά το στάδιο της ανέγερσης, όσο και κατά τη διάρκεια της χρήσης τους. Ένας από τους στόχους του προτύπου συγκροτήματος ήταν η εξοικονόμηση ενέργειας με τον περιορισμό της ζήτησης, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και σύγχρονων μεθόδων θέρμανσης και εξαερισμού. Επιπλέον, στο περιβαλλοντικό πρότυπο του συγκροτήματος ενσωματώθηκαν σύγχρονες ψυχολογικές απόψεις. Έτσι, οι πεζοί έχουν για παράδειγμα «προτεραιότητα» έναντι των αυτοκινήτων. Αυτή η ολοκληρωμένη πολεοδομική θεώρηση οδήγησε σε μείωση της κατανάλωσης φυσικού αερίου κατά 40%, της κατανάλωσης ύδατος κατά 20% και της κατανάλωσης ρεύματος κατά 10%.

Αυτό που χαρακτηρίζει κατ'εξοχή την «Ecolonia» είναι η πολυπλοκότητα του όλου εγχειρήματος. Πρόκειται για τον συνδυασμό τεχνικών, λειτουργικών, πολεοδομικών και θεωρητικών αντιλήψεων, οι οποίες απαιτούν συνεργασία σε πολλούς και διάφορους τομείς. Κατ'αυτό τον τρόπο, το εγχείρημα αγγίζει τον πυρήνα της προστασίας του αστικού περιβάλλοντος που είναι η πολεοδομία. Ο πολυσχιδής χαρακτήρας του προβλήματος αυτού το καθιστά επίκαιρο για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Η υλοποίηση του προγράμματος «Ecolonia» στην πόλη Alphen aan den Rijn κατέστη δυνατή μόνο με τη συνεργασία διαφόρων υπουργείων, των δημοτικών αρχών, πανεπιστημίων και διαφόρων ομάδων συμφερόντων. Ακριβώς λόγω της πολυπλοκότητας παρόμοιων πολεοδομικών προγραμμάτων, η παροχή υποστήριξης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρείται ιδιαίτερα σκόπιμη.

4.5. *Καρλσρούη (Γερμανία): Οι τροχιόδρομοι κινούνται στο σιδηροδρομικό δίκτυο*

Στόχος του επονομαζόμενου «προτύπου της Καρλσρούης» είναι η βελτίωση των δημόσιων συγκοινωνιών μεταξύ Καρλσρούης και της περιοχής που βρίσκεται σε μια περιφέρεια 30 περίπου χλμ. Το επίκεντρο του μακροπρόθεσμου εγχειρήματος είναι η διασύνδεση των γραμμών του τροχιόδρομου και των γερμανικών σιδηροδρόμων. Η προσπάθεια αυτή προσφέρει διάφορα πλεονεκτήματα.

- το δίκτυο των τροχιόδρομων μπορεί να διευρυνθεί με χαμηλό κόστος·
- μπορεί να δημιουργηθούν περισσότερες γραμμές από τις παρυφές προς την πόλη χωρίς την υποχρέωση μετεπιβίβασης·
- εκτός της πόλης μπορούν να χρησιμοποιούνται ελαφρότερα οχήματα που καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια·
- καθίσταται δυνατή η διατήρηση σιδηροδρομικών γραμμών με δευτερεύοντα χαρακτήρα, οι οποίες απειλούνταν με εγκατάλειψη.

Κατά την υλοποίηση του εγχειρήματος αυτού καταβάλλεται μια προσπάθεια ανταπόκρισης στο σκεπτικό της ομάδας στόχου που είναι οι «αυτοκινητιστές», οι οποίες πρέπει να γίνουν

οι νέοι πελάτες του δικτύου. Δημιουργήθηκαν περισσότερες στάσεις που βρίσκονται κοντά σε οικισμούς καθώς και γραμμές απευθείας διασύνδεσης με το κέντρο της πόλης. Για τον περιορισμό των βλαβών των δημόσιων μέσων μεταφοράς χρησιμοποιούνται στο μέτρο του δυνατού ίδιες γραμμές. Σε περισσότερες από 100 διασταυρώσεις που διαθέτουν φωτεινή σηματοδότηση εκτελέστηκαν έργα επιτάχυνσης, για την αποφυγή άσκοπων καθυστερήσεων. Τα δρομολόγια είναι φιλικά προς τον επιβάτη, πολύ συχνά και είναι εύκολο να αποτυπωθούν στη μνήμη των επιβατών. Στην προκειμένη περίπτωση όλοι οι τροχιόδρομοι της πόλης διέρχονται κάθε 10 λεπτά για όλη την ημέρα. Παράλληλα το δίκτυο των τροχιοδρόμων διευρύνεται διαρκώς στο εσωτερικό της πόλης. Το δίκτυο πεζοδρόμων στην πόλη και στην περιφέρεια συμπληρώνει το αστικό δίκτυο των τροχιοδρόμων και οδηγεί σε αυτό.

Η προσπάθεια αυτή οδήγησε σε σημαντική αύξηση του αριθμού των επιβατών. Οι επιβάτες των περιφερειακών μέσων συγκοινωνίας, τα οποία διαχειρίζεται η Abtal-Verkehrs-Gesellschaft (AVG) αυξήθηκαν από 10,1 εκατομμύρια το 1986 σε 23,4 εκατομμύρια το 1992. Για το 56 % περίπου όλων των δρόμων, η επιλογή του μέσου μεταφοράς γίνεται με βάση τις ανάγκες του περιβάλλοντος (οδοιοπορία, ποδήλατο και με δημόσια μέσα συγκοινωνίας). Από τα εγκαίρως μιας νέας γραμμής προς τη γειτονική μικρή πόλη Bretten, οι πρώτες μετρήσεις αποκάλυψαν μια αύξηση του αριθμού των επιβατών κατά 423 % ενώ υπολογίζεται ότι σε ένα χρόνο η συνολική αύξηση θα ανέλθει σε 479 %, λόγω της αύξησης της χρήσης το σαββατοκύριακο. Ο αριθμός των επιβατών των σιδηροδρόμων που διέρχονται από το Bretten σημείωσε αύξηση κατά 1/3. Ταυτόχρονα, ο παράλληλος επαρχιακός δρόμος απαλλάχθηκε από την κυκλοφοριακή συμφόρηση. Με τη δημιουργία τεσσάρων νέων στάσεων στο επαρχιακό διοικητικό κέντρο Bretten, που έχει 26.000 κατοίκους, βελτιώθηκε σημαντικά η διασύνδεση των κατοικημένων περιοχών, των σχολείων και ορισμένων επιχειρήσεων. Η εξοικονόμηση χρόνου για τη μετάβαση από το σημείο αυτό στο κέντρο της Καρλσρούης ανέρχεται σε 15 περίπου λεπτά για μια διαδρομή.

Οι τιμές των εισιτηρίων μειώθηκαν σημαντικά. Το γεγονός αυτό συνέβαλε σημαντικά στην αύξηση της ελκυστικότητας των δημόσιων μέσων μεταφοράς. Παρά — ή καλύτερα — ακριβώς λόγω του χαμηλού κόστους των εισιτηρίων, τα καθαρά έσοδα του οργανισμού συγκοινωνιών της Καρλσρούης ανήλθαν τα τελευταία χρόνια σε ένα ποσό που καλύπτει το κόστος κατά 70 % περίπου. Ωστόσο, λόγω των υψηλών επενδύσεων που απαιτούνται για την υλοποίηση του προγράμματος, των διακυμάνσεων των επιτοκίων και των αποσβέσεων αναμένεται ότι το ποσοστό αυτό πρόκειται στο μέλλον να μειωθεί.

4.6. Schkölen (Γερμανία): Προστασία του περιβάλλοντος και της απασχόλησης με τη δημιουργία σταθμού καύσης άχρυν

Ακολουθώντας το παράδειγμα της Δανίας, η πόλη Schkölen δημιούργησε ένα σταθμό καύσης άχρυν για την διαμεταγωγή θέρμανση κατοικιών και για την παροχή ζεστού νερού. Το άχρυν που χρησιμοποιείται για την παραγωγή θέρμανσης υπάρχει σε αφθονία στο γεωργικό περιγύρο της πόλης Schkölen. Η καθιέρωση της μεθόδου καύσης βιομάζας, που αναπτύχθηκε κυρίως στη Δανία, είχε παρά πολύ θετικές επιδράσεις στο Schkölen και τις γύρω περιοχές. Τα μηχανήματα του σταθμού καύσης άχρυν καθώς και των σταθμών θέρμανσης οι οποίοι τροφοδοτούν τα νοικοκυριά αποκτήθηκαν από τη Δανία. Ταυτόχρονα, η τοποθέτηση έγινε από τοπικές βιοτεχνικές επιχειρήσεις, οι δραστηριότητες των οποίων τονώθηκαν

σημαντικά με τη σύναψη μακροπρόθεσμων συμβάσεων συντήρησης και με την εγκατάσταση νέων διασυνδέσεων σε ιδιωτικές κατοικίες. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν ιδιωτικές επενδύσεις της τάξης των 3 εκατομμύρια DM. Η διασύνδεση με το δίκτυο θέρμανσης διαμεταγωγής απαιτούσε την μετάβαση από τους ατομικούς καυστήρες σε ένα σύστημα κεντρικής θέρμανσης των κατοικιών. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν νέες και μόνιμες θέσεις απασχόλησης στη βιοτεχνία. Η ανάγκη τροφοδοσίας του σταθμού καύσης άχρυν οδήγησε στη σύναψη μακροπρόθεσμων συμβάσεων με γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Ο σταθμός καύσης άχρυν συμβάλλει σημαντικά στην προστασία του περιβάλλοντος. Λόγω της λειτουργίας του οι εκπομπές διοξειδίου του θείου (SO₂) στο Schkölen μειώθηκαν κατά 26 % και οι εκπομπές σκόνης και μονοξειδίου του άνθρακος κατά 25 %. Ως ανανεώσιμη βιομάζα, το άχρυν είναι πολύ πιο οικονομικό από ό,τι τα στερεά καύσιμα όπως π.χ. το πετρέλαιο, ο άνθρακας ή το φυσικό αέριο. Με 2,5 κιλά άχρυν μπορεί να αντικατασταθεί 1 κιλό πετρελαιο καύσης. Κατ' αυτό τον τρόπο προκύπτουν και άλλα οφέλη για το περιβάλλον: με την καύση άχρυν εκλύεται σε ένα χρόνο ακριβώς η ίδια ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα η οποία αφαιρείται από την ατμόσφαιρα από τα φυτά και το φαινόμενο της φωτοσύνθεσης.

4.7. Kassel (Γερμανία): Αστική επιμελητεία

Οι δήμοι και οι κοινότητες διαθέτουν δυνατότητες για τη μείωση της κυκλοφορίας σε μια ζώνη με την καθιέρωση της αστικής επιμελητείας. Η ιδέα αυτή πρέπει να γίνει κατανοητή ως μέτρο για την οργάνωση της κυκλοφορίας. Σύμφωνα με αυτό επιδιώκεται η σύμπτυξη ενός όσο το δυνατόν μεγαλύτερου μέρους της κυκλοφορίας οχημάτων που διέρχονται από μια πόλη σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαρρύθμιση της διανομής μεγάλων και μικρών ποσοτήτων εμπορευμάτων με τη θέσπιση συγκεκριμένων μέτρων. Αυτό μπορεί για παράδειγμα να επιτευχθεί με τη συγκέντρωση εμπορευμάτων που προέρχονται από την περιφέρεια μιας πόλης ή εκτός των συνόρων αυτής και προορίζονται για το κέντρο ή για μικρότερα συνοικιακά εμπορικά κέντρα. Τα εμπορεύματα αυτά θα είναι δυνατό στη συνέχεια να διανέμονται με μια ή περισσότερες αποστολές από τον χώρο ενδιάμεσης αποθήκευσης αναλόγως με τις απαιτήσεις των εμπόρων ή των πελατών. Το πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι με τη βοήθεια της αστικής επιμελητείας μπορεί να εξασφαλιστεί μια σταθερή ή ακόμη και αυξημένη κυκλοφορία εμπορευμάτων με λιγότερες διαδρομές. Η τροφοδοσία των αστικών κέντρων θα βελτιωθεί στο μέτρο του δυνατού, ενώ θα βελτιωθούν σαφώς η κυκλοφορία εμπορευμάτων εντός και από τα κέντρα των πόλεων και σε περιοχές εκτός των κέντρων. Η μέθοδος αυτή συμβάλλει ταυτόχρονα στην διατήρηση ή ακόμη και στην ενίσχυση της ισχύος της οικονομίας.

Στην πόλη Kassel υπάρχουν 10 μεταφορικές επιχειρήσεις, οι οποίες διεκπεραιώνουν το μεγαλύτερο μέρος της παράδοσης εμπορευμάτων στο κέντρο της πόλης, που έχουν δημιουργήσει τον συνασπισμό με την ονομασία «City-Logistik Kassel». Υπάρχει μια ανεξάρτητη επιχείρηση υπηρεσιών η οποία συγκεντρώνει όλες τις αποστολές που προορίζονται για το κέντρο της πόλης και τις συνδυάζει κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν κατά κανόνα με μια πρωινή και μια απογευματινή αποστολή να πραγματοποιηθούν εγκαίρως και με βάση τις επιθυμίες όλων των πελατών. Έτσι, αντί για τα 20 οχήματα που χρειάζονται στο παρελθόν, σήμερα οι μεταφορές αυτές διεκπεραιώνονται με δύο μόνο οχήματα, γεγονός το οποίο όχι μόνο οδηγεί σε σημαντικό περιορισμό της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος, αλλά και περιορίζει σημαντικά το κόστος.

4.8. Göteborg (Σουηδία): Σεβασμός του περιβάλλοντος με τις δημόσιες προμήθειες

Το 1990, οι αρχές του Göteborg κατόρθωσαν ένα σχέδιο σύμφωνα με το οποίο όλες οι δημόσιες προμήθειες πρέπει να στηρίζονται σε σχέδια που ανταποκρίνονται στις ανάγκες του περιβάλλοντος. Στην πράξη η απόφαση αυτή σημαίνει ότι θα αγοράζονται μόνο προϊόντα τα οποία έχουν όσο το δυνατό λιγότερο αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον τόσο όταν παράγονται, όσο και όταν χρησιμοποιούνται. Στις ιδιαίτερα σημαντικές απαιτήσεις του προγράμματος αυτού συμπεριλαμβάνεται και ο όρος ότι τα προϊόντα δεν πρέπει να είναι επιβλαβή για την υγεία των καταναλωτών, πρέπει να μπορούν να διασπώνται βιολογικά ή να ανακυκλώνονται, να μην απαιτούν άσκοπη κατανάλωση ενέργειας και φυσικών πόρων, ενώ στο στάδιο της παραγωγής τους πρέπει να πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις όσον αφορά το περιβάλλον. Η πόλη του Göteborg δεν χρησιμοποιεί καθόλου προϊόντα τα οποία περιέχουν ορισμένα βλαβερά χημικά συστατικά. Οι δημόσιες υπηρεσίες χρησιμοποιούν χαρτί το οποίο έχει λευκανθεί χωρίς τη χρήση χλωρίου.

Με αυτές τις αποφάσεις του δήμου της πόλης επηρεάστηκε με θετικό τρόπο η συμπεριφορά των παραγωγών και των καταναλωτών. Επειδή στην πόλη του Göteborg μπορούν να πωλούνται μόνο φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα, έχουν αποσυρθεί από την αγορά όλα τα προϊόντα που είναι βλαβερά για το περιβάλλον. Σήμερα, όλες οι επιχειρήσεις που τροφοδοτούν την πόλη του Göteborg υποχρεούνται να καταθέσουν μια δήλωση στην οποία αναφέρεται κατά πόσο τα προϊόντα αυτά ανταποκρίνονται στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Στην αρχή, το εγχείρημα αυτό προσέκρουσε σε αντιδράσεις των επιχειρηματικών κύκλων· μακροπρόθεσμα όμως, η συμπεριφορά των καταναλωτών της πόλης επέδρασε θετικά όσον αφορά την καθιέρωση φιλοπεριβαλλοντικών μεθόδων παραγωγής. Σήμερα, τα προϊόντα είναι προσαρμοσμένα στις ποιοτικές απαιτήσεις της πόλης.

5. Συμπεράσματα

5.1. Τα λίγα παραδείγματα που παρατέθηκαν από την πληθώρα τοπικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί από διάφορες πόλεις καθιστούν σαφή τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι οργανισμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης για την προαγωγή της αειφόρου ανάπτυξης. Η αρχή «σφαιρική θεώρηση, τοπική δράση» μπορεί να υλοποιηθεί με αποτελεσματικό τρόπο μόνο με την ανάπτυξη επιτόπιων δραστηριοτήτων εκ μέρους των δήμων και των κοινοτήτων. Πρόκειται ακόμη για μια άμεση έκφραση της αρχής της επικουρικότητας όπως θεσπίζεται από το άρθρο 3 Β της Συνθήκης ΕΚ. Προϋπόθεση μιας φιλοπεριβαλλοντικής ανάπτυξης και από την άποψη του προγράμματος Ατζέντα 21 είναι κατά συνέπεια η προσφορά των απαραίτητων περιθωρίων κίνησης καθώς και ο καθορισμός τομέων δραστηριότητας στους οποίους οι δήμοι και οι κοινότητες έχουν σε μεγάλο βαθμό τη δυνατότητα να ασκούν μια αυτόνομη πολιτική. Η Επιτροπή της ΕΕ πρέπει στο μέλλον να καταβάλει προσπάθειες για την ενθάρρυνση των πρωτοβουλιών και των ευθυνών των δήμων στον τομέα της περιβαλλοντικής πολιτικής. Συνεπώς, πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε η εφαρμοζόμενη νομοθεσία να αποτελεί μια ελάχιστη ρύθμιση που να επιτρέπει στις διάφορες χώρες, περιφέρειες και δήμους να προχωρούν πέραν των απαιτούμενων επιπέδων θεσπίζοντας ελάχιστα όρια. Η ΕΤΠ θεωρεί σημαντικό να υποστηριχθεί η δυναμική ανάπτυξη της προστα-

σίας του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος με την παρότρυνση των δήμων και των πόλεων να προχωρούν πέραν των ορίων που θέτει η Κοινότητα. Πρέπει επίσης να τονιστεί ότι μια βιώσιμη αστική πολιτική που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του μέλλοντος μπορεί να ασκηθεί μόνο μέσω μιας εταιρικής συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των κρατών μελών της ΕΕ.

5.2. Δεν υπάρχει καμία αντίφαση — όπως κακώς υποστηρίζεται από ορισμένους — μεταξύ προστασίας του περιβάλλοντος, οικονομικής ανάπτυξης και διατήρησης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης. Αντίθετα μάλιστα οι τομείς αυτοί μπορούν να αλληλοϋποστηριχθούν μέσω του φαινομένου της συνεργίας που επιτυγχάνεται. Με τη θέσπιση μέτρων εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα οποία προάγουν τις οικολογικές δράσεις καθώς και την έρευνα στον τομέα της τεχνολογίας του περιβάλλοντος, μπορούν να δημιουργηθούν μόνιμες θέσεις απασχόλησης. Οι οικολογικές και οικονομικές δυνατότητες ανάπτυξης που προκύπτουν κατ'αυτόν τον τρόπο μπορούν να οδηγήσουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στους δήμους και τις κοινότητες. Κατ'αυτόν τον τρόπο, οι πολίτες μπορούν να βιώσουν περισσότερο συγκεκριμένα τη δημιουργική παρουσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.3. Με την κατάρτιση οικολογικών σχεδίων και την ανάληψη οικολογικών δράσεων στους δήμους και τις κοινότητες μπορεί μακροπρόθεσμα να εξοικονομηθούν δημοσιονομικοί πόροι. Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πόλεις όσον αφορά τη θέσπιση μέτρων στα πλαίσια της άσκησης μιας πολιτικής για το περιβάλλον είναι σε πολλές περιπτώσεις η έλλειψη πόρων για την προχρηματοδότηση και την προώθηση προγραμμάτων. Αυτό είναι και ο λόγος που σε πολλές περιπτώσεις δεν μπορούν να υλοποιηθούν δημοτικά μέτρα για την προαγωγή μιας φιλοπεριβαλλοντικής και αειφόρου ανάπτυξης.

5.4. Ενόψει όλων αυτών επιβάλλεται να ληφθούν συγκεκριμένα και ενισχυμένα μέτρα τόνωσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία θα συμβάλλουν με αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο στην άσκηση μιας σταθερής και οικολογικής αναπτυξιακής πολιτικής εκ μέρους των ΟΤΑ. Στα πλαίσια της προστασίας αυτής θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προτεραιότητα στα ακόλουθα σημεία:

- προαγωγή της κατάρτισης σχεδίων για την εξοικονόμηση ενέργειας, ανάπτυξη και χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και επενδύσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας σε πόλεις και κοινότητες·
- ενίσχυση των μέτρων και των μέσων μεταφοράς που αποτελούν εναλλακτική λύση στα ιδιωτικές χρήσεις αυτοκίνητα και βελτίωση των συνδέσεων μεταξύ των πόλεων και των αστικών κέντρων με τα περίχωρα καθώς και θέσπιση μέτρων για τη μείωση των μεταφορών για την παράδοση εμπορευμάτων στους δήμους και τις κοινότητες («αστική επιμελητεία»)·
- προαγωγή των ολοκληρωμένων αξιολογήσεων μιας τοπικής πολιτικής που να προσανατολίζεται στη βιωσιμότητα και η οποία να λαμβάνει εξίσου υπόψη τομείς όπως η μέριμνα για το περιβάλλον (π.χ. σχέδια οικολογικής διαχείρισης και οικολογιστικού ελέγχου σε επίπεδο κοινότητας), η διάθεση αποβλήτων, η διαχείριση των υδάτινων πόρων, οι κατασκευές και ο πολεοδομικός σχεδιασμός, η βιοποικιλία και τα σχετικά τοπικά σχέδια, η καταπολέμηση της ηχορύπανσης, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και η συμμετοχή των πολιτών.

5.5. Ταυτόχρονα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ πόλεων όσον αφορά την άσκηση μιας αειφόρου αστικής πολιτικής. Στον τομέα αυτό έχουν

αναπτυχθεί ήδη διάφορες δραστηριότητες από την «European Sustainable Cities & Towns Campaign» βάσει της οποίας συνεοργάζονται πέντε αστικά δίκτυα με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μία από τις πρωτοβουλίες έχει σχέση με το αποκαλούμενο «Sustainable Cities & Towns Award» το οποίο απονεμήθηκε για δεύτερη φορά. Η ανταλλαγή «καλών πρακτικών» διεξάγεται εκτός άλλων μέσω της «Local Sustainability Good Practice Database» στην οποία υπάρχει πρόσβαση μέσω του Internet. Έχει ιδιαίτερη σημασία να προωθηθούν ιδιαίτερες οι πρωτοβουλίες αυτές και να υποστηριχθούν εκ μέρους της Επιτροπής. Επιβάλλεται η τακτική χρηματοδότηση αυτής της εκστρατείας.

5.6. Η προκήρυξη από την ΕΕ ενός διαγωνισμού για τις «ευρωπαϊκές πόλεις και κοινότητες που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του μέλλοντος» μπορεί να δώσει μια περαιτέρω ώθηση στην ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ τοπικών αρχών και, παράλληλα, να αποτελέσει αναγνώριση των καταλληλότερων μέτρων της τοπικής περιβαλλοντικής πολιτικής. Ένας τέτοιος διαγωνισμός δεν πρέπει να θεωρείται ανταγωνιστικός των υφιστάμενων δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της εκστρατείας για τις ευρωπαϊκές πόλεις και κοινότητες του μέλλοντος (European Sustainable Cities and Towns) αλλά, αντίθετα, συμπληρωματικός διότι επιτρέπει τη συνεκτίμηση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων.

Από την αναγνώριση αυτή προκύπτει ότι τα προβλήματα των αστικών κέντρων διαφέρουν από εκείνα των περιχώρων τους και των μικρότερων δήμων και κοινοτήτων και ότι οι πολιτικές που εφαρμόζονται στις περιοχές αυτές και προσανατολίζονται στη βιωσιμότητα δεν πρέπει να συγκρίνονται, στο πλαίσιο διαγωνισμού, με εκείνες που εφαρμόζονται στις μεγάλες πόλεις και τα αστικά κέντρα.

5.7. Προκειμένου να προωθηθεί η επιτόπου αξιολόγηση των τοπικών δραστηριοτήτων, κριτής για το διαγωνισμό θα μπορούσε να ορισθεί ένας ανεξάρτητος οργανισμός για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με την ενεργό συμμετοχή των τοπικών εκπροσώπων. Με ένα διαγωνισμό αυτού του είδους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να εισαγάγει μια νέα προσέγγιση της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία να βασίζεται στην εταιρική σχέση με τα κράτη μέλη, την τοπική αυτοδιοίκηση και τους ιδιώτες. Ένας τέτοιος διαγωνισμός θα οδηγήσει σε συγκεκριμένες ανταλλαγές πληροφοριών με την Επιτροπή και θα διασφαλίσει την απαραίτητη ανατροφοδότηση (feedback), ώστε να καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων στήριξης. Παράλληλα, η αναγνώριση εξόχων παραδειγμάτων τοπικής πολιτικής περιβάλλοντος θα δημιουργήσει ένα πρόσφορο πεδίο ανταλλαγών μεταξύ ευρωπαϊκών πόλεων και δήμων.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1210/97 της 7 Μαΐου 1990 σχετικά με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφοριών και Παρατηρήσεων για το Περιβάλλον»

(98/C 180/05)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού ΕΟΚ αριθ. 1210/90 της 7ης Μαΐου 1990 σχετικά με την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφοριών και Παρατηρήσεων για το Περιβάλλον⁽¹⁾

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 1997 να ζητήσει τη γνωμοδότηση για το θέμα αυτό της Επιτροπής των Περιφερειών, σύμφωνα με το άρθρο 198Γ, πρώτη παράγραφος της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 11ης Ιουνίου 1997 με την οποία αναθέτει την προετοιμασία της γνωμοδότησης στην επιτροπή 5 χωροτάξια, ενέργεια και περιβάλλον,

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 300/97 réν.) που υιοθέτησε η επιτροπή 5 στις 13 Οκτωβρίου 1997, βάσει της εισηγητικής έκθεσης του κ. J. Asselborn·

υιοθέτησε κατά την 22η σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου) την παρούσα γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Ο Οργανισμός ιδρύθηκε βάσει του κανονισμού ΕΟΚ 1210/90⁽²⁾ της 7ης Μαΐου 1990.

1.2. Ο Οργανισμός, η έδρα του οποίου βρίσκεται στην Κοπεγχάγη, λειτουργεί από το 1993 με ετήσιο προϋπολογισμό ύψους 16,7 εκατομμύρια Ecu και απασχολεί 60 περίπου υπαλλήλους.

1.3. Ο Οργανισμός είναι ανοικτός προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ΕΖΕΣ (Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν). Βασική του αποστολή είναι να παρέχει σε αυτούς που λαμβάνουν τις αποφάσεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο συγκρίσιμες και αξιόπιστες πληροφορίες για το περιβάλλον και να δημιουργήσει ένα ευρωπαϊκό δίκτυο για τα στοιχεία που αφορούν το περιβάλλον με την επωνομασία Ειονετ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Κατά την τρέχουσα θητεία

2.2.1. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για το Περιβάλλον ξεκίνησε φιλόδοξα με τα εξής βασικά αποτελέσματα κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του:

— δημοσίευση εκθέσεων για την κατάσταση του περιβάλλοντος το 1995, της έκθεσης «Το περιβάλλον της Ευρώπης — Η αξιολόγηση Dobbris» και της έκθεσης που συνέβαλε στην αναθεώρηση του 5ου προγράμματος δράσης στον τομέα του περιβάλλοντος·

— δημιουργία του βασικού δικτύου Ειονετ στα κράτη μέλη για τη συγκέντρωση πληροφοριών για το περιβάλλον·

— δημιουργία των οκτώ πρώτων ευρωπαϊκών θεματικών κέντρων και δημοσίευση των πρώτων αποτελεσμάτων των εργασιών τους·

— παρουσίαση των εκθέσεων Corinair '90 και '94 για τις ατμοσφαιρικές εκπομπές·

— δημοσίευση εκθέσεων για το αρκτικό περιβάλλον, για την υγεία και το περιβάλλον, την κλιματική μεταβολή και τους περιβαλλοντικούς φόρους, τα επεισόδια των ισχυρών συγκεντρώσεων όζοντος, καθώς και των εκθέσεων από τα ευρωπαϊκά θεματικά κέντρα·

— διάδοση προϊόντων και πληροφοριών.

2.1.2. Λόγω του ότι ο Οργανισμός άρχισε τις εργασίες του μόνο το 1993 με περιορισμένο προσωπικό, μπορεί να διατυπωθεί σφαιρικά θετική κρίση για τα όσα συντελέστηκαν έως σήμερα. Εντούτοις, φαίνεται ότι βρίσκεται στις αρχές των εργασιών του σε ό,τι αφορά την κινητοποίηση των εθνικών δικτύων ενόψει της παροχής πληροφοριών για τους διαφόρους τομείς του περιβάλλοντος.

2.2. Νέα καθήκοντα

Το σχέδιο κανονισμού για την αναθεώρηση του προαναφερθέντος κανονισμού προβλέπει έναν ορισμένο αριθμό νέων καθηκόντων για τον Οργανισμό. Πρόκειται ειδικότερα για τους εξής τομείς:

— έλεγχος της εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα του περιβάλλοντος·

— καθορισμός κριτηρίων για την οικολογική επισημάνση·

— ανταλλαγή πληροφοριών για τις τεχνολογίες που είναι φιλικές προς το περιβάλλον·

— ανάλυση της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

(1) COM(97) 282 τελικό — ΕΕ C 255 της 20.8.1997, σ. 9.

(2) ΕΕ L 120 της 11.5.1990, σ. 1.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Δεδομένου ότι ο Οργανισμός διαθέτει περιορισμένο προϋπολογισμό και προσωπικό, η ανάθεση νέων καθηκόντων θα έχει συναφείς επιπτώσεις.

3.2. Από την ανάλυση της εκτέλεσης της τρέχουσας εντολής του Οργανισμού καταδεικνύεται ότι συντελέστηκαν πρόοδοι σε οκτώ βασικούς τομείς δραστηριότητας αλλά ότι τα αποτελέσματα κυμαίνονται σε μεγάλο βαθμό από τομέα σε τομέα, ενώ υπολείπεται αρκετή εργασία για να επιτευχθούν πλήρως οι στόχοι της τρέχουσας εντολής του.

3.3. Λόγω των προαναφερθέντων περιορισμών, η ανάθεση νέων καθηκόντων ενδείκνυται μόνο στο μέτρο που πρόκειται για δράσεις στο πλαίσιο της τρέχουσας εντολής ή της παράτασης αυτής, όπως:

- έλεγχος της εφαρμογής·
- εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και στρατηγική αξιολόγηση του περιβάλλοντος·
- δημιουργία Ευρωπαϊκού Κέντρου Αναφοράς για τις πληροφορίες όσον αφορά το περιβάλλον·
- προαγωγή του παγκόσμιου διαδικτύου (Worldwide Web)·
- διάδοση πληροφοριών για την περιβαλλοντική έρευνα που παρουσιάζουν πρακτικό ενδιαφέρον.

3.4. Πρέπει να αποφευχθούν οι επικαλύψεις με τα υπάρχοντα όργανα.

3.5. Η τροποποίηση του κειμένου σε ό,τι αφορά την υποχρέωση παροχής εθνικών στοιχείων στα πλαίσια του EIONET είναι αξιόπαινη. Η υποχρέωση αυτή πρέπει όμως να επεκταθεί και στην παροχή στοιχείων που συγκεντρώθηκαν σε περιφερειακό επίπεδο τα οποία είναι διαθέσιμα υπό αυτή τη μορφή. Και τούτο διότι η περιφέρεια αποτελεί τη βασική ενότητα που ταιριάζει καλύτερα στην σύγκριση της κατάστασης του περιβάλλοντος στην Ευρώπη.

3.6. Το δίκτυο EIONET δεν πρέπει να περιοριστεί στον Οργανισμό και στα εθνικά εστιακά σημεία αλλά είναι ανοικτό προς τις περιφερειακές και τοπικές αρχές. Το ιδεώδες θα ήταν να θεθεί στη διάθεση του ευρύτερου κοινού.

3.7. Λόγω του διαμεθοριακού χαρακτήρα που έχει ο τομέας του περιβάλλοντος, καλό θα ήταν το άνοιγμα του Οργανισμού προς τις τρίτες χώρες (βλέπε νέο άρθρο 19).

Για τα θέματα γνωστού ενδιαφέροντος, ο Οργανισμός πρέπει να είναι σε θέση να προβαίνει σε ανταλλαγή δεδομένων με τις χώρες αυτές.

4. Συμπέρασμα

Η Επιτροπή των Περιφερειών,

4.1. εγκρίνει:

- την επέκταση της εντολής του οργανισμού για νέα καθήκοντα όπως αυτά που υιοθετήθηκαν από κοινού μεταξύ της Επιτροπής και του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού·
- το άνοιγμα του δικτύου EIONET προς τις τρίτες χώρες για θέματα κοινού ενδιαφέροντος·
- το άνοιγμα του δικτύου προς το ευρύ κοινό μέσω των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης.

4.2. Ζητεί:

4.2.1. να συμπεριληφθούν και οι περιφέρειες στο δίκτυο ως βασική ενότητα για την εκτίμηση της κατάστασης του περιβάλλοντος στην Ευρώπη (η πτυχή αυτή θα πρέπει να αναφερθεί στο κείμενο του νέου κανονισμού κατά τρόπο ρητό)·

4.2.2. οι περιφερειακές και τοπικές αρχές να διασυνδεθούν με το δίκτυο EIONET μέσω των εθνικών εστιακών σημείων·

4.2.3. τα στοιχεία για το περιβάλλον που συλλέγονται από τον Οργανισμό να αναπτύσσονται σε συνεργασία με τους οργανισμούς των περιφερειακών και τοπικών αρχών και εν συνεχεία να διατίθενται με συγκεφαλαιωτική μορφή·

4.2.4. να καθορισθούν ανακοινώσεις προς τους οργανισμούς περιβάλλοντος εκθέσεων που προέρχονται από τις περιφέρειες και τις τοπικές κοινότητες κατά τρόπο ώστε να μην υπάρχει δυσαναλογία μεταξύ του κόστους και της χρησιμότητας των εν λόγω εκθέσεων· επίσης, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό σύγχρονα μέσα των τεχνολογιών πληροφορικής και να διατίθενται πληροφορίες οι οποίες έχουν τυποποιηθεί και συγκεντρωθεί σε βάσεις δεδομένων·

4.2.5. η Επιτροπή των Περιφερειών να συμμετάσχει στις εργασίες του Οργανισμού·

4.2.6. να εξασφαλισθεί η πρόσβαση των περιφερειών και των τοπικών αρχών στα δίκτυα πληροφόρησης του Οργανισμού·

4.2.7. ο Οργανισμός να λειτουργεί σε στενή συνεργασία με τις τρίτες χώρες, δεδομένου ότι τα προβλήματα της ρυπάνσεως έχουν διαμεθοριακό χαρακτήρα·

4.2.8. το δίκτυο EIONET να είναι ανοικτό προς τις τοπικές και περιφερειακές αρχές·

4.2.9. να διευκολυνθεί η προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης εκ μέρους των τοπικών και περιφερειακών αρχών·

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξή της»

(98/C 180/06)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής προς στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξή της⁽¹⁾.

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής, της 17ης Οκτωβρίου 1997, να ζητήσει τη γνωμοδότησή της επί του θέματος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 198Γ, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της, της 11ης Ιουνίου 1997, να αναθέσει την επεξεργασία γνωμοδότησης στην επιτροπή 5 «Χωροταξία, περιβάλλον, ενέργεια»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CDR 382/97 réν.) το οποίο υιοθέτησε η επιτροπή 5 στις 12 Δεκεμβρίου 1997 (εισηγητής: ο κ. Grafi)·

υιοθέτησε ομόφωνα κατά την 22η σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε στις 15 Οκτωβρίου 1997 ανακοίνωση προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με θέμα «Κοινοτική στρατηγική για την προώθηση της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού (CHP) και την άρση των εμποδίων στην ανάπτυξή της».

1.2. Ο στόχος της ανακοίνωσης αυτής είναι να προταθεί, στο πλαίσιο της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ, μία στρατηγική η οποία θα ευνοήσει την ανάπτυξη της συμπαραγωγής στην Ευρώπη και τη διείσδυσή της στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας ως ενός συστήματος παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού οικολογικά αποδεκτού και υψηλής ενεργειακής απόδοσης.

1.3. Το εν λόγω έγγραφο αποβλέπει:

- α) στη διευκρίνιση των γενικών αρχών της συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας ηλεκτρισμού (CHP) και στην οικονομική ανάλυση της συμπαραγωγής·
- β) στον προσδιορισμό της σημερινής κατάστασης των κοινοτικών μέτρων υπέρ της CHP και των εμποδίων που αντιμετωπίζονται για την ανάπτυξή της·
- γ) στη χάραξη ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα της προώθησης της CHP.

1.4. Η ανακοίνωση αυτή ανταποκρίνεται στη δέσμευση που ανέλαβε η Επιτροπή στο Λευκό Βιβλίο «Μία ενεργειακή πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση», να προτείνει μία στρατηγική για να προωθήσει με συνεκτικό τρόπο τη συμπαραγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.5. Η συμπαραγωγή — παραγωγή ηλεκτρισμού με ταυτόχρονη χρησιμοποίηση της παραγόμενης θερμότητας — μπορεί να μετατρέψει έως το 85-90 % της ενεργειακής περιεκτικότητας του χρησιμοποιημένου καυσίμου.

Η συμπαραγωγή ευνοεί την ορθολογική χρήση των ενεργειακών μας πόρων και μειώνει σε τεράστιο βαθμό τις εκπομπές αερίων που δημιουργούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου.

1.6. Η βιομηχανία παραγωγής ηλεκτρισμού, η μεταποιητική βιομηχανία (χημικά προϊόντα, βιομηχανία χάρτου, σιδηρουργία, πλινθοποιία, κατασκευή μηχανημάτων, βιομηχανίες τροφίμων, υφαντουργία, ξυλουργία, λιθοποιία και βαρεία κεραμοποιία, κ.λπ.) και οι επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα (νοσοκομεία, αθλητικά κέντρα, ξενοδοχειακά συγκροτήματα) είναι τομείς για τους οποίους ενδείκνυνται οι επενδύσεις για τη συνδυασμένη παραγωγή.

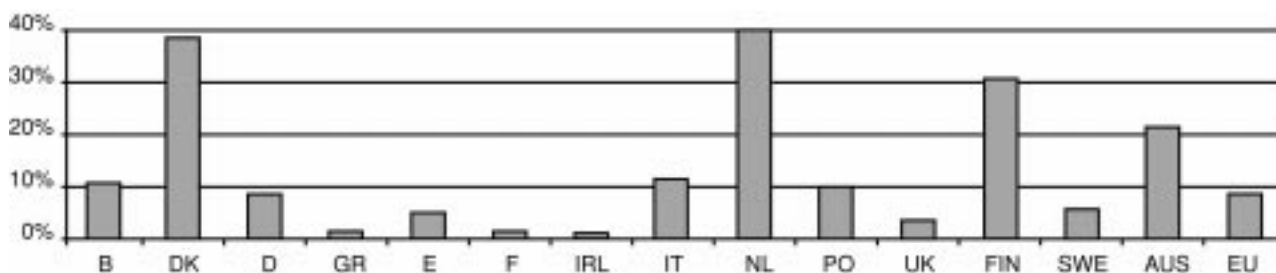
1.7. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η στρατηγική αυτή πρέπει να βασίζεται στον κατάλληλο συνδυασμό αμοιβαίως ενισχυμένων μέτρων τόσο σε επίπεδο Κοινότητας όσο και στο αντίστοιχο των κρατών μελών. Η στρατηγική πρέπει επίσης να είναι εναρμονισμένη και να λαμβάνει υπόψη τις διάφορες κοινοτικές πολιτικές που δυνητικώς θα επηρεαστούν.

1.8. Τέλος, στην ανακοίνωση διευκρινίζεται η σημερινή συνολική ακαθάριστη συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁽¹⁾ COM(97) 514 τελικό.

Ποσοστό επί του συνόλου της ακαθάριστης συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρισμού της ΕΕ

1.9. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται, αφού της υποβληθούν οι γνωμοδοτήσεις που ζήτησε — μεταξύ των οποίων είναι και εκείνες της Επιτροπής των Περιφερειών — και με βάση τα αποτελέσματα της Διάσκεψης του Κιότο (Δεκέμβριος 1997) να προτείνει την κατάρτιση ενός προγράμματος δράσης υπέρ της CHP σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.10. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την ολοκληρωμένη κοινωτική στρατηγική που προτείνει, αποβλέπει στο να αξιοποιήσει σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης τα πλεονεκτήματα της CHP όσον αφορά:

- την εξοικονόμηση ενέργειας·
- την περιβαλλοντική βελτίωση χάρη στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου·
- την καλή αναλογία κόστους/αποτελεσματικότητας·
- τη βιώσιμη ανάπτυξη·
- την ευρωπαϊκή ασφάλεια για τον εφοδιασμό σε ενέργεια.

Σχετικά με τις κυριότερες δράσεις και πολιτικές που προτείνονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλονται οι εξής παρατηρήσεις:

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η πλανητική αλλαγή του κλίματος και ο στόχος της μείωσης των ρύπων και των αερίων θερμοκηπίου επιβάλλουν σε όλα τα κράτη, ιδιαίτερα δε στα πλέον βιομηχανοποιημένα να ακολουθήσουν μία πολιτική εξαιρετικά συναινετική όσον αφορά την ορθολογική χρήση και την εξοικονόμηση της ενέργειας. Η CHP αποτελεί ένα πολύ σημαντικό μέσο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων υπό την προϋπόθεση ότι οι εγκαταστάσεις θα έχουν τις σωστές διαστάσεις και θα υφίστανται την κατάλληλη εκμετάλλευση. Η προώθηση της συμπαραγωγής θα είναι άσκοπη εάν δεν υπάρχει πραγματική εξοικονόμηση ενέργειας και μείωση των εκπομπών σε σχέση με τη χωριστή παραγωγή.

Επισημαίνεται ότι σε ορισμένα κράτη μέλη, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι υπεύθυνες για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρισμού καθώς και για τη δημιουργία και τη συντήρηση των δικτύων.

2.2. Εάν ορισμένοι βιομηχανικοί κύκλοι θεωρούν ότι το μερίδιο της CHP στην ακαθάριστη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα μπορούσε να πλησιάσει το 30% το 2010, η Επιτροπή φρονεί ρεαλιστικό το διπλασιασμό του μεριδίου της CHP από 9% σε 18%, μεταξύ 1994 και 2010.

Πρόκειται για ένα κοινοτικό στόχο· κάθε κράτος μέλος θα κληθεί να καταβάλει μία προσπάθεια το εύρος της οποίας θα εξαρτηθεί από την ανάπτυξη που έχει ήδη σημειωθεί στον τομέα της συμπαραγωγής (βλ. σχετικά το διάγραμμα του σημείου 4 της ανακοίνωσης της Επιτροπής).

2.3. Ως παράδειγμα λαμβάνεται η κατάσταση στον τομέα της CHP στο Βέλγιο η οποία έχει ως εξής:

την 1.1.1996: 880 MW·

το 1996: + 73 MW·

το 1997/1998: + 155 MW (σημερινή εκτίμηση).

Εκτίμηση ενεργειακού δυναμικού [5% εξοικονόμηση ενέργειας σε σχέση με το τρένο υψηλής ταχύτητας (απόδοση της τάξεως του 53%)]:

βιομηχανία: 2 200 έως 2 800 MW·

θερμοκήπια: 370 έως 580 MW·

τριτογενείς υπηρεσίες: 490 έως 780 MW·

οικιακή χρήση: 110 έως 150 MW·

σύνολο 3 170 έως 4 310 MW.

2.4. Ένα από τα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα έπρεπε να είναι ο καθορισμός αρχών σύγκρισης των δύο μεθόδων παραγωγής (συνδυασμένη ή χωριστή), προκειμένου να μπορεί ταχύτατα ο κάθε πιθανός φορέας να προσδιορίσει εάν η εγκατάστασή του θα είναι πραγματικά αποτελεσματική έναντι των στόχων που επιδιώκονται (εξοικονόμηση ενέργειας, μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα, αποδοτικότητα...).

2.5. Τα κράτη μέλη πρέπει σε συνεννόηση με τις περιφέρειές τους να αναπτύξουν τις δικές τους στρατηγικές και να προσδιορίσουν σαφείς στόχους σε εθνικό επίπεδο, παρά τις διαφορετικές καταστάσεις που αντιμετωπίζουν. Ο ρόλος της Επιτροπής συνίσταται στο να διασφαλίσει το συντονισμό προκειμένου να επιτευχθεί ο κοινοτικός στόχος που έχει καθοριστεί.

2.6. Είναι απαραίτητο να μειωθεί η διαφορά μεταξύ του δυναμικού της CHP που είναι τεχνικά πραγματοποιήσιμο και του οικονομικά πραγματοποιήσιμου δυναμικού. Υπάρχουν πολλά μέσα: αφορούν κυρίως την έρευνα και την ανάπτυξη, τη χρησιμοποίηση των κατάλληλων οικονομικών πόρων και την εφαρμογή των κατάλληλων μεθόδων σύμπτυξης.

2.7. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει την ικανοποίησή της για τη βούληση της Επιτροπής να δραστηριοποιηθεί τα υπάρχοντα κοινοτικά προγράμματα όπως τα: Joule-Thermie, SAVE II, Altener, Phare, Tacis, Synergy και MEDA προκειμένου να είναι μεγαλύτερη η συμμετοχή της CHP στην κοινοτική προσπάθεια για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (βλ. σημεία 33 έως 38 της ανακοίνωσης).

2.8. Η απόδοση των συστημάτων παραγωγής βελτιώνεται προοδευτικά κυρίως για τον ηλεκτρισμό. Τα συστήματα συμπαραγωγής πρέπει να ακολουθήσουν την ίδια τάση· πρέπει συνεπώς να βελτιωθούν η έρευνα και η ανάπτυξη. Οι επιδόσεις εκμετάλλευσης των εγκαταστάσεων της CHP (απόδοση, αέρια θερμοκηπίου) είναι καλύτερες όσο χαμηλότερο είναι το επίπεδο θερμοκρασίας των αναγκών σε θερμότητα.

Είναι ευκαίιο όπως τα κοινοτικά προγράμματα για την έρευνα και την ανάπτυξη στον τομέα της CHP δώσουν προτεραιότητα στους τομείς:

- της βελτίωσης της απόδοσης των μηχανημάτων·
- της αύξησης του χρόνου χρήσης (κυρίως, χάρη στην αποθήκευση της θερμότητας ή στην παραγωγή ψύχους από τα μηχανήματα απορρόφησης)·
- της ανάπτυξης των χρήσεων της θερμότητας σε χαμηλότερα επίπεδα θερμοκρασίας·
- της μεγαλύτερης ενσωμάτωσης της CHP στις βιομηχανικές μεθόδους·
- της ανάπτυξης συσσωρευτών θερμότητας υψηλής απόδοσης, ειδικά κατασκευασμένων ώστε να μπορούν να ενσωματωθούν στις εγκαταστάσεις CHP·
- της ανάπτυξης συστημάτων παραγωγής εν ψυχρώ υψηλής απόδοσης, ειδικά κατασκευασμένων ώστε να μπορούν να ενσωματωθούν στις εγκαταστάσεις CHP.

2.9. Πολλές αβεβαιότητες παραμένουν όσον αφορά τις επιπτώσεις από την ελευθέρωση των αγορών του ηλεκτρισμού και του αερίου για την ανάπτυξη της CHP. Είναι απαραίτητο να παρακολουθησει στενά η Επιτροπή τη μεταφορά της οδηγίας 96/92/ΕΚ στην εσωτερική νομοθεσία των κρατών μελών όσον αφορά τους κοινούς κανόνες για την κοινή αγορά της ενέργειας και την ενδεχόμενη οδηγία σχετικά με την αγορά του αερίου. Η Επιτροπή πρέπει να προσπαθήσει να επηρεάσει τις εθνικές πολιτικές, υπενθυμίζοντας κυρίως στα κράτη μέλη την ελευθερία που τους παρέχει η οδηγία να προσδιορίσουν τα κριτήρια για τις εγκαταστάσεις παραγωγής. Το άρθρο 8 παράγραφος 3 της οδηγίας 96/92/ΕΚ αναφέρεται ρητώς στη δυνατότητα χορήγησης προτεραιότητας στις εγκαταστάσεις της CHP.

2.10. Η διεθνοποίηση των εξωτερικών περιβαλλοντικών δαπανών ενδέχεται να αποτελέσει ένα αποτελεσματικό ερέθισμα για την ανάπτυξη της CHP. Η Επιτροπή χρηματοδοτεί στο πλαίσιο του προγράμματος Joule II ένα ευρύ σχέδιο το οποίο αποβλέπει στην ανάπτυξη μιας μεθοδολογίας αξιολόγησης των εξωτερικών δαπανών που συνδέονται με τους κύκλους των καυσίμων. Το πρόγραμμα αυτό «Extern E — Εξωτερικές δαπάνες της ενέργειας» θα εφαρμόσει τη μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί για πολλούς οικονομικούς τομείς, μεταξύ των

οποίων και για την παραγωγή του ηλεκτρισμού. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον τομέα της CHP.

2.11. Η Επιτροπή των Περιφερειών θεωρεί ότι είναι ζωτικής σημασίας η εφαρμογή σε κοινοτικό επίπεδο μιας επιλέξιμης, σε συνάρτηση με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, και εναρμονισμένης φορολογίας η οποία θα αποτελεί ένα αποτελεσματικό μέσο για την ενσωμάτωση των ενεργειακών και περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων της CHP.

2.12. Ως συμπλήρωμα της διεθνοποίησης των εξωτερικών δαπανών και της επαναδιευθέτησης της φορολογίας, πρέπει να προωθηθούν:

- ένας καλύτερος μηχανισμός εκτίμησης του κόστους για τις πωλήσεις δικτύου και τις αγορές ελεύθερης φύσεως·
- οι όροι χρηματοδότησης των επενδύσεων που θα επιτρέπουν την ανάπτυξη της συμπαραγωγής (ο χρόνος απόσβεσης των επενδύσεων της συμπαραγωγής που απαιτείται από τους βιομηχάνους είναι βραχύτερος) και μεταξύ άλλων το σύστημα των τρίτων επενδυτών και η χορήγηση δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων·
- οι προσπάθειες των τοπικών και περιφερειακών αρχών για να υποστηρίξουν οικονομικά τις επενδύσεις στον τομέα της CHP.

2.13. Όπως τονίζεται από την Επιτροπή στο σημείο 20 της ανακοίνωσής της, είναι επείγον να καθοριστούν οι σχέσεις της σύμπραξης μεταξύ συμπαραγωγών και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας που παράγουν ηλεκτρισμό, σχέσεις που πρέπει να είναι σαφείς και επωφελείς και για τα δύο μέρη.

2.14. Η ενθάρρυνση για τη σύναψη αυτοδεσμευτικών συμφωνιών με τους τομείς της βιομηχανίας ή τους τομείς των υπηρεσιών μπορεί να αποτελέσει ένα ενδιαφέρον μέσο για την προώθηση της ανάπτυξης της CHP. Η Ολλανδία έχει ήδη προσφύγει σε ευρεία κλίμακα στο μέσο αυτό· στο Βέλγιο είναι ήδη υπό εκπόνηση τα σχέδια σύμφωνα με τα οποία οι περιφέρειες θα αποτελούν τους βασικούς φορείς των αυτοδεσμευτικών συμφωνιών με τη βιομηχανία.

2.15. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές δεν διαθέτουν τα φορολογικά μέσα των κρατών μελών, ωστόσο μπορούν να προωθήσουν τη χρήση της CHP στις εγκαταστάσεις τις οποίες διαχειρίζονται (κολυμβητήρια, νοσοκομεία, συγκροτήματα γραφείων, ...).

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η χρήση κοινής μεθοδολογίας (σημείο 31) πρέπει να αποβλέπει:

- στην καθιέρωση εθνικών στόχων ανάπτυξης της CHP σε συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές·
- στην εγγραφή συγκεκριμένων προγραμμάτων στο πλαίσιο των αυτοδεσμευτικών συμφωνιών στον τομέα της βιομηχανίας (σε όρους εξοικονόμησης ενέργειας και μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου) (σημείο 40)·
- στην παρουσίαση συνεκτικών και εναρμονισμένων στατιστικών (Eurostat) (σημείο 47).

3.2. Η Επιτροπή πρέπει να φροντίσει να αξιοποιηθεί το δυναμικό που μπορεί να υλοποιηθεί στην προοπτική μιας συνολικής κοινοτικής προσπάθειας, έστω και εάν η ιδιαίτερη κατάσταση ενός κράτους μέλους δεν είναι η ενδεδειγμένη (σημείο 30).

3.3. Σημείο 26: θα πρέπει να διευκρινισθεί η πτυχή «απασχόληση». Δηλαδή πρέπει να αναλυθούν οι επιπτώσεις που θα έχει η ανάπτυξη της CHP σε όρους δημιουργίας θέσεων απασχόλησης.

3.4. Στο σημείο 35, στην κατάσταση των δράσεων έρευνας και ανάπτυξης που πρέπει να αναληφθούν γίνεται αναφορά στη «CHP για χρήση στις βιομηχανίες υψηλών θερμοκρασιών», αλλά και στα «συστήματα τηλεθέρμανσης (DH) χαμηλής θερμοκρασίας». Η τελευταία πρόταση είναι εύλογη, ενώ η πρώτη φαίνεται να αγνοεί τις αρχές της θερμοδυναμικής. Η Επιτροπή θα πρέπει να διευκρινίσει το σημείο αυτό.

3.5. Η τελευταία πρόταση της κατάστασης που αναφέρεται στο σημείο 35 αφορά τις «λύσεις του περιβαλλοντικού προβλήματος που προκαλεί η τεχνολογία του ομαλού ύδατος». Πρόκειται για εσφαλμένη γαλλική μετάφραση. Για να αποφευχθεί κάθε αμφιβολία, η Επιτροπή των Περιφερειών προτείνει την εξής διατύπωση: «λύσεις του περιβαλλοντικού προβλήματος που τίθεται (σε περίπτωση διαρροής) των προσθέτων που προορίζονται να μειώσουν τις απώλειες φορτίου στις σωληνώσεις των δικτύων τηλεθέρμανσης».

3.6. Η Επιτροπή φρονεί ότι πρέπει να ενισχυθεί η αξιοποίηση της βιομάζας στη CHP. Η Επιτροπή των Περιφερειών αναγνωρίζει το βάσιμο της πρότασης αυτής, αλλά θεωρεί ότι πρέπει πρώτα να αφομοιωθούν κατάλληλα οι τεχνολογίες της παραγωγής ηλεκτρισμού από την αεριοποιημένη βιομάζα (αξιοπιστία, εξοικονόμηση, έλεγχος όλου του δικτύου): η αξιοποίηση της υπολειμματικής θερμότητας δεν θέτει πλέον πρόβλημα με ή χωρίς τη βιομάζα.

3.7. Η ΕΤΠ επισύρει επίσης, την προσοχή στις δυνατότητες που προσφέρει η εκμετάλλευση του μεγάλου ενεργειακού δυναμικού των απορριμμάτων τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν επωφελώς βάσει ενός συγκεκριμένου προγράμματος για τα απορρίμματα καθώς και στις μεγάλες δυνατότητες που υπάρχουν για την αποτελεσματική και εξισορροπημένη αξιοποίηση των απορριμμάτων στις εγκαταστάσεις παραγωγής

ενέργειας σύμφωνα με τις σύγχρονες ενεργειακές πολιτικές. Η ΕΤΠ παρατηρεί ότι αυτή η μορφή ενέργειας είναι ουδέτερη όσον αφορά το CO₂ και ως εκ τούτου δεν συντελεί στην αύξηση του φαινομένου του θερμοκηπίου.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών εκφράζει την ικανοποίησή της προς την Επιτροπή για την εκπόνηση του σχετικού εγγράφου όσον αφορά την κοινοτική στρατηγική ανάπτυξης της CHP· πρόκειται για μία καλή περιγραφή της κατάστασης.

4.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών συμφωνεί με την Επιτροπή σε ό,τι αφορά τη σπουδαιότητα της CHP για την καταπολέμηση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, υπό την προϋπόθεση ότι οι εγκαταστάσεις θα έχουν τις ενδεικνύμενες διαστάσεις και ότι η εκμετάλλευσή τους θα γίνεται σύμφωνα με το πνεύμα αυτό.

Η ΕΤΠ φρονεί ότι είναι επιτακτικό για την Επιτροπή να προμηθεύσει στους ενδεχόμενους φορείς μία σαφή μεθοδολογία σύγκρισης των συνδυασμένων ή χωριστών παραγωγών.

4.3. Η ΕΤΠ συμφωνεί με τον κοινοτικό στόχο του διπλασιασμού μέχρι το 2010 του μέρους της CHP στην παραγωγή ηλεκτρισμού και ενθαρρύνει την Επιτροπή να εξεύρει τα κατάλληλα μέσα για την κινητοποίηση του δυναμικού συμπαραγωγής που μπορεί να τεθεί στην υπηρεσία της κοινοτικής προσπάθειας για τη μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου. Οι ρυθμιστές προγραμμάτων των κρατών μελών πρέπει να έχουν κατά νου τον στόχο αυτό.

4.4. Η Επιτροπή των Περιφερειών συνιστά την καταβολή μεγαλύτερης προσπάθειας για φορολογική εναρμόνιση η οποία θα επιτρέψει την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών δαπανών προκειμένου να ευνοηθούν οι αποτελεσματικότερες χρήσεις της ενέργειας.

4.5. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζητά από την Επιτροπή να εξαλείψει τα θεσμικής φύσεως εμπόδια στην ανάπτυξη της συνδυασμένης παραγωγής με την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας. Υποστηρίζει δε τις προσπάθειες της Επιτροπής για την υλοποίηση των προγραμμάτων «Ενέργεια» προκειμένου να προωθηθούν τόσο τα προγράμματα έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης όσο και συγκεκριμένες εφαρμογές και επιδόσεις της CHP.

Βρυξέλλες, 13 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων»

(98/C 180/07)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου περί θεσπίσεως πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων⁽¹⁾ και την τροποποιημένη πρόταση⁽²⁾,

έχοντας υπόψη την απόφαση του Συμβουλίου στις 6 Μαΐου 1997, με την οποία ζητείται η γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, πρώτη παράγραφος της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 11ης Ιουνίου 1997 να καταρτίσει γνωμοδότηση και να αναθέσει την κατάρτιση γνωμοδότησης στην επιτροπή 5 «Χωροταξία, Περιβάλλον, Ενέργεια»

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης της επιτροπής 5 της Επιτροπής των Περιφερειών (CdR 171/97 τέν.), το οποίο υιοθετήθηκε στις 3 Ιουλίου 1997 (εισηγητής: ο κ. H. Tellerup).

υιοθέτησε κατά την 22α σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα των υδάτων

1.1. Η ΕΤΠ στη γνωμοδότηση που εξέδωσε στις 19 Σεπτεμβρίου 1996 επιδοκιμάζει την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των υδάτων»⁽³⁾.

1.2. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι είναι ανάγκη να διασφαλισθεί η αειφόρος ανάπτυξη της πολιτικής για τα ύδατα, προκειμένου να διασφαλισθεί η παροχή πόσιμου ύδατος και η ύπαρξη άλλων αναγκαίων υδάτινων πόρων. Κατά κανόνα, η ποιότητα και η ποσότητα των υδάτων επαρκούν για την προστασία και τη διατήρηση της καλής οικολογικής κατάστασης του υδατικού περιβάλλοντος. Η διαχείριση του ύδατος γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγονται ή να μειώνονται οι αρνητικές συνέπειες των πλημμυρών και να ελαχιστοποιούνται οι συνέπειες της ανομβρίας διότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη και γι' αυτό χρήζει ιδιαίτερης προσοχής.

2. Πρόγραμμα δράσης για τα υπόγεια ύδατα

2.1. Το πρόγραμμα δράσης για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υπόγειων υδάτων⁽⁴⁾ αναφέρεται στην ανάγκη καθιέρωσης διαδικασιών για τη ρύθμιση της υδροληψίας όσον αφορά τα γλυκά ύδατα και την παρακολούθηση της ποσότητας και της ποιότητάς τους.

2.2. Ο στόχος του προγράμματος δράσης είναι να προστατευθεί η χρήση των υπόγειων υδάτων μέσω ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού και βιώσιμης διαχείρισης, έτσι ώστε να αποφευχθεί περαιτέρω ρύπανση, να διατηρηθεί η ποιότητα των καθαρών

υπόγειων υδάτων και να αποκατασταθεί, στις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο, η ποιότητα των υπόγειων υδάτων που έχουν ρυπανθεί, καθώς και να προληφθεί η υπερεκμετάλλευση των υπόγειων υδάτινων πόρων.

2.3. Η ΕΤΠ συμφωνεί με τους στόχους του προγράμματος δράσης για ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υπόγειων υδάτων.

3. Η οδηγία-πλαίσιο περί θεσπίσεως κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής υδάτων

3.1. Η κοινοτική πολιτική υδάτων απαιτεί ένα διαφανές, αποτελεσματικό και συνεκτικό νομοθετικό πλαίσιο. Η πρόταση της Επιτροπής για την έκδοση οδηγίας του Συμβουλίου όσον αφορά τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής υδάτων αποτελεί το εν λόγω πλαίσιο για την προστασία των επιφανειακών υδάτων, των εκβολών των ποταμών, των παράκτιων υδάτων, των χωρικών υδάτων και των άλλων θαλάσσιων περιοχών, καθώς και των υπόγειων υδάτων στην Κοινότητα.

3.2. Η πρόταση της Επιτροπής για οδηγία-πλαίσιο περί υδάτων έχει ως στόχο να αποτραπεί η περαιτέρω επιδείνωση και να προστατευθεί και αναβαθμισθεί το καθεστώς των υδάτινων και των χερσαίων οικοσυστημάτων σε ό,τι αφορά τις ανάγκες τους σε ύδωρ, να προωθηθεί η αειφόρος κατανάλωση του ύδατος βάσει μακροπρόθεσμης προστασίας των υδάτινων πόρων και να ενσωματωθούν, όσον αφορά τα χωρικά ύδατα και τις άλλες θαλάσσιες περιοχές, τα μέτρα προστασίας που περιλαμβάνονται σε άλλους κοινοτικούς νόμους και στις συμβάσεις περί θαλασσών του ΟΗΕ, ώστε με τον τρόπο αυτό να συμβάλει η πρόταση στην παροχή ύδατος στις ποιότητες και ποσότητες που απαιτούνται για την αειφόρο χρήση των ως άνω πόρων.

(1) COM(97) 49 τελικό - 97/0067 SYN.

(2) COM(97) 614 τελικό - 97/0067 SYN — ΕΕ C 184 της 17.7.1997, σ. 20, και ΕΕ C 16 της 20.1.1998, σ. 14.

(3) ΕΕ C 34 της 3.12.1997, σ. 30.

(4) ΕΕ C 355 της 25.11.1996 σ. 1.

Η ΕΤΠ επικροτεί το στόχο της πρότασης της Επιτροπής για τη θέσπιση οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα, ιδίως δε του στόχου της προστασίας των γλυκών και των παράκτιων υδάτων ταυτόχρονα, αποδίδει σημασία στο να ληφθούν υπόψη και να υποστηριχθούν μέσω της εφαρμογής της οδηγίας τόσο η προστασία των περιοχών ανοικτής θαλάσσης από τη ρύπανση χερσαίας προέλευσης όσο και οι σχετικές υποχρεώσεις των κρατών μελών.

3.3. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι είναι αναγκαία μια ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων λόγω του διασυνδριακού χαρακτήρα των υπογείων υδάτων και του υδρολογικού κύκλου.

3.4. Η ΕΤΠ συμφωνεί με τη γενική επιθυμία να καθιερωθεί ένας συνολικός προγραμματισμός για τα ύδατα από τα κράτη μέλη.

3.5. Η ΕΤΠ συμφωνεί επίσης με τη σκέψη να συμπεριληφθεί η ποιότητα των υδάτων σε ένα συντονισμένο προγραμματισμό, στο μέτρο που με τον τρόπο αυτό θα επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας.

3.6. Η ΕΤΠ συμφωνεί επίσης με την άποψη ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στους τόπους όπου γίνεται χρήση του ύδατος και να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων, στα οποία θα προβλέπονται μέτρα προσαρμοσμένα στις τοπικές και περιφερειακές ανάγκες.

3.7. Η ΕΤΠ προτείνει να λάβει η Επιτροπή σοβαρά υπόψη τις διαφορές που υπάρχουν στην Κοινότητα όσον αφορά τις φυσικογεωγραφικές καταστάσεις, πράγμα που θα έχει ως συνέπεια να ενισχυθούν η βούληση και οι δυνατότητες συμμόρφωσης προς την οδηγία-πλαίσιο της Κοινότητας για το ύδωρ. Ακόμη, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις ιδιαιτερότητες των κρατών μελών στα θέματα της νομοθεσίας και της αποκέντρωσης όσον αφορά το δικαίωμα λήψης αποφάσεων από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

4. Νομική βάση

4.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί ο στόχος και τα μέσα σε κοινοτικό επίπεδο που θα καθορισθούν στην οδηγία-πλαίσιο να θεσπισθούν σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας του άρθρου 3 Β της Συνθήκης της ΕΕ.

4.2. Η ΕΤΠ υποστηρίζει ότι η μελλοντική ευρωπαϊκή πολιτική για την προστασία των υδάτων, σύμφωνα με το άρθρο 130 Ρ, πρέπει να στηρίζεται στην αρχή της φρόνησης και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», καθώς και στις αρχές της προληπτικής δράσης και της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή.

4.3. Η ΕΤΠ είναι της γνώμης ότι η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο μιας κεντρικής διαδικασίας βάσει του άρθρου 130 Σ, σημείο 1 ή 2, και ότι το σημείο 2 πρέπει να εφαρμοσθεί σε σχέση με τη διαχείριση των υδάτινων πόρων.

4.4. Η ΕΤΠ συμφωνεί να θεωρείται η διαχείριση των υδάτων ως σημαντική παράμετρος για την εξασφάλιση της καλής ποιότητάς τους.

5. Περιοχές λεκανών απορροής ποταμών

5.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την πρόταση για οριοθέτηση των λεκανών απορροής ποταμών, σύμφωνα με την οποία οι λεκάνες προσδιορίζονται και οριοθετούνται γεωγραφικά, έτσι ώστε οι υδάτινες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων υδάτων, των χωρικών υδάτων και άλλων θαλάσσιων περιοχών, να καλύπτονται από τις περιοχές χρήσης και να αποτελούν το αντικείμενο συντονισμού με τις γειτονικές λεκάνες απορροής. Ο προγραμματισμός, η ρύθμιση και η διεθνής συνεργασία που βασίζονται στις λεκάνες απορροής αποτελούν ενδεδειγμένα μέτρα στο πλαίσιο αυτό.

5.2. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι η διαχείριση των λεκανών απορροής ποταμών πρέπει να γίνεται με τη δέουσα προσοχή όσον αφορά τα προβλήματα που μπορεί να δημιουργηθούν όσον αφορά τον έλεγχο του κατάρρου των μεγάλων ποταμών, και ότι η έννοια των λεκανών απορροής πρέπει να ερμηνευθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε εκτός των ποιοτικών στόχων να δίνεται προσοχή και στους ποσοτικούς προκειμένου να αποφεύγονται τα προβλήματα που προξενούνται από τις πλημμύρες και την ανομβρία.

6. Αρχές

6.1. Τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν υπάρχοντες εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς ως αρμόδιες επιφορτισμένες υπηρεσίες για να φροντίζουν τα ζητήματα που αφορούν τις λεκάνες απορροής. Αυτές οι επιφορτισμένες υπηρεσίες θα πρέπει να έχουν τις εξουσίες και τη δικαιοδοσία που απαιτείται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλει η παρούσα οδηγία.

6.2. Η ΕΤΠ επιδοκιμάζει την πρόταση να μπορούν τα κράτη μέλη να οργανώνουν τη διαχείριση των λεκανών απορροής σύμφωνα με τις εθνικές τους παραδόσεις. Με τον τρόπο αυτό λαμβάνεται υπόψη η αρχή της επικουρικότητας σχετικά με τη διαχείριση, και δίδεται στα κράτη μέλη η διακριτική ευχέρεια να οργανώνουν και να διαχειρίζονται τις δράσεις τους στον τομέα των υδάτων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

7. Περιβαλλοντικοί στόχοι

7.1. Καθορίζεται ένας συνολικός πολιτικός στόχος, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί από τα κράτη μέλη «η καλή κατάσταση» των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010.

Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές επιθυμούν να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου αυτού.

7.2. Η ΕΤΠ εκφράζει ανησυχία διότι η «καλή» κατάσταση των υδάτων ορίζεται μόνο σε γενικές γραμμές στην οδηγία. Η ΕΤΠ φρονεί ότι ο στόχος της εξασφάλισης «καλής» κατάστασης όσον αφορά την ποιότητα των υδάτων έχει βασική σημασία για την οδηγία και πρέπει, επομένως, να ξετασθεί από τα κράτη μέλη πριν από την έγκριση της προτεινόμενης οδηγίας.

7.3. Η ΕΤΠ σημειώνει ότι επιτρέπονται παρεκκλίσεις για υδατικά συστήματα στις περιπτώσεις που η επίτευξη της καλής κατάστασης θα ήταν «απαγορευτικά δαπανηρή». Ωστόσο, η ΕΤΠ επισημαίνει ότι απαιτείται ακριβέστερος ορισμός αυτού του βασικού όρου προκειμένου να εξασφαλισθεί η ομοιόμορφη υλοποίηση των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας.

7.4. Η ΕΤΠ τονίζει ότι δεν πρέπει να γίνει αποδεκτή η υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων. Αυτό ισχύει επίσης και στις περιπτώσεις που η ποιότητα είναι ανώτερη από εκείνη των στόχων, πράγμα που συμβαίνει σε πολλές περιοχές της Κοινότητας.

7.5. Το πρόγραμμα δράσης για ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υπογείων υδάτων αποσκοπεί στην αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισης των υπογείων υδάτων, στη διατήρηση της ποιότητας των υδάτων που δεν έχουν υποστεί ρύπανση και, αν χρειάζεται, στην αποκατάσταση των προαναφερθέντων υδάτων καθώς και στην πρόληψη της υπερβολικής εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων.

Η ΕΤΠ επιδοκιμάζει το στόχο αυτό και φρονεί ότι στην περίπτωση αυτή ο περιβαλλοντικός στόχος για την κατάσταση των υπόγειων υδάτων πρέπει να είναι η «ποιότητα πόσιμου ύδατος», πράγμα που σημαίνει ότι οι ρυπογόνες ουσίες δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα ποσοστά εκείνων της φυσικής κατάστασης.

Επιπλέον, η ΕΤΠ συνιστά να προβλέπεται στην οδηγία η ανάληψη δράσεων για την επίτευξη του στόχου αυτού όσον αφορά όλα τα υπόγεια ύδατα, ανεξάρτητα από το ότι ορισμένα δεν θα μπορέσουν να επιτύχουν την ανώτερη ή την καλή χημική κατάσταση μέχρι το 2010, λόγω της μακροχρόνιας διαδικασίας που απαιτείται για την αποκατάσταση της ποιότητας των υπόγειων υδάτων.

7.6. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι τα μέτρα για την επίτευξη μιας δεδομένης κατάστασης στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα έχουν νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα και όχι τα αποτελέσματα. Συνεπώς, οι διατάξεις της οδηγίας έχουν τηρηθεί, όταν έχουν ληφθεί μέτρα, ανεξάρτητα από το αν αυτά συνέβαλαν, σε τελική ανάλυση, στην επίτευξη του στόχου.

8. Χαρτογράφηση

8.1. Οι αναλύσεις των χαρακτηριστικών της λεκάνης απορροής ποταμών θα συμβάλουν στην ανάληψη πρωτοβουλιών

χαρτογράφησης και προστασίας. Οι εξετάσεις των περιβαλλοντικών επιπτώσεων εξαιτίας των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και η καταγραφή των προστατευόμενων περιοχών, που κείνται στο εσωτερικό κάθε περιοχής λεκάνης απορροής ποταμών, θα αποτελέσουν την ενδεδειγμένη βάση, σε συνδυασμό με τα προαναφερθέντα, για τη διαχείριση των λεκανών απορροής των ποταμών, και θα παράσχουν δυνατότητες συντονισμού της διαχείρισης αυτής με άλλα συμφέροντα και ρυθμίσεις.

Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι οι προθεσμίες που τάσσονται από την οδηγία-πλαίσιο για την υλοποίηση των εν λόγω στόχων βάσει των τεχνικών προδιαγραφών, είναι τόσο σύντομες ώστε θα έχουν ως συνέπεια το να μην εφαρμοσθεί καθ' ολοκληρία και ενιαία σε όλη την Κοινότητα η οδηγία.

9. Χαρακτηρισμός περιοχών

9.1. Και ο χαρακτηρισμός περιοχών αποτελεί έναν τρόπο διασφάλισης της τήρησης της αρχής της επικουρικότητας. Η ΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον προτεινόμενο συντονισμό των χαρακτηρισμών περιοχών καθώς ο αριθμός των χαρακτηρισμών αυτών είναι ήδη σήμερα πολύ δύσκολο να υπολογισθεί.

9.2. Σε κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμών θα πρέπει να προσδιορισθούν οι πόροι οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν σήμερα ή στο μέλλον για την υδροληψία για ανθρώπινη κατανάλωση. Πρέπει να διασφαλισθεί ότι τα ύδατα στις περιοχές αυτές πληρούν τις απαιτήσεις της οδηγίας για τα πόσιμα ύδατα.

Η ΕΤΠ υποστηρίζει τη στρατηγική αυτή, αλλά επιθυμεί να τονίσει ότι είναι σημαντικό να μην οδηγήσει μία παρόμοια στρατηγική στην υποβάθμιση της γενικής προστασίας στις μη χαρακτηρισμένες περιοχές.

10. Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων

10.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί με την καθιέρωση ενιαίας παρακολούθησης για να αποφευχθούν οι αντιφατικές και αλληλεπικαλυπτόμενες απαιτήσεις και να επιδιωχθεί η συγκέντρωσή τους στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα. Η ΕΤΠ συμφωνεί ακόμη με την άποψη ότι χρειάζεται συντονισμός σε κάθε λεκάνη απορροής ποταμών.

10.2. Ένα μεγάλο μέρος της οδηγίας-πλαίσιο αφορά τη συγκέντρωση στοιχείων για την κατάσταση του περιβάλλοντος, η οποία αποτελεί τη βάση για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με κάθε λεκάνη απορροής ποταμών.

Η ΕΤΠ συνιστά τον εξορθολογισμό, όσο το δυνατό περισσότερο, των απαιτήσεων παρακολούθησης και την επανεξέταση της υπάρχουσας υποχρέωσης κοινοποίησης των πληροφοριών, προκειμένου να μειωθεί η έκταση και η συχνότητα των εκθέσεων. Οι υποχρεωτικές κοινοποιήσεις πρέπει να περιορίζονται στα εκάστοτε αξιολογικά δεδομένα, που είναι σχετικά με περαιτέρω προγραμματισμό. Η συγκέντρωση δεδομένων που δεν εξυπηρετούν περαιτέρω στόχους δεν είναι αναγκαία. Επιπλέον, η οδηγία πρέπει να καταστήσει δυνατό να εκτιμηθεί κατά πόσον απαιτείται παρακολούθηση στις αντίστοιχες λεκάνες απορροής ποταμών.

10.3. Στην πρόταση οδηγίας ορίζεται ότι όλα τα σχέδια διαχείρισης και όλα τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών αποστέλλονται στην Επιτροπή. Η ΕΤΠ φρονεί ότι για την πραγματοποίηση ελέγχου αρκεί να υποβάλλονται στην Επιτροπή όλα τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών.

Η ΕΤΠ φρονεί ότι για την πραγματοποίηση ελέγχου αρκεί να υποβάλλονται στην Επιτροπή όλα τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών.

11. Επιβαρύνσεις για τη χρήση ύδατος

11.1. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις για τιμές ύδατος που καλύπτουν το σύνολο του κόστους επιβάλλεται να τύχουν περαιτέρω επεξεργασίας ώστε:

- τα συστήματα ενίσχυσης της διαχείρισης των υδάτων των κρατών μελών και των περιφερειών ή των δήμων να μην τεθούν σε αμφισβήτηση·
- η καθιέρωση τιμών που καλύπτουν το κόστος να μην επιβαρύνει τη γεωργία και τη βιομηχανία με αδικαιολόγητο πρόσθετο κόστος·
- η μη επιβολή στο νερό τιμών που να καλύπτουν το κόστος του πρέπει να επιτρέπεται και για άλλους λόγους από αυτούς που αναφέρονται στο άρθρο 12, π.χ. για να αποφευχθούν τοπικά ή περιφερειακά διαρθρωτικά μειονεκτήματα.

Η ΕΤΠ υποστηρίζει την αρχή της πλήρους κάλυψης των δαπανών που αφορούν τη χρήση και τη διατήρηση των υδάτων. Πρέπει, εντούτοις, να διασφαλισθεί η αναδιανομή των ποσών που εισπράττονται βάσει περιβαλλοντικών κριτηρίων προς όφελος δράσεων οι οποίες αποσκοπούν στην προστασία των υδάτων.

11.2. Η ΕΤΠ συνιστά να συνεχισθεί η εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» στις περιπτώσεις που ο ρυπαντής είναι γνωστός και η ρύπανση είναι δυνατόν να προσδιορισθεί ποσοτικά· η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» σημαίνει ότι οι δαπάνες για τη λήψη μέτρων σχετικά με την αποφυγή της ρύπανσης θα βαρύνουν άμεσα το ρυπαίνοντα. Σημαίνει, επίσης, ότι τα μέτρα και οι παρεμβάσεις πρόληψης για τις περιβαλλοντικές ζημιές πρέπει να λαμβάνουν χώρα στην πηγή της ρύπανσης.

12. Πρόγραμμα θέσπισης μέτρων

12.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι αυτό που απαιτείται για ένα βασικό πρόγραμμα μέτρων είναι η εφαρμογή του συνόλου της κοινοτικής νομοθεσίας.

Η ΕΤΠ επικροτεί επίσης το γεγονός ότι βασικός στόχος είναι η μείωση της ρύπανσης με την απόρριψη επιζήμιων για το περιβάλλον ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον και συνιστά να ληφθούν υπόψη όλα τα λύματα που απορρίπτονται σ' αυτό.

12.2. Η ΕΤΠ συμφωνεί επίσης σχετικά με τη θέσπιση διατάξεων για την καθιέρωση συστήματος χορήγησης αδειών υδροληψίας, απαιτήσεως για προηγούμενη χορήγηση αδείας για όλες τις δραστηριότητες που είναι δυνατό να έχουν επιπτώσεις στην ποιότητα του ύδατος, καθώς και απαιτήσεως για απαγόρευση όσον αφορά την άμεση διοχέτευση ρύπων στα υπόγεια ύδατα.

12.3. Η ΕΤΠ συνιστά να συμπεριληφθεί στα προγράμματα μέτρων για τις λεκάνες απορροής των ποταμών η εκμετάλλευση της γης στις αγροτικές περιοχές, ώστε να προβλεφθεί η λήψη μέτρων για την προώθηση μιας συμβατής γεωργικής παραγωγής.

13. Συνδυασμένη θεώρηση του ελέγχου της ρύπανσης

13.1. Σε ό,τι αφορά τις μεθόδους για τον έλεγχο των ορίων εκπομπής και τον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών στόχων, η ΕΤΠ έχει ήδη παράσχει την υποστήριξή της, σχετικά με την πολιτική για τα ύδατα, στη συνδυασμένη θεώρηση του ελέγχου της ρύπανσης.

Ο καθορισμός τιμών ορίων εκπομπών θα πρέπει να βασίζεται στις «βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές» (ΒΔΤ). Έτσι θα διασφαλισθεί, καταρχάς, ότι σε όλη την ΕΕ θα ισχύουν ενιαίες απαιτήσεις για την εκμετάλλευση των υδάτων που θα βασίζονται στην τεχνική, ανεξάρτητα από την τρέχουσα ποιότητα του ύδατος. Επιπλέον, μπορεί να χρειασθεί ο καθορισμός υψηλών ποιοτικών στόχων όσον αφορά τους υδάτινους πόρους. Σχετικά με τις εκπομπές στις υδατικές περιοχές, η ΕΤΠ φρονεί ότι θα πρέπει να ισχύουν γι' αυτές τα αυστηρότερα δυνατά κριτήρια. Τα επιχειρήματα σχετικά με την απόδοση της δαπάνης δεν πρέπει να οδηγήσουν στη μείωση των τιμών των ορίων εκπομπής και να επιτρέψουν τη ρύπανση με επικίνδυνες ουσίες των υδατικών περιοχών που βρίσκονται σε καλή κατάσταση.

13.2. Η ΕΤΠ υποστηρίζει την προσέγγιση σύμφωνα με την οποία η οδηγία-πλαίσιο θα πρέπει να θεσπίζει τα κριτήρια για την επιλογή των παραμετρικών τιμών για 30 επικίνδυνες ουσίες παρά να καθορίζει άμεσα τις ίδιες τις τιμές. Πάντως, η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει τη σημασία που έχει η υποστήριξη των χωρών και των περιφερειών στις προσπάθειές τους να καθορίσουν τις παραμετρικές τιμές.

13.3. Η ΕΤΠ επιθυμεί να επισημάνει ότι είναι απαραίτητη η τέλεια περιγραφή της συνδυασμένης θεώρησης και του τρόπου εφαρμογής της. Ακόμη, η ΕΤΠ κρίνει ότι είναι εξαιρετικά επειγόν να διασαφηνιστεί το περιεχόμενο των παραρτημάτων της οδηγίας. Δεδομένου ότι πρόκειται για ζήτημα πολιτικής φύσεως, είναι απαραίτητο να ληφθεί απόφαση από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο και να μην περάσει από διαδικασία επιτροπής.

13.4. Η ΕΤΠ συνιστά να ορίζονται στην οδηγία τα κριτήρια για τον καθορισμό των περιβαλλοντικών ποιοτικών προτύπων.

13.5. Η ΕΤΠ προτρέπει να συμπεριληφθούν στο σημείο 9 του παραρτήματος VIII για τους ρύπους και οι ρύποι των αποικοδομήσιμων προϊόντων.

13.6. Η ΕΤΠ συνιστά να εκσυγχρονισθούν τα συντομότερο δυνατόν τα πρότυπα για την ποιότητα του περιβάλλοντος διότι δεν ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις.

14. Άλλοι τομείς πολιτικής

14.1. Για να προωθηθεί ο στόχος της αειφόρου προστασίας των υδάτων, η ΕΤΠ προτείνει την περαιτέρω ενσωμάτωση της

πολιτικής για τα ύδατα στην ΚΓΠ και στην περιφερειακή πολιτική.

15. Διαφάνεια

15.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί να συμπεριληφθούν σε ολοκληρωμένα προγράμματα όλες οι κοινοτικές διατάξεις καθώς και εκείνες που προέρχονται από τις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών και αφορούν τα ύδατα. Η συμπερίληψη αυτή θα συνέβαλλε στη διασφάλιση διαφάνειας, δημοσιότητας και υπευθυνότητας όσον αφορά τη θέσπιση των μέτρων και με τον τρόπο αυτό θα εκαλύπτετο και η ανάγκη ανάληψης περαιτέρω πρωτοβουλιών σε κοινοτικό ή άλλο επίπεδο.

15.2. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι το ευρύ κοινό πρέπει να έχει το δικαίωμα να γνωρίζει τα αποτελέσματα από την παρακολούθηση του περιβάλλοντος, τα οποία θα πρέπει να παρουσιάζονται με κατανοητό τρόπο.

16. Συνεργασία Κοινότητας και περιφερειών

16.1. Συγκροτείται επιτροπή η οποία θα συνδράμει την Επιτροπή στην τεχνική εφαρμογή της οδηγίας. Η ΕΤΠ προτείνει την εκπροσώπηση των τοπικών και περιφερειακών αρχών

στο εν λόγω φόρουμ, διότι οι αρχές αυτές εξαρτώνται από τη συνεκτική ρύθμιση των ζητημάτων που αφορούν τα ύδατα.

16.2. Ιδρύεται επίσης ένα φόρουμ για την ανταλλαγή εμπειριών. Η ΕΤΠ θεωρεί επίσης φυσική τη συμμετοχή των ως άνω αρχών και σ' αυτό το φόρουμ.

17. Άλλες οδηγίες

17.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι χρειάζεται συντονισμός των υπαρχουσών ρυθμίσεων στον τομέα των υδάτων και ότι χρειάζεται βάσει αυτών να εκπονηθεί σχέδιο οδηγίας για την ποιότητα του περιβάλλοντος. Οι ανωτέρω ρυθμίσεις και η οδηγία θα πρέπει να συγκεντρωθούν σε μία οδηγία για τα ύδατα. Η ΕΤΠ θεωρεί σημαντική την κοινή προσέγγιση στον τομέα των υδάτων.

Η ΕΤΠ επικροτεί τη συμπερίληψη στην οδηγία-πλαίσιο της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ σχετικά με την απόρριψη επικίνδυνων ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον της Κοινότητας.

17.2. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι χρειάζεται να προσαρμοστεί περισσότερο η πρόταση οδηγίας με τις υπόλοιπες οδηγίες για τα ύδατα. Ωστόσο, είναι απαραίτητο να ανταποκρίνεται η πρόταση οδηγίας στις υφιστάμενες υλικές απαιτήσεις.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για:

- την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα: Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη», και
- την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την προώθηση των ευρωπαϊκών περιόδων εναλλασσόμενης κατάρτισης και μαθητείας»

(98/C 180/08)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα: «Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη»⁽¹⁾ και την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την προώθηση των ευρωπαϊκών περιόδων εναλλασσόμενης κατάρτισης και μαθητείας»⁽²⁾.

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 11ης Ιουνίου 1997 να καταρτίσει γνωμοδότηση για το εν λόγω θέμα, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, τέταρτη παράγραφος της ΣΕΚ, και να αναθέσει τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες στην επιτροπή 6 «Εκπαίδευση και Κατάρτιση»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 431/97 τέν.) που υιοθετήθηκε από την επιτροπή 6 στις 16 Ιανουαρίου 1998 (έισηγητής: ο κ. Axel Endlein)·

εκτιμώντας ότι η ΕΤΠ, στη γνωμοδότησή της για το Λευκό Βιβλίο σχετικά με την εκπαίδευση και την κατάρτιση⁽³⁾ τονίζει ότι τα προγράμματα μαθητείας πρέπει να θεωρούνται ως αναπόσπαστα ή συμπληρωματικά μέρη του εκπαιδευτικού συστήματος·

εκτιμώντας ότι η ΕΤΠ, στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την Εκπαίδευση — Κατάρτιση — Έρευνα: τα εμπόδια στη διακρατική κινητικότητα⁽⁴⁾ απευθύνει έκκληση για τη νομική αναγνώριση των ασκούμενων που έχουν τοποθετηθεί σε θέσεις απασχόλησης και των μαθητευόμενων, υποστηρίζει την καθιέρωση προγραμμάτων κινητικότητας για μαθητευόμενους και ζητεί τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση της συγκρισιμότητας, της διαφάνειας και της αναγνώρισης των επαγγελματικών ειδικοτήτων και προσόντων·

εκτιμώντας ότι, κατά την έκτακτη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 20ής και 21ης Νοεμβρίου 1997 σχετικά με την απασχόληση, υπογραμμίσθηκε η δέσμευση των κρατών μελών να εξασφαλίσουν στους νέους περισσότερες δυνατότητες για την προσαρμογή τους στις τεχνολογικές και οικονομικές αλλαγές και να τους εφοδιάσουν με ειδικότητες που έχουν σχέση με την αγορά εργασίας, εφαρμόζοντας ή εκπονώντας προγράμματα μαθητείας·

υιοθέτησε κατά τη διάρκεια της 22ας συνόδου ολομέλειας (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1.1. Το 1993, στο κεφάλαιο 7 του λευκού βιβλίου «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση — Οι προκλήσεις και δρόμοι για την είσοδο στον 21ο αιώνα» δινόταν ιδιαίτερη βαρύτητα στην εκμάθηση ενός επαγγέλματος και, κατά συνέπεια, στη μεγαλύτερη συμμετοχή της οικονομίας στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φλωρεντίας, της 21ης και 22ας Ιουνίου 1996, ζήτησε από την Επιτροπή να εκθέσει, βάσει μίας μελέτης, τη θέση που κατέχει η μαθητεία στα κράτη για τη δημιουργία απασχόλησης.

1.1.2. Η εν λόγω μελέτη, η οποία φέρει τον τίτλο «The role of apprenticeship in enhancing employability and job creation — The significance of apprenticeship in training for the labour market» και την οποία εκπόνησε το Netherland Economic Institute είναι

διαθέσιμη από τον Απρίλιο του 1997. Η παρούσα γνωμοδότηση όφειλε να λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της εν λόγω μελέτης.

1.1.3. Τον Ιούνιο του 1987, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μία ανακοίνωση με θέμα «Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη», στην οποία προτείνει πέντε άξονες δράσης.

1.1.4. Το Νοέμβριο 1997, η Επιτροπή υπέβαλε «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την προώθηση των ευρωπαϊκών περιόδων εναλλασσόμενης κατάρτισης και μαθητείας», η οποία περιλαμβάνει μέτρα για τη διευκόλυνση της διακρατικής κινητικότητας μαθητευόμενων.

1.2. Τα αποτελέσματα της μελέτης σχετικά με τη σημασία της μαθητείας στα κράτη μέλη

1.2.1. Η μελέτη αποτελείται από πέντε μέρη. Στο πρώτο μέρος προτείνεται ένας εύχρηστος προσδιορισμός της έννοιας «μαθητεία», καθώς και μία τυπολογία των συστημάτων εκπαίδευσης, όπως αυτά απαντώνται στα κράτη μέλη. Η μαθητεία χαρακτηρίζεται από το συνδυασμό μίας κυρίως θεωρητικής

(1) COM(97) 300 τελικό.

(2) COM(97) 572 τελικό - 97/0321 SYN — ΕΕ C 67 της 3.3.1998, σ. 7.

(3) ΕΕ C 182 της 24.6.1996, σ. 15.

(4) ΕΕ C 215 της 16.7.1997, σ. 1.

εκπαίδευσης, η οποία δίνεται στα σχολεία, και μίας κυρίως πρακτικής κατάρτισης, η οποία δίνεται στις επιχειρήσεις. Η μαθητεία στο σύνολό της πρέπει να έχει σχετική διάρκεια και να ολοκληρώνεται με την απόκτηση ενός τίτλου, ενώ η κατανομή του χρόνου μεταξύ της επιχείρησης και του σχολείου θα διασφαλίζει ένα βαρύνοντα ρόλο σε αμφοτέρους τους τόπους μαθητείας, δηλαδή την επιχείρηση και το σχολείο. Αυτό σημαίνει ότι η κατάρτιση αποκλειστικά στο σχολείο, η οποία θα περιλαμβάνει ευκαιριακά πρακτική εξάσκηση στην επιχείρηση, δεν εμπίπτει στον ορισμό της μαθητείας.

1.2.2. Ο όρος «μαθητεία» με την ευρύτερη έννοια είναι δυνατόν να περιλαμβάνει, σύμφωνα με την περιγραφόμενη στη συνέχεια της μελέτης τυπολογία, τους ακόλουθους τύπους επαγγελματικής κατάρτισης:

- α) την αποκαλούμενη «παραδοσιακή ή κανονική» μαθητεία, ως συνέχεια ενός κύκλου κατάρτισης και μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής γενικής εκπαίδευσης. Αυτή αφορά ουσιαστικά την ομάδα ηλικίας μεταξύ 15-18 ετών. Η μαθητεία ως αναπόσπαστο μέρος του δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό, από ποσοτικής και ποιοτικής απόψεως, ρόλο στη Δανία, τη Γερμανία και την Αυστρία. Το ποσοστό των φοιτούντων σ' αυτόν τον κύκλο, μετά την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ανέρχεται: σε 56 % στη Δανία, σε 42 % στη Γερμανία και σε 42 % στην Αυστρία. Σε άλλες χώρες, και ειδικότερα στο Βέλγιο (11 %), στη Γαλλία (11 %), στην Ιρλανδία (10 %), στο Λουξεμβούργο (13 %), στην Ολλανδία (20 %) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (υπολογίζεται σε 16 %), η μαθητεία αποτελεί επίσης σημαντικό συστατικό μέρος της αρχικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, αν και — όπως και στη Σουηδία και τη Φινλανδία — επικρατούν τα επαγγελματικά σχολεία πλήρους εκπαίδευσης. Στις λοιπές χώρες υφίσταται επίσης αυτού του είδους μαθητεία, αλλά σε διαφορετικά ποσοστά:
- β) τη μαθητεία στους ανώτατους κύκλους εκπαίδευσης (Τεχνικά Επαγγελματικά Ιδρύματα, Πανεπιστήμια). Ο εν λόγω τύπος μαθητείας θεωρείται μέχρι σήμερα μάλλον ως μεταρρυθμιστικό μέτρο (υπό την οπτική γωνία της μετάβασης σε άλλους τομείς ή κύκλους κατάρτισης) και υφίσταται προς το παρόν μόνο σε λίγες χώρες και αποκλειστικά ως εξαίρεση ή πειραματικό μέτρο:
- γ) τη μαθητεία ως, κατά κύριο λόγο, περισσότερο βραχυπρόθεσμο μέτρο της πολιτικής για την απασχόληση, προκειμένου να αυξηθούν οι δυνατότητες των μειονεκτούντων αποφοίτων της υποχρεωτικής βασικής εκπαίδευσης. Στην περίπτωση αυτή, η ιδέα της προώθησης του απολυτηρίου του επαγγελματικού λυκείου και της μετάβασης σε έναν κανονικό κύκλο σπουδών ή ένα πρώτο επάγγελμα διαδραματίζουν έναν καθοριστικό ρόλο:
- δ) τη μαθητεία (και ως μέτρο της πολιτικής για την απασχόληση) για τις γυναίκες, οι οποίες επιθυμούν να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας:
- ε) τη μαθητεία (ως μέτρο της πολιτικής για την απασχόληση) για τους ανέργους μακράς διάρκειας.

1.2.3. Ο τύπος α) χαρακτηρίζει τη μαθητεία, με τη στενή έννοια του όρου, ως κανονική. Είναι σημαντικό να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει έναν από τους κύκλους σπουδών μετά την υποχρεωτική βασική εκπαίδευση και, κατά συνέπεια, αποτελεί μέρος της εκπαίδευσης και όχι της πολιτικής για την απασχόληση. Επιπλέον, η τυπολογία καταδεικνύει ότι οι βασικές αρχές

της είναι δυνατόν να εφαρμοσθούν σε άλλους τομείς της εκπαίδευσης και σε άλλες ομάδες στόχους. Η ανακοίνωση της Επιτροπής, όπως και η παρούσα γνωμοδότηση, ασχολούνται βασικά με αυτόν τον τύπο μαθητείας.

1.2.4. Στη μελέτη αναφέρονται και άλλες περιπτώσεις και προβλήματα της μαθητείας. Έτσι, η δυνατότητα πρόσβασης των διπλωματούχων μαθητευόμενων (η μετάβασή τους σε άλλους κύκλους σπουδών ή σε έναν ανώτερο κύκλο σπουδών) είναι συχνά περιορισμένη, γεγονός που μειώνει το ενδιαφέρον των μαθητών γι' αυτή. Η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών (ενώσεις εργοδοτών, εργαζομένων, πολιτική και εκπαίδευση) αντιμετωπίζεται με διαφορετικό τρόπο, με τις χώρες, στις οποίες η μαθητεία καταλαμβάνει παραδοσιακά σημαντική θέση, να παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή. Αυτό ενισχύει τη θέση και την αποδοχή της μαθητείας στην αγορά εργασίας. Η ίδια παρατήρηση ισχύει και όσον αφορά το βαθμό αποκέντρωσης των διαδικασιών λήψης αποφάσεων προς την κατεύθυνση των περιφερειακών και τοπικών οργάνων.

1.2.5. Το μέρος που καταλαμβάνει η επιχείρηση στην εβδομαδιαία κατάρτιση, για τις χώρες με μακρά παράδοση στη μαθητεία, ανέρχεται στα τρία τέταρτα του χρόνου, ενώ στις λοιπές περιπτώσεις είναι χαμηλότερο. Αλλά τα πρότυπα οργάνωσης του συνδυασμού κατάρτισης στην επιχείρηση και κατάρτισης στα σχολεία εμφανίζουν έντονες διαφορές. Η σημασία των διπλωμάτων και η πραγματική αναγνώρισή τους στην αγορά εργασίας εκτιμώνται επίσης κατά διαφορετικό τρόπο.

1.2.6. Όσον αφορά την αποτελεσματικότητα στον τομέα της απασχόλησης, η μελέτη καταλήγει σε θετικά αποτελέσματα. Επιβεβαιώνεται ακόμη το δυναμικό της μαθητείας όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η μαθητεία, βάσει της οποίας η πρακτική εξάσκηση καταλαμβάνει σημαντική θέση, διευκολύνει την είσοδο πολλών ατόμων στον επαγγελματικό βίο. Συγκρινόμενοι με τους αποφοίτους άλλων επαγγελματικών σχολών, οι διπλωματούχοι μαθητευόμενοι έχουν περισσότερες πιθανότητες να επιτύχουν την είσοδό τους στον κόσμο της εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας των νέων μειώνεται, συγκρινόμενο με το συνολικό ποσοστό ανεργίας, ανάλογα με το ποσοστό συμμετοχής σε έναν κύκλο μαθητείας. Στις χώρες, στις οποίες η μαθητεία αποτελεί έναν καλά ανεπτυγμένο κύκλο σπουδών, η ικανότητα ανταπόκρισης στην τεχνολογική ανάπτυξη είναι ικανοποιητική.

1.2.7. Οι δυσχέρειες, με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπη η μαθητεία, είναι ποικίλες. Ούτως, αντιμετωπίζει τον κίνδυνο μείωσης των θέσεων των μαθητευόμενων στις επιχειρήσεις σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Σύμφωνα με την ΕΤΠ, θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι είναι δύσκολο να εξερευνηθεί ισορροπία μεταξύ της προσφοράς θέσεων μαθητείας στις επιχειρήσεις και του αριθμού των μαθητών που ολοκληρώνουν τις σπουδές τους στις γεωργικές περιφέρειες, των οποίων το ποσοστό απασχόλησης των κατοίκων στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες είναι χαμηλό και η γεννητικότητα είναι σχετικά υψηλότερη, καθώς και στις περιφέρειες, στις οποίες παρατηρείται βιομηχανική παρακμή, σε σύγκριση με τις οικονομικά ισχυρές περιφέρειες. Η συμμετοχή των οικονομικών κλάδων στη μαθητεία διαφέρει έντονα, με αποτέλεσμα να υπάρχει ο κίνδυνος ελλείψεως αντιστοιχίας μεταξύ κατάρτισης και απασχόλησης. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των συστημάτων κατάρτισης, μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής βασικής εκπαίδευσης, (περισσότερο προχωρημένη γενική κατάρτιση, μαθητεία, επαγγελματική κατάρτιση σε σχολικά ιδρύματα) μπορεί να οδηγήσει στην απόρριψη και την παράκαμψη της ζήτησης για κατάρτιση.

1.2.8. Επιβάλλεται να αναγνωρισθεί ότι εργοδότες που παρέχουν ευκαιρίες μαθητείας ενδέχεται ορισμένες φορές να αποθαρρύνονται από την κοινοτική νομοθεσία. Η τελευταία μπορεί να «μετριάξει» την ευκαιρία για απασχόληση ενός μαθητευόμενου και συνεπώς να αποδειχθεί ότι είναι αντικίνητρο για τους εργοδότες

1.2.9. Σε πολλές χώρες, στις οποίες η επαγγελματική κατάρτιση παρέχονταν μέχρι σήμερα κατά κύριο λόγο στα σχολικά ιδρύματα, οι πολιτικοί δίνουν επί του παρόντος μεγαλύτερη σημασία στη μαθητεία απ' ό,τι προηγουμένως. Τα τελευταία χρόνια, πραγματοποιούνται πολυάριθμες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για τη διευθέτηση ή, κυρίως στις νότιες χώρες, τη δημιουργία ενός συστήματος μαθητείας.

1.3. Η ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Η προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη»

1.3.1. Η εν λόγω ανακοίνωση αποτελεί το πρώτο έγγραφο της Επιτροπής για τη μαθητεία. Αριθμεί μόνο δέκα σελίδες και πρόκειται για ένα έγγραφο, το οποίο παραμένει συνοπτικό και το οποίο περιλαμβάνει σημεία εκκίνησης (Μέρος 1 με τίτλο «Η μαθητεία αποτελεί την εισαγωγή στην επαγγελματική ζωή»), σύγχρονα παραδείγματα μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη (Μέρος 2 με τίτλο «Δυναμικές μεταρρυθμίσεις με παρόμοιους στόχους») και συστάσεις ή τομείς δράσης (Μέρος 3 με τον τίτλο «Πέντε “συνταγές” για αποτελεσματικότερη μαθητεία»).

1.3.2. Οι συστάσεις για την προώθηση της μαθητείας μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

Επέκταση και ανάπτυξη της μαθητείας

Αυτή οφείλει να προσαρμοσθεί στα νέα επαγγέλματα και τους νέους οικονομικούς κλάδους που δημιουργούνται. Προκείμενη η οικονομία να είναι σε θέση να διαθέτει επαρκείς θέσεις μαθητευόμενων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προτείνουν οικονομικά κίνητρα. Η Επιτροπή πρόκειται να εξετάσει σε όλη την Ευρώπη τα πρότυπα και τις καινοτόμους προσεγγίσεις, οι οποίες θα πρέπει να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης.

Ποιοτική βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης

Συνιστάται στα κράτη μέλη να προσαρμόσουν την επαγγελματική κατάρτισή τους, κατά τρόπο ώστε αυτή να προσεγγίσει την αρχική συνεχή κατάρτιση. Η Επιτροπή, από την πλευρά της, πρόκειται να δώσει μεγαλύτερη βαρύτητα, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος για την επαγγελματική κατάρτιση Leonardo da Vinci, στη βελτίωση της μαθητείας μέσω προγραμμάτων ανταλλαγών, τα οποία θα αφορούν και τους εκπαιδευτές.

Ενθάρρυνση της κινητικότητας των μαθητευόμενων

Η ποικιλομορφία που παρουσιάζει το καθεστώς των μαθητευόμενων στα κράτη μέλη παρεμποδίζει την κινητικότητα στο εσωτερικό της ΕΕ, καθώς και την αναγνώριση της κατάρτισης που δόθηκε σε άλλα κράτη μέλη. Ύστερα από την ανακοίνωση η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την επεξεργασία ενός κοινού πλαισίου για την προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη με τη μορφή απόφασης του Συμβουλίου για την προαγωγή

μεθόδων που συνδέουν κατάρτιση και μαθητεία με την εργασία και εξετάζονται κατωτέρω. Κατά την επανεξέταση του προγράμματος Leonardo Da Vinci η Επιτροπή θα τονίσει ιδιαίτερα το σύστημα κινητικότητας, των μαθητευόμενων βάσει του προγράμματος Socrates/Erasmus.

Προς ευρωπαϊκές στρατηγικές μαθητείας

Η Επιτροπή θα μπορούσε, με τη συμβολή και των κρατών μελών, να συντάσσει τακτικές εκθέσεις για τη μαθητεία στην ΕΕ. Εξάλλου, η Επιτροπή συνιστά τη δημιουργία ενός συστήματος συγκριτικής αξιολόγησης (benchmarking) στον τομέα της μαθητείας. Ο συνεχής έλεγχος και παρακολούθηση που προβλέπουν τα συστήματα συγκριτικής αξιολόγησης αυτού του είδους μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών μαθητείας.

1.4. Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την προώθηση των ευρωπαϊκών περιόδων εναλλασσόμενης κατάρτισης και μαθητείας

1.4.1. Στην εν λόγω πρόταση περιλαμβάνεται μια πρώτη συγκεκριμένη περιγραφή των τομέων όπου απαιτείται η λήψη μέτρων, οι οποίοι προσδιορίζονται στην ανακοίνωση σχετικά με την προώθηση της μαθητείας στην Ευρώπη, ενώ δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στη διευκόλυνση της διακρατικής κινητικότητας των μαθητευόμενων.

1.4.2. Στο άρθρο 1 περιγράφονται οι στόχοι που επιδιώκονται βάσει της απόφασης. Προσδιορίζονται λοιπόν το περιεχόμενο και οι κοινές απαιτήσεις στις οποίες θα ανταποκρίνονται οι ευρωπαϊκές περίοδοι εναλλασσόμενης κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένης της μαθητείας) και καθιερώνεται ένα «ευρωπαϊκό βιβλιάριο κατάρτισης» για την πιστοποίηση των γνώσεων που αποκτούνται σε ένα άλλο κράτος μέλος από το κράτος διαμονής, κατά τη διάρκεια ενός κύκλου επαγγελματικής κατάρτισης.

1.4.3. Στο άρθρο 3 καθορίζονται οι γενικές προϋποθέσεις που σχετίζονται με την οργάνωση. Βάσει του εν λόγω άρθρου, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι περίοδοι επαγγελματικής κατάρτισης, που πραγματοποιούνται ως μέρος ενός προγράμματος γενικής κατάρτισης σε ένα άλλο κράτος μέλος, να κατοχυρώνονται από νομική άποψη και στην πρακτική. Οι περίοδοι αυτοί πρέπει να θεωρούνται ως αναπόσπαστο μέρος του εθνικού προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της σύμπραξης μεταξύ εκείνων που συμμετέχουν σε προγράμματα κατάρτισης στη χώρα προέλευσης και στη χώρα υποδοχής. Είναι απαραίτητο να εξασφαλισθεί μια κατάλληλη παιδαγωγική παρακολούθηση και να προβλεφθεί ένα κατώτατο όριο όσον αφορά τη διάρκεια της περιόδου επαγγελματικής κατάρτισης.

1.4.4. Στο άρθρο 4 προσδιορίζεται η ουσία του ευρωπαϊκού βιβλιαρίου κατάρτισης (η μορφή, η διάρκεια, το περιεχόμενο και οι εταίροι που είναι υπεύθυνοι για ένα κύκλο επαγγελματικής κατάρτισης που ολοκληρώθηκε σε ένα άλλο κράτος μέλος). Το άρθρο 5 πραγματεύεται την αποστολή της Επιτροπής στο σχετικό τομέα, η οποία έγκειται στη διασφάλιση της γενικής συνοχής μεταξύ των προβλεπόμενων μέτρων και των κοινοτικών προγραμμάτων. Στο άρθρο 6 περιγράφονται μέτρα ενθάρρυνσης και συνοδευτικά μέτρα όπως η τεχνική εφαρμογή της ιδέας του «ευρωπαϊκού βιβλιαρίου κατάρτισης», καθώς και θέματα ελέγχου της ποιότητας και της ενίσχυσης της

ισότητας ευκαιριών. Στο παράρτημα παρατίθενται τεχνικά στοιχεία και διαγράμματα σχετικά με τα ευρωπαϊκά βιβλία για κατάρτισης.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Οι αιτιολογικές σκέψεις της ανακοίνωσης

2.1.1. Η ΕΤΠ επικροτεί την ανακοίνωση, επειδή περιγράφει τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που καταβάλλονται επί του παρόντος σε πολυάριθμα κράτη μέλη και τις διευρύνει, λαμβάνοντας υπόψη την ευρωπαϊκή διάσταση και τη διακρατική ανταλλαγή εμπειριών. Κατ'αυτόν τον τρόπο, συμφωνεί με τις διατάξεις του άρθρου 126. Η ΕΤΠ έχει έναν πρόσθετο λόγο να εκπονήσει γνωμοδότηση, καθώς η Συνθήκη του Άμστερνταμ προβλέπει την υποχρεωτική γνωμοδότηση της ΕΤΠ στον τομέα της πολιτικής της επαγγελματικής κατάρτισης.

2.1.2. Η ΕΤΠ θεωρεί την εκδοθείσα ανακοίνωση ως την έναρξη μίας συζήτησης, η οποία θα συνεχισθεί επί μακρόν τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Είναι της γνώμης ότι η ανακοίνωση, η οποία είναι ακόμη πολύ συνοπτική, θα συμπληρωθεί με τη δημοσίευση ενός πράσινου βιβλίου, στο οποίο θα αναπτύσσονται οι εξεταζόμενες πτυχές και οι απαιτήσεις, γεγονός που θα θέσει τις βάσεις για μία ευρύτερη συζήτηση και διαβούλευση για τα σχετικά θέματα.

2.1.3. Η ΕΤΠ επικροτεί το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκε μία εμπεριστατωμένη μελέτη για την πραγματική σημασία της μαθητείας στην Ευρώπη. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα, αφενός, να διαπιστωθεί ότι πράγματι, όπως ήταν αναμενόμενο, η μαθητεία αποτελεί μόνο σε ορισμένα από τα κράτη μέλη το υποσύστημα που επικρατεί στην αρχική επαγγελματική κατάρτιση και, αφετέρου, να καταδειχθεί ότι τα υπόλοιπα κράτη μέλη (εξαιρουμένης της Σουηδίας), στα οποία μέχρι σήμερα η κατάρτιση ήταν οργανωμένη αποκλειστικά σε σχολικό επίπεδο, ανέλαβαν και πραγματοποιήσαν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις προς όφελος της μαθητείας. Εξαιτίας αυτού, η μαθητεία κατέστη μάλιστα ένα από τα επίκαιρα θέματα συζήτησης στο σύνολο της Ευρώπης.

2.1.4. Θα πρέπει να υπάρχει ικανοποίηση, εντός του εν λόγω πολιτικού πλαισίου της εκπαίδευσης, επειδή η πρωτοβουλία της ΕΚ συμβάλλει στη διάδοση και την καλύτερη γνώση των εμπειριών των κρατών μελών όσον αφορά τη μαθητεία. Αυτό αποτελεί βοήθεια για τις χώρες που συμπληρώνουν το σύστημα κατάρτισής τους με τη μαθητεία. Αφετέρου, οι χώρες που διαθέτουν μακροχρόνια παράδοση όσον αφορά τη μαθητεία ενδιαφέρονται να την διασφαλίσουν μαζί με το δίπλωμα που συνοδεύει την ολοκλήρωσή της εντός της κοινοτικής νομοθεσίας και να ενισχύσουν την ευρωπαϊκή διάσταση και την κινητικότητα των μαθητευόμενων.

2.1.5. Συνεχώς γίνεται αναφορά στην πρωτοβουλία που ανακοίνωσε η Επιτροπή όσον αφορά το ευρωπαϊκό καθεστώς των μαθητευόμενων. Στο πλαίσιο της κινητικότητας, οι μαθητευόμενοι δεν προστατεύονται παρά στο μέτρο που είναι σε θέση να προβάλλουν τα δικαιώματά τους ως εργαζόμενοι. Ειδικότερα, στις παραμεθόριες περιοχές, οι μαθητευόμενοι και οι αναζητούντες μία θέση μαθητευόμενου αντιμετωπίζουν συχνά δυσχέρειες, όταν επιθυμούν να αρχίσουν έναν κύκλο κατάρτισης ή μία περίοδο πρακτικής άσκησης ως μέρος της μαθητείας τους στην άλλη πλευρά των συνόρων. Η θέσπιση ενός ευρωπαϊκού καθεστώτος για τους μαθητευόμενους θα μπορούσε να βοηθήσει σημαντικά την κατάσταση. Αυτό θα πρόσφερε επίσης τη δυνατότητα σε νέους, οι οποίοι προετοιμάζονται για ένα εξειδικευμένο επάγγελμα ως τεχνικοί ή στον τομέα των υπηρεσιών, να ευνοούνται περισσότερο από την κινητικότητα στο

πλαίσιο της κατάρτισης και τα προγράμματα ευρωπαϊκής κατάρτισης. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους νέους και τα ιδρύματα κατάρτισης.

2.2. Ο αντίκτυπος για τις τοπικές και περιφερειακές αρχές

2.2.1. Η μαθητεία δεν περιλαμβάνει μόνο μία ισχυρή οικονομική διάσταση και διαφοροποίηση, αλλά και μία γεωγραφική. Βασίζεται ουσιαστικά στη συμμετοχή των οικονομικών επιχειρήσεων στον τομέα του εφοδιασμού και στην προσφορά εκ μέρους τους θέσεων μαθητείας και αργότερα θέσεων απασχόλησης, ενώ οι τοπικές και περιφερειακές αρχές διαθέτουν τα σχολεία, τους εκπαιδευτικούς και τον εξοπλισμό. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές θα πρέπει να διαπραγματευτούν τη σύναψη συμβάσεων με τις επιχειρήσεις, ή τους ομίλους επιχειρήσεων, τις οποίες αφορά η μαθητεία, προκειμένου να επιτυγχάνεται καλύτερη ανταπόκριση στις ανάγκες του τοπικού οικονομικού ιστού σε θέματα ειδικεύσεως.

2.2.2. Η μαθητεία δεν είναι δυνατόν να επιτύχει, παρά μόνο εάν το τοπικό δίκτυο είναι καλά ανεπτυγμένο. Για το λόγο αυτό, η συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση και όχι αβάσιμη απαίτηση. Η μαθητεία οικοδομείται αναγκαστικά από τη βάση προς την κορυφή. Οι νομοθεσίες οφείλουν να λάβουν υπόψη τους αυτή την κατάσταση, ώστε να μην περιορίζουν, για παράδειγμα, την ελευθερία εφαρμογής λύσεων στο χώρο (για τις επιχειρήσεις και τα σχολεία).

2.2.3. Η εν λόγω μελέτη δεν ασχολείται σε ικανοποιητικό βαθμό με τη θεσμική πλαισίωση της μαθητείας. Η ΕΤΠ ζητεί να πραγματοποιηθεί αυτό στις μελέτες που προβλέπονται για το μέλλον. Στην ανακοίνωση, επιπλέον, το θέμα δεν εξετάζεται.

2.2.4. Στις χώρες με μακροχρόνια παράδοση στον τομέα της μαθητείας, αυτό αποτελεί ένα σημαντικό μέσον για την προώθηση της περιφερειακής οικονομίας, η οποία, όπως είναι γνωστό, επηρεάζεται επί του παρόντος περισσότερο από τις κοινωνικές και επαγγελματικές ειδικότητες (δηλαδή από το ανθρώπινο κεφάλαιο) απ' ό,τι από το υλικό κεφάλαιο. Αυτό ισχύει τόσο για τις μειονεκτούσες περιφέρειες, οι οποίες οφείλουν να αυξήσουν τον αριθμό των θέσεων απασχόλησης, όσο και για τις τεχνολογικά ανεπτυγμένες περιφέρειες. Αλλά η μελέτη αναφέρεται πολύ συνοπτικά σ' αυτή την πτυχή. Από την άποψη αυτή, το CEDEFOP πραγματοποίησε κατά τη δεκαετία του 80 σημαντικές προκαταρκτικές εργασίες μέσω μίας σειράς μελετών των περιφερειακών περιπτώσεων, οι οποίες επί του παρόντος θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Σύμφωνα με τη γνώμη της ΕΤΠ, το θέμα θα πρέπει να αναπτυχθεί υπό την οπτική γωνία της εδαφικής αποτελεσματικότητας της επαγγελματικής κατάρτισης και ειδικότερα της μαθητείας. Εναπόκειται στις τοπικές και περιφερειακές αρχές να εξηγήσουν αυτή την πτυχή της πολιτικής όσον αφορά τους ανθρώπινους πόρους, η οποία είναι υπέρ της περιφερειακής ανάπτυξης, καθώς και να την ενισχύσουν υλικά.

2.2.5. Από την άποψη αυτή, κρίνεται σκόπιμο να επιστημονηθεί από τώρα ότι το θέμα αυτό θα ληφθεί υπόψη κατά τη συζήτηση που αναλήφθηκε για τις διευθετήσεις των διαρθρωτικών ταμείων. Ο ευρωπαϊκός διάλογος που θα αναληφθεί για

τη μαθητεία και την προώθησή της θα είναι άνευ ουσίας, εάν δεν συμμετέχουν σ' αυτόν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η γνώμη της ΕΤΠ για την απαίτηση «Επέκταση της μαθητείας και ανάπτυξη νέων μορφών μαθητείας»

3.1.1. Η απαίτηση για την επέκταση της μαθητείας και την ανάπτυξη νέων μορφών, μέσω της αύξησης του αριθμού των θέσεων κατάρτισης (κυρίως στους αναπτυσσόμενους τομείς και για τα νεοεμφανιζόμενα επαγγέλματα) και της χρήσης των νέων τεχνολογιών είναι ορθή. Η προσπάθεια για να πεισθούν οι επιχειρήσεις (συμπεριλαμβανομένων και των ΜΜΕ) και για να αναπτυχθούν ή να χρησιμοποιηθούν κατά διαφορετικό τρόπο τα σχολεία και τα άλλα μέσα στήριξης είναι ζωτικής σημασίας. Οι εμπειρίες των κρατών μελών, στα οποία η μαθητεία είναι καλά ανεπτυγμένη, καταδεικνύουν σαφώς ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό να υφίσταται ένα ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο στον τομέα αυτό. Οι επιχειρήσεις οφείλουν να συνειδητοποιήσουν ότι οι επενδύσεις προς όφελος της μαθητείας αποδίδουν, επειδή η πρόσληψη μελλοντικών εργαζομένων πραγματοποιείται ανεμπόδιστα και η προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες, τις στρατηγικές μάρκετινγκ και τις καινοτομίες όσον αφορά τα προϊόντα είναι ευκολότερη.

3.2. Η γνώμη της ΕΤΠ για την απαίτηση «Βελτίωση της ποιότητας της κατάρτισης»

3.2.1. Η ουσία της μαθητείας συνίσταται στην ποικιλομορφία των εμπειριών όσον αφορά τις κοινωνικές απαιτήσεις των επιχειρήσεων, των πρακτικών ειδικοτήτων και των θεωρητικών εφοδίων στα σχολεία. Η μαθητεία δεν είναι δυνατόν να γίνει κατανοητή παρά ως κέντρο μίας ενιαίας αντίληψης της εργασίας και όχι ως συνέγεια αποσπασματικών δραστηριοτήτων ασύνδετων μεταξύ τους. Μόνο υπό αυτή την προϋπόθεση αποκτά πλήρες νόημα η δικαιολογημένη απαίτηση για την προετοιμασία των νέων να ώστε μαθαίνουν καθόλη τη διάρκεια της ζωής τους. Θα πρέπει να επικροτηθεί το γεγονός ότι η Επιτροπή προβλέπει τη διεύρυνση του προγράμματος Leonardo για το σκοπό αυτό.

3.2.2. Η κατάρτιση των εκπαιδευτών δεν πρέπει, εντούτοις, να λημονείται ενόψει της απαίτησης για την ποιότητα της μαθητείας.

3.3. Η γνώμη της ΕΤΠ για την απαίτηση «Προώθηση της κινητικότητας των μαθητευόμενων»

3.3.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει ανεπιφύλακτα την απαίτηση για τη διακρατική κινητικότητα των μαθητευόμενων, και ακόμη περισσότερο επειδή αντιπροσωπεύει τη φυσική διάσταση της εργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το ίδιο ισχύει και για τη συγκέντρωση και την επεξεργασία των πληροφοριών για τη μαθητεία στα κράτη μέλη. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΤΠ επικροτεί ενδεχόμενες μελλοντικές προτάσεις σχετικά με το ευρωπαϊκό καθεστώς των μαθητευόμενων που θα επιτρέψουν τον περιορισμό των εμποδίων για την κινητικότητα (στα εσωτερικά ή εξωτερικά σύνορα μίας χώρας), τα οποία υφίστανται επί του παρόντος.

3.3.2. Δεν είναι ακόμη σαφές κατά πόσο η παρούσα πρόταση σχετικά με το ευρωπαϊκό βιβλιάριο κατάρτισης αρκεί, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, για την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού καθεστώτος για μαθητευόμενους. Η ΕΤΠ εκτιμά ότι η πρόταση

αυτή αποτελεί μόνο ένα περαιτέρω βήμα προς την επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο «Πράσινο Βιβλίο για την Εκπαίδευση — Κατάρτιση — Έρευνα: Τα εμπόδια στη διακρατική κινητικότητα», ακόμη και στον τομέα της μαθητείας. Σχετικά η ΕΤΠ παραπέμπει στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Για μια Ευρώπη της γνώσης», στην οποία τονίζεται, μεταξύ άλλων, η σημασία της μαθητείας για την ενίσχυση των γνώσεων και της απασχόλησης.

3.3.3. Η ΕΤΠ υποστηρίζει την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την προώθηση των ευρωπαϊκών περιόδων εναλλασσόμενης κατάρτισης και μαθητείας, την οποία υπέβαλε η Επιτροπή, διότι η τελευταία υποχρεώνει τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να ενθαρρύνουν τη διακρατική κινητικότητα στον τομέα της εναλλασσόμενης επαγγελματικής κατάρτισης. Το ευρωπαϊκό βιβλιάριο κατάρτισης είναι ένα κατάλληλο μέσο για την επίσημη βεβαίωση των επαγγελματικών γνώσεων που αποκτήθηκαν σε ένα άλλο κράτος μέλος.

3.3.4. Ωστόσο, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσο ο όρος «ευρωπαϊκοί περίοδοι κατάρτισης» αποτελεί την ορθή επιλογή, διότι, στον τομέα αυτό δεν πρόκειται για ανεξάρτητα στάδια κατάρτισης, όπως αφήνει να νοηθεί ο όρος «περίοδος επαγγελματικής κατάρτισης», αλλά για κύκλους κατάρτισης που αποτελούν μέρος μιας συνολικής επαγγελματικής κατάρτισης, η οποία πραγματοποιείται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ισχύουν στον τομέα της εκπαίδευσης στα διάφορα κράτη μέλη.

3.3.5. Η ΕΤΠ επικροτεί το γεγονός ότι, κατά τη σύνταξη της πρότασης, προβλέφθηκε ένας όσο το δυνατό μεγαλύτερος βαθμός ευελιξίας (όπως π.χ. κατά τον καθορισμό της διάρκειας). Μόνο κατ'αυτό τον τρόπο είναι δυνατό για τους εταιρούς (επιχειρήσεις, ιδρύματα κατάρτισης, εκάστοτε αρμόδιες αρχές, κοινωνικοί εταίροι, κ.λπ.) να αναζητήσουν τη λύση που αρμόζει σε κάθε περίπτωση.

3.3.6. Η ΕΤΠ τονίζει ότι, εκτός από την επιχείρηση, τα ιδρύματα κατάρτισης στο κράτος μέλος υποδοχής ή ένας συνδυασμός των δύο δυνατοτήτων μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως χώροι κατάρτισης και μαθητείας.

3.3.7. Η ΕΤΠ εκφράζει ανησυχία μήπως οι μικρές επιχειρήσεις, για διάφορους λόγους (απουσία του μαθητευόμενου ενώ η αμοιβή εις αντάλλαγμα των διδασθέντων μαθημάτων εξακολουθεί να καταβάλλεται), θα συμμετάσχουν κατά πάσα πιθανότητα στη διακρατική κινητικότητα σε μικρότερο βαθμό από ό,τι οι μεγάλες επιχειρήσεις ή οι επιχειρήσεις των οποίων οι θυγατρικές είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη. Για τη διευθέτηση του προβλήματος που αντιμετωπίζουν οι μικρές επιχειρήσεις πρέπει να ανευρεθούν κατάλληλες λύσεις. Στη Δανία π.χ. έχει θεσπισθεί μια νομική διάταξη σε σχέση με την πραγματοποίηση περιόδων επαγγελματικής κατάρτισης στο εξωτερικό, η οποία συνδέεται με την καθιέρωση ενός ταμείου για την καταβολή της αμοιβής που εξακολουθεί να εισπράττεται ακόμη και σε περίπτωση απουσίας του μαθητευόμενου.

3.3.8. Κατά τη διαδικασία της συγκέντρωσης της εσωτερικής αγοράς σε ένα ενιαίο κοινωνικό και οικονομικό χώρο, η κινητικότητα και οι συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων σε διακρατική κλίμακα, στον τομέα της κατάρτισης, καθίστανται όλο και πιο σημαντικές. Εκτός από τις θεωρητικές και πρακτικές τεχνικές ικανότητες, η απόκτηση γλωσσικών γνώσεων κατά την επαγγελματική κατάρτιση, η ικανότητα προσαρμοστικότητας στο εξωτερικό και η γνώση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στο εργασιακό περιβάλλον αποτελούν

σημαντικά μέρη του κύκλου επαγγελματικής κατάρτισης. Οι όροι αυτοί πρέπει να ενσωματωθούν και στα προγράμματα μαθητείας. Συνεπώς, τα κοινοτικά προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης πρέπει στο μέλλον να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τη μαθητεία

3.4. Η γνώμη της ΕΤΠ για την απαίτηση «Εξασφάλιση της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων»

3.4.1. Για τους λόγους που αναφέρθηκαν προηγουμένως, πρέπει να εξασφαλισθεί η συμμετοχή των περιφερειών και κοινοτήτων στον κύκλο των κοινωνικών εταίρων και των αρμόδιων υπηρεσιών.

3.5. Η γνώμη της ΕΤΠ για την απαίτηση «Προς πραγματικές στρατηγικές για τη μαθητεία»

3.5.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει την απαίτηση για την περισσότερη συστηματική ενημέρωση (ακόμη και πέραν των περιφερειακών διαφορών που υφίστανται όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση των 15-24 ετών), επειδή μόνο κατ'αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να υπάρξει ο επιδιωκόμενος ευρωπαϊκός διάλογος. Η απαίτηση για τη δημιουργία ενός συστήματος συγκριτικής αξιολόγησης (το οποίο θα επιτρέπει την αξιολόγηση της ποιότητας υπό την έννοια του «benchmarking») πρέπει, εντούτοις, να εξετασθεί με επιφυλακτικότητα, λόγω των διαφορών που υφίστανται επί του παρόντος μεταξύ των συστημάτων μαθητείας. Επιπλέον, πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον το άρθρο 127 της Συνθήκης για την ίδρυση της ΕΚ καλύπτει τέτοιου είδους πρωτοβουλίες σχετικές με την πολιτική της εθνικής κατάρτισης.

3.6. Άλλα θέματα που δεν εθίγησαν μέχρι σήμερα

3.6.1. Το πρόβλημα της αξίας των θέσεων και, κατά συνέπεια, της αναγνώρισης της μαθητείας σε σχέση με τους ανταγωνιστικούς κύκλους κατάρτισης δεν έχει θιγεί ακόμη. Μόνο με την παραχώρηση στην κατάρτιση του δικαιώματος κάθεται και οριζόντια πρόσβασης είναι δυνατόν να διασφαλισθεί ισορροπία στους κόλπους του δεύτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και, συνεπώς, στο μέλλον της (έχοντας επίσης υπόψη τις λιγότερο πολυπληθείς μελλοντικές γενιές).

3.6.2. Η περιφερειακή διαφοροποίηση όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση γενικά και τη μαθητεία ειδικότερα και ο ρόλος των ειδικοτήτων στην ενδυνάμωση των περιφερειακών οικονομικών συστημάτων, των οποίων η οικονομική κατάσταση και ισχύς διαφέρουν, δεν εξετάστηκαν ακόμη.

3.6.3. Αυτό ισχύει επίσης και για τα μειονεκτούντα άτομα, για τα οποία η μαθητεία, όταν είναι προσαρμοσμένη, αντιπροσωπεύει συχνά μία κατάλληλη κατάρτιση. Άλλα γνωστά

θέματα, όπως αυτά της εξειδίκευσης των εκπαιδευτών, της προώθησης της προετοιμασίας για εργασία στον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της αλλαγής των νοοτροπιών όσον αφορά την επιλογή ενός επαγγέλματος (ακόμη και των γυναικών) και άλλα θέματα σχετικά με τον κοινωνικό προσανατολισμό της μαθητείας, δεν εθίγησαν ακόμη. Ωστόσο, η μαθητεία χαρακτηρίζεται από την κάλυψη του συνόλου του επαγγελματικού κόσμου από την υψηλή τεχνολογία μέχρι τα απλούστερα επαγγέλματα και, κατά συνέπεια, διαθέτει δυνατότητες και ευκαιρίες προώθησης σε πολυάριθμους τομείς ενδιαφέροντος.

3.6.4. Το θέμα των διπλωμάτων και της αμοιβαίας αναγνώρισής τους στο σύνολο της Ευρώπης, καθώς και το θέμα των γλωσσικών γνώσεων και των βασικών γνώσεων για την ευρωπαϊκή οικονομία και ολοκλήρωση θα πρέπει να εξετασθούν σοβαρά. Η μεταφορά της αρχής της μαθητείας, η οποία συνίσταται στο συνδυασμό της επιχείρησης και του σχολείου, σε άλλους τομείς κατάρτισης πέραν της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης θα πρέπει, όπως πιστεύει η ΕΤΠ και αναφέρεται στη μελέτη, να μελετηθεί σε βάθος.

3.6.5. Στο πλαίσιο της τρέχουσας συζήτησης για το μέλλον των διαρθρωτικών ταμείων, κρίνεται σκόπιμο να διευκρινισθεί η συμμετοχή τους στην ενίσχυση της μαθητείας. Είναι δυνατόν να στραφούμε στα περιφερειακά ταμεία για τα έργα υποδομής και στα κοινωνικά ταμεία για τα μέτρα τα σχετικά με την κατάρτιση.

3.6.6. Πρέπει επίσης να εξετασθεί η κατάσταση της μαθητείας στις χώρες Phare και Tacis, καθώς και στα μελλοντικά κράτη μέλη.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΤΠ θεωρεί, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, την εν λόγω ανακοίνωση ως ένα πρώτο βήμα για την πραγματοποίηση μίας ευρωπαϊκής συζήτησης για τη μαθητεία, η οποία είναι ανάγκη να συνεχισθεί με την έκδοση ενός πράσινου βιβλίου και βάσει άλλων εμπειρικών εργασιών. Θεωρεί ακόμη ότι το σχέδιο απόφασης που η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο για την προαγωγή ευρωπαϊκών μεθόδων άσκησης και μαθητείας που συνδέονται με την εργασία μπορεί να είναι μόνο ένα πρώτο βήμα για την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού καθεστώτος για μαθητευόμενους και υποδέχεται ευνοϊκά μελλοντικές προτάσεις που θα μειώσουν τα εμπόδια στην κινητικότητα στο σημείο αυτό.

4.2. Τα μέλη της ΕΤΠ είναι διατεθειμένα να συμβάλουν σ'αυτή τη συζήτηση, την οποία θεωρούν ιδιαίτερα σημαντική, προκειμένου να επιτευχθεί η ελεύθερη και αποτελεσματική πρόσβαση στις επαγγελματικές γνώσεις όλων των τομέων στους κόλπους της ΕΕ και των μελλοντικών κρατών μελών.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα “Για μία Ευρώπη της γνώσης”»

(98/C 180/09)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Για μία Ευρώπη της γνώσης»⁽¹⁾:

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13 Ιανουαρίου 1998 σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, πρώτη παράγραφος της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών επί του θέματος αυτού·

έχοντας υπόψη την απόφαση που έλαβε η ΕΤΠ στις 15 Ιανουαρίου 1998 να αναθέσει την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στην επιτροπή 6 «Εκπαίδευση και Κατάρτιση»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CdR 432/97 rév.) που υιοθέτησε η Επιτροπή 6 στις 16 Ιανουαρίου 1998 (εισηγητής: ο κ. K. Bodfish)·

εκτιμώντας ότι το Σχέδιο της Συνθήκης του Άμστερνταμ εκφράζει τη δέσμευση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να «προωθήσουν την ανάπτυξη του υψηλότερου δυνατού επιπέδου γνώσεων για τους πολίτες της, μέσω της ευρείας πρόσβασης και της διαρκούς ενημέρωσης των γνώσεων»·

εκτιμώντας ότι η ΕΤΠ, στη γνωμοδότησή της για το Λευκό Βιβλίο για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση⁽²⁾ σημειώνει ότι αυξάνεται ολοένα και περισσότερο το αίτημα της δια βίου εκπαίδευσης η οποία πρέπει να καταστεί διαθέσιμη για όλους τους πολίτες και παρατηρεί ότι η επένδυση στη γνώση και στις ικανότητες έχει ζωτική σημασία για την αντιμετώπιση της απασχόλησης, την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού·

εκτιμώντας ότι η ΕΤΠ στη γνωμοδότησή της για την πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιούν την απόφαση 819/95 ΕΚ περί εφαρμογής του κοινοτικού προγράμματος δράσης Socrates⁽³⁾ τονίζει ότι περισσότερες επενδύσεις στα εκπαιδευτικά προγράμματα δεν θα συμβάλουν μόνο στην ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ αλλά θα βοηθήσουν επίσης και τη δημιουργία μιας αληθινής «Ευρώπης των πολιτών» με την ενίσχυση της κατανόησης των πολιτιστικών διαφορών και της αλληλεγγύης στην ΕΕ·

υιοθέτησε κατά την 22η σύνοδο ολομελείας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η ανακοίνωση «Για μία Ευρώπη της γνώσης» εκθέτει τις κατευθυντήριες γραμμές των μελλοντικών κοινοτικών ενεργειών στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεότητας κατά την περίοδο 2000-2006. Τα τρέχοντα προγράμματα Socrates, Leonardo και Νεολαία για την ευρώπη θα έχουν ολοκληρωθεί έως τα τέλη του 1999 και θα πρέπει συνεπώς να ληφθούν αποφάσεις σχετικά με τα νέα κοινοτικά προγράμματα στους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεότητας, ούτως ώστε τα νέα νομικά κείμενα να τεθούν σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2000.

1.2. Η Επιτροπή σημειώνει ότι η κλίμακα των προκλήσεων που θα πρέπει να αντιμετωπισθούν δείχνει ότι είναι απαραίτητη πολύ μεγαλύτερη συγχώνευση των τομέων της εκπαίδευ-

σης, της κατάρτισης και της νεότητας. Η ανακοίνωση τονίζει επίσης ότι είναι ανάγκη να υπάρξει συγκέντρωση σε περιορισμένο αριθμό στόχων: καλύτερη πρόσβαση των πολιτών της Ευρώπης στην πλήρη κλίμακα των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών πόρων, ανανέωση των πόρων και ευρύτατη διάδοση της καλής πρακτικής στον τομέα της εκπαίδευσης.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΤΠ επικροτεί τη δέσμευση της Επιτροπής ως προς την «κοινωνία της γνώσης» και συμφωνεί μαζί της ότι η κοινωνία της γνώσης δε θα πρέπει να καταστεί μία νέα πηγή κοινωνικού αποκλεισμού. Ενστερνίζεται τη δέσμευσή της να προωθήσει την υψηλότερου επιπέδου γνώση για τους πολίτες της Ευρώπης ανεξαρτήτως ηλικίας και κοινωνικών δεδομένων. Η ΕΤΠ σημειώνει ότι αυτό είναι απαραίτητη προϋπόθεση για

(1) COM(97) 563 τελικό.

(2) ΕΕ C 182 της 24.6.1996, σ. 15.

(3) ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 17.

τη βελτίωση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και υποστηρίζει τις προτεραιότητες της Συνθήκης του Άμστερνταμ και τις νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες για τη μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας, και ειδικότερα της ανεργίας των νέων. Μολαταύτα, η ΕΤΠ τονίζει ότι η εκπαίδευση αποτελεί δικαίωμα όλων των πολιτών της Ευρώπης, η ισχύς και η εγκυρότητα του οποίου υπερβαίνει κάθε άλλο επαγγελματικό και οικονομικό μέλημα.

2.2. Η ΕΤΠ ζητεί από την Επιτροπή να συνεχίσει το έργο της με βάση τη φιλοσοφία και τις στρατηγικές που ανέπτυξε στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού έτους της δια βίου εκπαίδευσης του 1996 και να εκμεταλλευθεί καταλλήλως τα όσα επετεύχθησαν κατ' αυτό το έτος. Για το λόγο αυτό η ΕΤΠ ζητεί ο όρος «δια βίου εκπαίδευση» να παραμείνει στο κέντρο των συζητήσεων για τη μελλοντική εκπαιδευτική πολιτική.

2.3. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι η αυξανόμενη χρησιμοποίηση του όρου αυτού συνεπάγεται την ανάπτυξη μιας «κοινωνίας της μάθησης» στην οποία η εκπαίδευση ακολουθεί την ατομική ζωή σε όλα τα στάδια της και συμπεριλαμβάνει τόσο την εκπαίδευση που προέχεται από επίσημα όργανα όσο και την ανεπίσημη. Πρόκειται για όρο εξαιρετικά συμπεριληπτικό, ο οποίος επικεντρώνεται στη διεύρυνση της συμμετοχής στην εκπαίδευση ούτως ώστε να μπορεί κάθε άτομο να αναπτύσσει πλήρως τις δυνατότητές του απέναντι στις προκλήσεις ενός ταχύτατα μεταβαλλόμενου κόσμου, ανεξαρτήτως ηλικίας, εθνικότητας, φύλου ή οικονομικών δεδομένων. Η κοινοτική δράση θα πρέπει να αποβλέπει στη μόνιμη απόκτηση γνώσεων για κάθε άτομο και στην ανάπτυξη στρατηγικών προς ενθάρρυνση του τεράστιου αριθμού ευρωπαϊών πολιτών που επί πολλά χρόνια δεν έχουν ασχοληθεί με την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Το εγχείρημα πρέπει να αποβλέψει στη διεύρυνση της συμμετοχής στην κοινωνία της εκπαίδευσης των ομάδων εκείνων που δεν επωφελούνται σήμερα από τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες που προσφέρονται. Παράλληλα χρειάζεται επίσης να αναπτυχθεί και μία στρατηγική για τη δημιουργία ζήτησης και επιθυμίας για εκπαίδευση και κατάρτιση.

2.4. Η ΕΤΠ επικροτεί τις αξίες που εκφράζονται στο έγγραφο αυτό που συμπεριλαμβάνει την ενεργό συμμετοχή του πολίτη και τις ίσες ευκαιρίες. Η «κοινωνία της μάθησης» θα πρέπει να βασισθεί στις έννοιες της δικαιοσύνης και της δυνατότητας προσβάσεως ούτως ώστε η πλειοψηφία των πολιτών της Ευρώπης να συμμετέχουν δια βίου σε αυτή. Μολονότι αναγνωρίζεται ότι ένας εκπαιδευμένος πληθυσμός αποτελεί πόρο στα πλαίσια ενός ολοένα και περισσότερο ανταγωνιστικού οικονομικού κόσμου, η ΕΤΠ υποστηρίζει επίσης ότι η πρόσβαση στην «κοινωνία της μάθησης» αποτελεί σημαντική πτυχή για όλους τους πολίτες της Ευρώπης για οικονομικούς, κοινωνικούς και προσωπικούς λόγους. Επιπρόσθετα, η γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού σημαίνει

ότι η Κοινότητα πρέπει να λάβει υπόψη τις ανάγκες των ηνλικών και των γηραιών ατόμων που θα είναι όλο και περισσότεροι στο μέλλον.

2.5. Η ΕΤΠ επικροτεί την οικοδόμηση ενός ανοικτού και δυναμικού ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεότητας. Επικροτεί επίσης το μεγαλύτερο βαθμό ολοκλήρωσης μεταξύ των τομέων αυτών προκειμένου να υιοθετηθεί μία συνολικότερη προσέγγιση για να μεγιστοποιηθεί η επίδραση των πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

2.6. Η ΕΤΠ εκφράζει επίσης τον ενθουσιασμό της για το γεγονός ότι η Επιτροπή ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και για την υποστήριξη που παρέχει στις δράσεις τους. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές πρόθυμα θα συμβάλουν ενεργώς στις προσπάθειες αυτές.

2.7. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές της ΕΕ έχουν από μακρού διαδραματίσει ιστορικό ρόλο ως εισηγητές και πρωτεργάτες για την παροχή εκπαίδευσης. Σε όλα τα κράτη μέλη ο καθοδηγητικός ρόλος τοπικών και περιφερειακών αρχών αποτελεί μεγάλη παράδοση συνυφασμένη με την ιδιαίτερη μορφή τους ως αρχών κοντά στους πολίτες. Οι νέες περιστάσεις και προοπτικές όσον αφορά το ρόλο των τοπικών και εθνικών κρατικών θεσμών σημαίνουν ότι η αναπτυξιακή λειτουργία των φορέων αυτών δεν θα ακολουθήσει αναγκαστικά τα πρότυπα του παρελθόντος. Εντούτοις, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές θα εξακολουθήσουν να αποτελούν καιρίους φορείς και να αντιμετωπίζουν αισιόδοξα τη θετική συμβολή που μπορούν να έχουν στη σύμπραξη και τη συνεργασία με τους άλλους κοινωνικούς, οικονομικούς και εκπαιδευτικούς εταίρους.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Κεφάλαιο I: Η οικοδόμηση της Ευρώπης της γνώσης

3.1.1. Η ΕΤΠ ενστερνίζεται πλήρως τη βαθμιαία δημιουργία ενός ανοικτού και δυναμικού ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου, με βάση την έννοια της δια βίου εκπαίδευσης και συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η απόκτηση γνώσεων αποτελεί δυναμική διαδικασία για την οποία απαιτούνται ευκαιρίες εκπαίδευσης σε όλα τα στάδια της ζωής του πολίτη.

3.1.2. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι πρέπει να ενθαρρυνθεί η ενίσχυση της ιδιότητας του πολίτη και ότι η προαγωγή της ιδέας του ενεργού πολίτη αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τρόπους για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Συνεπώς, πρέπει να επικροτηθούν οι πρωτοβουλίες που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή και τη στράτευση στις πολιτικές διεργασίες.

3.1.3. Η ενίσχυση της ιδιότητας του πολίτη αποτελεί σημαντική συνιστώσα, και για τούτο οι τοπικές και περιφερειακές αρχές, οι οποίες είναι ριζωμένες στις τοπικές και περιφερειακές κοινότητες, υποστηρίζουν την ανάπτυξη του αισθήματος ότι ανήκουμε σε μία κοινή κοινωνική και πολιτιστική περιοχή. Αυτό επιβεβαιώνεται από την ισχυρή πεποίθηση ότι η δύναμη της Ευρώπης βασίζεται στην αναγνώριση των πολιτιστικών και γλωσσολογικών διαφορών που αποτελούν και τον πλούτο της ευρωπαϊκής κληρονομιάς.

3.1.4. Η έμφαση στη διαπολιτιστική εκπαίδευση και στη φυσική/εικονική κινητικότητα θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη συνεκτικών αξιών σε όλα τα κράτη μέλη εξασφαλίζοντας έτσι μεγαλύτερη αλληλεγγύη προς τους πολίτες της Ευρώπης και επιτείνοντας τη συνείδηση ότι ανήκουν στην Ευρώπη. Η ανάληψη μιας παρόμοιας πρωτοβουλίας θα βοηθήσει στον περιορισμό του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας, εξασφαλίζοντας έτσι μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή σε όλη την Ευρώπη, όπως εκτίθεται ειδικότερα στη γνωμοδότηση της ΕΤΠ σχετικά με τη διαπολιτιστική εκπαίδευση⁽¹⁾.

3.1.5. Η σφαιρική οικονομία, οι μεταβολές στην εργασία, τα πρότυπα οργανώσεώς της και η τεχνολογική επανάσταση καθιστούν απαραίτητη την ανάπτυξη της ικανότητας προς απασχόληση των πολιτών της Ευρώπης. Η ικανότητα προς απασχόληση πρέπει να αποτελέσει το βασικό θεμέλιο της Ευρώπης της γνώσεως αλλά θα πρέπει να είναι χρονικά περιορισμένη και να συνδέεται με ειδικούς οικονομικούς στόχους. Για το λόγο αυτό η ΕΤΠ συμφωνεί ότι η παιδαγωγική βάση της δια βίου εκπαίδευσης πρέπει να είναι η προαγωγή ευρύτατων αρμοδιοτήτων που θα στηρίζουν την ικανότητα προς απασχόληση και την ιδιότητα του πολίτη.

3.1.6. Με την έμφαση στην ικανότητα προς απασχόληση αναγνωρίζεται η πολιτική προτεραιότητα που έχει η καταπολέμηση της ανεργίας στο εσωτερικό της ΕΕ, και ειδικότερα μεταξύ των νέων. Η προαγωγή καίριων προσόντων, ομαδικής εργασίας, επιλύσεως των προβλημάτων, προσόντων διαχείρισης και επόπτευσης έχουν ουσιαστική σημασία για την ανάπτυξη και τη διατήρηση της ικανότητας προς απασχόληση. Η έμφαση σε μία σταθερή και ευρεία εκπαίδευση που θα συμπεριλαμβάνει την εκμάθηση γλωσσών, το επιχειρησιακό πνεύμα και την κατανόηση των πολιτιστικών διαφορών πρέπει να επικροτηθεί. Η ΕΤΠ τονίζει επίσης ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι οι ενδεδειγμένοι φορείς για την υποστήριξη πρωτοβουλιών στον τομέα αυτό, διότι αποτελούν κατά κανόνα τους σημαντικότερους εργοδότες στις τοπικές τους κοινότητες και έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν παραδειγματικές πρακτικές όσον αφορά την ανάπτυξη σχεδίων εργοδοσίας με σημαντική συμβολή στη δια βίου εκπαίδευση.

Είναι επίσης και οι ενδεδειγμένοι φορείς για τη διοχέτευση των ενεργειών όλων των μερών σε ολοκληρωμένα προγράμματα, για την ανάληψη πρωτοβουλιών στον τομέα της απασχόλησης των νέων. Οι πολιτικές για τη νεότητα πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάγκη εφαρμογής προγραμμάτων σε περιοχές υψηλής ανεργίας και να παράσχουν επαγγελματική καθοδήγηση, εργασιακές πρακτικές και κατάρτιση με ειδικότερη ενίσχυση στους τομείς των καίριων προσόντων.

3.1.7. Η ΕΤΠ απενίξει επίσης με αισιοδοξία τις ευκαιρίες που παρέχει η φυσική και εικονική κινητικότητα για την αύξηση των δυνατοτήτων χρησιμοποίησης των προσόντων των πολιτών σε μία ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά. Αυτό θα βοηθήσει επίσης και την ανάπτυξη της κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ.

3.1.8. Η μεγαλύτερη ολοκλήρωση μεταξύ των τομέων της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της πολιτικής για τη νεότητα έχει εξαιρετική σημασία. Η υιοθέτηση μιας σφαιρικότερης προσέγγισης θα συμβάλει πολύ περισσότερο στην καταπολέμηση του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού.

3.2. Περιορισμένος αριθμός στόχων

3.2.1. Η ΕΤΠ επικροτεί την έμφαση που δίδει η Επιτροπή στον περιορισμένο αριθμό στόχων. Με τον τρόπο αυτό οι στόχοι των διαφόρων πολιτικών συγκεκριμενοποιούνται καλύτερα ενώ οι πόροι χρησιμοποιούνται αποτελεσματικότερα.

3.2.2. Η αυξημένη πρόσβαση των πολιτών της Ευρώπης έχει θεμελιώδη σημασία για την ΕΤΠ ενώ η προσωπική οικονομική κατάσταση, το φύλο, η εθνικότητα, η ηλικία και η πολιτιστική παράδοση ενός ατόμου δε θα πρέπει να αποτελεί εμπόδιο για την επίτευξη των προσωπικών και κοινωνικών στόχων που επιτυγχάνονται διαμέσου της δια βίου μάθησης. Ο εντοπισμός και η άρση των εμποδίων που θα επιτρέψουν τη συμμετοχή των μειονεκτικών ατόμων θα πρέπει να είναι κεντρικός άξονας οιοδήποτε προγράμματος για να αποφευχθεί η κυριαρχία προνομιούχων οργάνων, ατόμων και τοπικών κοινοτήτων.

3.2.3. Το ζήτημα της προσβάσεως συνδέεται κατά τρόπο θεμελιώδη με γενικότερα μελήματα όσον αφορά τη συμμετοχή και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η ΕΤΠ ανησυχεί μήπως οι τρέχουσες ανισότητες σχετικά με την πρόσβαση και τη συμμετοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση επαναληφθούν σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στους ευρωπαϊκούς πόρους και μήπως οξυνθεί ακόμη περισσότερο η κατάσταση με τη δημιουργία ενός νέου στρώματος κοινωνικού αποκλεισμού. Εκφράζονται επίσης και ανησυχίες σχετικά με την πρόσβαση στην τεχνολογία της πληροφόρησης. Η προαγωγή ίσων ευκαιριών στον τομέα αυτό έχει καίρια σημασία, ειδικότερα σε σχέση με την ηλικία, λόγω των ταχύτατων ρυθμών της τεχνολογικής προόδου.

⁽¹⁾ ΕΕ C 215 της 16.7.1997, σ. 21.

3.2.4. Εκφράζεται επίσης και η ανησυχία για το λόγο ότι δεν φαίνεται να υπάρχει το κατάλληλο στρατηγικό πλαίσιο για την υποστήριξη των βασικών στόχων της Επιτροπής. Θα μπορούσε να λεχθεί ότι οι πρωτοβουλίες που επισημαίνονται πρέπει να εδράζονται σε ένα συνεκτικό πλαίσιο που να παρέχει συγκεκριμένη κατεύθυνση. Έχει για όλους σημασία να αντιμετωπίσουν τη συμβολή τους σε σχέση με το συγκεκριμένο πλαίσιο και την ανάπτυξη της Ευρώπης της γνώσεως. Χρειάζεται να υπάρξει μία στρατηγική άποψη που θα αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ της διατύπωσης των στόχων, των επικεντρωμένων ενεργειών και των εμπλεκόμενων μερών που τις θέτουν σε εφαρμογή. Αναγνωρίζεται ότι αυτό αποτελεί μία δύσκολη διεργασία όταν ληφθεί υπόψη η αυξημένη κλίμακα της ΕΕ, εντούτοις όμως θα ήταν ενθαρρυντικό εάν η Επιτροπή επιβεβαίωνε την επιτακτική ανάγκη να εξασφαλισθεί ένα πλαίσιο για τη λήψη αποφάσεων σε κεντρικότερο επίπεδο. Χρήσιμη θα ήταν η υιοθέτηση μιας ελεγκτικής προσέγγισης που θα χαρτογραφούσε την ύπαρξη της σημερινής προσφοράς, θα εντόπιζε τις επιτυχείς πρωτοβουλίες και θα παρείχε στην Επιτροπή ένα σύνολο προτεραιοτήτων για την καθοδήγηση των περιφερειακών δραστηριοτήτων. Η δημιουργική χρήση των νέων τεχνολογιών θα μπορούσε να στηρίξει και να ενθαρρύνει την ενέργεια αυτή. Η επόπτευση και η ανάλυση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης θα μπορούσε να αποτελέσει την κινητήρια δύναμη για την εφαρμογή νέων πρωτοβουλιών. Η συνοχή, η συνέπεια και μία ευρύτατα συμφωνημένη στρατηγική έχουν κεντρική σημασία για την ανάπτυξη της Ευρώπης της γνώσεως.

3.3. Μεγαλύτερη συγκέντρωση των ενεργειών

Η ΕΤΠ επικροτεί τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τα έξι κύρια είδη μέτρων.

3.3.1. Πραγματική κινητικότητα

3.3.1.1. Οι πρωτοβουλίες αυτές έτυχαν καλής υποδοχής κατά το παρελθόν και στέφθηκαν με ιδιαίτερη επιτυχία. Η οικοδόμηση επί της προηγούμενης καλής πρακτικής στον τομέα αυτό θεωρήθηκε ανέκαθεν πολύτιμη απ' όλους τους ενδιαφερομένους. Σήμερα φαίνεται να υπάρχει ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον καθώς τα θετικά οφέλη έχουν αρχίσει να διαδίδονται. Η ΕΤΠ θέλει να τονίσει ότι έχει επιτακτική σημασία να συνεχισθεί η εξασφάλιση των ίσων ευκαιριών κατά την πρόσβαση στα προγράμματα.

3.3.1.2. Η ΕΤΠ υπενθυμίζει ότι επεκρότησε την πρόταση για ένα πρόγραμμα σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εθελούσια Υπηρεσία για τους Νέους θεωρώντας ότι παρέχει ευκαιρίες ως εκπαιδευτικό εργαλείο στους νέους οι οποίοι ένεκα πολιτιστικών, κοινωνικών, οικονομικών και γεωγραφικών λόγων αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στα υπάρχοντα προγράμματα, όπως τονίζει και στη σχετική της γνωμοδότηση για την Ευρωπαϊκή Εθελούσια Υπηρεσία για τους Νέους⁽¹⁾.

3.3.1.3. Η ΕΤΠ υποστηρίζει τα μέτρα που λαμβάνονται για την επέκταση των τρόπων αμοιβαίας αναγνώρισης και για την άρση των εμποδίων που υφίστανται στην κινητικότητα όπως σημειώνει και στη γνωμοδότησή της για το Πράσινο Βιβλίο σχετικά με την Εκπαίδευση — Κατάρτιση — Έρευνα: τα εμπόδια στη διακρατική κινητικότητα⁽²⁾ που αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο για τη δημιουργία ενός ανοικτού και δυναμικού ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου.

3.3.2. Εικονική κινητικότητα

3.3.2.1. Το πρόγραμμα δράσης για τη «Μάθηση στην κοινωνία της πληροφορίας» του 1996 επισημαίνει την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί σ'αυτή την πτυχή της εργασίας, η οποία είχε υποστηριχθεί από την ΕΤΠ στη σχετική της γνωμοδότηση⁽³⁾. Η ΕΤΠ επικροτεί το στόχο της Επιτροπής να προωθήσει την καθολική πρόσβαση σε όλα τα νέα εκπαιδευτικά μέσα και επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι πόροι πρέπει να καταστούν διαθέσιμοι σε όλους τους πολίτες της Ευρώπης όλων των ομάδων ηλικίας και κοινωνικοοικονομικών δεδομένων για την υλοποίηση μιας αυθεντικής «κοινωνίας της μάθησης».

3.3.2.2. Θετική είναι και η στάση απέναντι στην παραγωγή και διάδοση των ευρωπαϊκών πολυμέσων και οπτικοακουστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτό θα επιτρέψει τη δημιουργία διεθνών δικτύων, θα στηρίξει την εκμάθηση και διδασκαλία ξένων γλωσσών και θα συμβάλει στην προαγωγή της πολιτιστικής συνειδήσεως σε όλα τα επίπεδα.

3.3.2.3. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα επιτρέψουν στον τομέα της εκπαίδευσης να στηριχθεί πάνω στα έργα υποδομής που υλοποιούνται σήμερα και θα καταστήσει δυνατή τη στοχοθετημένη χρήση τους. Η ΕΤΠ εντούτοις εκφράζει ορισμένες ανησυχίες σχετικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών για άλλες ομάδες ηλικίας και κοινότητες. Αυτά αποτελούν ζητήματα που πρέπει να εξετασθούν με μεγάλη προσοχή στις κοινωνίες που αναπτύσσουν την ιδέα της δια βίου εκπαίδευσης. Χρειάζεται να βρεθούν πιο δημιουργικοί τρόποι για να ενθαρρυνθεί μεγαλύτερη συμμετοχή στην ανάπτυξη των ικανοτήτων που συνδέονται με τις τεχνολογίες της πληροφορίας. Πρέπει να ληφθούν μέτρα για την ανάπτυξη προγραμμάτων για όλους εκείνους που δεν έχουν σήμερα επίσημη εκπαίδευση και η απασχόληση των οποίων δεν δικαιολογεί την κατάρτιση στον τομέα της τεχνολογίας της πληροφορίας. Πάρα πολλοί πολίτες της Ευρώπης αποκλείονται σήμερα από τις δυνατότητες που παρέχουν οι τεχνολογίες πληροφορίας. Πρέπει να αποφευχθούν οι κίνδυνοι του αναλφαριθμητικού όσον αφορά τις τεχνολογίες της πληροφορίας μέσω καινοτόμων προσεγγίσεων για να καταστούν πιο προσυτές οι τεχνολογίες της πληροφορίας σε όσους δεν συμμετέχουν σήμερα.

⁽¹⁾ ΕΕ C 244 της 11.8.1997, σ. 47.

⁽²⁾ ΕΕ C 215 της 16.7.1997, σ. 1.

⁽³⁾ ΕΕ C 116 της 14.4.1997, σ. 89.

3.3.3. Δίκτυα συνεργασίας

3.3.3.1. Η ΕΤΠ επικροτεί ιδιαιτέρως τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Καθίσταται έτσι δυνατή η εξασφάλιση συνοχής με τη στρατηγική της Επιτροπής και τους στόχους της. Επίσης θα επιτραπεί η ανάπτυξη διευρωπαϊκών σχεδίων που μπορούν να δώσουν ενδιαφέροντα συγκριτικά αποτελέσματα. Τα δίκτυα θα επιτρέψουν τον εντοπισμό των ευρωπαϊκών διαπρεπών κέντρων και την ταχύτερη δημιουργία αυθεντικής ευρωπαϊκής εμπειρογνομosύνης. Η δημιουργία τέτοιων ευκαιριών μεταξύ των κρατών μελών είναι συναρπαστική και συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην προστιθέμενη αξία της Επιτροπής.

3.3.3.2. Η ΕΤΠ τονίζει επίσης την αξία που έχει η ανάπτυξη στρατηγικών δικτύων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Πρόκειται για μία πρωτοβουλία που θα βοηθήσει την Επιτροπή να εφαρμόσει το στρατηγικό της πλαίσιο για την υλοποίηση του οράματός της. Οι θετικές ενέργειες που θα πρέπει να αναληφθούν στο επίπεδο αυτό είναι οι εξής:

- χαρτογράφηση
- προγραμματισμός και στόχοι σε ευθυγράμμιση με το στρατηγικό πλαίσιο της Επιτροπής
- εντοπισμός των κενών
- ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών σε διοργανικό επίπεδο
- έλεγχος και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εν σχέσει προς τις προτεραιότητες
- διάδοση των καλών πρακτικών
- αναφορά στα διευρωπαϊκά δίκτυα.

3.3.3.3. Η γνωμοδότηση της ΕΤΠ σχετικά με το «ρόλο των τοπικών και περιφερειακών αρχών για τη διασύνδεση των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις επιχειρήσεις»⁽¹⁾ δίδει έμφαση στο γεγονός ότι οι τοπικές και περιφερειακές συμπράξεις αποτελούν συχνά μείζονα διαφορά σε ειδικές περιοχές ένεκα αυτής της συντονισμένης και συνεκτικής προσεγγίσεως. Πρόκειται για άποψη την οποία η ΕΤΠ επιθυμεί να επαναλάβει.

3.3.3.4. Η ΕΤΠ διαβεβαιώνει ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν καιριο ρόλο να διαδραματίσουν στα πλαίσια των δικτύων αυτών λόγω της δυνατοότητάς τους να εξασφαλίζουν την εφαρμογή περιεκτικών πρωτοβουλιών εκεί που δεν υπάρχουν παρά μόνο αποσπασματικές προσεγγίσεις. Είναι γεγονός ότι πολλά θεσμικά όργανα ή καταβάλλουν δραστήριες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των αναγκών συγκεκριμένων ομάδων ή ενεργούν απομονωμένα επί συγκεκριμένων

δραστηριοτήτων. Πολλές από τις ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες του παρελθόντος ασκούν δραστηριότητες σε γεωγραφικές περιοχές στις οποίες και άλλοι φορείς με τη χρησιμοποίηση άλλων χρηματοδοτικών πόρων ασχολούνται με τα ίδια θέματα. Επειδή οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι οι ενδεδειγμένοι φορείς για την εξασφάλιση συνοχής, μπορούν να εξασφαλίσουν τη σύζευξη των στόχων αυτών με τις προτεραιότητες της Επιτροπής.

3.3.3.5. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν καθοδηγητικό ρόλο για την ανάπτυξη συμπράξεων που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη των στόχων της Επιτροπής. Ας σημειωθεί ότι συμπεριεκτικές συμπράξεις (συμπεριλαμβανομένων σχολείων, εργοδοτών, επιχειρήσεων, πανεπιστημίων, υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού και τοπικών αρχών) υφίστανται ήδη ή αρχίζουν να εμφανίζονται σε περιοχές που αναγνωρίζεται ότι η τοπική συνεργασία μπορεί να αναπτύξει πραγματικές συνέργιες.

3.3.4. Γλωσσικά προσόντα και πολιτιστική συνείδηση

3.3.4.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει με ενθουσιασμό τη διατήρηση των πρωτοβουλιών αυτών και την υποστήριξη που μπορούν να παράσχουν για την ανάληψη άλλων πρωτοβουλιών. Αναγνωρίζεται επίσης ότι τα ζητήματα αυτά βοηθούν στην προώθηση και στην επίταση της κινητικότητας της απασχόλησης.

3.3.5. Ανάπτυξη της καινοτομίας

3.3.5.1. Επικροτείται η ανάπτυξη διακρατικών πειραματικών προγραμμάτων. Εντούτοις, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι υφίσταται ένας ορισμένος αριθμός προγραμμάτων που είτε βρίσκονται στο στάδιο της εφαρμογής είτε έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Η ΕΤΠ επαναλαμβάνει ότι πρέπει να γίνει εκμετάλλευση της υπάρχουσας πείρας· η πείρα αυτή πρέπει να αξιολογηθεί και να χρησιμοποιηθεί ως βάση κατά τρόπο συστηματικό και στρατηγικό για να αποφευχθεί η σπατάλη των πόρων.

3.3.6. Τα κοινοτικά σημεία αναφοράς

3.3.6.1. Αναγνωρίζεται η σπουδαιότητα της συνεχούς βελτίωσης της ανάπτυξης των κοινοτικών σημείων αναφοράς για τους τομείς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεότητας. Οι πολιτικές αυτές, τα βασικά αριθμητικά στοιχεία, οι τράπεζες δεδομένων και η ποιοτική πληροφόρηση εξασφαλίζει την αναλυτική επεξεργασία του ακατέργαστου υλικού. Όλα αυτά θα αποτελέσουν ανεκτίμητα εργαλεία για διεθνείς συγκριτικές αναλύσεις και ενδεχομένως για να αρχίσει η αξιολόγηση της επίδοσης συγκεκριμένων διεργασιών. Και το σημαντικότερο είναι ότι όλες αυτές οι πηγές υπάρχουν ήδη και συνεπώς δεν θα απαιτηθούν περαιτέρω δαπάνες.

⁽¹⁾ ΕΕ C 116 της 14.4.1997, σ. 98.

3.3.6.2. Η ΕΤΠ επιθυμεί επίσης να τονίσει ότι είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθεί πλήρως η συμβολή του CEDEFOP στον τομέα αυτό και συγκεκριμένα για την πιστοποίηση των προσόντων.

3.4. Τα εμπλεκόμενα μέρη

3.4.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει την κεντρική ιδέα της αναπτύξεως ενός πλαισίου κοινών αρμοδιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και της ΕΕ, τονίζει εντούτοις τη σημασία που έχει η διασύνδεση των αρμοδιοτήτων αυτών με ένα στρατηγικό πλαίσιο που να ενσωματώνει τους βασικούς στόχους της Επιτροπής.

3.4.2. Η ΕΤΠ σημειώνει με ενθουσιασμό ότι η ενίσχυση της περιφερειακής και τοπικής διαστάσεως θα αποτελέσει ένα από τα χαρακτηριστικά του μέλλοντος. Επισημαίνει όμως με δυσαρέσκεια ότι δεν γίνεται ρητή αναφορά στις τοπικές και περιφερειακές αρχές.

3.4.3. Η ΕΤΠ επιθυμεί να επισύρει την προσοχή στο σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές στην εκπαιδευτική και κοινωνική πολιτική καθώς επίσης και στην ερμηνεία της εθνικής πολιτικής στο περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Σε πολλά κράτη μέλη οι τοπικές και περιφερειακές αρχές διαθέτουν σημαντικές αρμοδιότητες στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της νεότητας. Ας σημειωθεί ότι ο σημαντικός αυτός ρόλος έχει αναγνωριστεί από την ΕΕ στη Συνθήκη του Άμστερνταμ στην οποία η κατάρτιση από κοινού με τις ισχύουσες διατάξεις για την εκπαίδευση και τη νεότητα αποτελούν πλέον τομέα υποχρεωτικής γνωμοδότησης της ΕΤΠ.

3.4.4. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν επίσης να διαδραματίσουν καιριο ρόλο στην παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών που εξασφαλίζουν μία δομή δια βίου εκπαίδευσης μέσω των προσχολικών, σχολικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών που παρέχονται από την Κοινότητα στους νέους και τους ηλικιωμένους. Ας σημειωθεί επίσης ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν μία προσέγγιση για τη δια βίου εκπαίδευση διαμέσου όλων των υπηρεσιών που παρέχουν, όπως η στέγαση, οι κοινωνικές υπηρεσίες, οι τέχνες και ο ελεύθερος χρόνος. Για το λόγο αυτό οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι και οι πλέον ενδεδειγμένες να αναλάβουν καθοδηγητικό ρόλο για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προγραμμάτων. Βρίσκονται δε ιδιαίτερα κοντά στις δραστηριότητες για τους νέους με σχέδια που υποστηρίζονται από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα για τη νεότητα. Επιπλέον, η ΕΤΠ υπογραμμίζει το σημαντικό ρόλο των τοπικών και περιφερειακών αρχών όσον αφορά τη δημιουργία ευκαιριών για την προώθηση της αυτόνομης ανάπτυξης και τη συμμετοχή στην κοινωνία των πολιτών μέσω κοινωνικών και πολιτισμικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

3.4.5. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές ενστερνίζονται βεβαίως τις αρχές και τις αξίες που θέλει να προαγάγει η Επιτροπή και συνεπώς είναι κοινό το ενδιαφέρον τους για την τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, την οικονομική αύξηση και την ανταγωνιστικότητα, την ενεργό συμμετοχή του πολίτη, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και την προαγωγή ίσων ευκαιριών. Πρέπει να τονισθεί επίσης ότι πρόκειται για δημοκρατικές οργανώσεις που ασκούν τις δραστηριότητές τους σε στενή επαφή με τον τοπικό πληθυσμό.

3.4.6. Άλλο σημαντικότατο χαρακτηριστικό των τοπικών και περιφερειακών αρχών είναι συχνά και το γεγονός ότι αποτελούν σημαντικούς εργοδότες στις περιοχές τους. Έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν πρωτοβουλίες, να προωθούν σε περιφερειακό επίπεδο την καλή πρακτική και να κινητοποιούν τον τομέα του εμπορίου. Διαθέτουν μοναδική θέση σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεότητα και την απασχόληση που τις θέτουν στο κέντρο των πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη της Ευρώπης της γνώσης. Για το λόγο αυτό έχουν την ικανότητα να ενεργούν εν είδει μεσάζοντος εξασφαλίζοντας συμπράξεις για τις διάφορες ανόμιες οργανώσεις που επικεντρώνονται γύρω από δημιουργικές προσεγγίσεις κατάρτισης, να προωθούν την υλοποίηση προγραμμάτων για την διευκόλυνση της πρόσβασης στις νέες τεχνολογίες και να δημιουργούν θετικές συνθήκες για την οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή τους.

3.5. Επικεντρωμένη διεθνής συνεργασία

3.5.1. Η ΕΤΠ, όπως επισημαίνει σε προγενέστερες γνωμοδοτήσεις, ειδικότερα για το πρόγραμμα Tempus II⁽¹⁾, επικροτεί τη σταδιακή επέκταση των κοινοτικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και νεότητα στις υποψήφιες χώρες, στο πλαίσιο της στρατηγικής που εφαρμόζεται στη φάση που προηγείται της προσχώρησης και υποστηρίζει το πρόγραμμα Tempus που προετοιμάζει τις χώρες αυτές να συμμετάσχουν στα λοιπά προγράμματα. Η ΕΤΠ επαναλαμβάνει ότι η αυξημένη συνεργασία στους τομείς αυτούς ειδικότερα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο αποτελεί σημαντικότερη συμβολή για την ενδυνάμωση των οικονομικών, κοινωνικών και δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων που επιτελούνται στις χώρες αυτές.

Μερος II: Ένα πιο ολοκληρωμένο σύστημα

3.6. Τα νομικά μέσα

3.6.1. Επικροτούνται οι προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό ειδικού πλαισίου και κοινών άρθρων για την ανάληψη δραστηριοτήτων στους τομείς της εκπαίδευσης,

⁽¹⁾ ΕΕ C 34 της 3.2.1997, σ. 49.

της κατάρτισης και της νεότητας διότι έτσι θα υπάρξει μεγαλύτερη συνέπεια όσον αφορά την επίτευξη των βασικών στόχων της Επιτροπής.

3.7. Δημοσιονομικοί πόροι

3.7.1. Η ΕΤΠ συμφωνεί ότι είναι ανάγκη να προβλεφθούν δημοσιονομικοί πόροι που θα συμβαδίζουν με τους στόχους όπως τονίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η δημιουργία μιας Ευρώπης της γνώσης αποτελεί ένα μακρόπνοο πρόγραμμα δράσης με σημαντικότερες συνέπειες για τους πολίτες της Ευρώπης σε μία συγκεκριμένη στιγμή της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής ανάπτυξης. Πολλά από τα θέματα που αντιμετωπίζονται αφορούν προβλήματα που έως σήμερα έχουν σταθεί δυσεπίλυτα. Αναγνωρίζεται ότι η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν καίριο σημείο για την αντιμετώπιση ορισμένων από τα ζητήματα αυτά και των προκλήσεων του 21ου αιώνα. Δίχως σημαντικούς δημοσιονομικούς πόρους για τα κοινοτικά προγράμματα δεν θα είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν οι στόχοι προτεραιότητας. Διότι πρόκειται για στόχους εξαιρετικά φιλόδοξους για την επίτευξη των οποίων απαιτούνται οι κατάλληλοι πόροι.

3.7.2. Επιπλέον, όπως επισημαίνει σε προγενέστερες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΤΠ εμμένει στην άποψη ότι η επιπρόσθετη χρηματοδότηση έχει ουσιαστική σημασία προκειμένου να υποστηριχθεί η συμμετοχή των συνδεδεμένων χωρών Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Κύπρου στα προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεότητας.

3.7.3. Η ΕΤΠ επικροτεί την προσπάθεια αποφυγής των κινδύνων αλληλοεπικάλυψης όσον αφορά τη χρηματοδότηση. Η έλλειψη συνοχής και η επικάλυψη μεταξύ σχεδίων έχει συχνά προκαλέσει σπατάλη των πόρων. Και γι' αυτό επικροτείται κάθε προσπάθεια αποφυγής τέτοιων φαινομένων.

3.7.4. Η ΕΤΠ ζητεί εντούτοις να ενθαρρυνθούν τρόποι ζεύξεως με άλλες ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης όπου υπάρχει συμπληρωματικότητα ενεργειών προκειμένου οι περιορισμένοι πόροι να χρησιμοποιηθούν όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά.

3.7.5. Η ΕΤΠ ζητεί επίσης να προσεχθεί η δυσανάλογη χρηματοδότηση δεδομένου ότι τα μεγαλύτερα και επίσημα όργανα δεν είναι πάντοτε πιο ενδεδειγμένα να αναλάβουν τις δημιουργικές πρωτοβουλίες που απαιτούνται για την ευρύτερη συμμετοχή και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Επικροτείται κάθε χρηματοδοτικός μηχανισμός που επιτρέπει δικαιότερη κατανομή πόρων σε σχέση με την αποτελεσματικότητα της συμβολής και ενθάρρυνση των πιο καινοτόμων δοκιμαστικών προγραμμάτων.

3.8. Απλουστευμένη εφαρμογή

Βελτιωμένες και απλοποιημένες διαδικασίες

3.8.1. Πρέπει να ενθαρρυνθεί κάθε προσπάθεια απλουστεύσεως των διαδικασιών. Είναι γνωστό ότι πάμπολλες από τις μικρότερες οργανώσεις δεν έχουν τη δυνατότητα ενεργού δράσεως διότι η πρόσβαση στα σχετικά χαμηλά ποσά χρηματοδότησης απαιτεί περίπλοκες και εμπειριστατωμένες διαδικασίες τεκμηρίωσης και γραφειοκρατίας. Η ειρωνεία του πράγματος όμως είναι ότι αυτές συχνά οι μικρές οργανώσεις που είναι πιο κοντά στους τοπικούς πληθυσμούς είναι και οι πιο ενδεδειγμένες για την ανάπτυξη δημιουργικών προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους. Θετικές επιδράσεις θα έχει η απλουστευμένη και φιλικότερη πρόσβαση στις κοινοτικές ενισχύσεις καθώς και ένα βελτιωμένο επίπεδο υποστήριξης εκ μέρους των εθνικών υπηρεσιών για την παροχή συμβουλών στους υποψηφίους. Η αποκέντρωση της λήψης αποφάσεων προς το τοπικό επίπεδο θα βοηθήσει επίσης τη συνοχή και τη συνέπεια της προσέγγισης με καλύτερη αποτίμηση των τοπικών συνθηκών.

3.8.2. Η καθιέρωση μεγαλύτερης ευελιξίας αποτελεί ένα άλλο θετικό στοιχείο των μεταβολών. Η πολυετής χρηματοδότηση και η χρηματοδότηση κατά στάδια θα συμβάλει στη συνοχή των σχετικών υπηρεσιών και θα βοηθήσει στην ανάληψη νέων πρωτοβουλιών.

3.9. Συμπράξεις

3.9.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει την προσέγγιση που προβλέπει μεγαλύτερη συνεργασία και βελτιωμένη διαβούλευση. Η σχέση μεταξύ των τριών συντελεστών που προβλέπονται (πολιτικές αρχές, εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί και εθελούσιοι οργανισμοί και φορείς που εμπλέκονται στην εφαρμογή) έχουν καίρια σημασία για να εξασφαλισθεί η επιτυχία των στόχων της Επιτροπής.

3.9.2. Οι πολιτικές αρχές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στα κράτη μέλη έχουν διαδραματίσει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο όσον αφορά την ανάπτυξη βιώσιμων πρωτοβουλιών. Έχουν εκφραστεί ανησυχίες κατά το παρελθόν σχετικά με το γεγονός ότι μόλις παύει η κοινοτική ενίσχυση, οι πρωτοβουλίες συχνά σταματούν διότι δεν εμπίπτουν μεταξύ των προτεραιοτήτων των εθνικών κυβερνήσεων. Οι κοινοτικές προτεραιότητες καθώς και οι προτεραιότητες των κρατών μελών πρέπει να έχουν μία ορισμένη συνάφεια προκειμένου οι πρωτοβουλίες να καταστούν βιώσιμες και να ενταχθούν στις βασικές δραστηριότητες.

3.9.3. Πρέπει να ενθαρρυνθούν οι μηχανισμοί για την ενίσχυση του τρίτου παραγόντα δεδομένου ότι πολλές απ' αυτές θεωρούν ότι έχει θυσιαστεί η ανάπτυξη λόγω της διαφοράς μεγέθους και βαρύτητας των εταιρών.

3.9.4. Η ΕΤΠ τονίζει τη στρατηγική σχέση που υπάρχει μεταξύ των τριών αυτών παραγόντων και ο τρόπος αρθρώσεως

και διαχειρίσεώς τους από την Επιτροπή θα αποτελέσει καίριο στοιχείο προκειμένου να υλοποιηθεί το όραμα που έχει η Επιτροπή για την Ευρώπη.

4. Παρακολούθηση και αξιολόγηση

4.1. Μολονότι η ΕΤΠ υποστηρίζει τις νέες ρυθμίσεις για την πρόοδο της παρακολούθησης των προγραμμάτων που έχουν ολοκληρωθεί, υπάρχει εδώ ένα ακόμη ζήτημα που συνδέεται και πάλι με το επιθυμούμενο στρατηγικό πλαίσιο που πρέπει να καταρτίσει η Επιτροπή για την κοινοτική δραστηριότητα. Η ΕΤΠ ζητεί να γίνουν οι κατάλληλες ρυθμίσεις προκειμένου η Επιτροπή να είναι σε θέση να παρακολουθεί περιοδικώς τις ίδιες τις επιδόσεις της όσον αφορά τους στρατηγικούς στόχους που έχει θέσει για την περίοδο 2000 έως 2006 έτσι ώστε να αξιολογεί συνεχώς την αποτελεσματικότητά της ενόψει της υλοποίησης της στρατηγικής της.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΕΤΠ επικροτεί το έγγραφο «Για μία Ευρώπη της Γνώσης» και η στάση της είναι θετικότερη απέναντι στη δημιουργία ενός πιο ανοικτού και δυναμικού ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου. Η ΕΤΠ ενστερνίζεται πλήρως την ιδέα ότι πρέπει να γίνει σωστή εκμετάλλευση των σημαντικότερων πόρων που διαθέτει η Ευρώπη για την ανύψωση της ζωής των πολιτών της κατά τον 21ο αιώνα. Η πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση με τη διασύνδεση, εκπαίδευση, κατάρτιση και νεότητα ανταποκρίνεται μέχρις ενός βαθμού στις απαιτήσεις των προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε. Η ΕΤΠ ζητεί όμως οι πολιτικές αυτές να αναπτυχθούν βάσει ενός πλαισίου δια βίου μάθησης και με στόχο τη δημιουργία μιας πραγματικά εμπειρικής εκπαιδευτικής πολιτικής για όλους τους πολίτες

της Ευρώπης σε όλα τα στάδια της ζωής τους. Οι σημαντικές οικονομικές, κοινωνικές, επιστημονικές και τεχνολογικές αλλαγές που επηρεάζουν τους τρόπους ζωής και εργασίας των πολιτών απαιτούν την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στη μάθηση ολόένα και περισσότερων ατόμων.

5.2. Η ΕΤΠ θα ήθελε επίσης να προσδιορισθεί ένα στρατηγικότερο πλαίσιο το οποίο θα συνδέει τη διατύπωση των στόχων, τις επικεντρωμένες δραστηριότητες και τους εμπλεκόμενους φορείς. Η πρόταση για ένα περιορισμένο αριθμό στόχων για τα προγράμματα που να ανταποκρίνονται στις πολιτικές προτεραιότητες που έχουν προσδιορισθεί από την ΕΕ πρέπει να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη συνοχή και αποτελεσματικότερη επίδραση. Η απλουστευμένη διαχείριση και η απλοποίηση των διαδικασιών αποτελεί μία επί πλέον θετική εξέλιξη.

5.3. Η ΕΤΠ επικροτεί επίσης και τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την ανάπτυξη συμπράξεων βασισμένων στη συνεργασία. Ας σημειωθεί ότι οι περισσότερες από τις προτάσεις επιδρούν στις τοπικές και περιφερειακές αρχές και γι' αυτό θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η πλήρης συμμετοχή στις προτάσεις αυτές. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην προαγωγή της δια βίου εκπαίδευσης και θα υποστηρίξουν με ενθουσιασμό την προσπάθεια για μία Ευρώπη της γνώσης.

5.4. Τέλος, η στρατηγική υποστήριξης και η εφαρμογή αποτελούν συνάρτηση του σχετικού κονδυλίου του προϋπολογισμού το οποίο χρειάζεται να είναι ισόμετρο προς τους σκοπούς που εκτίθενται από την Επιτροπή. Οι προτάσεις διαμορφώνουν ένα πλαίσιο γεμάτο προκλήσεις και κίνητρα για την ανάπτυξη σημαντικότερων στρατηγικών που θα οδηγήσουν την Ευρώπη στον 21ο αιώνα. Και αυτό πρέπει να αναγνωρισθεί με τη μορφή μιας ρεαλιστικής χρηματοδότησης για την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων.

Βρυξέλλες, 13 Μαρτίου 1998.

*Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών*
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ο ρόλος των κοινωφελών οργανισμών — συμβολή στην ευρωπαϊκή κοινωνία»

(98/C 180/10)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής για την προώθηση του ρόλου των σωματείων και των ιδρυμάτων στην Ευρώπη⁽¹⁾

έχοντας υπόψη την απόφασή της της 11ης Ιουνίου 1997, δυνάμει του άρθρου 198 Γ, παράγραφος 4, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να καταρτίσει γνωμοδότηση αναφορικά με το θέμα αυτό και να αναθέσει στην επιτροπή 7 — «Ευρώπη των Πολιτών — Έρευνα — Πολιτισμός — Νεολαία και Καταναλωτές» την κατάρτιση της σχετικής γνωμοδότησης·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CDR 306/97 τέν. 2) του εισηγητή, κ. Johansson, της επιτροπής 7, που υιοθετήθηκε στις 23 Ιανουαρίου 1998.

υιοθέτησε, κατά την 22η σύνοδο ολομέλειάς της της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στις 11 Ιουνίου 1997, η Επιτροπή των Περιφερειών αποφάσισε να εκδώσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Ο ρόλος των φιλανθρωπικών οργανώσεων στην Ευρώπη, συμβολή στην ευρωπαϊκή κοινωνία.» Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί μια από τις βάσεις της παρούσας γνωμοδότησης.

1.2. Η άλλη βάση είναι η «ανακοίνωση της Επιτροπής για την προώθηση του ρόλου των σωματείων και των ιδρυμάτων στην Ευρώπη». Στην ανακοίνωση αυτή περιγράφονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα καθώς και ο ρόλος του και η έκτασή του στην Ευρώπη. Τονίζεται ότι οι κοινωφελείς οργανισμοί και τα ιδιωτικά ιδρύματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε κάθε, σχεδόν, κοινωνικό τομέα στην Ευρώπη. Συμβάλλουν στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, στην ενεργό συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, στη δημοκρατία, παρέχουν ορισμένες σημαντικές υπηρεσίες, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον αθλητικό κόσμο, εκφράζουν τις απόψεις των πολιτών προς τις διάφορες αρχές, και δραστηριοποιούνται στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της παροχής αναπτυξιακής και άλλης βοήθειας στον τρίτο κόσμο. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή εξετάζει, επίσης, διάφορα προβλήματα και προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο τομέας των εθελοντικών υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα. Τέλος, διατυπώνονται ορισμένες συστάσεις σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο οργανώσεων.

1.3. Η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί ανεπιφύλακτα την πρωτοβουλία της Επιτροπής και την ουσιαστικά θετική της στάση έναντι του τομέα που συμφωνεί με τη θέση της ίδιας. Για το λόγο αυτό, στο κείμενο που ακολουθεί περιλαμβάνονται τόσο οι βασικές θέσεις της ΕΤΠ όσο και παρατηρήσεις για την ανακοίνωση της Επιτροπής.

1.4. Η ορολογία στον τομέα αυτό απαιτεί ορισμένες διευκρινίσεις. Στην παρούσα γνωμοδότηση χρησιμοποιείται, χάριν

ευκολίας, ο όρος «κοινωφελής οργανισμός» ή «τομέας εθελοντικών υπηρεσιών» για μια ομάδα συλλογικών οργάνων στον κοινωνικό τομέα που παρεμβάλλεται μεταξύ του τομέα της ιδιωτικής οικονομίας και του δημόσιου τομέα. Ο όρος «τρίτος τομέας» καλύπτει, επίσης, τα ιδιωτικά και κοινωφελή ιδρύματα. Ο ευρύτερος όρος «κοινωνική οικονομία» αφορά, εκτός από τις φιλανθρωπικές οργανώσεις και τα ιδιωτικά ιδρύματα, τα ταμεία αλληλοβοήθειας και τους συνεταιρισμούς. Κοινό και για τις τρεις κατηγορίες είναι το ότι οι οργανώσεις αυτές δεν επιδιώκουν, στην ουσία, οικονομικό όφελος με τις δραστηριότητές τους, αλλά έχουν κοινωφελείς σκοπούς. Όταν δεν αναφέρεται στο κείμενο τίποτε άλλο, πρόκειται για κοινωφελή οργανισμό. Ωστόσο, η γνωμοδότηση, όπως και η ανακοίνωση της Επιτροπής, δεν αναφέρεται σε πολιτικά κόμματα, θρησκευτικές οργανώσεις, ή κοινωνικούς εταίρους.

1.5. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει στη γνωμοδότησή της ότι οι περισσότερες οργανώσεις δρουν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Επιπλέον, πολλοί φρονούν ότι η δύναμη της κοινωνικής οικονομίας έγκειται στους τοπικούς δεσμούς της. Συνεπώς, μπορεί να λεχθεί ότι υπάρχουν ιδιαίτεροι λόγοι για να σχολιάσει η ΕΤΠ την ανακοίνωση και να εκθέσει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να υποστηριχθεί και να βελτιωθεί ο εν λόγω τομέας.

1.6. Η ΕΤΠ έχει ήδη τονίσει την πολιτιστική συμβολή των εθελοντικών οργανισμών στη γνωμοδότησή της για τον πολιτισμό και τη συνοχή στη οποία και αναφέρθηκε στο σημαντικό ρόλο των εθελοντικών οργανισμών στην ευρωπαϊκή πολιτιστική ζωή. Ωστόσο, η ΕΤΠ δεν τόνισε αρκετά το ρόλο και τη σημασία των οργανισμών στους χώρους της περιφερειακής πολιτικής και κοινωνικής αλληλεγγύης. Γι' αυτό τον λόγο, η ΕΤΠ επιθυμεί να εκθέσει τις απόψεις της σχετικά με τους οργανισμούς και τη σημασία τους και συγχρόνως να σχολιάσει τη σχετική ανακοίνωση της Επιτροπής. Η ΕΤΠ θα διατυπώσει στη γνωμοδότησή της και τις δικές της συστάσεις.

⁽¹⁾ COM(97) 241 τελικό.

1.7. Η ΕΤΠ φρονεί ότι πρέπει να εκτεθούν με σαφήνεια οι λόγοι για τους οποίους το θέμα των οργανώσεων και των ιδρυμάτων προβάλλεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ως ιδιαίτερο λόγο για την ευρωπαϊκή προβολή τους, η ΕΤΠ θα αναφέρει, μεταξύ άλλων, το νεωτερικό χαρακτήρα του τομέα ο οποίος έχει μεγάλη σημασία για την κοινωνία. Συχνά, υπάρχουν οργανισμοί οι οποίοι ανακαλύπτουν τις νέες ανάγκες της κοινωνίας, και ασχολούνται με αυτές προσπαθώντας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της. Για να υλοποιηθεί η Ευρώπη των πολιτών, πρέπει να προβληθούν και να υποστηριχθούν οι ενώσεις των ιδίων των πολιτών.

1.8. Εν συνεχεία, μπορεί να αναφερθεί η σημασία της ενεργού συμμετοχής στα κοινά. Για όλη την κοινωνία είναι σημαντικό — και όχι μόνο για τις περιφερειακές και τοπικές αρχές — να ενδιαφέρονται οι πολίτες και να δραστηριοποιούνται για τα κοινά. Σύμφωνα με έρευνα της Επιτροπής, αυτό συμβαίνει σήμερα σε μεγαλύτερη έκταση με τους κοινωφελείς οργανισμούς και αποτελεί θετικό γεγονός, το οποίο ωφελεί όλη την κοινωνία και μπορεί να μελετηθεί και σχολιασθεί από τα ευρωπαϊκά όργανα.

1.9. Πρέπει να τονισθεί ότι η παρούσα γνωμοδότηση δεν περιλαμβάνει μόνο παρατηρήσεις για την ανακοίνωση της Επιτροπής, αλλά ότι αποτελεί, επίσης, και γνωμοδότηση πρωτοβουλίας. Αυτό εξηγεί το λόγο για τον οποίο η γνωμοδότηση υπερβαίνει σε ορισμένα σημεία τα όρια των παρατηρήσεων που θα μπορούσε να απαιτήσει η ανακοίνωση της Επιτροπής. Τρία είναι τα βασικά ερωτήματα που υπάρχει πρόθεση να τονισθούν στη γνωμοδότηση ώστε να αποτελέσουν το αντικείμενο πιο εμπειριστατωμένης συζήτησης:

- Ποια είναι η βασική «κατανομή των ευθυνών» μεταξύ του δημόσιου τομέα, ιδίως δε των περιφερειακών και τοπικών αρχών, και των κοινωφελών οργανισμών όσον αφορά τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, την κοινωνική ευημερία και την απασχόληση;
- Πως μπορούν οι κοινωφελείς οργανισμοί να εξακολουθήσουν να αναπτύσσουν τις ελεύθερες και αυθόρμητες δράσεις διαμόρφωσης της κοινής γνώσης έναντι των κρατικών αρχών, τη στιγμή κατά την οποία οι ίδιες συμμετέχουν όλο και περισσότερο στην παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών;
- Με ποιο τρόπο μπορεί να περιγραφεί, να υπολογισθεί και να αξιολογηθεί η σημασία που έχει ο τομέας των εθελοντικών υπηρεσιών για την κοινωνία σε συνάρτηση με την πολυφωνία, τη συμμετοχική δημοκρατία, και την απασχόληση;

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Εισαγωγή και στόχος

2.1.1. Η ΕΤΠ σημειώνει με ενδιαφέρον ότι η Επιτροπή διεξήγαγε την εν λόγω έρευνα για την έκταση και το ρόλο του τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών στην Ευρώπη. Ως συμπλήρωμα στις εθνικές στατιστικές η ΕΤΠ ζητεί να προβληθούν εντονότερα οι περιφερειακές και τοπικές διαστάσεις του τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών.

2.1.2. Η ΕΤΠ επισημαίνει την τεχνική οριοθέτηση του τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών στην οποία προέβη η Επιτροπή,

η οποία για λόγους σαφήνειας επισύρει την προσοχή στους κοινωφελείς οργανισμούς και στα ιδρύματα, μολονότι η κοινωνική οικονομία είναι βέβαια ευρύτερη και περιλαμβάνει επίσης τους συνεταιρισμούς και τα ταμεία αλληλοβοήθειας. Η ΕΕ έχει τονίσει από παλαιότερα τη σημασία ολόκληρης της κοινωνικής οικονομίας στο Λευκό Βιβλίο «Ανάπτυξη, απασχόληση και ανταγωνιστικότητα», στο οποίο, υπεράνω όλων, επισημαίνεται η σημασία της αγοράς εργασίας. Στο Λευκό Βιβλίο τονίζεται, μεταξύ άλλων, ότι μέσω της κοινωνικής οικονομίας μπορούν να τοποθετηθούν σε μόνιμες θέσεις απασχόλησης εργαζόμενοι των οποίων η πρόσληψη είναι δυσχερής. Η σημασία του τομέα τονίστηκε, επίσης, πρόσφατα σε σχέση με τα περιφερειακά σύμφωνα για την απασχόληση.

2.1.3. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι η έρευνα ήταν υπερβολικά πραγματολογική. Μια ανάλυση των πρακτικών και των διατάξεων αναφορικά με το τι ισχύει στις σχέσεις μεταξύ των δημόσιων αρχών, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και τοπικών, θα επιτρέψει στα διάφορα κράτη μέλη και κλάδους, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για θέματα χρηματοδοτικής στήριξης, να τελειοποιήσουν την πρόταση της Επιτροπής, και να δημιουργήσουν μια βάση για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών μεταξύ των δημόσιων αρχών που συμβάλλουν οικονομικά στα κράτη μέλη.

2.2. Πεδίο εφαρμογής

2.2.1. Η ΕΤΠ σημειώνει την περιγραφή της Επιτροπής σχετικά με τη μεγάλη ποικιλία του τομέα εθελοντικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να διατηρηθεί η υπάρχουσα ισορροπία. Στην περίπτωση που οι σχέσεις με το δημόσιο τομέα είναι ισχυρές, πρέπει, πρώτα απ' όλα, να ληφθεί μέριμνα για τη συνέχιση της ανεξαρτησίας τους. Ωστόσο, σε σχέση με τους ανεξάρτητους και αυτόνομους — μεταξύ άλλων και ριζοσπαστικούς — οργανισμών πρέπει, αντίθετα, να τονισθούν ο εποικοδομητικός διάλογος και οι δημοκρατικές μέθοδοι εργασίας. Μόνο στο βαθμό που ένας οργανισμός μπορεί να αποδείξει ότι λειτουργεί δημοκρατικά μεταξύ των μελών της και ότι τηρεί, επίσης, τους κανόνες που διέπουν την ανοιχτή κοινωνία, τότε μόνο μπορεί να θεωρηθεί ότι εκπροσωπεί νόμιμα τα μέλη της και τους υποστηρικτές της.

Οι πραγματικά ριζοσπαστικές ιδέες δεν πρέπει να παρερμηνεύονται, εφόσον οι οργανώσεις έχουν σαφώς την υποχρέωση να καταβάλλουν προσπάθειες για την αλλαγή και την καινοτομία. Είναι παράδοξο ότι αυτό που επιθυμεί κανείς να διατηρήσει πρέπει πολλές φορές να το αλλάξει, προκειμένου να επιβιώσει και να αναπτυχθεί.

2.2.2. Η ΕΤΠ τονίζει ότι η μεγάλη πλειοψηφία των οργανισμών δραστηριοποιούνται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και ότι εκτελούν σημαντικό έργο για την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή να δώσει, για όλες τις αποφάσεις και τα μέτρα που αφορούν τον τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών, ιδιαίτερη σημασία σε αυτήν την εμφανώς τοπική και περιφερειακή διάσταση, και, στα πλαίσια της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ, να καλέσει τους ενδιαφερόμενους οργανισμούς σε μία αποτελεσματική συνεργασία.

2.2.3. Η ΕΤΠ λαμβάνει υπόψη την εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής των νομικών καθεστώτων στα οποία υπόκεινται οι οργανισμοί και τα ιδρύματα στα κράτη μέλη και θεωρεί σωστή την περιγραφή τους.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Ο ρόλος και η σημασία των οργανισμών και των ιδρυμάτων

3.1.1. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι τα τελευταία χρόνια διεξήχθησαν πολλές έρευνες (εκτός εκείνης της ΕΕ) οι οποίες με στατιστικά στοιχεία παρουσιάζουν το μέγεθος και την έκταση του τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών, όπως επίσης και εκθέσεις για το πως εκτιμούν την κατάσταση των οργανισμών οι ίδιοι οι εκπρόσωποί τους. Αντίθετα, αυτό που δεν υπάρχει ακόμη είναι μία λεπτομερής ανάλυση για το πως η κοινή γνώμη αντιλαμβάνεται και επιθυμεί να εξελιχθεί η σχέση της με τον τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών κοινωνικού χαρακτήρα. Για το θέμα αυτό χρειάζεται περισσότερη συζήτηση και σαφέστερη τοποθέτηση.

3.1.2. Όπως αναφέρεται με σαφήνεια στην ανακοίνωση, οι οργανισμοί συμβάλλουν στην απασχόληση και την οικονομική ανάπτυξη. Η ΕΤΠ θα ήθελε να τονίσει το γεγονός αυτό, επειδή η σημασία των κοινωφελών οργανισμών για τον τομέα της απασχόλησης μπορεί να αυξηθεί στα πλαίσια την κοινωνικής ανάπτυξης. Οι δράσεις των οργανισμών για την απασχόληση πιθανόν να έχουν μεγάλη σημασία, π.χ. για τις περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες. Μπορεί, συγκεκριμένα, να δημιουργήσουν οι εν λόγω οργανισμοί, θέσεις απασχόλησης για τις ομάδες αυτές που, στη συνέχεια, θα ενσωματωθούν στην αγορά εργασίας. Η ΕΤΠ φρονεί ότι είναι σημαντικό να διατηρηθούν οι ειδικές συνθήκες όπως, μεταξύ άλλων, η φορολογία η οποία ισχύει για την κοινωνική οικονομία έτσι ώστε να συμβάλει στην ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Υπεράνω όλων, το σημαντικότερο είναι να προφυλαχθούν οι εθελοντικοί οργανισμοί, από τις επιπτώσεις που θα έχει σε αυτές μια ενδεχόμενη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας του ΦΠΑ. Στα θέματα της φορολογίας μπορεί να εφαρμοσθεί επωφελώς η αρχή της επικουρικότητας, έτσι ώστε υπεύθυνες για την εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας να είναι οι τοπικές και φορολογικές αρχές.

3.1.3. Η άποψη της ΕΤΠ είναι ότι πρέπει να εξακολουθήσει επίσης να φέρει ο δημόσιος τομέας την τελική ευθύνη για την κοινωνική ευημερία. Ωστόσο, δεν παρουσιάζεται κώλυμα συνεργασίας του δημόσιου τομέα με τις φιλανθρωπικές οργανώσεις για να εκπληρώνουν καλύτερα τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει. Σε πολλές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Γερμανία, η συνεργασία αυτή αποτελεί ήδη ένα πρότυπο που λειτουργεί καλά και από το οποίο μπορούν να επωφεληθούν και άλλες χώρες. Εντούτοις, η αρχή της επικουρικότητας και το δικαίωμα για ειδικές λύσεις, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, πρέπει να διατηρηθούν.

Κοινωνική σημασία

3.1.4. Η ΕΤΠ επιθυμεί να προσθέσει ότι ο τομέας των εθελοντικών υπηρεσιών, εκτός του ότι αναπτύσσει τις πολλές και σημαντικές κοινωνικές δραστηριότητες που αναφέρονται στην ανακοίνωση, έχει επίσης σημαντική κοινωνική σημασία για την ενίσχυση της περιφερειακής και τοπικής ταυτότητας.

Αυτό διατυπώθηκε σαφώς, μεταξύ άλλων, στα διάφορα προγράμματα της ΕΕ για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Η ΕΤΠ θα υποστηρίξει την ενεργό συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών οργανώσεων στις περιφερειακές εργασίες ανάπτυξης.

3.1.5. Άλλες μορφές συνεργασίας που αναπτύσσονται μεταξύ των δημοσίων αρχών και των μη κερδοσκοπικών τομέων είναι η διοργάνωση και άσκηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε πολλές ευρωπαϊκές κοινότητες. Οι δραστηριότητες αυτές συμβάλλουν καθοριστικά στην ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής ταυτότητας.

Πολιτική σημασία — ιθαγένεια

3.1.6. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι η ενίσχυση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας πρέπει επίσης να περιλαμβάνει — και ίσως υπεράνω όλων — τους περιφερειακούς και τοπικούς παράγοντες. Τα μέλη των εθελοντικών οργανισμών είναι τοπικά και τα περισσότερα ασκούν τις δραστηριότητές τους σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Ενώ, όλο και περισσότεροι εθνικοί οργανισμοί διαθέτουν καλά οργανωμένα διεθνή δίκτυα, πολλοί τοπικοί και περιφερειακοί οργανισμοί στερούνται αυτών των σημαντικών διεθνών επαφών. Η ΕΤΠ ζητεί, συνεπώς, συγκεκριμένα προγράμματα και προτάσεις που θα διευκολύνουν τις επαφές μεταξύ των περιφερειακών και τοπικών οργανώσεων. Σχετικά με το προγραμματισμένο θέμα του έτους για τον τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών και την ευρωπαϊκή ιθαγένεια πρέπει να ανατεθεί και στις τοπικές και περιφερειακές αρχές ένας ενεργός ρόλος.

3.1.7. Σε ορισμένους οργανισμούς συζητήθηκε το ενδεχόμενο να συσταθούν περιφερειακά ιδρύματα των οποίων οι αρμοδιότητες θα είναι η προώθηση των επαφών των πολιτών και η ευρεία συνεργασία των οργανώσεων των διαφόρων περιφερειών της Ευρώπης. Ειδικότερα, τονίστηκε η σημασία ανάπτυξης επαφών μεταξύ των οργανώσεων που βρίσκονται στα 4 σημεία του ευρωπαϊκού ορίζοντα. Η ΕΤΠ καλεί τις ενδιαφερόμενες περιφέρειες να συνεργασθούν με τους οργανισμούς για να καθιερώσουν, να δοκιμάσουν και να προωθήσουν τέτοιου είδους πρότυπα συνεργασίας.

3.1.8. Η ΕΤΠ φρονεί επίσης ότι η αστική κοινωνία απαιτεί πολλά φόρομ προκειμένου να ασκεί ο πολίτης την επιρροή του. Για να υπάρχει μέριμνα όσον αφορά την ποικιλία και την πολυφωνία στην κοινωνία πρέπει όλα τα συμμετέχοντα μέρη — οργανισμοί και αρχές σε διάφορα επίπεδα — να φροντίσουν ώστε να μην απειληθεί αυτή η σημαντική πολυφωνία.

Πολιτική σημασία — ενίσχυση της δημοκρατίας

3.1.9. Η ΕΤΠ θα προστατεύσει τις δυνατότητες των κοινωφελών οργανισμών ώστε να συνεχίσουν τη διεξαγωγή ενός εποικοδομητικού διαλόγου με τους φορείς της εξουσίας. Ο δημόσιος τομέας δεν πρέπει μέσω της οικονομικής διαχείρισης ή με άλλες μεθόδους να περιορίσει τους τομείς δραστηριότητας των οργανισμών. Η μεγαλύτερη οικονομική εξάρτηση από το δημόσιο τομέα δεν πρέπει να οδηγήσει στη διάβρωση των ιδιαιτεροτήτων ή της κριτικής ανάλυσης.

Η ΕΤΠ καλεί τους οργανισμούς να αναζητήσουν νέες δυνατότητες για τη διεύρυνση της οικονομικής τους βάσης. Μεταξύ άλλων, η καλύτερη συνεργασία των ιδιωτικών ιδρυμάτων και

των τοπικών και περιφερειακών αρχών μπορεί να συμβάλει σε παρόμοια διαφοροποίηση. Συγκεκριμένο παράδειγμα για μία παρόμοια νέα σχέση αποτελούν τα βρετανικά «Community foundations» τα οποία θα μπορούσαν να μελετηθούν, ώστε να επωφεληθούν και άλλες χώρες. Στα πλαίσια αυτών των τοπικών ιδρυμάτων, οι δημόσιες αρχές συνεργάζονται με τον ιδιωτικό τομέα για να χρηματοδοτήσουν τις κοινωφελείς δραστηριότητες των οργανώσεων σε ένα συγκεκριμένο τόπο.

3.1.10. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι οι εθελοντικοί οργανισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας και ότι αποτελούν προϋπόθεση για μια ανοιχτή και αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Πριν να δημιουργηθούν τα πολιτικά κόμματα, στις περισσότερες χώρες υπήρχαν οι εθελοντικοί οργανισμοί. Δεδομένης της προς ανατολάς διεύρυνσης της ΕΕ, η ΕΤΠ συνιστά την σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο ανάπτυξη των ανταλλαγών μεταξύ των εθελοντικών οργανισμών των υποψηφίων χωρών και των κρατών μελών της ΕΕ ώστε να προωθηθεί η δημοκρατική διαδικασία — ιδιαίτερα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο — στις χώρες αυτές.

3.1.11. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή κατά τις προσεχείς διαπραγματεύσεις που θα έχει με τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες να δώσει προσοχή στο νομικό καθεστώς των εθελοντικών οργανισμών, διότι αυτό αποτελεί ένδειξη εξελιγμένης δημοκρατίας καθώς και σεβασμού της ελευθερίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

3.1.12. Η ΕΤΠ εκφράζει την ικανοποίησή της που η συνεργασία των φορέων λήψης πολιτικών αποφάσεων και των οργανώσεων, στα περισσότερα κράτη μέλη, φαίνεται ότι αναπτύσσεται σε ένα θετικό κλίμα. Κατά κανόνα, οι οργανισμοί θεωρούνται ως εμπειρογνώμονες και ειδικοί αφού μπορούν να παρουσιάσουν διάφορες απόψεις και συμπληρωματικές γνώμες. Η ΕΤΠ συμμεριζείται την άποψη της Επιτροπής ότι την τελική ευθύνη για τις πολιτικές αποφάσεις εξακολουθούν να την έχουν οι εκλεγμένοι πολιτικοί φορείς λήψης αποφάσεων.

3.2. Συνεργασία τομέων και ευρωπαϊκών οργάνων

3.2.1. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι ο εθελοντικός τομέας και η ΕΕ έχουν ήδη πραγματοποιήσει πολλές αποδοτικές επαφές σε διάφορους τομείς. Η ΕΤΠ επιθυμεί να συμμετάσχει, σύμφωνα με τις δυνατότητές της, πιο δραστήρια στη συνεργασία αυτή και να διερευνήσει με ποιο τρόπο μπορεί η ίδια να συμβάλει στον πολιτικό διάλογο με τους οργανισμούς και να διασαφηνίσει την κατάσταση από τοπική και περιφερειακή άποψη.

3.2.2. Αυτό μπορεί να γίνει τουλάχιστο με δύο τρόπους: πρώτον, ο ρόλος της ως συμβουλευτικού οργάνου της ΕΕ πρέπει να ανταποκρίνεται, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, στις συνθήκες και τις μεθόδους εργασίας, αλλά πρέπει επίσης σε μελλοντικές γνωμοδοτήσεις να διασαφηνισθούν οι καταστάσεις και οι δυνατότητες που υπάρχουν για τους τοπικούς και περιφερειακούς κοινωφελείς οργανισμούς· δεύτερον, η ΕΤΠ, με ειδικά σεμινάρια (όπως ακριβώς τα σεμινάρια του Σεπτεμβρίου για τον αθλητισμό) αλλά πρώτα από όλα με τις δραστηριότητες των μελών, πρέπει να συμβάλει ώστε οι τοπικοί και περιφερειακοί οργανισμοί να έχουν πιο άμεση

διασύνδεση, προκειμένου να αναπτύξουν δικές τους δραστηριότητες, αλλά και για να ενισχύσουν τις ευρωπαϊκές ανταλλαγές, τη συνεργασία, και την κατανόηση.

3.2.3. Η ΕΤΠ διαπιστώνει ότι η δήλωση 23 στη Συνθήκη του Μάαστριχτ για την κοινωνική πολιτική προσδίδει μεγάλη σημασία στη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τους κοινωφελείς οργανισμούς και ιδρύματα διότι αποτελούν φορείς κοινωνικής οργάνωσης και υπηρεσιών. Ακόμη, η ΕΤΠ θεωρεί ότι και σε άλλους τομείς της κοινοτικής πολιτικής πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τους εκάστοτε ενδιαφερόμενους οργανισμούς της.

3.2.4. Η ΕΤΠ παρατηρεί επίσης ότι στη νέα Συνθήκη του Άμστερνταμ δεν αναγνωρίσθηκε στους οργανισμούς ο ρόλος τους ως αναγνωρισμένων κοινωνικών εταίρων. Η ΕΤΠ θα υποστηρίξει στο μέλλον την επιθυμία των οργανισμών να αναλάβουν ένα πιο συγκεκριμένο ρόλο ως αναγνωρισμένοι κοινωνικοί εταίροι στο διεξαγόμενο διάλογο με τα ευρωπαϊκά όργανα. Αυτό θα μπορούσε να γίνει, π.χ. με το να επιτραπεί στους εκπροσώπους των οργανισμών να συμμετάσχουν στα διάφορα συμβουλευτικά όργανα τα οποία χρησιμοποιούν τα ευρωπαϊκά όργανα. Αυτό θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον αναφορικά με το Κοινωνικό Ταμείο και το πρόγραμμα περιφερειακής πολιτικής.

3.2.5. Η ΕΤΠ επιθυμεί ακόμη να επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι πολλοί τομείς διαθέτουν τους δικούς τους γενικούς ευρωπαϊκούς οργανισμούς τους οποίους συμβουλευεται και η Επιτροπή. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι οργανισμοί αυτοί θεώρησαν σκόπιμο να διευρυνθεί η βάση των μελών τους ώστε να συμπεριλάβει και οργανισμούς από άλλες ευρωπαϊκές χώρες εκτός των κρατών μελών. Δυστυχώς, σε ορισμένες περιπτώσεις το αποτέλεσμα ήταν να υποβαθμισθεί το συμβουλευτικό καθεστώς τους. Η ΕΤΠ φρονεί ότι ενδείκνυται να δοθεί προτεραιότητα στον τομέα των οργανισμών προκειμένου να συμπεριληφθούν οι οργανισμοί των νέων υποψηφίων χωρών στην ευρωπαϊκή συνεργασία και δεν διαπιστώνει την ύπαρξη κωλυμάτων στο να συμπεριληφθούν στα συμβουλευτικά όργανα εκπρόσωποι των χωρών του ΕΟΧ και των υποψηφίων για ένταξη χωρών.

3.2.6. Ένας τρόπος να τονωθεί το ενδιαφέρον για ευρωπαϊκή συνεργασία των οργανισμών μπορεί να είναι η υλοποίηση της σχέσης για την αλληλέγγυα κατανομή των εξόδων ταξιδιού για την επίσημη συνάντηση των οργανισμών που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ και για τις οποίες δεν καταβάλλονται σήμερα έξοδα ταξιδιού. Διαφορετικά, υπάρχει ο κίνδυνος να περιθωριοποιηθούν ακόμη περισσότερο οι οργανισμοί των απομακρυσμένων και περιφερειακών περιοχών. Στον τομέα των κοινωφελών οργανισμών — στον οποίο η δημοκρατική συμμετοχή και η αλληλεγγύη αποτελούν τις βασικές έννοιες — αυτό θα έπρεπε να έχει μεγάλη σημασία. Ενδεχομένως, μπορεί να συσταθεί ένα ειδικό ταμείο προς το σκοπό αυτό, σε συνεργασία με ιδιωτικά ιδρύματα.

3.2.7. Η ΕΤΠ επιθυμεί να ζητήσει από τη νεοσυσταθείσα συμβουλευτική επιτροπή συνεργασίας, συνεταιρισμών, αλληλοβοηθητικών ταμείων, ενώσεων και ιδρυμάτων, παράλληλα με την εθνική αντιπροσωπεία και την τομεακή κατανομή, να λάβει, επίσης, υπόψη και τις περιφερειακές πτυχές. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι η συμβουλευτική επιτροπή είναι σημαντική και ότι ο ρόλος της μπορεί να ενισχυθεί περισσότερο με αύξηση των μελών της.

3.2.8. Όσον αφορά τη συνεργασία των οργανισμών, η ΕΕ πρέπει να λάβει, επίσης, υπόψη, τις γλωσσικές συνθήκες που επικρατούν. Για τις συναντήσεις των ευρωπαϊκών οργανισμών δεν είναι λογικό να απαιτείται από τους συνέδρους μεγαλύτερη γλωσσομάθεια από αυτή που είναι αναγκαία για τη διακρατική συνεργασία, κατά την οποία υπάρχει, κατά κανόνα, διερμηνεία προς όλες τις γλώσσες των κρατών μελών. Μόνο στην περίπτωση που η γλωσσομάθεια καθοριστεί ως απαραίτητη για τη συνεργασία των ευρωπαϊκών οργανισμών, τότε η συνεργασία θα κινδυνεύσει από τον «ελιτισμό» και τον επαγγελματισμό των συμμετεχόντων, πράγμα που δεν συμβιβάζεται με τις λοιπές επιδιώξεις του τομέα. Η ΕΤΠ φρονεί ότι οι κεντρικές οργανώσεις συμβουλευτικού χαρακτήρα θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα, σε ειδικές περιπτώσεις, να χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες διερμηνείας της ΕΕ.

3.3. Προβλήματα και προκλήσεις

3.3.1. Γενικά, η ΕΤΠ συμφωνεί με την ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με τα προβλήματα και τις προκλήσεις που συνδέονται με τις περιοχές του δημόσιου τομέα και την ανάθεση νέων καθηκόντων στους κοινωφελείς οργανισμούς. Η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει ότι οι οργανισμοί πρέπει να υποστηριχθούν για να ανταπεξέλθουν καλύτερα στις νέες προκλήσεις. Στις περιπτώσεις που ο δημόσιος τομέας αποφασίζει να αναθέσει σε οργανισμούς την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, πρέπει να παρέχεται επαρκής χρηματοδότηση. Η συνεργασία με τους οργανισμούς του τομέα αυτού προκύπτει κυρίως από την ανάγκη μεγαλύτερης συμμετοχής των χρηστών και δεν πρέπει να θεωρείται ως μέσο για τον περιορισμό των δαπανών. Η συνεργασία πρέπει να βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό, σε οικονομικά βιώσιμες συμβάσεις, και στην μακροπρόθεσμη προοπτική βάσει επαρκών χρηματοδοτικών πόρων.

3.3.2. Υπό το φως των νέων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο τομέας αναφορικά με τις ανάγκες για κατάρτιση και εκπαίδευση, η ΕΤΠ ζητεί από την Επιτροπή να επιτρέψει στους οργανισμούς να αξιοποιήσουν καλύτερα τα εκπαιδευτικά προγράμματα της ΕΕ, μεταξύ άλλων για την προώθηση της ανάπτυξης δικτύων. Η περιττή γραφειοκρατία ή η απειρία στη συνεργασία με κοινωφελείς οργανισμούς δεν θα πρέπει να αποτελέσουν εμπόδιο για τη χρησιμοποίηση των μέσων της ΕΕ. Η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη ότι πολλές φορές οι οργανισμοί διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση και στον επαναπροσανατολισμό των ανέργων ή άλλων ευάλωτων ομάδων.

3.3.3. Η ΕΤΠ αναγνωρίζει ότι σήμερα οι τοπικές και περιφερειακές αρχές έχουν ορισμένες ατέλειες και έλλειψη γνώσεων όσον αφορά τον τριτογενή τομέα. Ωστόσο, η ΕΤΠ επιθυμεί να τις υποστηρίξει με τις δραστηριότητες και το δίκτυο επαφών της ώστε να τους ανατεθεί ένας αποτελεσματικότερος ρόλος στις περιφέρειες.

3.3.4. Η ΕΤΠ αναγνωρίζει και επιδοκιμάζει την παρουσίαση των προβλημάτων στην οποία προβαίνει η Επιτροπή, επιθυμεί όμως να εξετασθεί το πρόβλημα που δημιουργείται από τις καθυστερημένες καταβολές της ΕΕ, οι οποίες για πολλούς κοινωφελείς οργανισμούς αποτελούν μεγάλο κώλυμα για την

ενεργό συμμετοχή τους στα διάφορα προγράμματα στήριξης της ΕΕ. Οι αρμόδιοι της Επιτροπής θα πρέπει, στην περίπτωση αυτή, να προσαρμοστούν καλύτερα στις διαφορετικές καταστάσεις και εργασιακές συνθήκες που ισχύουν στον τομέα των οργανισμών, ο οποίος απορροφά ασήμαντα ποσά από τα οποία εξαρτώνται με τη σειρά τους οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί που εξ ορισμού δεν αποβλέπουν στο όφελος.

3.3.5. Όμως οι οργανισμοί μπορούν, επίσης, να ερευνήσουν τις δυνατότητες συνεργασίας με ιδιωτικά ιδρύματα για να ενισχύσουν τη θέση τους. Μεταξύ άλλων, στη Φινλανδία έχει αποκτηθεί εμπειρία από τον τρόπο με τον οποίο ένα ιδιωτικό ίδρυμα καθιέρωσε για τα προγράμματα, τα οποία επιλέγονται, ένα σύστημα στήριξης με στόχο την προκαταβολή χρημάτων στους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, ώστε να διευκολυνθεί η συνεργασία τους με την Επιτροπή. Το είδος αυτό ταμείου ασφάλειας θα μπορούσε να καθιερωθεί εποικοδομητικά σε πολλές άλλες χώρες και περιφέρειες.

3.3.6. Η ΕΤΠ συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι η έλλειψη νομικής αναγνώρισης των οργανισμών, σε άλλες χώρες, αποτελεί μείζον πρόβλημα. Η ΕΤΠ είχε και παλαιότερα εξετάσει το θέμα των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι οργανισμοί [γνωμοδότηση της ΕΤΠ με θέμα τις πολιτιστικές πτυχές⁽¹⁾], λόγω π.χ. της ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας για τη διεθνή συνεργασία στην ΕΕ. Για το λόγο αυτό η ΕΤΠ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής για την αναγνώριση των ευρωπαϊκών οργανώσεων με στόχο να τους αναγνωριστεί η νομική προσωπικότητα και στις άλλες χώρες της ΕΕ.

3.3.7. Οι εξελίξεις στον τομέα των τεχνολογιών πληροφόρησης είναι εντυπωσιακές. Ο τομέας αυτός αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία για τις καθημερινές δραστηριότητες και συνθήκες των κοινωφελών οργανισμών. Η πρόσβαση των κοινωφελών οργανισμών σε ίδια ηλεκτρονικά συστήματα μπορεί να διευκολύνει τις επαφές, κυρίως με εταίρους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Συνεπώς, οι ειδικές ανάγκες και επιθυμίες των κοινωφελών οργανισμών πρέπει να συνεκτιμώνται και να λαμβάνονται υπόψη όταν οι περιφερειακές και τοπικές αρχές αναπτύσσουν τα δικά τους ηλεκτρονικά δίκτυα δεδομένων.

3.4. Ισότητα ενκαιριών

3.4.1. Η ΕΤΠ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι οι θέσεις απασχόλησης που δημιουργεί ο τομέας των εθελοντικών οργανισμών είναι συχνά πολύ πρόσκαιρες λόγω των ισχυρών συνθηκών χρηματοδότησής τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι αυτό το είδος της απασχόλησης ανατίθεται σε μεγάλο βαθμό στις γυναίκες στις οποίες επιφυλάσσονται γενικά υποδεέστερες θέσεις. Καλεί, κατά συνέπεια, τις αρμόδιες εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές να εφαρμόσουν τρόπους χρηματοδότησης καλύτερα προσαρμοσμένους στη δημιουργία σταθερών θέσεων απασχόλησης στον τομέα αυτό.

4. Τα συμπεράσματα της ΕΤΠ σε επίπεδο κρατών μελών, οργανώσεων και ΕΕ

4.1. Εν κατακλείδι, η ΕΤΠ επιθυμεί να τονίσει τη σημασία του διαλόγου και της αποτελεσματικής συνεργασίας με τους εθελοντικούς οργανισμούς και τα ιδρύματα. Η ΕΤΠ εκφράζει

⁽¹⁾ ΕΕ C 116 της 14.4.1997, σ. 65.

την ανησυχία της για την άποψη ότι ο διάλογος αυτός αφορά μόνο τα άλλα όργανα της ΕΕ και όχι την ΕΤΠ. Συνεπώς, η ΕΤΠ πρέπει να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να μελετηθούν τα θέματα που έχουν σχέση με τον τομέα των εθελοντικών υπηρεσιών, ώστε να διευκρινισθεί και να συζητηθεί περαιτέρω το θέμα. Αυτό έχει επιτακτική σημασία, δεδομένου ότι σε πολλές τοπικές και περιφερειακές πολιτικές συνελεύσεις συζητείται ενεργά ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωφελείς οργανισμοί μπορεί να συμβάλουν στην βελτίωση και την ανάπτυξη της κοινωνίας. Με ποιο τρόπο θα οργανωθεί μια παρόμοια επαφή, αποτελεί θέμα που μπορεί να παραμείνει ανοικτό. Η ΕΤΠ επιθυμεί να υπενθυμίσει μόνο τις δυνατότητες που υπάρχουν για την από κοινού με την Επιτροπή και τις περιφερειακές και τοπικές αρχές οργάνωση ακροάσεων και σεμιναρίων για διάφορα θέματα, στα οποία θα μπορούν να συμμετάσχουν οι εκπρόσωποι των εθελοντικών οργανισμών.

4.2. Η ΕΤΠ συμφωνεί, γενικά, με τα συμπεράσματα της Επιτροπής στην ανακοίνωση, αλλά επιθυμεί να προτείνει τις εξής προσθήκες:

Σε εθνικό επίπεδο

4.3. Η ΕΤΠ επισημαίνει ότι τα προβλήματα του εθελοντικού τομέα μπορούν να επιλυθούν ακόμη καλύτερα με τη στενή συνεργασία των οργάνωσεων σε εθνικό, περιφερειακό, και τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, η ΕΤΠ θεωρεί ως θετική εξέλιξη την εκ μέρους της Επιτροπής επίδειξη ζωντανού ενδιαφέροντος για τα εν λόγω θέματα.

4.4. Η ΕΤΠ φρονεί σαφώς ότι οι οργανισμοί πρέπει να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους, ακόμη και όταν έχουν στενή συνεργασία με τις δημόσιες αρχές. Εντούτοις, η συνεργασία αυτή δεν πρέπει να εμποδίζει τους οργανισμούς που θα αναλάβουν δημόσια καθήκοντα να διαδραματίσουν ένα πιο ενεργό ρόλο και στον πολιτικό σχεδιασμό, στους τομείς που δραστηριοποιούνται.

4.5. Η ΕΤΠ υποστηρίζει την ενεργό συμμετοχή των εθελοντικών οργανισμών στην περιφερειακή πολιτική και ιδιαίτερα στα ολοκληρωμένα προγράμματα της ΕΕ για τα διαρθρωτικά ταμεία.

Σε επίπεδο οργάνωσεων και ιδρυμάτων

4.6. Η ΕΤΠ καλεί τους οργανισμούς να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους και να αναζητήσουν νέες κατευθύνσεις για να διαφοροποιήσουν την οικονομική βάση των δραστηριοτήτων τους.

4.7. Η ΕΤΠ εύχεται να συνεχίσουν οι οργανισμοί να δίδουν προτεραιότητα στις δημοκρατικές μεθόδους εργασίας και τον

εποικοδομητικό διάλογο με τις δημόσιες αρχές. Δεν θα πρέπει όμως αυτό να αποτελέσει εμπόδιο για την εκ μέρους των οργανισμών διατύπωση ριζοσπαστικών και διαφορετικών ιδεών.

Σε επίπεδο ΕΕ

4.8. Η ΕΤΠ επιθυμεί να ζητήσει από την ΕΕ όπως κατά το διάλογο που διεξάγει με το φιλανθρωπικό τομέα δοθεί προσοχή και στις περιφερειακές και τοπικές πτυχές. Αυτό θα μπορούσε να γίνει π.χ. στη νεοσυσταθείσα συμβουλευτική επιτροπή για τον εθελοντικό τομέα, αλλά και σε άλλες συναντήσεις των ευρωπαϊκών ιδρυμάτων με την καθιέρωση μιας αλληλέγγυας κατανομής των εξόδων ταξιδιού, καθώς και με τη χρησιμοποίηση των λιγότερο ομιλουμένων γλωσσών κατά τις διάφορες συναντήσεις.

Η ΕΤΠ φρονεί επίσης ότι αποτελεί πλεονέκτημα — και όχι εμπόδιο — να συμπεριληφθούν στα μέλη των ευρωπαϊκών κεντρικών οργανισμών τους οποίους συμβουλευτεί η Επιτροπή, και οργανισμοί από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

4.9. Η ΕΤΠ επιθυμεί να δοθούν στους τοπικούς και περιφερειακούς εθελοντικούς οργανισμούς μεγαλύτερες δυνατότητες για διεθνείς επαφές. Το πρόγραμμα για την προώθηση της τοπικής δημοκρατίας μπορεί να εφαρμοσθεί επωφελώς σε συνδυασμό με την ένταξη των χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

Η Επιτροπή θα μπορούσε ακόμη να εξετάσει τις δυνατότητες για την κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων ανταλλαγών για τους εργαζόμενους στον εθελοντικό τομέα.

4.10. Η ΕΤΠ εύχεται να ανατεθεί στους κοινωφελείς οργανισμούς ένας πιο δραστήριος ρόλος στη διαρθρωτική πολιτική της ΕΕ καθώς και σε άλλα σημαντικά προγράμματα της ΕΕ: η ΕΤΠ ζητεί από τα διάφορα όργανα να τηρήσουν ευέλικτη στάση ως προς τις διαφορετικές καταστάσεις και μεθόδους εργασίας των κοινωφελών οργανισμών.

4.11. Η ΕΤΠ προτείνει να αναλάβει η Επιτροπή πρωτοβουλία για ένα ειδικό πρόγραμμα με στόχο τη μελέτη του ρόλου και των συνθηκών του εθελοντικού τομέα, ως μέρος των κοινωνικοοικονομικών ερευνητικών δραστηριοτήτων του 5ου προγράμματος-πλαίσιο.

4.12. Τέλος, η ΕΤΠ φρονεί ότι η Επιτροπή μαζί με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τον τομέα των ευρωπαϊκών κοινωφελών οργανισμών ώστε ο τομέας αυτός να αναπτυχθεί και να μπορέσει να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης.

Βρυξέλλες, 13 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με τον «Πολιτισμό, τις πολιτιστικές διαφορές και τη σημασία τους για το μέλλον της Ευρώπης»

(98/C 180/11)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την απόφασή της της 11ης Ιουνίου 1997, δυνάμει του άρθρου 198 Γ, παράγραφος 4, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα τον «Πολιτισμό, τις πολιτιστικές διαφορές και τη σημασία τους για το μέλλον της Ευρώπης» και να αναθέσει στην επιτροπή 7 «Ευρώπη των Πολιτών, Έρευνα, Πολιτισμός, Νεολαία και Καταναλωτές» την κατάρτιση της γνωμοδότησης αυτής.

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CDR 447/97 γέν.) της επιτροπής 7, με εισηγητές: την κ. Peironen και τον κ. Ευσταθιάδη, το οποίο υιοθετήθηκε στις 23 Ιανουαρίου 1998.

υιοθετήσε κατά την 22η σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 12 και 13 Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Η σημασία της γνωμοδότησης

1.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών με τη γνωμοδότηση αυτή συμβάλλει, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην καλύτερη διεξαγωγή του διαλόγου για τα πολιτιστικά θέματα.

1.2. Η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί, επίσης, να λάβει θέση για το θέμα αυτό, για το πως τα υφιστάμενα μέτρα της Κοινότητας που αφορούν τον πολιτισμό πρέπει να εφαρμοστούν, και για το ποιός πρέπει να είναι ο βασικός τους στόχος (άρθρο 128, § 1, 2 και 3). Από την άλλη πλευρά, η Επιτροπή των Περιφερειών επιθυμεί να συνεχιστεί ο διάλογος για την εκτίμηση των πολιτιστικών πτυχών σε διάφορους τομείς της πολιτικής (άρθρο 128, § 4).

1.3. Στόχος της γνωμοδότησης αυτής είναι επίσης η διεύρυνση της γενικότερης έννοιας του πολιτισμού. Αν αφήσουμε κατά μέρος την εξωτερική μορφή του πολιτισμού, ίσως κατανοήσουμε καλύτερα τις συνήθειες και τις σχέψεις των άλλων. Τούτο θα μας βοηθήσει στην καθημερινή μας ζωή, θα συμβάλει, επίσης, στη λειτουργία της οικονομικής ζωής σε διεθνές περιβάλλον και θα δείξει πόσο σημαντική είναι η κατανόηση των άλλων πολιτισμών για την ενίσχυση της κοινωνικής ειρήνης και της συνεννόησης των λαών. Επίσης, η πολιτιστική κατανόηση αποτελεί, από οικονομικής απόψεως, προϋπόθεση για τη διεύρυνση της Ένωσης. Η ΕΤΠ προτείνει τη χρήση ορισμού για τον πολιτισμό με τη βοήθεια του οποίου οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές θα μπορέσουν να προβούν στη χάραξη νέας πολιτικής που θα περιλαμβάνει όλες τις τοπικές πολιτιστικές ομάδες⁽¹⁾.

1.4. Στην εποχή που ζούμε είναι σημαντικό για τους πολίτες να μην υπάρχουν πολιτιστικά σύνορα και να μπορούν να ζουν σε μια πολυφωνική κοινωνία: τούτο προϋποθέτει τη βαθμιαία αναγνώριση ότι η συμβίωση, η συνεργασία, και η πολιτιστική

αλληλεπίδραση αυξάνουν τις δυνατότητες και την δημιουργικότητα κάθε λαού, δεν προκαλούν αλλαγές σε οποιονδήποτε πολιτισμό, ούτε απειλούν με αφανισμό καμιά γλώσσα, εθνικότητα, ή πολιτισμό. Το εύρος και ο πλούτος του ευρωπαϊκού πολιτισμού, που είναι παλαιότερος από τη διαίρεση της ηπείρου μας σε έθνη-κράτη, πηγάζουν τόσο από τις ομοιότητες όσο και από τις διαφορές των επιμέρους πολιτισμών που συνυπάρχουν σε αυτόν.

1.5. Η ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά είναι αυτή που μας καθιστά ευρωπαίους. Επιρροές εκατοντάδων χρόνων μεταδόθηκαν κυρίως μέσω του εμπορίου και άλλων ειρηνικών επαφών μεταξύ των λαών. Είναι χαρακτηριστικό ότι η επικρατούσα πολιτιστική τάση εμφανίζεται σε διάφορα μέρη της Ευρώπης. Τούτο ισχύει τόσο για τον υλικό όσο και για τον πνευματικό πολιτισμό. Η ελευθερία, η δημοκρατία, ο ανθρωπισμός και τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι εκείνα τα χαρακτηριστικά τα οποία ακόμα και στους πιο δύσκολους καιρούς κατάφεραν να επιβιώσουν. Αντιθέτως, ακόμα και μετά από περιόδους δικτατορίας και βίας οι καλύτερες αξίες μας επικράτησαν και πάλι.

1.6. Οι κοινωνίες που σχηματίζουν οι άνθρωποι δημιουργούν το δικό τους πολιτισμό μέσα από την αλληλεπίδραση του φυσικού τους περιβάλλοντος και των άλλων κοινωνιών. Τα άτομα αποκτούν, στο περιβάλλον που ζουν, συνήθειες, πεποιθήσεις, αξίες και μέσα επικοινωνίας, όπως γλωσσικά και μη γλωσσικά σύμβολα και τότε ακριβώς γίνονται μέλη της κοινωνίας. Διαθέτουν, επομένως, τις δικές τους πολιτιστικές απόψεις.

1.7. Η αλληλεπίδραση των πολιτισμών είναι ποικιλόμορφη. Στο παρελθόν, οι πολιτιστικές διαφορές χρησίμευσαν στην αντιπαράθεση ομάδων και εθνών. Δεν μπορούμε να αρνηθούμε τις σκοτεινές περιόδους της ιστορίας μας. Και αυτές πρέπει να εξεταστούν. Πρέπει να αποκαλυφθούν οι λόγοι που προκάλεσαν αυτά τα φαινόμενα, και να αναζητηθούν τα μέσα που θα συμβάλουν στην αποτροπή της επανεμφάνισης βιαιοτήτων και εχθροπραξιών. Δεν πρέπει να λησμονούμε το πλήθος των αρνητικών φαινομένων του παρελθόντος. Η γνώση των πολιτιστικών διαφορών δεν αποτελεί εγγύηση ειρηνικής και αρμο-

⁽¹⁾ Ένα παράδειγμα ορισμού του πολιτισμού περιλαμβάνεται στο έγγραφο «Επανάταξη στην Κοινωνία» που δημοσίευσε το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1997.

νικής συνύπαρξης. Οφείλουμε να επιλέξουμε. Ας μην ξεχνάμε ότι, ιστορικά, ορισμένα από τα σημερινά αρνητικά φαινόμενα έχουν ήδη εμφανιστεί στο παρελθόν. Η ευρωπαϊκή παράδοση, από μόνη της, δεν επαρκεί για τη διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης.

1.8. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ο πολιτισμός υπήρξε καθοριστικός παράγοντας για την εξεύρεση λύσεων σε παγκόσμια προβλήματα. Η δήλωση του ΟΗΕ, για την ανάπτυξη του πολιτισμού στον κόσμο 1988-1997, καθώς και η έκθεση της επιτροπής, που συστάθηκε στο πλαίσιο του ΟΗΕ και της UNESCO, για την παγκόσμια ανάπτυξη και τον πολιτισμό με θέμα «Η Δημιουργική μας Πολυμορφία» αποσκοπούσαν στο να συζητηθούν τα πολιτιστικά θέματα σε παγκόσμιο επίπεδο. Το Συμβούλιο της Ευρώπης απάντησε με δική έκθεση που είχε ως θέμα «Επενένταξη στην Κοινωνία».

1.9. Η Επιτροπή των Περιφερειών ζήτησε, με την ευκαιρία αυτή, να αναγνωριστεί και να ανακοινωθεί επισήμως η πολιτιστική πολυμορφία της Ευρώπης με την ευρεία έννοια του όρου, εφόσον η ΕΕ συμμετέχει στο διάλογο για τον πολιτισμό.

1.10. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να υπάρξει, ακόμη δε λιγότερο να νοηθεί ως ιδέα, χωρίς τον πολιτισμό των λαών της. Αυτός είναι το θεμέλιο και ο συνδετικός κρίκος της Ένωσης.

2. Η έννοια του πολιτισμού

2.1. Προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΤΠ για τον πολιτισμό

2.1.1. Η Επιτροπή των Περιφερειών θέλησε, από την πλευρά της, να γνωστοποιήσει τις διαδικασίες ανάπτυξης της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης. Αναφέρονται, κατά χρονολογική σειρά, οι γνωμοδοτήσεις που έχει υιοθετήσει η ΕΤΠ, και στις οποίες επισημαίνεται η διεργασία που ανέπτυξε η ΕΤΠ προκειμένου να ληφθούν καλύτερα και σφαιρικότερα υπόψη οι πολιτιστικές πτυχές.

2.1.2. Στη γνωμοδότησή της⁽¹⁾ για το πρόγραμμα Καλειδοσκόπιο 2000, η ΕΤΠ εκφράζει την απογοήτευσή της που το θέμα του πολιτισμού δεν περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα αυτό. Ταυτόχρονα δεν είναι σαφής ο ρόλος των τοπικών και των περιφερειακών αρχών σε οποιαδήποτε φάση της δημιουργίας, της επεξεργασίας και της αξιοποίησης του πολιτιστικού πλούτου. Στο πρόγραμμα επιλέγονται μεγάλοπνοα σχέδια ενώ μικρά αναπτυξιακά σχέδια που αφορούν συγκεκριμένα τοπικά θέματα παραμένουν εκτός προγράμματος.

2.1.3. Στη γνωμοδότησή της⁽²⁾ για το πρόγραμμα Raphaël η ΕΤΠ τόνιζε ότι το πρόγραμμα εννοούσε μεγάλοπνοα πολιτιστικά έργα και εστιαζόταν στην προστασία των μνημείων, δηλαδή μόνο στις υλικές μορφές του πολιτισμού. Υπενθυμίζει

δε ότι οι υλικές εκφράσεις του πολιτισμού έχουν πάντα συμβολική ή πνευματική διάσταση, στην οποία οφείλεται και η σπουδαιότητά τους. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η πολιτιστική αλληλεπίδραση: οι άνθρωποι πρέπει να γνωρίζουν και να διαδίδουν το δικό τους πολιτισμό αλλά και να αποκτούν γνώσεις για άλλους πολιτισμούς.

2.1.4. Στη γνωμοδότησή της⁽³⁾ για την διαπολιτισμική εκπαίδευση η ΕΤΠ υπενθυμίζει τον καθοριστικής σημασίας ρόλο του πολιτισμού για την εκπαίδευση προκειμένου να εξαλειφθούν οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση πρέπει να αρχίζει ήδη από το νηπιαγωγείο· η πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία της Ευρώπης θα πρέπει να υποστηριχθεί με την εκπόνηση συγκεκριμένων σχεδίων μάθησης· στην εκπαίδευση των εκπαιδευτών και των επιμορφωτών πρέπει να αναζητείται η πολυμορφία τόσο στα μέσα εκμάθησης όσο και στο περιεχόμενο της διδασκαλίας· πρέπει δε να ενισχυθεί η συνεργασία και στο εσωτερικό της Ένωσης και με άλλους διεθνείς οργανισμούς· οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές πρέπει να καταβάλουν ιδιαίτερες προσπάθειες για την ορθή εκπαίδευση των εθνικών και εθνοτικών μειονοτήτων καθώς και να τους παρέχουν τη δυνατότητα μάθησης των αξιών του δικού τους πολιτισμού. Η ΕΤΠ επισημαίνει κυρίως τη σημασία που έχει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκπαίδευση τα πολιτιστικά και γλωσσικά δικαιώματα των μεταναστών.

2.1.5. Στη γνωμοδότησή της⁽⁴⁾ σχετικά με τις πολιτιστικές πτυχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη στη δράση της Κοινότητας, η ΕΤΠ επικροτεί το γεγονός ότι το θέμα του πολιτισμού επισημαίνεται όσον αφορά την οικονομική ισορροπία στους τομείς δράσης της ΕΕ, αλλά εκφράζει ιδιαίτερα τη λύπη της επειδή στην έκθεση της Επιτροπής δεν καταβλήθηκαν προσπάθειες να προσδιοριστούν οι πολιτιστικές δραστηριότητες. Η αξιοποίηση των γνώσεων, των βιομηχανικών και των οπτικοακουστικών μέσων στα αναπτυξιακά σχέδια που έχουν εκπονηθεί σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο θεωρείται μεν θετική αλλά οδηγεί στον στενό ορισμό του πολιτισμού και αφορά κυρίως τη γλώσσα, τα παραδοσιακά κτίρια και έργα, καθώς και τον οπτικοακουστικό τομέα.

2.1.6. Στη γνωμοδότησή της⁽⁵⁾ σχετικά με την πολιτική συνοχής και τον πολιτισμό, η ΕΤΠ τόνιζε την ανάγκη να προωθηθούν τοπικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες μάλλον διαμέσου της πολιτιστικής διάστασης, παρά με τη βοήθεια πολιτικών οι οποίες εμπνέονται από οικονομικούς συλλογισμούς. Από την άλλη πλευρά, ο συνδυασμός των βιομηχανικών και οπτικοακουστικών μέσων καθώς και των τοπικών αξιών μπορεί να συμβάλει τα μάλα στην απασχόληση όσον αφορά την οικονομική απόδοση. Στη γνωμοδότηση αυτή προβάλλεται η άποψη ότι η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη είναι αποτέλεσμα οικονομικής και πολιτιστικής διεργασίας.

(1) ΕΕ C 100 της 2.4.1996, σ. 30.

(2) ΕΕ C 100 της 2.4.1996, σ. 119.

(3) ΕΕ L 215 της 6.7.1997, 21.

(4) ΕΕ C 116 της 14.1.1997, σ. 65.

(5) ΕΕ C 379 της 15.12.1997, σ. 21.

2.2. Η σημασία του πολιτισμού στην κοινωνία

2.2.1. Ο πολιτισμός μπορεί να θεωρηθεί ως πνευματική διεργασία με την οποία μια ομάδα ή κατηγορία διακρίνεται από άλλες ομάδες ή κατηγορίες. Για να επικοινωνήσουμε είναι απαραίτητο να υπάρχει αλληλοκατανόηση και αποδοχή των διαφορών μας.

2.2.2. Θεμέλιο του πολιτισμού είναι τα σύμβολα που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να επικοινωνήσουν και η κατανόησή τους. Τα σύμβολα αυτά μπορεί να είναι υλικά (κτίρια, σημαίες, ενδύματα, τροφή), να συνδέονται με την ενέργεια (τραγουδία, χρώματα και οι συνδυασμοί τους), κοινωνικά (δημόσιες τελετές και συγκεντρώσεις, θεσμοί) ή άυλα (αίσθημα αλληλεγγύης, αίσθηση του χιούμορ, κοινή γλώσσα και κοινές ηθικές αξίες). Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του πολιτισμού και των συμβόλων του είναι η αμοιβαία αποδοχή και καθιέρωση των κανόνων και τρόπων επικοινωνίας. Τούτο θα καταστήσει τελικά δυνατή την διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης και της ευημερίας. Η δημοκρατία αποτελεί τέτοιου είδους πολιτισμό.

2.2.3. Για να ερμηνεύσουμε αυτά τα σύμβολα και να μπορέσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα τις διαφορές στη συμπεριφορά και στις συνήθειες, χρειαζόμαστε ορισμένα βοηθητικά μέσα. Ένα από αυτά είναι το πρότυπο της πολιτιστικής διάστασης⁽¹⁾. Επισημαίνονται τέσσερις διαστάσεις στις εθνικές πολιτιστικές διαφορές. Αυτές είναι:

- κοινωνικές διαφορές: μικρές-μεγάλες·
- ατομικότητα-συλλογικότητα·
- μητριαρχία-πατριαρχία·
- ανοχή των διαφορών: μικρή-μεγάλη.

2.2.4. Οι κοινωνικές διαφορές απεικονίζουν τη στάση των πολιτών έναντι των ασκούντων την εξουσία. Στις χώρες με μεγάλες κοινωνικές διαφορές υπάρχει σαφέστερη διαστρωμάτωση της κοινωνίας από οικονομικής και πολιτικής πλευράς από ό,τι στις χώρες με μικρές κοινωνικές διαφορές.

2.2.5. Η ατομικότητα συνδέεται με κοινωνίες όπου οι διαφορές μεταξύ των ατόμων δεν είναι αισθητές. Αντιθέτως, από συλλογικότητα χαρακτηρίζονται οι κοινωνίες όπου οι άνθρωποι από τη γέννησή τους είναι ενταγμένοι σε ισχυρές και σταθερά διαρθρωμένες από κοινωνική άποψη ομάδες.

2.2.6. Κατά την εξέταση της τρίτης διάστασης που αφορά την μητριαρχία-πατριαρχία, υπενθυμίζεται ότι αποτελεί μέσο μεθοδολογικής εξέτασης, το περιεχόμενο του οποίου δεν ανταποκρίνεται στην καθημερινή σημασία των όρων αυτών.

2.2.7. Στους πατριαρχικούς πολιτισμούς επικρατεί έντονος ανταγωνισμός και η αποτυχία θεωρείται καταστροφή. Η προσοχή επικεντρώνεται στις ατομικές ικανότητες και οι συγκρούσεις θεωρούνται «αγώνας». Αντίθετα, στους μητριαρχικούς

πολιτισμούς οι άνθρωποι προσπαθούν να βρουν συμβιβασμούς και αποφεύγουν τις «πολλές υποσχέσεις». Οι πατριαρχικοί πολιτισμοί αποσκοπούν σε μια κοινωνία όπου έμφαση δίνεται στην απόδοση ενώ οι μητριαρχικοί πολιτισμοί επιδιώκουν την επίτευξη μιας ευημερούσας κοινωνίας.

2.2.8. Τέταρτο, υπάρχουν έντονες διαφορές όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι ανέχονται τις διαφορές. Η ανασφάλεια αποτελεί πάντα υποκειμενική εμπειρία ακόμη και όταν είναι κοινή με άλλα μέλη της κοινότητας. Η υπερβολική ανασφάλεια δημιουργεί πιέσεις και οι κοινότητες έχουν αναπτύξει, με το πέρασμα του χρόνου, διάφορα μέσα για την εξουδετέρωση των πιέσεων αυτών. Τέτοια είναι η τεχνολογία, οι νόμοι και οι ρυθμίσεις, καθώς και η θρησκεία. Η βελτίωση της ανοχής των διαφορών αποτελεί βασικό στόχο στο πλαίσιο της πολιτιστικής πολυμορφίας της Ευρώπης και των βασικών πολιτιστικών μέσων και δικτύων.

2.3. Περιβάλλον και πολιτισμός

2.3.1. Τα μεγαλύτερα προβλήματα της Ευρώπης και των γειτόνων της συνδέονται με περιβαλλοντικά θέματα. Για την επίλυσή τους απαιτείται η κατανόηση των πολιτιστικών διεργασιών οι οποίες κατέχουν ιδιαίτερη θέση στην παρούσα γνωμοδότηση.

2.3.2. Ο τρόπος με τον οποίο σχηματίζεται και διαμορφώνεται το φυσικό περιβάλλον στις πόλεις και την ύπαιθρο είναι κατά βάθος πολιτιστικής υφής. Ο πολιτισμός, πέρα από την υλική και πνευματική μορφή του, προσδιορίζεται και από την οικονομική σχέση των ανθρώπων με το περιβάλλον τους⁽²⁾. Η χρήση ορισμένων υλικών αγαθών και η απόρριψή τους, η συλλογή ή καταστροφή υλικών αγαθών δεν αποτελεί μόνο έκφραση οικονομικών απόψεων αλλά και ερμηνεία των βαθύτερων αξιών, των νόμων, και των συμβόλων της σύγχρονης κοινωνίας.

2.3.3. Η περιβαλλοντική κρίση δείχνει πώς η συνέχιση ορισμένων δραστηριοτήτων, συνεπάγεται ανεπανόρθωτες καταστροφές, όπως π.χ. η τρύπα του όζοντος, η απερίμωση μεγάλων εκτάσεων του πλανήτη, κ.λπ., και συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, πράγμα που πρέπει να καταστεί συνείδηση. Είναι γενικά γνωστό ότι παρόμοιες οικονομικοπολιτιστικές καταστάσεις συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στο να γίνει ο πληθυσμός της γης φτωχότερος. Έτσι, στη βιομηχανική κοινωνία, στα προάστια ή στα κέντρα των πόλεων οι μικρές και κοινωνικά περιθωριακές ομάδες που κατοικούν σε αυτά υποφέρουν ολοένα και περισσότερο. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ομάδες αυτές στερούνται πολιτιστικών οριζόντων, με τη βοήθεια των οποίων θα μπορούσαν να βρουν διάφορους τρόπους για να ενταχθούν στο περιβάλλον τους.

⁽¹⁾ Το πρότυπο αυτό αναπτύχθηκε από τον Geert Hofstede.

⁽²⁾ Η Κοινωνιολόγος Elisabeth Heidenreich έχει επισημάνει το θέμα αυτό.

2.3.4. Η διατήρηση και η ανάπτυξη πολιτιστικών προτύπων που συνδέονται με την οικολογική χρήση των φυσικών πόρων, καθώς και η αποτροπή και ο περιορισμός εκείνων των πολιτιστικών προτύπων που αναπόφευκτα έχουν βλαβερές και αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον, θα πρέπει να αποτελούν τον πρωταρχικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.4. Οι μεγάλες ευρωπαϊκές περιφέρειες

2.4.1. Οι γεωγραφικές συνθήκες, η κοινή ιστορία, οι κοινωνικές συνθήκες, η θρησκεία και η γλώσσα, χαρακτηρίζουν τις περιφέρειες της Ευρώπης οι οποίες έχουν εθνική και ευρωπαϊκή ταυτότητα.

2.4.2. Στην Ευρώπη υπάρχουν τρεις θαλάσσιες περιοχές πολιτιστικής αλληλεπίδρασης οι οποίες εκ φύσεως διαφέρουν. Αρχαιότεροι είναι οι πολιτισμοί των ακτών της Μεσογείου. Η ιστορία της Μεσογείου δείχνει ότι οι πολιτιστικές ανταλλαγές και η συνεργασία των κατοίκων των περιοχών αυτών υπήρξαν δυνατές ακόμη και κατά την περίοδο διαμόρφωσης της δικής τους περιφερειακής, εθνικής, θρησκευτικής, και πολιτιστικής ταυτότητας.

2.4.3. Οι πολιτισμοί των ακτών του Ατλαντικού και της Βαλτικής έχουν διαμορφώσει ένα δικό τους σύστημα ανταλλαγής. Στον Ατλαντικό υπήρξε δυνατή η αλληλεπίδραση και από το εξωτερικό της ηπείρου, ενώ στη Βαλτική οι ανταλλαγές πραγματοποιήθηκαν στις εσωτερικές θάλασσες της Ευρώπης.

2.4.4. Όσον αφορά τη γειτνίαση, ο πολιτισμός ή οι σημαντικότερες τάσεις όσον αφορά τον πολιτιστικό ανταγωνισμό υπήρξαν σημαντικός παράγοντας των πολιτικών ή ένοπλων συγκρούσεων, αιτία των οποίων υπήρξε σε διάφορα μέρη της Ευρώπης και της ηπείρου η οριοθέτηση των νέων κρατών. Με τον ίδιο τρόπο, η ρητορική που συνδέεται με την αυθεντικότητα και την καθαρότητα των πολιτισμών αποτελεί «αμυντική» επιθετική πολιτική, η οποία συχνά οδηγεί στην βίαιη αντιπαράθεση. Αυτού του είδους η ρητορική συχνά είναι πολιτικό έργο που αποσκοπεί στην επιβολή συγκεκριμένου καθεστώτος, το οποίο εξυπηρετεί την ενδυνάμωση του πολιτισμού, της θρησκείας ή, ακόμη, της εξουσίας του κράτους.

2.4.5. Συχνά, επιστάται η προσοχή στα θρησκευτικά σύνορα και στη σημασία τους. Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ θρησκείας και πολιτισμού. Είναι δύσκολο να εντοπιστεί εάν οι εκκλησιαστικοί προσανατολισμοί έχουν διαμορφώσει τον πολιτισμό, ή εάν ο πολιτισμός έχει συμβάλει ακριβώς στη θεμελίωση των θρησκευτικών δογμάτων.

2.4.6. Στην κοινή ιστορία της Ρωμαϊκής και της Βυζαντινής αυτοκρατορίας ή της αυτοκρατορίας του Καρλομάγνου, τα σύνορα συνέβαλαν στη δημιουργία κοινών χαρακτηριστικών

σημείων της περιοχής. Εάν σε αυτή προστεθεί το τέλος του φεουδαλισμού και η αρχή της βιομηχανικής εποχής, τότε εξηγείται η κοινωνική διάσταση του πολιτισμού. Η ομοιότητα κοινωνικής οργάνωσης και βιομηχανικής διάρθρωσης εξηγείται σε μεγάλο βαθμό από την ύπαρξη παρόμοιων πολιτισμών. Τούτο είναι αποτέλεσμα μιας διεργασίας που οφείλεται στην αλληλεπίδραση και τη συνάρθρωση των πολιτισμών. Τούτο αποδεικνύει ότι, στις χώρες που θεωρούνται πολιτιστικά ομοιογενείς, ο πολιτισμός δεν είναι τίποτα περισσότερο από τη σύνθεση πολιτιστικών στοιχείων τα οποία είναι κοινά και σε άλλες περιοχές της Ευρώπης.

3. Πολυπολιτισμικές κοινωνίες και πολυπολιτισμική Ένωση

3.1. Η αφετηρία της πολιτιστικής ταυτότητας

3.1.1. Κάθε άνθρωπος εκφράζεται με βάση πρότυπα σκέψης, γνώσης και συμπεριφοράς, τα οποία έμαθε στη ζωή του ήδη από την παιδική ηλικία. Αφετηρία τούτων είναι το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ανατράφηκε το άτομο και στο οποίο βίωσε τις εμπειρίες του. Το κυριότερο τμήμα του πολιτισμού αναπτύσσεται στο οικογενειακό περιβάλλον, στο περιβάλλον διαμονής, στο σχολείο, στο χώρο εργασίας. Στο πλαίσιο του τοπικού πολιτισμού, αυτά τα χαρακτηριστικά δεν σημαίνουν καθόλου κοινές εκφράσεις, παρόλο που ανευρίσκονται στις κατά τόπους κοινότητες. Η ΕΤΠ σε προηγούμενη γνωμοδότησή της έχει επισημάνει ότι δεν μπορούμε να αξιολογήσουμε τις πολιτιστικές αξίες των διαφόρων ομάδων δεδομένου ότι η πολιτιστική ταυτότητα όλων πρέπει να είναι σεβαστή. Δεν είναι καθόλου εύκολο πράγμα. Όλοι μας έχουμε την τάση να αξιολογούμε τους άλλους με τα δικά μας κριτήρια.

3.1.2. Επισημαίνεται ότι ο πολιτιστικός σχετικισμός δεν σημαίνει νέους κανόνες για το ίδιο το άτομο ή την κοινότητά του. Προτού προβούμε σε αξιολογήσεις πρέπει να διαθέτουμε πληροφορίες σχετικά με τη φύση, την προέλευση, και τις συνέπειες των πολιτιστικών διαφορών. Η πολιτιστική ανοχή δεν σημαίνει καθόλου την υιοθέτηση αρχών του δικού μας πολιτισμού ή του πολιτισμού άλλων.

3.1.3. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι το κριτήριο με το οποίο αξιολογείται τόσο ο δικός μας πολιτισμός όσο και ο πολιτισμός των άλλων. Η ανθρώπινη ύπαρξη και η αποδοχή του άλλου υπερβαίνει τον πολιτιστικό σχετικισμό. Σε μία πολυπολιτισμική κοινωνία είναι απαραίτητο να υπάρχουν πληροφορίες προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος σκέψης και η συμπεριφορά των άλλων. Η πληροφορία και η γνώση αποτελούν την αφετηρία για την κατανόηση. Η κατανόηση παρέχει τη δυνατότητα του αμοιβαίου σεβασμού και της ανεξίτηλης ανθεκτικότητας. Η μεταβίβαση πολιτιστικών στοιχείων βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό. Η πολυφωνία και η πολιτιστική ανοχή συνδέονται άμεσα με τη δημοκρατία.

3.1.4. Η πολιτιστική ταυτότητα χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πολλών στρωμάτων. Στηρίζεται δε στις σχέσεις του ατόμου με άλλα άτομα. Η ταυτότητα του ατόμου εξαρτάται από τον τόπο, την κατάσταση ή την ιστορική περίοδο. Η πολιτιστική ταυτότητα των ανθρώπων εξαρτάται, επίσης, από τα πολλά κοινωνικά και πολιτιστικά δίκτυα στα οποία ανήκουν.

3.1.5. Η γλώσσα αποτελεί τη βάση του πολιτισμού και το βασικότερο μέσο επικοινωνίας των μελών μιας κοινωνίας και είναι κατά συνέπεια απαραίτητη προϋπόθεση της ίδιας της κοινωνίας. Η κατοχή και η μεταβίβαση πολιτιστικών πληροφοριών μεταξύ των ανθρώπων προϋποθέτει την ύπαρξη κοινών γλωσσικών συμβόλων. Η γλώσσα είναι το σύμβολο του πολιτισμού και, κατά συνέπεια, απόθεμα πληροφοριών. Η ομιλούμενη γλώσσα και η γλώσσα των νοημάτων είναι ουσιαστικές από κάθε πλευρά για την ύπαρξη της κοινωνίας. Η γραπτή γλώσσα συμβάλλει στη μεταβίβαση της πολιτιστικής πληροφορίας και της σημασίας της τόσο χρονικά όσο και γεωγραφικά.

3.1.6. Στην ΕΕ, η γλώσσα των κρατών μελών θεωρείται η επίσημη γλώσσα του κράτους. Στο εσωτερικό των χωρών έχουν αναγνωριστεί, επίσης, και οι γλώσσες των μειονοτήτων. Πρέπει, επίσης, να διασφαλιστεί σε όλους το δικαίωμα της γνώσης της γλώσσας τους. Η καλή γνώση της μητρικής γλώσσας παρέχει αυτοπεποίθηση και βοηθά στην εκμάθηση και άλλων γλωσσών. Η πολυγλωσσία θεωρείται πηγή πλούτου και πολιτιστική αξία, και θα πρέπει να ενθαρρυνθεί όπως ακριβώς αναφέρεται στο Λευκό Βιβλίο για την εκπαίδευση. Η γλώσσα είναι, επίσης, μέσο επικοινωνίας και πρέπει να διατηρηθεί ως τέτοιο στην πολυπολιτισμική κοινωνία και την πολυπολιτισμική Ευρώπη.

3.1.7. Η ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας και της μεταβίβασης πληροφοριών κατά την τελευταία εικοσαετία έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ύπαρξη τοπικών πολιτισμών. Οι γνώσεις τα προσόντα και οι θεωρήσεις του κόσμου που τα παιδιά και οι νέοι αποκτούν νωρίτερα από τους ενήλικες και που στο παρελθόν ελέγχονταν και κυβερνούντο σε μεγάλο βαθμό από την τοπική κοινότητα, έχουν αντικατασταθεί με τη μετάδοση πληροφοριών από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που είναι ξένα προς τον τοπικό πολιτισμό. Τούτο έχει αποδυναμώσει εκείνους τους πολιτιστικούς δεσμούς με τη βοήθεια των οποίων οι νέοι μπορούσαν να διαμορφώσουν τη σχέση τους με την τοπική κοινότητα.

3.1.8. Από την άλλη πλευρά, η τεχνολογία της πληροφόρησης δημιουργεί νέες δυνατότητες για πολιτιστική συνεργασία και προώθηση των πολιτιστικών ανταλλαγών σε τοπικό επίπεδο. Εξάλλου, οι πολίτες της Ευρώπης έχουν περισσότερες δυνατότητες για την ανάπτυξη καινοτόμων πολιτιστικών σχεδίων και δικτύων.

3.1.9. Οι πολιτιστικές διαφορές είναι συχνά κοινωνικής υφής. Η εκπαίδευση και η απασχόληση είναι ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία της πολιτιστικής εκπαίδευσης, τα οποία

δίδουν στα άτομα τη δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις, να μαθαίνουν τέχνες, να κερδίζουν τα προς το ζην, και σε τελευταία ανάλυση, να ορίζουν τη ζωή τους. Από πλευράς κοινωνικής ισότητας είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι όλα τα μέλη των εθνοτικών, θρησκευτικών, και κοινωνικών ομάδων έχουν τις ίδιες ευκαιρίες όσον αφορά τη γνώση των συμβόλων του εθνικού πολιτισμού. Για το λόγο αυτό, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πολιτιστικές αξίες και τα σύμβολα για την καταπολέμηση της απομόνωσης.

3.2. Ο ρόλος των τοπικών και των περιφερειακών αρχών στην πολυπολιτισμική Ένωση

3.2.1. Ο ρόλος των τοπικών και των περιφερειακών αρχών είναι καθοριστικής σημασίας εφόσον επιδιώκουν να ανακαλύψουν τα βασικά σημεία κατανόησης, ανοχής και σεβασμού μεταξύ των διαφόρων πολιτισμικών ομάδων. Πρέπει να αναζητούνται συνεχώς τα χαρακτηριστικά έκφρασης των κοινωνικών και πολιτισμικών ομάδων. Ο εμπλουτισμός των διαφόρων πολιτισμών και η δημιουργία ενός περιβάλλοντος καινοτομίας στο οποίο μπορεί να ανθήσουν οι επιχειρήσεις είναι, επίσης, προς όφελος των τοπικών και περιφερειακών αρχών. Οι πολιτιστικές ανταλλαγές πρέπει να θεωρηθούν αντικείμενο οικονομικών συναλλαγών, σαν να ήταν υλικό αγαθό. Η τεχνολογία της πληροφόρησης, τα πολυμέσα, και τα οπτικοακουστικά μέσα συμβάλλουν στην επιτάχυνση αυτής της διαδικασίας. Ο πολιτισμός μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων, και για το λόγο αυτό πρέπει να τύχει υποστήριξης.

3.2.2. Το Συμβούλιο προτρέπει τα κράτη μέλη να προωθήσουν την εκπαίδευση και τη διδασκαλία που συνδέονται με νέες έννοιες με τις οποίες προάγεται η ειρήνη, η δημοκρατία, ο σεβασμός του πολιτισμού, η ισότητα καθώς, και η ανάπτυξη που βασίζεται στην ανοχή και στη συνεργασία. Η ΕΤΠ θεωρεί την εκπαίδευση μέσο καθοριστικής σημασίας για την κατανόηση, την ανοχή και το σεβασμό των πολιτισμών, όπως ήδη αναφέρει στη γνωμοδότησή της σχετικά με τη σημασία της εκπαίδευσης για τον πολιτισμό. Επίσης, η ΕΤΠ επισημαίνει ότι η εκπαίδευση είναι διαρκής. Γι αυτό η δια βίου εκπαίδευση εφαρμόζεται κυρίως στον πολιτιστικό τομέα. Τα παιδιά και οι νέοι πρέπει να διδάσκονται το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και στους ενήλικες πρέπει να παρέχονται οι αντίστοιχες γνώσεις. Στον πολιτιστικό τομέα, είναι, επίσης, σημαντική η γνώση που αποκτάται κατά τον ελεύθερο χρόνο. Η συνεργασία με άλλους παράγοντες και κυρίως με το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ιδιαίτερα σημαντική.

3.2.3. Οι πολίτες πρέπει να έχουν συνείδηση της πολιτιστικής τους ταυτότητας. Η πολιτιστική αδιαφορία οδηγεί εύκολα στην αποδυνάμωση της αυτοπεποίθησης και με τον τρόπο αυτό αποκτάται εσφαλμένη στάση όσον αφορά την κοινωνική ειρήνη. Επίσης, η πολιτιστική εκπαίδευση, η οποία στην ΕΕ παρέχεται με τα προγράμματα Socrates, Erasmus των Jeunesse pour l'Europe, πρέπει να περιληφθεί και στα προγράμματα Tacis και Phare για την περαιτέρω κατανόηση και διάδοση των πολιτιστικών στοιχείων μεταξύ των εθνών. Η ΕΤΠ εφιστά την προσοχή στο πρόβλημα του χαμηλού ύψους των ποσών που διατίθενται για τον πολιτισμό τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τούτο αποτελεί εμπόδιο για την πολιτιστική ανάπτυξη και για την διαπολιτισμική εκπαίδευση.

3.2.4. Ο άνθρωπος έχει τις ρίζες του σε ένα συγκεκριμένο τόπο, όταν νιώθει ότι μπορεί από την πλευρά του να επηρεάσει το περιβάλλον στο οποίο ζει και, κατά συνέπεια, να συμμετέχει στις αλλαγές που συντελούνται σε αυτό. Στην πολυπολιτισμική Ένωση οι οργανώσεις των πολιτών, οι ενώσεις των νέων, τα εκπαιδευτικά προγράμματα, οι κοινωνικές δράσεις, κλπ., διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά την ενίσχυση της δημοκρατίας και της ανεξιθρησκίας στην Ευρώπη. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών αρχών στη διοργάνωση των δράσεων αυτών. Συνεπώς, είναι σημαντικό να δημιουργηθούν καλές προϋποθέσεις για την ανάληψη πρωτοβουλιών που αυξάνουν τη διαπολιτιστική συνεργασία μεταξύ τοπικών και περιφερειακών αρχών.

3.3. Ο ρόλος των μαζικών μέσων ενημέρωσης στην πολυφωνική κοινωνία

3.3.1. Ο ρόλος των μαζικών μέσων ενημέρωσης στην πολυφωνική κοινωνία είναι σημαντικός. Ο τρόπος με τον οποίο επιλέγονται, τονίζονται και προβάλλονται οι ειδήσεις επηρεάζει πολύ τη συμπεριφορά των διαφόρων ομάδων και τις γνώσεις των μεν για τους δε. Η δύναμη της «τέταρτης εξουσίας» οφείλεται πρωτίστως στην ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφόρησης. Εξάλλου, οι τοπικοί και περιφερειακοί πολιτισμοί θα προβληθούν περισσότερο και θα συμμετέχουν καλύτερα στην πολιτιστική διεργασία της ΕΕ, εάν βελτιστοποιηθεί η τεχνολογία της πληροφόρησης. Για όλους αυτούς τους λόγους, οι τοπικές αρχές θα πρέπει να μπορούν να δημιουργήσουν τις τεχνικές και πνευματικές προϋποθέσεις που απαιτούνται για την ανάπτυξη δικτύων πληροφοριών και μέσων επικοινωνίας.

3.3.2. Τα σημερινά δίκτυα πληροφοριών, το τοπικό ραδιόφωνο, η καλωδιακή τηλεόραση, το βίντεο, κλπ, παρέχουν στις διάφορες κοινωνικές και πολιτιστικές ομάδες τη δυνατότητα να εκφράζουν τις απόψεις τους τόσο στους ακροατές τους όσο και στο ευρύτερο κοινό. Είναι αρχή της δημοκρατίας οποιαδήποτε κοινωνική ή εθνοτική ομάδα να μπορεί να επιλέγει τις πληροφορίες που διαχέονται προς τα έξω. Βέβαια, τούτο προϋποθέτει ότι και οι ομάδες αυτές πρέπει να σέβονται τις δημοκρατικές αρχές.

3.3.3. Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές μπορούν να προωθήσουν τη δημιουργία παρόμοιων δικτύων, τα οποία συμβάλλουν στην αύξηση των πολιτιστικών γνώσεων. Τα δίκτυα αυτά πρέπει να είναι υπεράνω των συνόρων των περιφερειών και της ΕΕ. Η γνώση άλλων περιφερειών και εθνών αυξάνει το ενδιαφέρον των πολιτών για τα ευρωπαϊκά θέματα, συμβάλλει στην δημιουργία εκείνης της «πολιτιστικής ιθαγένειας» που καθιστά δυνατή την οικοδόμηση της νέας Ευρώπης.

4. Οι μελλοντικές προκλήσεις

4.1. Πρέπει να αναληφθούν πρωτοβουλίες που να αποσκοπούν στην αξιοποίηση των θετικών και γόνιμων πτυ-

χών των πολιτιστικών διαφορών διότι έχει επισημανθεί ότι η βασική πηγή συγκρούσεων στο μέλλον δεν θα είναι ούτε οικονομική ούτε ιδεολογική, αλλά πολιτισμική.

4.2. Χωρίς να συμμερίζεται κάποια συγκεκριμένη θεωρία, η ΕΤΠ θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο συγκρούσεων μεταξύ πολιτισμών⁽¹⁾.

4.3. Η πολιτιστική πολυμορφία στο εσωτερικό της ΕΕ καθώς και οι εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ αποτελούν από πολιτιστική άποψη τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Πράγματι, στην πολυπολιτισμική κοινωνία είναι δυνατή η αξιοποίηση των εμπειριών των μειονοτήτων κατά τη διασυνοριακή συνεργασία. Δεν έχει εξεταστεί δεόντως ο τρόπος οικονομικής αξιοποίησης της γνώσης ξένων πολιτισμών. Αλλά η γνώση συμβάλλει, επίσης, στην ενίσχυση της συνεργασίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία.

4.4. Αντιμετωπίζουμε συνεχώς το δίλημμα ή να επιτρέψουμε στην πολιτιστική πολυμορφία να εμποδίσει την ανθρώπινη αλληλεπίδραση ή να αναγνωρίζουμε ότι η πολυμορφία αποτελεί στοιχείο πλούτου και εμπνευσής για τις κοινωνίες μας. Έχουμε πολλά παραδείγματα από την ιστορία. Η αβεβαιότητα για το μέλλον που προκαλεί η μεταβατική περίοδος συμβάλλει στην αναβίωση συγκρούσεων.

4.5. Από τις αρχές και όσους εκπροσωπούν τα έθνη απαιτείται σύνεση, και συμβατότητα των πληροφοριών και των αξιών. Οι εθνικές αρχές οφείλουν να στηρίξουν τις τοπικές και περιφερειακές αρχές στην προσπάθειά τους να πλουτίσουν τις γνώσεις σε θέματα πολιτισμού. Εναπόκειται στην ΕΕ να συμβάλλει στην αύξηση των πολιτιστικών γνώσεων και στη δημιουργία δικτύων σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

4.6. Ο πολιτιστικός πλούτος που επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση άλλων πολιτισμών, πρέπει να στοχεύει στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού γενικά και να συμβάλει στην ανάδυση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

5. Συμπεράσματα: το μέλλον των πολιτιστικών προγραμμάτων

5.1. Κατά την άποψη της ΕΤΠ απαιτείται σήμερα στην ΕΕ ευρύτερη έρευνα όσον αφορά τα πολιτιστικά θέματα. Μόνο για να κατανοήσουμε οι μεν τους δε, πρέπει να γνωρίζουμε την ιστορία των διαφόρων τρόπων έκφρασης του πολιτισμού. Επίσης, η έρευνα αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για την οικονομική ζωή. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη συμπερίληψη του πολιτισμού και σε άλλα προγράμματα καθώς και στην επίδραση που έχει στην ανάπτυξη και στο τοπικό εμπόριο. Επίσης, σημαντική είναι η διερεύνηση της σχέσης πολιτισμού

⁽¹⁾ Μια θεωρία για τις πολιτιστικές συγκρούσεις ανέπτυξε ο καθηγητής Samuel P. Huntington το 1993.

και τεχνολογίας, καθώς και του ρόλου που διαδραματίζει στην ανάπτυξη και την ευημερία των τοπικών κοινωνιών. Ενδείκνυται σε όλα τα προγράμματα τεχνολογικής ανάπτυξης να περιλαμβάνεται η πολιτιστική διάσταση με στόχο την ανάπτυξη της πολιτιστικής επικοινωνίας μεταξύ των περιφερειών της Ευρώπης και τη διασφάλιση, ταυτόχρονα, του πολυπολιτισμικού χαρακτήρα των προγραμμάτων αυτών (π.χ. το πρόγραμμα Esprit).

5.2. Η ΕΕ θα πρέπει να παροτρύνει τα κράτη μέλη να αυξήσουν τα κονδύλια των τοπικών, περιφερειακών ή κρατικών προϋπολογισμών τους που αφορούν τον πολιτισμό, καθώς και να εφαρμόζουν την ευρεία έννοια του όρου: να χρηματοδοτούν πολιτιστικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στην άνθηση των τοπικών και περιφερειακών πολιτισμών.

5.3. Η Ευρώπη έχει έντονο ανταγωνισμό με τις άλλες οικονομικές περιφέρειες. Οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε αυτόν τον ανταγωνισμό με τη βοήθεια των ευρωπαϊκών αξιών, στις οποίες περιλαμβάνεται ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στο χώρο εργασίας. Στην πολυπολιτισμική κοινωνία η αλληλεπίδραση των πολιτισμών απαιτεί σήμερα τη σε βάθος διεξαγωγή πολιτιστικών μελετών. Για την αποφυγή συγκρούσεων απαιτείται συνεργασία σε πολλούς τομείς του πολιτισμού όπως σε επίπεδο πνευματικό, καλλιτεχνικό, και θρησκευτικό. Τα διευρωπαϊκά δίκτυα αποτελούν εν προκειμένω εξαιρετικό μέσο στήριξης.

5.4. Πρέπει, επίσης, να τονισθεί το γεγονός ότι οι ευρωπαϊκοί πολιτισμοί επηρέασαν ειρηνικά ο ένας τον άλλον δια μέσου

των αιώνων με αμοιβαίο όφελος. Στην κοινωνία των ανθρώπων υπάρχουν αρκετά προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν. Η εξάλειψη της φτώχειας και της περιθωριοποίησης ή η διάσωση του περιβάλλοντος δεν μπορούν να λυθούν με την αντιπαράθεση των πολιτισμών αλλά μόνο με την αύξηση της αλληλεπίδρασής τους.

5.5. Η ΕΕ πρέπει να επανεξετάσει τις πολιτιστικές της αξίες και να διευρύνει τη μελέτη των πολιτιστικών θεμάτων στο πλαίσιο της κοινοτικής δράσης. Μόνο με την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας είναι δυνατή η εδραίωση της Ένωσης και η ύπαρξη βιώσιμων εξωτερικών σχέσεων.

5.6. Η ΕΤΠ καλεί την Επιτροπή, σύμφωνα με το αίτημα του Συμβουλίου, να στηρίξει την εκπόνηση ολοκληρωμένων πολιτιστικών προγραμμάτων και τη δημιουργία πολιτιστικού ταμείου. Η ΕΤΠ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό, εν προκειμένω, ο πολιτισμός και η σημασία του να εξεταστούν ευρύτερα και να χορηγηθούν στο προτεινόμενο πολιτιστικό ταμείο επαρκείς πόροι.

5.7. Η ΕΤΠ θεωρεί ότι κατά την μεταρρύθμιση των πολιτιστικών προγραμμάτων της ΕΕ πρέπει συνειδητά να ενισχυθεί η πολιτιστική διάσταση για την εδραίωση της ολοκλήρωσης. Σε τελευταία ανάλυση τούτο είναι δυνατό μόνο με την παράλληλη προβολή της πολιτιστικής πολυμορφίας και τη γνώση και κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών.

Βρυξέλλες, 13 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με την «Πρόταση για απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας με στόχο την ενίσχυση της εκδήλωσης «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης»»

(98/C 180/12)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας με στόχο την ενίσχυση της εκδήλωσης «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης»⁽¹⁾

έχοντας υπόψη την απόφαση του Συμβουλίου της 5ης Δεκεμβρίου 1997, βάσει του άρθρου 128 και του άρθρου 198 Γ, παράγραφος 1 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών σχετικά με το εν λόγω θέμα·

έχοντας υπόψη την απόφαση του Προεδρείου της 8ης Μαρτίου 1996 να ανατεθεί στην επιτροπή 7 «Ευρώπη των Πολιτών, Έρευνα, Πολιτισμός, Νεολαία και Καταναλωτές» η κατάρτιση της σχετικής γνωμοδότησης·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης που υιοθέτησε η επιτροπή 7 (έγγρ. CdR 448/97 rév.) στις 23 Ιανουαρίου 1998 (Εισηγητής: ο κ. Ευσταθιάδης)·

υιοθέτησε κατά την 22η σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου), την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Είναι συνείδηση όλων ότι ο πολιτισμός αποτελεί το καλύτερο μέσο για την υπέρβαση των διαφορών μεταξύ διαφορετικών κοινωνιών, ενώ αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση και, κατά συνέπεια, για την αγαστή συνεργασία μεταξύ των λαών.

1.2. Η συνεργασία και η αμοιβαία κατανόηση σε πολιτιστικό επίπεδο, βάσει του σεβασμού της ταυτότητας κάθε λαού και εθνικής ομάδας, θα συμβάλει στην επίτευξη της επιδιωκόμενης οικονομικής σύγκλισης και κοινωνικής δικαιοσύνης ή στην προσέγγιση οιασδήποτε πολιτικής στην Ευρώπη για την οποία υφίστανται δυσκολίες εξεύρεσης μίας κοινής συνισταμένης.

1.3. Ένα από τα μέσα που διαθέτει η Ευρώπη στον τομέα του πολιτισμού είναι ο θεσμός «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης». Η ΕΤΠ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής για την ένταξη του εν λόγω θεσμού στο πλαίσιο δραστηριοτήτων της Κοινότητας και τη θέσπιση κοινοτικής πρωτοβουλίας για την υποστήριξή του.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Όλες οι πόλεις που ανακηρύχθηκαν «Πρωτεύουσες της Ευρώπης» στο παρελθόν, είχαν τη δυνατότητα να δείξουν, η καθεμία με το δικό της τρόπο και στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της, το πώς αντιλαμβάνονται την έννοια της προώθησης της πολιτιστικής δραστηριότητας και πολυμορφίας στο πλαίσιο μίας ενωμένης Ευρώπης.

2.2. Η εμπειρία που αποκομίσθηκε κατά την πρώτη περίοδο εφαρμογής του θεσμού των πολιτιστικών πρωτευουσών της Ευρώπης (1985-1999), δίδει τη δυνατότητα της διατύπωσης ορισμένων χρήσιμων παρατηρήσεων.

2.3. Μέσω του θεσμού αυτού επιβεβαιώνεται ο διεθνής χαρακτήρας του πολιτισμού και ενισχύεται ο πολιτισμός ως κρίσιμο και καθοριστικής σημασίας στοιχείο της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

2.4. Μέσω της ενίσχυσης των τοπικών πολιτιστικών αξιών και ιδιαιτεροτήτων αναδεικνύεται η πολιτιστική πολυμορφία της Ευρώπης, που αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, την καταπολέμηση των φυλετικών διακρίσεων και της ξενοφοβίας και την προώθηση της συνεργασίας.

2.5. Η ΕΤΠ προτείνει τη συμμετοχή στην πρωτοβουλία και χωρών του ΕΟΧ καθώς και υποψηφίων προς ένταξη χωρών και της Ελβετίας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η διαδικασία επιλογής

3.1.1. Η Επιτροπή προτείνει τη σύσταση συμβουλευτικής επιτροπής επιλογής, αποτελούμενης από επτά μέλη, δύο εκ των οποίων θα ορισθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δύο από το Συμβούλιο, δύο από την Επιτροπή και ένα από την ΕΤΠ. Η εν λόγω επιτροπή θα έχει ως έργο την εξέταση των υποψηφιοτήτων και την υποβολή έκθεσης προς την Επιτροπή, η οποία θα προβεί στη συνέχεια στην υποβολή της επίσημης πρότασης σχετικά με την πόλη που πρόκειται να ανακηρυχθεί «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης». Η ΕΤΠ υποστηρίζει

⁽¹⁾ COM(97) 549 τελικό - 97/0290 COD — ΕΕ C 362 της 28.11.1997, σ. 12.

τη σύσταση της επιτροπής επιλογής βάσει της προαναφερθείσας σύνθεσης, διότι θεωρεί ότι κατά τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ενεργός συμμετοχή των εκπροσώπων των τοπικών και περιφερειακών αρχών.

3.2. Κριτήρια επιλογής

3.2.1. Κατά τη διαδικασία καθορισμού των κριτηρίων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η ανάγκη διαφύλαξης του κύρους των Πολιτιστικών Πρωτευουσών, οι πραγματικές δυνατότητες που διαθέτουν οι εν λόγω πόλεις, καθώς και οι βασικές προϋποθέσεις που ισχύουν για την υποβολή υποψηφιότητας, ώστε να διασφαλίζεται η μοναδικότητα, η ουσία και η αξιοπιστία του θεσμού.

3.2.2. Η εξαίρεση του έτους 2000, έτος για το οποίο ανακηρύχθηκαν πολιτιστικές πρωτεύουσες και οι εννέα υποψήφιες πόλεις, αποτελεί μοναδική περίπτωση λόγω της συμβολικής σημασίας της εν λόγω ημερομηνίας. Υπό κανονικές συνθήκες τα κοινοτικά προγράμματα στον τομέα του πολιτισμού θα πρέπει να δίδουν τη δυνατότητα στις πόλεις, η υποψηφιότητα των οποίων απορρίφθηκε, να διοργανώνουν θεματικές πολιτιστικές εκδηλώσεις που να εντάσσονται σε ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό πλαίσιο.

3.2.3. Βαρύτητα θα πρέπει, επίσης, να δοθεί στις πόλεις που δεν είναι πρωτεύουσες χωρών, με την ανάθεση σε αυτές δραστηριοτήτων για την ανάδειξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπως επιτυχώς συνέβη στην περίπτωση της Θεσσαλονίκης, η οποία αποτελεί πλέον σημείο αναφοράς για τις επόμενες διοργανώσεις.

3.2.4. Λόγω της σημασίας του θεσμού για την προώθηση της έννοιας της ευρωπαϊκής συνεργασίας στο χώρο του πνεύματος στον οποίο η ευρωπαϊκή ήπειρος έχει να επιδείξει μία τεράστια κληρονομιά, ένα αξιοζήλευτο παρόν και ένα ελπιδοφόρο μέλλον, η προώθηση του πολιτισμού μέσω του θεσμού των πολιτιστικών πρωτευουσών αποτελεί το μέσο για την ειρηνική και δημιουργική επικοινωνία όχι μόνο μεταξύ των χωρών της Ευρώπης αλλά και όλου του κόσμου.

Κατά συνέπεια, η ΕΤΠ επιδοκιμάζει πλήρως την πρόταση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία οι αιτήσεις υποψηφιότητας που υποβάλλουν οι διάφορες πόλεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν ένα ευρωπαϊκό πολιτιστικό πρόγραμμα που θα επι-

κεντρώνεται σε ένα ειδικό ευρωπαϊκό θέμα και θα βασίζεται στην πολιτιστική συνεργασία.

3.2.5. Η επιτροπή θεωρεί ότι στην αίτηση υποψηφιότητας που υποβάλλουν οι διάφορες πόλεις θα πρέπει να παρουσιάζουν τα μέσα με τα οποία προτίθενται:

- να αναδείξουν τα κοινά ευρωπαϊκά καλλιτεχνικά κινήματα και τάσεις τα οποία γεννήθηκαν σε αυτές ή στην ανάπτυξη των οποίων η υποψήφια πόλις συνέβαλε σημαντικά·
- να διασφαλίσουν την ενεργό συμμετοχή στις εκδηλώσεις που θα διοργανώσουν εκπροσώπων του πολιτισμού από άλλες πόλεις της Ευρώπης·
- να διασφαλίσουν τις αναγκαίες συνθήκες για την υποδοχή των πολιτών και να εξασφαλίσουν όσο το δυνατόν ευρύτερο ακροατήριο μέσω της χρησιμοποίησης των πολυμέσων και της υιοθέτησης μίας πολυγλωσσικής προσέγγισης·
- να προωθήσουν το διάλογο μεταξύ των πολιτισμών της Ευρώπης και των πολιτισμών άλλων χωρών του κόσμου.

Η ΕΤΠ συμφωνεί με τις εν λόγω αρχές, αλλά θεωρεί ότι στα εν λόγω κριτήρια θα πρέπει να περιληφθούν σαφώς τόσο το ζήτημα της άμεσης συμμετοχής των πολιτών όσο και το ζήτημα του ρόλου και της σημασίας των πολιτισμών των διαφόρων μειονοτήτων.

3.2.6. Η ΕΤΠ ζητεί, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε απόφαση για τη συνέχιση του προγράμματος Καλέϊντοσκοπ το 1999 ή για την εκτέλεση πειραματικών σχεδίων για την προετοιμασία του πολιτιστικού προγράμματος-πλαίσιο, να χορηγηθεί στην πόλις της Βαϊμάρης, πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 1999, η συνήθης ενίσχυση της ΕΕ.

Η ΕΤΠ προτείνει ως στόχο για τις μελλοντικές πολιτιστικές πρωτεύουσες την έγκαιρη και συνεπή χορήγηση ενίσχυσης.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΤΠ υποστηρίζει γενικά την πρωτοβουλία της Επιτροπής για τη θέσπιση μιας κοινοτικής πρωτοβουλίας με στόχο την ενίσχυση της ετήσιας εκδήλωσης «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης».

4.2. Η ΕΤΠ τονίζει την τοπική και περιφερειακή πολυμορφία του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού και υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να υποβάλει, εντός συντόμου χρονικού διαστήματος, πρόταση για τη θέσπιση ενός ενιαίου πολιτιστικού προγράμματος, στο οποίο θα ενταχθεί και η προαναφερθείσα πρωτοβουλία.

Βρυξέλλες, 13 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος

της Επιτροπής των Περιφερειών

Manfred DAMMEYER

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE την CEEP και την CES»

(98/C 180/13)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ,

έχοντας υπόψη την απόφαση της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου για την κοινωνική πολιτική, να ρωτήσει τους κοινωνικούς εταίρους κατά πόσο επιθυμούν να εξεταστεί το θέμα της μερικής απασχόλησης / άτυπης εργασίας·

έχοντας υπόψη τη συμφωνία-πλαίσιο, της 6ης Ιουνίου 1997, μεταξύ της Ένωσης των Συνομοσπονδιών της Βιομηχανίας και των Εργοδοτών της Ευρώπης (UNICE), του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δημόσιων Επιχειρήσεων (CEEP) και της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων (ETUC) σχετικά με τη μερική απασχόληση·

έχοντας υπόψη την πρόταση της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1997⁽¹⁾, να αναβαθμισθεί η συμφωνία μεταξύ της UNICE, του CEEP και της ETUC σε κοινοτική οδηγία·

έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα της Διάσκεψης Κορυφής του Άμστερνταμ στις 16 και 17 Ιουλίου 1997·

έχοντας υπόψη την απόφασή της, της 26ης Νοεμβρίου 1997, σύμφωνα με το άρθρο 198 Γ, τρίτη παράγραφος, της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να εκδώσει σχετική γνωμοδότηση, και να αναθέσει την κατάρτισή της στην επιτροπή 8 «Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή, Κοινωνική Πολιτική, Δημόσια Υγεία»·

έχοντας υπόψη το σχέδιο γνωμοδότησης (CDR 398/97 γέν.) που υιοθέτησε η επιτροπή 8 στις 27 Νοεμβρίου 1997 με βάση την εισηγητική έκθεση της κ. U. Olander και του κ. Andersen·

υιοθέτησε κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Μαρτίου 1998 (συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου) το ακόλουθο κείμενο.

1. Εισαγωγή

Η συμφωνία για τη μερική απασχόληση έχει ως βάση την πρόταση της Επιτροπής, της 16ης Αυγούστου 1990, η οποία συμπεριελήφθη επίσης, μεταξύ άλλων, στο πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής για τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί στο Κοινοτικό Σύμφωνο για τα θεμελιώδη δικαιώματα των εργαζομένων.

Η αρχική πρόταση περιείχε τρεις προτάσεις οδηγίας, μια για τις συνθήκες εργασίας σε σχέση με ορισμένους όρους απασχόλησης, μια πρόταση, που εγκρίθηκε, σχετικά με τα μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγιεινής των εργαζομένων με σύμβαση ορισμένης διάρκειας, και μια πρόταση για τη στρέβλωση του ανταγωνισμού σε σχέση με μερικούς όρους απασχόλησης.

Η πρόταση αυτή αναδιατυπώθηκε από τη βελγική Προεδρία και υπεβλήθη για εξέταση στο Συμβούλιο ως πρόταση οδηγίας σχετικά με ειδικές μορφές απασχόλησης. Η πρόταση αυτή δεν εγκρίθηκε. Η γερμανική Προεδρία εξέτασε περαιτέρω τη βελγική πρόταση και υπέβαλε νέες συμβιβαστικές προτάσεις, που ούτε αυτές κατέστη δυνατό να εγκριθούν.

Μόνο όταν η Επιτροπή απευθύνθηκε στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς CEEP, UNICE και ETUC, σύμφωνα με το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου για την κοινωνική πολιτική, επετεύχθη ουσιαστική πρόοδος στον τομέα αυτό.

Οι κοινωνικοί εταίροι ανταποκρίθηκαν στο αίτημα της Επιτροπής και άρχισαν τις διαπραγματεύσεις εντός προθεσμίας εννέα μηνών, όπως ορίζεται στο άρθρο 3, σημείο 4 του εν λόγω Πρωτοκόλλου.

2. Διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων

Επειδή διακυβεύονταν σημαντικά οικονομικά συμφέροντα στις διαπραγματεύσεις για τους όρους μερικής απασχόλησης, δεν προκάλυψε έκπληξη ότι οι κοινωνικοί εταίροι δεν κατόρθωσαν να ολοκληρώσουν τις διαδικασίες τους εντός της προθεσμίας των εννέα μηνών.

Για το λόγο αυτό, οι κοινωνικοί εταίροι ζήτησαν παράταση της προθεσμίας, πράγμα που αποδέχτηκε η Επιτροπή.

Εντούτοις, στα μέσα Απριλίου 1997, οι κοινωνικοί εταίροι κατόρθωσαν να συμφωνήσουν, η δε σχετική συμφωνία υπεγράφη στις 6 Ιουνίου 1997, αφού είχε προηγουμένως εγκριθεί από τους αρμόδιους φορείς των τριών οργανισμών.

3. Στόχος της συμφωνίας-πλαίσιο

Η συμφωνία έχει ως στόχο τη δημιουργία μιας βάσης για την εξάλειψη των διακρίσεων εις βάρος των ημιαπασχολούμενων και τη βελτίωση της ποιότητας της μερικής απασχόλησης. Επίσης, η συμφωνία έχει ως στόχο να προωθήσει την ανάπτυξη της μερικής απασχόλησης σε εθελοντική βάση και να συμβάλει στην ευέλικτη οργάνωση του χρόνου εργασίας με τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες τόσο των εργοδοτών όσο και των εργαζομένων.

4. Πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας-πλαίσιο

Η συμφωνία αυτή ισχύει για τους εργαζόμενους κατά μερική απασχόληση σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές.

⁽¹⁾ COM(97) 392 τελικό.

5. Περιεχόμενο της συμφωνίας-πλαίσιο

Το βασικό περιεχόμενο είναι η αρχή της μη εισαγωγής διακρίσεων, καθώς και η αρχή περί πραγματικών δυνατοτήτων μερικής απασχόλησης.

Συνεπώς, η συμφωνία-πλαίσιο συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση της θέσεως των γυναικών στην αγορά εργασίας και, κατ' επέκταση, στην προώθηση της ίσης μεταχείρισης στην αγορά εργασίας, επειδή για πάρα πολλές γυναίκες η μερική απασχόληση αποτελεί δυνατότητα, όταν έχουν ανάγκη να συμμετάσχουν στην αγορά εργασίας.

Επειδή πρόκειται για μια συμφωνία-πλαίσιο, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην προσαρμογή στις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

6. Σύνοψη και συμπέρασμα

Με τη δεύτερη αυτή ευρωπαϊκή συμφωνία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο έγινε μια σημαντική προσπάθεια προώθησης της αποτελεσματικότητας της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας. Η συμφωνία αποτελεί έκφραση μιας λεπτής ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων των εργοδοτών και των εργαζομένων. Πρέπει δε να επιδειχθεί προσοχή ώστε να μην ανατραπεί η ισορροπία αυτή.

Μολονότι συμμεριζόμεθα ορισμένες απαιτήσεις για βελτιώσεις στον τομέα της μερικής απασχόλησης, π.χ. όσον αφορά τις συντάξεις, πρέπει να σεβασθούμε τη συμφωνία στη σημερινή της μορφή, εάν επιθυμούμε να συνεχισθεί η ανάπτυξη της αγοράς εργασίας μέσω συλλογικών συμβάσεων.

Η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας διαφέρει σημαντικά από τις αντίστοιχες αγορές εργασίας των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας. Ωστόσο, οι απαιτήσεις για αποτελεσματικότητα και παραγωγικότητα είναι ίδιες σε όλες τις αγορές εργασίας ολόκληρου του κόσμου.

Η ευρωπαϊκή αγορά εργασίας μπορεί να σημειώσει μια θετική και αποτελεσματική εξέλιξη μέσω της συμφωνίας. Συνεπώς, είναι σημαντικό να θεωρηθεί η εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο ως θετική συμβολή σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Οι δήμοι, οι νομοί και οι περιφέρειες αποτελούν σημαντικούς και αξιόλογους εργοδότες στην ευρωπαϊκή αγορά απασχόλησης. Ένα μεγάλο μέρος των εργαζομένων κατά μερική απασχόληση κατέχουν θέσεις σε δήμους, νομούς και περιφέρειες. Για το λόγο αυτό, είναι ταυτόχρονα ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι η συμφωνία αυτή είναι συμφωνία-πλαίσιο.

Οι περιφέρειες, οι νομοί και οι δήμοι έχουν με τη συμφωνία αυτή τη δυνατότητα να καταστήσουν αποτελεσματικές και να προσαρμόσουν τις αγορές εργασίας τους ώστε να εξασφαλισθεί η αύξηση της απασχόλησης.

Οι εργαζόμενοι κατοχυρώνονται μόνο με μια αποτελεσματική οικονομία, που μπορεί να διατηρήσει και να αυξήσει τον αριθμό των θέσεων εργασίας. Και μια αποτελεσματική οικονομία απαιτεί την προσαρμογή στις τοπικές και περιφερειακές συνθήκες, καθώς επίσης και την αντιμετώπιση με κανονικό τρόπο των πιθανών οικονομικών προβλημάτων στα διάφορα κράτη μέλη.

Η νέα αυτή συμφωνία-πλαίσιο για τη μερική απασχόληση αποτελεί σημαντική συμβολή στον τομέα αυτό. Επομένως, η Επιτροπή των Περιφερειών επικροτεί την εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο για τη μερική απασχόληση.

Βρυξέλλες, 12 Μαρτίου 1998.

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Manfred DAMMEYER